

ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΙΑΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑΣ
ΠΜΣ: «ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ»
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ Γ' (ΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ)

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Σύγχρονη Κινεζική Κουλτούρα και Κινεζικός Πολιτισμός στην Ελλάδα

Ειρήνη Μαρκογιαννάκη, Α.Μ.: 2212315

Τριμελής Εξεταστική Επιτροπή:
Επιβλέπουσα Καθηγήτρια- Ευαγγελία Γεωργιτσογιάννη
Μέλη- Γεώργιος Κρητικός & Βασιλική Λαλαγιάννη

Αθήνα, Σεπτέμβριος 2016

Περιεχόμενα

1	Εισαγωγή	5
2	Συνοπτική Ιστορία του Κινέζικου Πολιτισμού	7
2.1	Ιστορική Αναδρομή	8
2.2	Οι Τέσσερις Περίοδοι Ακμής της Κίνας	13
2.3	Η Συμβολή του Κινέζικου Πολιτισμού στον Κόσμο.....	15
3	Η Σχέση του Κινέζικου με τον Δυτικό Πολιτισμό	17
3.1	Η Εικόνα του Κινέζικου Πολιτισμού στη Δύση	17
3.2	Οι Επιδράσεις του Δυτικού στον Κινέζικο Πολιτισμό	21
3.3	Η Δυναμική του Σύγχρονου Κινέζικου Πολιτισμού.....	23
4	Η Σχέση του Κινέζικου με τον Ελληνικό Πολιτισμό	26
4.1	Συγκριτικές Σχέσεις των Δύο Αρχαίων Πολιτισμών	27
4.2	Ιστορικές επαφές της Ελλάδας με την Κίνα	30
4.3	Σύγχρονη Εποχή.....	32
5	Όψεις του Κινέζικου Πολιτισμού στη Σύγχρονη Ελλάδα	35
5.1	Γλώσσα	35
5.2	Εικαστικά.....	45
5.3	Λογοτεχνία.....	55
5.4	Κινηματογράφος.....	64
5.5	Παραστατικές Τέχνες.....	74
5.6	Διατροφή	80
5.7	Ιατρική	84
5.8	Πολεμικές Τέχνες.....	88
5.9	Εορτασμός της Κινέζικης Πρωτοχρονιάς.....	92
6	Συμπεράσματα-Προτάσεις	97
7	Βιβλιογραφία	99
8	Παράρτημα.....	107

1 Εισαγωγή

Το καλοκαίρι του 2016 ήταν ένας σταθμός στις σχέσεις της Ελλάδας με την Κίνα. Ήδη με τον ερχομό της τεράστιας κινεζικής ναυτιλιακής εταιρείας COSCO στη χώρα και την εξαγορά ενός μεγάλου μέρους του λιμανιού του Πειραιά από αυτή σηματοδοτήθηκε η αρχή μιας νέας εποχής στις σχέσεις των δύο χωρών καθώς η μία χρειάζεται πια την άλλη, με πολύ διαφορετικούς αλλά εξίσου ζωτικούς τρόπους: η πανίσχυρη, σήμερα, Κίνα χρειάζεται την Ελλάδα για να της παρέχει ένα σταθερό σημείο εισόδου στην εμπορική σφαίρα της Ευρώπης ενώ η αποδυναμωμένη από την οικονομική κρίση Ελλάδα χρειάζεται απεγνωσμένα τα κεφάλαια που φέρνουν μαζί τους οι κινέζικες επενδύσεις και επιχειρήσεις. Με δεδομένη αυτή την πραγματικότητα, και έπειτα από ήδη κάποια χρόνια συνεργασίας σε αυτά τα επίπεδα, το καλοκαίρι του 2016 ο Πρωθυπουργός της Ελλάδας επισκέφθηκε την Κίνα όπου υπέγραψε σειρά μνημονίων και συμφωνιών για την διεύρυνση της συνεργασίας των δύο χωρών και, κατά την κεντρική του ομιλία στην Διεθνή Έκθεση Θεσσαλονίκης 2016, ανακοίνωσε πως η ΔΕΘ του 2017 θα είναι αφιερωμένη στην Κίνα. Γίνεται, λοιπόν, φανερό πως η Ελλάδα σήμερα δεν υποδέχεται απλά την παρουσία Κίνα στην πραγματικότητά της αλλά την επιζητά ενεργά και συστηματικά. Η παρουσία της Κίνας στην Ελλάδα είναι, έτσι, ήδη σήμερα σημαντική και στο εγγύς μέλλον θα ενταθεί και ισχυροποιηθεί ακόμη περισσότερο.

Αποκτά, έτσι, εξαιρετικό ενδιαφέρον η εξέταση της πολιτιστικής βάσης πάνω στην οποία στήνονται σήμερα οι σχέσεις των δύο χωρών. Ο ελληνικός και ο κινέζικος πολιτισμός είναι δύο από τους αρχαιότερους και λαμπρότερους που έχει γνωρίσει ποτέ ο κόσμος και για το λόγο αυτό υπήρχε ανέκαθεν ένας κάποιος σεβασμός ανάμεσά τους. Ο καθένας αναγνωρίζει την μακραίωνη ιστορία και συνέχεια που διακρίνει τον πολιτισμό του άλλου, αλλά όσον αφορά την σύγχρονη πραγματικότητα δεν γνωρίζουν παρά ελάχιστα ο ένας για τον άλλον.

Και η αλήθεια είναι πως για τα τεράστια μεγέθη της Κίνας, η εικόνα της σημερινής Ελλάδας είναι μάλλον αχνή και ασήμαντη και συγχέεται ή εντάσσεται σε μεγάλο βαθμό με την ευρύτερη εικόνα της Δύσης. Το μεγαλύτερο μέρος του κινεζικού πληθυσμού γνωρίζει μάλλον ασαφώς για την χώρα που τους παρέδωσε τους

Ολυμπιακούς Αγώνες και έχει, ίσως, δει κάποιες εικόνες της Σαντορίνης ως φόντο σε γαμήλιες φωτογραφίες αλλά πολύ δύσκολα θα μπορούσε ακόμη και να ονομάσει για ποια χώρα ακριβώς πρόκειται. Για την Ελλάδα, όμως, τα πράγματα είναι πολύ διαφορετικά. Η τεράστια και μεγαλοδύναμη Κίνα έχει πλέον γίνει ένα σημαντικό κομμάτι της ελληνικής πραγματικότητας. Πέρα από τα προαναφερθέντα κινέζικα κεφάλαια και τις επιχειρήσεις που βρίσκονται πια στη χώρα και που κατευθύνουν τη συζήτηση σε εθνικό επίπεδο, η Κίνα έχει ενταχθεί σήμερα στην καθημερινή ζωή μεγάλης μερίδας των Ελλήνων. Η κινέζικη διασπορά έχει καθιερώσει πλέον ισχυρές κοινότητες στις μεγάλες πόλεις της Ελλάδας αλλά ακόμη και στις μικρότερες σίγουρα θα υπάρχει κάποιο κινέζικο κατάστημα ή εστιατόριο. Οι περισσότεροι Έλληνες θα βρεθούν, έτσι, κάποια στιγμή σε επαφή με εικόνες της Κίνας και του κινέζικου πολιτισμού- τι γνωρίζουν, όμως, στην πραγματικότητα για αυτόν;

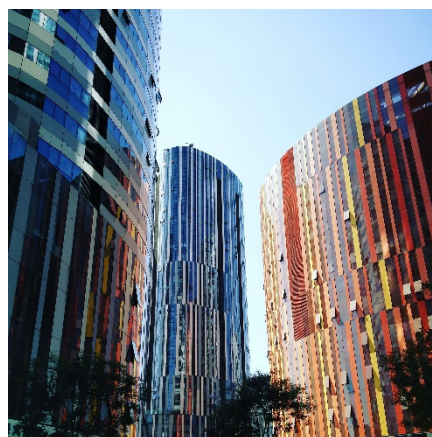
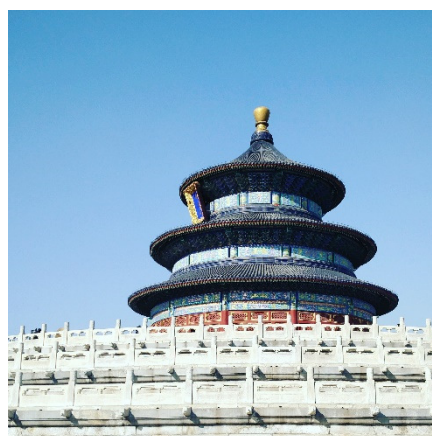
Στόχος της παρούσας εργασίας είναι, λοιπόν, να διερευνήσει την παρουσία του σύγχρονου κινέζικου πολιτισμού και της κινέζικης κουλτούρας στην Ελλάδα σήμερα. Η καταγραφή της κατάστασης που επικρατεί αυτή τη στιγμή στην ελληνική πραγματικότητα, ακριβώς την στιγμή που οι σχέσεις των δύο χωρών ξεκινούν να συστηματοποιούνται και να εντείνονται ακόμη περισσότερο, είναι απαραίτητη. Κάθε συνεργασία για να λειτουργήσει ομαλά, αποτελεσματικά και μακροχρόνια πρέπει απαραίτητως να χτίζεται στη βάση μιας κάποιας πολιτιστικής αναγνώρισης και κατανόησης. Αυτό, δε, είναι ακόμη πιο ζωτικής σημασίας στην περίπτωση ενός τόσο μακρινού, πλούσιου και περίπλοκου πολιτισμού όπως ο κινέζικος που δεν μοιάζει παρά ελάχιστα με τους άλλους ξένους πολιτισμούς με τους οποίους έχουμε συνηθίσει να ερχόμαστε σε επαφή.

Η δυναμική του σύγχρονου κινέζικου πολιτισμού έχει αναγκάσει σήμερα όλες τις χώρες της Δύσης να διερευνήσουν τη θέση που αυτός κατέχει τώρα και που μπορεί να κατακτήσει στο εγγύς μέλλον σε εθνικό αλλά και σε παγκόσμιο επίπεδο. Πρέπει, επομένως, και στην Ελλάδα να καταγραφεί η παρουσία και η εικόνα της Κίνας μέσα από τις διάφορες πολιτιστικές εκφάνσεις της κατά την τρέχουσα ιστορική συγκυρία όπου η Κίνα κατακτά κυρίαρχο ρόλο στην χώρα, στην Δύση και στον κόσμο.

2 Συνοπτική Ιστορία του Κινέζικου Πολιτισμού

Ο κινέζικος πολιτισμός είναι ένας από τους αρχαιότερους και τους μακροβιότερους που έχει γνωρίσει ο κόσμος. Μετράει περίπου τέσσερις χιλιάδες χρόνια συνεχούς και αδιάκοπης ύπαρξης και έχει διατηρήσει μια εκπληκτική συνοχή από τις απαρχές του μέχρι σήμερα.

Η Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας (中华人民共和国, People's Republic of China), όπως είναι το πλήρες και επίσημο όνομά της, είναι σήμερα η χώρα με τον μεγαλύτερο πληθυσμό στον κόσμο. Σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία από το National Bureau of Statistics of China (National Bureau of Statistics China NBS, 2015), το σύνολο του πληθυσμού της κατά το έτος 2015 ανήλθε σε 1.374.620.000 κατοίκους. Ο πληθυσμός αυτός αναλύεται σε 56 εθνικές ομάδες: το 91.51% του πληθυσμού ανήκει στην εθνική ομάδα των Χαν και το υπόλοιπο 8.49% ανήκει σε 55 διαφορετικές εθνικές μειονότητες. Η έκταση της χώρας είναι 9,388,211 τ.χλμ. (The World Bank Group, 2015), γεγονός που την καθιστά την τρίτη μεγαλύτερη στον κόσμο. Στην έκταση αυτή δεν συμπεριλαμβάνονται τα εδάφη του Χονγκ Κονγκ και του Μακάο, τα οποία αποτελούν περιοχές της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας με ειδικό διοικητικό καθεστώς. Ακόμη, στην παραπάνω έκταση δεν συμπεριλαμβάνεται η Ταϊβάν ή Δημοκρατία της Κίνας, όπως αυτοπροσδιορίζεται, που από κάποιους μεν αναγνωρίζεται ως ξεχωριστή χώρα αλλά την οποία η Λαϊκή Δημοκρα-

Πεκίνο, 2015-2016. Ο Ναός του Ουρανού και η εμπορική περιοχή Sanlitun.
Φωτογραφίες: Ειρήνη Μαργκογιαννάκη

τία της Κίνας (που στη συνέχεια θα προσδιορίζεται ως «Κίνα», για συντομία) επιμένει να θεωρεί δική της επαρχία. Το πολιτικό της σύστημά της είναι σοσιαλισμός με κινέζικα χαρακτηριστικά. Η συνεχώς και ταχέως αναπτυσσόμενη οικονομία της στηρίζεται στις κατασκευές, την γεωργία και τον τομέα των υπηρεσιών (Ross, 2015). Το νόμισμά της είναι το Renmibi (RMB ή CNY). Στην χώρα συνυπάρχουν πολλές θρησκείες- Βουδισμός, Ταοϊσμός, Ισλάμ, Χριστιανισμός, κ.α.- χωρίς κάποια να θεωρείται επίσημη ή κυρίαρχη. Πρωτεύουσα της χώρας είναι το Πεκίνο, ενώ μεγαλύτερη πόλη της η Σαγκάη.

2.1 Ιστορική Αναδρομή

Η ιστορία του κινέζικου πολιτισμού εκτείνεται στα βάθη του χρόνου, με ενδείξεις που τοποθετούν τις απαρχές του στη νεολιθική εποχή και, στην συνέχειά, την εξέλιξή του κατά την εποχή του ορείχαλκου, οπότε και τοποθετείται και η ύπαρξη της πρώτης, μυθολογικής δυναστείας των Xia (夏朝, 21^{ος} αι. π.Χ. – 16^{ος} αι. π.Χ.). Κατά τις πρώτες περιόδους της ιστορίας της, η Κίνα ήταν περισσότερο μια σειρά κατακερματισμένων βασιλείων που βρίσκονταν σε συνεχείς διενέξεις μεταξύ τους. Η ενοποίηση ήρθε το 221 π.Χ. από την Δυναστεία των Qin (秦朝, 221 π.Χ. – 206 π.Χ.) με την ίδρυση της πρώτης αυτοκρατορίας. Και είναι εκεί, λοιπόν, που ξεκινά η λαμπρή αυτοκρατορική περίοδος της Κίνας, η οποία διαρκεί έως και το 1911, οπότε και σημειώθηκε η ανατροπή της τελευταίας δυναστείας των Qing (清朝, 1636-1911) και η κατάργηση της μοναρχίας στην Κίνα. Κατά την μακράιωνη ιστορία της, η Κίνα εξελίχθηκε από μια σειρά χαλαρά ενωμένων μικρών φεουδαρχικών βασιλείων σε μια τεράστια αυτοκρατορία με πολιτική και οικονομική υπερδύναμη. Μέσα στους αιώνες της ανάπτυξης και της εξέλιξής της, ο πολιτισμός των διάσπαρτων βασιλείων της μετασχηματίστηκε σε έναν ισχυρό εθνικό πολιτισμό, έναν πολιτισμό που ξεπέρασε τα σύνορα του κινεζικού κράτους και που αναγνωρίζεται, μέχρι σήμερα, ως ένας από τους σπουδαιότερους που έχει γνωρίσει ποτέ ο κόσμος.

Κατά την αυτοκρατορική περίοδο της Κίνας, λοιπόν, γεννήθηκαν και αναπτύχθηκαν η κινέζικη γλώσσα και γραφή, τα διάφορα συστήματα φιλοσοφίας και σκέψης, οι εικαστικές, ερμηνευτικές και πολεμικές τέχνες ενώ σημειώθηκαν και εξαιρετικές επιστημονικές και τεχνολογικές ανακαλύψεις.

Κατ' αρχήν, όσον αφορά την κινέζικη γλώσσα, η γραπτή της ιστορία μετράει περί τα 3.500 χρόνια. Οι αρχαιότερες επιγραφές που έχουν ανακαλυφθεί είναι χαραγμένες σε καβούκι χελώνας ή κόκκαλα ζώων και οι χαρακτήρες που αναγράφονται εκεί συγγενεύουν πολύ στενά και μερικοί ακόμη είναι όμοιοι με τους χαρακτήρες που χρησιμοποιούνται στην κινεζική γλώσσα σήμερα. Η κινεζική γλώσσα αναγνωρίζεται, έτσι, ως η γλώσσα με την πιο μακρόχρονη συνέχεια στον κόσμο (Καρζής, Η Ιστορία και ο Πολιτισμός της Κίνας, 2000, σ. 341). Σε αντίθεση με τις δυτικές γλώσσες, η κινεζική γλώσσα δεν χρησιμοποιεί φωνήματα αλλά ιδεογράμματα- σύμβολα, δηλαδή, που απεικονίζουν από συγκεκριμένα αντικείμενα μέχρι ευρείες έννοιες. Τα κινεζικά ιδεογράμματα ήταν παραδοσιακά εξαιρετικά πολύπλοκοι και περίτεχνοι χαρακτήρες μέχρι που, στις αρχές της δεκαετίας του 1950, η πρώτη κυβέρνηση της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας υπό τον Μάο Τσετούνγκ (毛泽东, Mao Zedong, 1893-1976) προχώρησε στην συστηματική απλοποίησή τους με σκοπό να καταπολεμήσει τον αναλφαβητισμό που μάστιζε την πλειοψηφία του κινεζικού λαού. Όσον αφορά τον προφορικό λόγο, έχει αναπτυχθεί ανά τους αιώνες μια πληθώρα διαφορετικών διαλέκτων που, μέχρι σήμερα, χρησιμοποιούνται και συνυπάρχουν στις διάφορες επαρχίες της Κίνας. Η επίσημη, τυποποιημένη μορφή της κινεζικής γλώσσας, όπως διδάσκετε στα σχολεία της χώρας, είναι τα Μανδαρίνικα (普通话, Mandarin Chinese).

Η κινέζικη φιλοσοφία είναι πλούσια και πολυδιάστατη. Η περίοδος του 722-476 π.Χ. ονομάζεται «Περίοδος της Άνοιξης και του Φθινοπώρου» (春秋时期, Spring and Autumn Period) και είναι τότε που η κινέζικη φιλοσοφία γνώρισε την χρυσή της εποχή και εξελίχθηκε μέσα από «εκατοντάδες σχολές σκέψης» (百家), από τις οποίες ξεχωρίζουν λόγω της δύναμης και της επιρροής που είχαν- και έχουν μέχρι σήμερα- σε κάθε πτυχή της κινεζικής ιστορίας ο ταοϊσμός και ο κομφουκιανισμός. Ο ταοϊσμός, είναι μια ουσιαστικά ατομική φιλοσοφική θεώρηση του κόσμου και θρησκεία, ένας τρόπος ζωής που στοχεύει να οδηγήσει τον πιστό και ακόλουθο στη λύτρωση. Η γένεση και διαμόρφωση του ταοϊσμού αποδίδεται στον Λάο Τσε

(老子, Laozi ή Lao-Tzu ή Lao-Tzse, 6^{ος} αι. π.Χ.), τον μυθικό δάσκαλο που μίλησε για την έννοια του «τάο»: το μυστικιστικό απόλυτο, την πρωταρχική έννοια της ζωής, αυτό διά του οποίου τα πάντα γίνονται (Braudel, Γραμματική των πολιτισμών, 2001, σ. 271). Ο ταοϊσμός στοχεύει στην πλήρη εξάγνιση του ανθρώπου μέσα από τον διαλογισμό, την αποκοπή του από τον εξωτερικό, υλικό κόσμο και την ένωσή του με την πρωταρχική και υπέρτατη ουσία του «τάο». Αντίθετα σε αυτή την ατομική και εσωτερικευμένη φύση του ταοϊσμού, το άλλο μεγάλο φιλοσοφικό και θρησκευτικό σύστημα που αναπτύχθηκε περίπου την ίδια εποχή, ο κομφουκιανισμός είναι, στην ουσία, μια απόπειρα ορθολογικής εξήγησης του κόσμου και, ταυτόχρονα, μια πολιτική και κοινωνική ηθική (Braudel, Γραμματική των πολιτισμών, 2001, σ. 266). Το σύστημα του κομφουκιανισμού βασίζεται στις διδασκαλίες του Κομφούκιου (孔子, Confucius, 551-479 π.Χ.), του διανοητή, κοινωνικού φιλοσόφου και δασκάλου που, παρ' ότι δεν κατέγραψε ποτέ ο ίδιος τις αρχές και τις σκέψεις του, εδραιώθηκε ως ένα από τα σημαντικότερα πρόσωπα στην ιστορία του κινέζικου πολιτισμού μέσα από τους μαθητές και τους οπαδούς του που διέδωσαν την φιλοσοφία και τις διδασκαλίες του. Ο κομφουκιανισμός ενσωματώθηκε στο σύστημα διακυβέρνησης της χώρας καθώς όλοι οι δημόσιοι λειτουργοί του αυτοκράτορα ήταν απαραίτητως μυημένοι στις θέσεις του κομφουκιανισμού και, μάλιστα, για να μπορέσει κανείς να εργαστεί στην αυτοκρατορική αυλή έπρεπε να περάσει μέσα από σειρά εξετάσεων πάνω σε αυτές. Ο κομφουκιανισμός λειτουργεί, έτσι, ταυτόχρονα τόσο ως ένα σύστημα προσωπικής ηθικής όσο και ως ένας οδηγός κρατικής και πολιτικής διακυβέρνησης και παρατηρείται διαχρονικά η επιρροή του στην διαμόρφωση της ατομικής και συλλογικής αντίληψης και πρακτικής (Αλμπάνης, 2014, σ. 305).

Στην Κίνα, δεν υπήρξε ποτέ κάποια εκκλησιαστική δομή ή ρυθμισμένη θρησκεία με τον τρόπο και την έκταση που γνωρίζουμε π.χ. από τον Χριστιανισμό στη Δύση. Στην Κίνα, τα διάφορα φιλοσοφικά και θρησκευτικά συστήματα βρίσκονταν ανέκαθεν σε διάλογο μεταξύ τους και ποτέ η ύπαρξη ή σχετική ισχύς του ενός δεν απέκλεισε κάποιο άλλο. Ίσα ίσα, ο πιστός μπορεί να οδηγείται ανεμπόδιστα από το ένα σύστημα στο άλλο, σε ένα κλίμα ανοχής και αποδοχής όπου ο ορθολογισμός συνυπάρχει και διαλέγεται ανοιχτά με τον μυστικισμό (Braudel, Γραμματική των πολιτισμών, 2001, σ. 261). Έτσι, σε αυτό το κλίμα, και με τον κομφουκιανισμό και τον ταοϊσμό ήδη εδραιωμένους στην κινεζική ζωή, κατά τον 1^ο-2^ο αι. μ.Χ. εισάχθηκε

σταδιακά στην Κίνα από την Ινδία το φιλοσοφικό και θρησκευτικό σύστημα του βουδισμού. Καταφθάνοντας στην Κίνα, ο ινδικός βουδισμός απορροφήθηκε από την ήδη υπάρχουσα εκεί κουλτούρα και μετασχηματίστηκε σε έναν κινέζικο βουδισμό, ένα σύστημα που μοιάζει συγγενές με τον ταοϊσμό και που, έτσι, ταίριαξε και μπόρεσε να ενσωματωθεί απρόσκοπτα στην πνευματική ζωή της Κίνας. Κατά την διάρκεια της ιστορίας της, στην Κίνα αναπτύχθηκαν πολλές ακόμη θρησκείες και φιλοσοφικές σχολές (ανιμισμός και σαμανισμός, μοϊσμός, ζωροαστρισμός και μανιχαϊσμός, κ.α.) αλλά είναι οι παραπάνω τρεις που αναγνωρίζονται ως βασικότερες με ευρύτερη επιρροή και στις υπόλοιπες όψεις του πολιτισμού της χώρας, από την διακυβέρνηση του κράτους έως τις τέχνες.

Κατά την αυτοκρατορική περίοδο της Κίνας, οι τέχνες που αναπτύχθηκαν και γνώρισαν την μεγαλύτερη άνθηση ήταν η ποίηση και η μουσική, η πεζογραφία και το θέατρο, η ζωγραφική, η καλλιγραφία και η γλυπτική. Αλλά και εκτός από τη λάμψη που προσέφερε στην Αυτοκρατορική Κίνα η άνθηση των τεχνών αυτών, εξαιρετικά σπουδαία υπήρξε κατά την ίδια περίοδο και η πρόοδος της επιστήμης και της τεχνολογίας: από την αστρονομία, τα μαθηματικά και τη φυσική έως την αρχιτεκτονική και την ιατρική.

Η αυτοκρατορική περίοδος της Κίνας έληξε με την Επανάσταση του 1911 (辛亥革命, Xinhai Revolution) που οργανώθηκε από τον Σουν Γιατ-Σεν (孫中山, Sun Yat-sen, 1866-1925), έναν πολιτικό, ιατρό και φιλόσοφο που θέλησε να φέρει την δημοκρατία στην Κίνα. Η Επανάσταση του 1911, όμως, αφού ανέτρεψε τον αυτοκράτορα, οδήγησε την χώρα σε μια περίοδο αστάθειας και έντασης του κινέζικου εθνικισμού. Χαρακτηριστική του κλίματος που επικρατούσε ήταν η Κίνηση της 4^{ης} Μαΐου (五四運動, May Fourth Movement, 1915-1921), μια πολιτική και πολιτισμική ευρύτερη κίνηση που πυροδότησε μαζικές κινητοποιήσεις με έντονο εθνικιστικό και λαϊκίστικό χαρακτήρα (Αλμπάνης, 2014, σ. 256). Όλα αυτά οδήγησαν σε εσωτερική διάσπαση της Κίνας με την έκρηξη εμφυλίων συγκρούσεων και, σε συνδυασμό και με την συγκυρία του Δεύτερου Παγκοσμίου Πολέμου, οπότε και πολλά κινεζικά εδάφη βρέθηκαν υπό ιαπωνική κατοχή, σε εξαιρετική αποδυνάμωσή της.

*Η Απαγορευμένη Πόλη του Πεκίνου και ο Πήλινος Στρατός στη Χian.
Φωτογραφίες: Ειρήνη Μαρκογιαννάκη.*

Την 1^η Οκτωβρίου 1949 ιδρύθηκε η Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας υπό τον ηγέτη του Κομμουνιστικού Κόμματος Μάο Τσετούνγκ. Η ιστορία της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας μπορεί να διακριθεί σε τρεις περιόδους την Μαοϊκή περίοδο (1949 – 1976), την μεταρρυθμιστική περίοδο υπό τον Ντενγκ Σιαοπίνγκ (邓小平, Deng Xiaoping, 1976 – 1989) και την σύγχρονη περίοδο (1989 – σήμερα). Κατά την Μαοϊκή περίοδο, η Κίνα άλλαξε βίαια και ραγδαία: αποκηρύχθηκε η φεουδαρχική ιστορία της χώρας και εξαγγέλθηκε το «Μεγάλο Βήμα Εμπρός» (大跃进, Great Leap Forward, 1958-1961) που στόχευε στην ανασυγκρότηση, εκβιομηχάνιση και ανάπτυξη της χώρας αλλά οδήγησε, αντίθετα, σε βιομηχανική καταστροφή και επισιτιστική κρίση. Το 1966 ο Μάο εξαπέλυσε την «Πολιτιστική Επανάσταση» (文化大革命, Cultural Revolution ή Great Proletarian Cultural Revolution, 1966) και, παρότρυνοντας τον λαό να απομακρύνει από την χώρα όσους τον έκριναν και έκρινε εκείνος ότι δεν ασπάζονταν την ιδεολογία του αλλά ήταν πιστοί σε αξίες του παρελθόντος, οδήγησε τη χώρα σε χάος και βία. Παράλληλα, μέσα από αυτή την διαδικασία προώθησε τη θεοποίηση του ίδιου του εαυτού του στην λαϊκή συνείδηση.

Καθ' όλη τη διάρκεια της μαοϊκής περιόδου, η Κίνα παρέμεινε απολύτως κλειστή στον υπόλοιπο κόσμο. Με το θάνατο όμως του Μάο το 1976 και την άνοδο στην εξουσία το Ντενγκ Σιαοπίνγκ, η χώρα άνοιξε στον κόσμο. Το 1979 ξεκινά η εφαρμογή της «Πολιτικής Μεταρρυθμίσεων και Ανοίγματος» (改革开放, Chinese Economic Reform, 1979-1989), η οποία έφερε την Κίνα σε πολιτικό, οικονομικό, εμπορικό και πολιτισμικό διάλογο με τη Δύση. Η πολιτική αυτή είχε ως αποτέλεσμα

τη ραγδαία ανάπτυξη της Κίνας σε κοινωνικό και οικονομικό επίπεδο, ταυτόχρονα όμως η ανεξέλεγκτη και πρωτοφανής πρόοδος επέφερε και πολλές αρνητικές επιπτώσεις, που είχαν σχέση με το πολιτικό καθεστώς και τον όλο και πιο αδιαφανή τρόπο άσκησης της εξουσίας. Η δυσaráσκεια που εκδηλώθηκε σχετικά σε ορισμένα τμήματα του πληθυσμού, κυρίως νέους φοιτητές, κορυφώθηκε το 1989 όταν φοιτητική διαδήλωση στην κεντρική πλατεία του Πεκίνου Τιανανμεν (天安门广场, Tiananmen Square) κατεστάλη βίαια από τον κινεζικό στρατό με εκατοντάδες νεκρούς. Το γεγονός αυτό αποτελεί ορόσημο στην κινεζική ιστορία καθώς έφερε την Κίνα πίσω στις συνθήκες ανελευθερίας της μαοϊκής εποχής και ταυτόχρονα επηρέασε βαθιά τις πολιτικές και οικονομικές σχέσεις που είχε μόλις αρχίζει να εδραιώνει με τον υπόλοιπο κόσμο.

Έτσι, με βία, το 1989 η Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας εισέρχεται στην τρίτη φάση της ιστορίας της. Κατά την δεκαετία του 1990, η κινεζική οικονομία συνέχισε να αναπτύσσεται και να κάνει αισθητή την παρουσία και την δύναμή της στο εξωτερικό μέσα από την βιομηχανία και τις εξαγωγές ηλεκτρικών και ηλεκτρονικών προϊόντων καθώς και με τις πρώτες επενδύσεις κινεζικών κεφαλαίων στο εξωτερικό. Ταυτόχρονα, στο εσωτερικό της χώρας, έγιναν σημαντικά βήματα για την κοινωνική εξισορρόπησης της. Από τις αρχές του 21^{ου} αιώνα, τίθενται συστηματικά σε εφαρμογή πολιτικές που βασίζονται στη ρητά διατυπωμένη αρχή της «*Ειρηνικής Ανόδου της Κίνας*» (中国和平崛起, China's Peaceful Rise) ή «*Ειρηνικής Ανάπτυξης της Κίνας*» (中国和平发展, China's Peaceful Development), όπως μετονομάσθηκε για να αποφευχθούν οι απειλητικές για τον δυτικό κόσμο συνεκδοχές της λέξης «*άνοδος*». Σταθμό για την πορεία της Κίνας και για τις σχέσεις της με τον κόσμο αποτελεί η διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων στο Πεκίνο το 2008.

2.2 Οι Τέσσερις Περίοδοι Ακμής της Κίνας

Καθώς σήμερα ο κόσμος έρχεται αντιμέτωπος με την ανάδειξη της Κίνας σε έναν κυρίαρχο πολιτισμό της σύγχρονης εποχής, πρέπει να γυρίσουμε προς το παρελθόν και να επανεξετάσουμε τις προηγούμενες συγκυρίες στον ρου της παγκόσμιας ιστορίας όπου ο κινέζικος πολιτισμός βρέθηκε να κατακτά ανάλογο ρόλο. Ο

Wang Gungwu (Wang, *The Fourth Rise of China: Cultural Implications*, 2004) ονομάζει την τρέχουσα συγκυρία ως «*Τέταρτη Περίοδο Ακμής της Κίνας*» και διακρίνει τρεις προηγούμενες περιόδους ακμής της στο παρελθόν της:

1. Πρώτη άνοδος - Η δυναστεία των Qin και η δυναστεία των Han (3ος αι. π.Χ. – 3ος αι. μ. Χ.). Ευθεία επιρροή της Κίνας στις γειτονικές της χώρες (κυρίως τα εδάφη όπου σήμερα βρίσκονται η Κορέα και το Βιετνάμ) και ευρύτερη διάχυση της κινεζικής επιρροής προς τον υπόλοιπο κόσμο μέσω των τεχνολογικών και πολιτισμικών εξαγωγών της (μέταξι, χαρτί και τυπογραφία, κεραμική, στρατιωτική και ναυτιλιακή τεχνολογία, κ.α.). Το πραγματικό μέγεθος της δύναμης της Κίνας κατά την περίοδο εκείνη και της επιρροής που είχε στον κόσμο γύρω της είναι το γεγονός πως το διεθνές όνομά της «Κίνα» προέρχεται από το όνομα της δυναστείας των Qin, που απέκτησε τότε και κατείχε για πολλά χρόνια έπειτα παγκόσμια φήμη.
2. Δεύτερη άνοδος - Η δυναστεία των Sui και η δυναστεία των Tang (589-907 μ.Χ.). Διάχυση του κομφουκιανισμού και του του κινέζικου βουδισμού στις γειτονικές χώρες, ευθείς επιρροές στον πολιτισμό της Ιαπωνίας, έναρξη εμπορικών δραστηριοτήτων με ταξιδευτές από όλο τον κόσμο.
3. Τρίτη άνοδος - Η δυναστεία των Ming και η δυναστεία των Qing (15ος – 18ος αι. μ.Χ.). Ανάπτυξη εμπορικών δικτύων προς όλο τον κόσμο και ναυτικές αποστολές στον Ινδικό Ωκεανό.

Πάντως, παρόλο που ο κινέζικος πολιτισμός μπορεί να θεωρηθεί ως ο πιο δυνατός ή κυρίαρχος της Ασίας και, συγκεκριμένα, της Άπω Ανατολής, στην πραγματικότητα, η Κίνα δεν μπόρεσε ποτέ στην ιστορία της να κατακτήσει πλήρως και να ομογενοποιήσει τους γειτονικούς πολιτισμούς της (Μογγολίας, Βιετνάμ, Κορέας, Ιαπωνίας, κ.λπ.) (Yamazaki M. , 1996). Είχε πάντα όμως πρωταρχική θέση στην περιοχή αυτή. Χαρακτηριστικό είναι ότι οι Ιάπωνες, από τις απαρχές της ύπαρξής τους μέχρι την μοντέρνα εποχή, αντίκρυζαν και αντιλαμβάνονταν τον γειτονικό τους κινέζικο πολιτισμό όχι ως έναν ακόμη εθνικό πολιτισμό- όπως ο δικός τους- αλλά ως έναν παγκόσμιο πολιτισμό και κουβαλούσαν με πόνο την αίσθηση ότι ο δικός τους ήταν κατώτερος του (Wu, 2012, σ. 4).

2.3 Η Συμβολή του Κινέζικου Πολιτισμού στον Κόσμο

Ο κινέζικος πολιτισμός έχει χαρίσει στον κόσμο μια σειρά από σπουδαία δώρα που έχουν, με τη σειρά τους, συμβάλλει στον εμπλουτισμό και την διαμόρφωση των παγκόσμιων πολιτισμών. Τα σπουδαιότερα από τα δώρα αυτά, που έφτασαν στην Δύση είτε έπειτα από ευθείες επαφές με την Κίνα ή μέσω της Ινδίας και του αραβικού κόσμου και που ξεκίνησαν να ταξιδεύουν ήδη από την εποχή της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας και την διάνοιξη του Δρόμου του Μεταξιού είναι τα εξής (Bodde, 1942):

- Μετάξι. Τα πρώτα δείγματα μεταξιού που έχουν βρεθεί χρονολογούνται ήδη από το 1300 π.Χ. ενώ δεν αποκλείεται το μετάξι να χρησιμοποιούταν στην Κίνα ήδη από την προϊστορική εποχή. Μέχρι τον 2^ο αι. π.Χ. το μετάξι υπήρχε αποκλειστικά στα κινέζικα εδάφη και έφτασε για πρώτη φορά στην Δύση (Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία) μόλις το 114 π.Χ., με το άνοιγμα του Δρόμου του Μεταξιού. Η γνώση και η τεχνολογία για την παραγωγή του έγινε γνωστή στη Δύση (στη Βυζαντινή, πλέον, Αυτοκρατορία) μόλις στα μέσα του 6^{ου} αι. μ.Χ. με το λαθρεμπόριο μεταξοσκωλήκων από μοναχούς στην Κωνσταντινούπολη.
- Τσάι. Το τσάι, που χρησιμοποιούνταν στην Κίνα σχεδόν αποκλειστικά για φαρμακευτικούς σκοπούς, διαδόθηκε σταδιακά στις γειτονικές της χώρες και έφτασε στην Ευρώπη, και συγκεκριμένα στην Αγγλία, περί τα μέσα του 17^{ου} αιώνα. Εκείνη την περίοδο, το τσάι απέκτησε μεγάλη δημοφιλία στον κόσμο και αναδείχθηκε σε ένα από τα σημαντικότερα αντικείμενα του παγκόσμιου εμπορίου.
- Πορσελάνη. Η πορσελάνη εισάχθηκε σταδιακά στην Ευρώπη από την Κίνα κατά τον 15^ο αι. ενώ από τον 16^ο αι. παρουσιάζονται στην Ιταλία προσπάθειες απομίμησής της. Χαρακτηριστικό είναι, εδώ, και το γεγονός πως στην αγγλική γλώσσα η πορσελάνη συχνά αναφέρεται ως «china».
- Χαρτί. Το χαρτί, περίπου όπως το γνωρίζουμε σήμερα, εφευρέθηκε στην Κίνα ήδη από το 105 μ.Χ. και αντικατέστησε τις μέχρι τότε προβληματικές επιφάνειες γραφής που ήταν το μετάξι (πολύ ακριβό) και το μπαμπού (πολύ βαρύ). Η εξάπλωση της χρήσης του στον κόσμο ξεκινάει το 751 οπότε και κατασκευάζεται το πρώτο χαρτί στον αραβικό κόσμο και, από εκεί, περνάει στην Ισπανία το έτος 1150.
- Τυπογραφία. Η τυπογραφία στην Κίνα εξελίχθηκε στη βάση της εφεύρεσης του χαρτιού, της σφραγίδας και κατάλληλου για την περίπτωση μελανιού. Περίπου τον 6^ο αι. μ.Χ. βουδιστές και ταοϊστές μοναχοί ξεκίνησαν να χρησιμοποιούν μεγάλες σφραγίδες με γούρια και επιγραφές για μαζική και γρήγορη διάδοση της διδασκαλίας τους. Στην βάση

αυτή, οι σφραγίδες σταδιακά μεγάλωσαν ακόμη περισσότερο ώστε να αποτυπώνουν περισσότερες λέξεις και η τεχνολογία της τυπογραφίας εξελίχθηκε. Το πρώτο καταγεγραμμένο τυπωμένο βιβλίο είναι ένα βουδιστικό ιερό κείμενο που χρονολογείται στο 868. Η τεχνολογία της τυπογραφίας πέρασε από την Κίνα στην Περσία, την Αίγυπτο και, τελικά, στην Ευρώπη όπου η πρώτη τυπογραφία (μια αγιογραφική εικόνα με δύο φράσεις κειμένου) εντοπίζεται το 1423. Η πρώτη εκτύπωση της Βίβλου, γεγονός που σηματοδότησε και άλλαξε για πάντα τον ρου του δυτικού και παγκόσμιου πολιτισμού, σημειώνεται μόλις 33 χρόνια αργότερα, το 1456.

- Πυρίτιδα. Η χρήση της πυρίτιδας στην Κίνα χρονολογείται ήδη από την δυναστεία των Tang (唐朝, 618-906 μ.Χ.) οπότε και υπάρχουν αναφορές σε «δέντρα φωτιάς» και «ασημένια λουλούδια» (πυροτεχνήματα) ενώ στις αρχές του 12^{ου} αι. φαίνεται να χρησιμοποιούνταν εκρηκτικά για την απόκρουση εισβολέων. Η πυρίτιδα θεωρείται ότι διαδόθηκε στη Δύση κατά την περίοδο της Αυτοκρατορίας των Μογγόλων στην Κίνα (13^{ος} – 14^{ος} αι.) οπότε και πολλοί ευρωπαίοι ταξιδευτές, όπως ο Μάρκο Πόλο (Marco Polo, 1254-1324), μπόρεσαν να ταξιδέψουν για πρώτη φορά στην Κίνα και να φέρουν νέα αντικείμενα και τεχνολογίες στην Ευρώπη.
- Φρούτα και φυτά. Φρούτα όπως το ροδάκινο και το βερίκοκο έφτασαν στη Δύση μέσω του Δρόμου του Μεταξιού ενώ πολλά εσπεριδοειδή (πορτοκάλια, λεμόνια, κ.α.) που προέρχονται από την Νότια Κίνα πέρασαν στον αραβικό κόσμο και από εκεί στην Ευρώπη. Επίσης, από την Κίνα προέρχονται λουλούδια όπως τα χρυσάνθεμα, η καμέλια, η αζαλέα, η πεονία, κ.α., η καλλιέργεια των οποίων ξεκίνησε κατά τον 18^ο αι. στην Ευρώπη.
- Λάκα. Ένα προϊόν που προέρχεται από τον χυμό ενός δέντρου που ευδοκimeί στην Κίνα και χρησιμοποιείται για την διακοσμητική επικάλυψη ξύλου. Η λάκα εισάχθηκε στην Ευρώπη κατά τον 17^ο-18^ο αι. και απέκτησε εξαιρετική δημοφιλία σε βαθμό που σύντομα αναπτύχθηκε στη Γαλλία βιομηχανία απομίμησής της.
- Άλλα. Από την Κίνα προέρχονται επίσης η ναυτική πυξίδα, κάποια μέταλλα και η χρήση τους (π.χ. η χρήση του κάρβουνου ως πηγή θέρμανσης), η πρακτική της παραγωγής κάποιων φαρμάκων από κινέζικα βότανα, παιχνίδια όπως η τράπουλα, τα ντόμινο και ο χαρταετός, το θέατρο σκιών, τα χρυσόψαρα, η αναδιπλούμενη ομπρέλα, κ.α.

3 Η Σχέση του Κινέζικου με τον Δυτικό Πολιτισμό

3.1 Η Εικόνα του Κινέζικου Πολιτισμού στη Δύση

Τον Μάιο του 2015 παρουσιάστηκε στο Costume Institute του Metropolitan Museum of Art της Νέας Υόρκης μια μεγάλη έκθεση με τίτλο: «*China: Through the Looking Glass*». Η έκθεση αφορούσε τις επιρροές που έχει δεχθεί η δυτική μόδα από την Κίνα και, κυρίως, τις εικόνες της Κίνας που έφτασαν στη Δύση μέσα από τις εικαστικές τέχνες. Στην εισαγωγή του για τον κατάλογο της έκθεσης (Bolton, 2015), ο καλλιτεχνικός διευθυντής της, κινηματογραφικός σκηνοθέτης Γουόνγκ Καρ Γουάι (王家卫, Wong Kar-Wai, 1958-) γράφει:

«Ο κινέζικος τίτλος της έκθεσης 'Καθρέφτης, Λουλούδι, Νερό, Φεγγάρι' περιλαμβάνει σύμβολα που επαναλαμβάνονται στην κινέζικη τέχνη και λογοτεχνία και αντιπροσωπεύει την προβολή, την αντανάκλαση και την γοητεία. Όπως έγραψε τον 9^ο αιώνα ο ποιητής Pei Xiu της δυναστείας των Tang:

Όπως το φεγγάρι στο νερό, εικόνα σε καθρέφτη
Έρχεται και φεύγει, χωρίς έμφυτη πραγματικότητα'.

Το κουπλέτο αυτό μιλάει για τις λεπτές γραμμές που χωρίζουν τους πολιτισμούς- όπως όταν το φωτεινό φεγγάρι της Ανατολής βρίσκει την αντανάκλασή του στα νερά της Δύσης. Αυτό που φαίνεται δεν αντιστοιχεί στην πραγματικότητα. Η αισθητική εμπειρία μπορεί επίσης να διαφέρει.»

Και, πραγματικά, για αιώνες αυτό που κυριαρχούσε στην λαϊκή δυτική φαντασία ήταν μια τεθλασμένη εικόνα της Κίνας, μια απλοποιημένη αντανάκλαση του μακραίωνου και πολύπλοκου κινέζικου πολιτισμού. Η εικόνα της Κίνας στον κόσμο διαμορφώθηκε διαχρονικά ως ένας συνδυασμός της εικόνας που η ίδια προσπάθησε να κτίσει για τον εαυτό της και της εικόνας που ο υπόλοιπος κόσμος επέβαλε

σε αυτήν (Boutonnet, 2011, 页 2). Σήμερα, που η Κίνα αποκτά πρωταρχικό οικονομικό, πολιτικό αλλά και πολιτιστικό ρόλο σε παγκόσμιο επίπεδο, η Δύση καλείται να επανεξετάσει και να αναθεωρήσει τις στερεοτυπικές και φαντασιώδεις εικόνες της για την «χώρα του κόκκινου δράκου» και να γνωρίσει εκ νέου την κουλτούρα και τον πολιτισμό της.

Καταρχήν, είναι απαραίτητο να διευκρινιστεί πως στη Δύση ο κινέζικος πολιτισμός συχνά συγχέεται με την ασαφή έννοια ενός «ασιατικού πολιτισμού» ή ενός «πολιτισμού της Άπω Ανατολής». Κάτι τέτοιο όχι απλά δεν υφίσταται σήμερα αλλά δεν έχει υπάρξει ποτέ στην ιστορία. Οι πολιτισμοί της Ασίας ή, έστω, της Άπω Ανατολής ποτέ δεν είχαν κάποια ενιαία θρησκεία ή κάποια αυστηρή εκκλησιαστική δομή όπως έχει η Δύση τον χριστιανισμό. Εκεί, δεν υπήρξε ποτέ ένα κοινό σύστημα γραφής, όπως η αλφάβητος, δεν υπήρξε ποτέ κοινό σύστημα για την καταγραφή της μουσικής και δεν έχει παρατηρηθεί ανάπτυξη κοινών ρευμάτων στην τέχνη, όπως για παράδειγμα στην Ευρώπη, κ.α. Γενικά, και λόγω της τεράστιας γεωγραφικής έκτασης της Ασίας, είναι ελάχιστα τα κοινά χαρακτηριστικά που εμφανίζονται στους διαφορετικούς ασιατικούς λαούς (Yamazaki, 1996, σ. 3).

Η Δύση, λοιπόν, έρχεται για πρώτη φορά σε επαφή με τον κινεζικό πολιτισμό μέσω των διαφόρων εμπορικών προϊόντων που φθάνουν στην Ευρώπη στην αρχή μέσω της Ινδίας και των χωρών της Μέσης Ανατολής και, στη συνέχεια, μέσω του Δρόμου του Μεταξιού. Με την διάνοιξη του Δρόμου του Μεταξιού γύρω στο 114 π.Χ., ο δυτικός κόσμος ξεκινά να γνωρίζει την Κίνα και να εντυπωσιάζεται από την συμπαγή συνέχεια της ιστορίας της και το επιβλητικό μέγεθός της: πολλοί βρέθηκαν, έτσι, να θεωρούν την Κίνα ως το ιδανικό κράτος που κατάφερνε να διαιωνίζει την ύπαρξή του διοικούμενο από σοφούς αξιωματούχους και φιλοσόφους, ταυτόχρονα όμως άλλοι διακύρρησαν ότι ο κινέζικος κόσμος ήταν στάσιμος, βλέποντάς τον ως ένα στατικό σύστημα με απόλυτη άρνηση της προόδου (Stafutti & Romangoli, 2007, σ. 8). Γενικότερα, πάντως, για την Δύση, η Κίνα παρέμεινε για πολλούς αιώνες ένας μυθικός, απόμακρος κόσμος που θεωρούνταν βυθισμένος ολοκληρωτικά σε μια διαχρονική παράδοση (Scarpari, 2000, σ. 10).

Κατά τις περιόδους του Ευρωπαϊκού Μεσαίωνα και της Αναγέννησης, οι επαφές της Δύσης με την Κίνα αναπτύχθηκαν με την διάνοιξη των θαλάσσιων οδών από την Πορτογαλία έως την Ιαπωνία και με αφορμή την διεξαγωγή εμπορικών συναλλαγών, διαμορφώθηκαν και προωθήθηκαν σινο-δυτικές σχέσεις και σε

διπλωματικό, θρησκευτικό αλλά και προσωπικό επίπεδο. Οι εικόνες από τους πολίτισμούς της Άπω Ανατολής ταξίδεψαν πίσω στην Ευρώπη με ζωντανό και ζωηρό τρόπο μέσα από τις γραπτές περιγραφές που έστελναν οι Ευρωπαίοι ταξιδευτές (Victoria & Albert Museum, 2004). Στα μέσα του 18^{ου} αιώνα, αναπτύσσεται στα μεγάλα πολιτιστικά κέντρα της Ευρώπης (Βιέννη, Παρίσι, Λονδίνο) η μόδα της «chinoiserie», ένας πρωτόγνωρος ενθουσιασμός για την τέχνη και την αισθητική της Κίνας που εκδηλώθηκε με την αποτύπωση κινεζικών σχεδίων και μοτίβων σε χαλιά, πορσελάνες, ταπετσαρίες κ.α., ακόμη και στον σχεδιασμό των κήπων της εποχής (Gelber, 2009, σ. 187).

Στα μέσα του 19^{ου} αιώνα, η Αγγλία εξαπέλυσε τους Πολέμους του Οπίου (Opium Wars, 1839-1842 & 1856-1860) και συνέτριψε οικονομικά και ηθικά την κινέζικη αυτοκρατορία- που πλησίαζε το τέλος της ιστορίας της. Δυτικές δυνάμεις βρέθηκαν, τότε, να αποκτούν τεράστια εμπορικά προνόμια επί των κινεζικών προϊόντων αλλά και να κερδίζουν παραχωρήσεις επί κινεζικών εδαφών (Pletcher, 2015). Χαρακτηριστική της ισοπεδωτικής στάσης που είχε ο δυτικός κόσμος απέναντι στον κινέζικο κατά την περίοδο εκείνη είναι η ιστορία σχετικά με το μικρό πεκινουά της Βασίλισσας Βικτόρια της Αγγλίας (Queen Victoria, 1819-1901): μετά τον δεύτερο Πόλεμο του Οπίου, όταν τα βρετανικά στρατεύματα επέστρεψαν νικηφόρα στην πατρίδα τους έφεραν μαζί τους ως δώρο για την Βασίλισσα ένα μικρό σκυλάκι ράτσας πεκινουά- μια από τις αρχαιότερες ράτσες σκύλων στον κόσμο που πρωτοεμφανίστηκε στην Κίνα πριν από 2000 χρόνια και έλαβε το διεθνές όνομα «πεκινουά» από την πόλη του Πεκίνου, στην Απαγορευμένη Πόλη της οποίας ζούσαν δίπλα στις αυτοκρατορικές οικογένειες σκυλάκια της ράτσας αυτής- το οποίο είχαν βρει κατά την διάρκεια της λεηλασίας των Θερινών Ανακτόρων του Πεκίνου. Η Βασίλισσα έδωσε στο σκυλάκι το όνομα «Looty» που προκύπτει άμεσα από την αγγλική λέξη για την λεηλασία «looting» (Matthews, 2015). Η θυματοποίηση της τότε αδύναμης και υπό κατάρρευση κινεζικής αυτοκρατορίας στα χέρια της Δύσης από τα μέσα του 19^{ου} αιώνα συνεχίζεται ιστορικά μέχρι και τα μέσα του 20^{ου} αιώνα και τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, είναι ο λεγόμενος «Αιώνας της

Ταπείνωσης» (百年国耻, Century of Humiliation, 1839-1949) (Gries & Peng, 2010, σ. 175).

*Στα Θερινά Ανάκτορα του Πεκίνου.
Φωτογραφίες: Ειρήνη Μαρκογιαννάκη.*

Κατά τον 20^ο αιώνα, ο κινέζικος πολιτισμός επανασυστήνεται στη Δύση- όχι πλέον σε εμπορική, διπλωματική ή στρατιωτική βάση αλλά μέσω του φαγητού και, συγκεκριμένα, μέσω της μαζικοποίησης που γνώρισαν οι γεύσεις και τα εστιατόρια της κινεζικής διασποράς στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής και, στη συνέχεια, σε ολόκληρο τον δυτικό κόσμο. Οι οικογένειες των Κινέζων που βρέθηκαν να ζουν στην Αμερική- προερχόμενες κυρίως από την επαρχία της Καντόνας στην Νότια Κίνα- άνοιγαν εστιατόρια και σέρβιραν πιάτα από την πατρίδα τους προσαρμοσμένα στις γεύσεις και τις προτιμήσεις των ντόπιων της περιοχής. Από την διαδικασία και την ζύμωσή αυτή ξεχώρισε το πιάτο του «*Τσοπ Σούι*» (杂碎, Chop Suey: σοταρισμένα λαχανικά με κρέας και αυγό), ένα φτηνό και γρήγορο γεύμα που γνώρισε εξαιρετική δημοφιλία στην Αμερική και η γαστρονομική ταυτότητα του οποίου ταυτίστηκε με την πολιτισμική ταυτότητα των κινέζων μεταναστών (Liu, 2009). Η αμερικανοποίηση ή εκδυτικοποίηση των κινεζικών γεύσεων βοήθησε στη διάδοση του φτηνού και γρήγορου κινέζικου φαγητού σε όλο τον κόσμο.

Στη σύγχρονη εποχή, λόγω του νέου ρόλου της Κίνας ως ρυθμιστή στην παγκόσμια οικονομία, παρατηρούνται μεγάλες αλλαγές τόσο στην εικόνα που προβάλλει η ίδια προς τον κόσμο όσο και στην εικόνα της όπως αυτή διαδίδεται από την Δύση. Από την πλευρά τους, οι επίσημες κινεζικές αρχές έχουν σκοπίμως εξευγενίσει, τυποποιήσει και ενοποιήσει τις ουσιαστικά αντιθετικές και παραμορφωτικές εικόνες και αναπαραστάσεις της κινεζικής ιστορίας ενώ, αντίστοιχα, και ο

δυτικός κόσμος έχει προχωρήσει σε μια ριζική ομαλοποίηση της εικόνας της Κίνας (Boutonnet, 2011, σ. 2). Ακόμα σήμερα, όμως, για πολλούς δυτικούς, η μοντέρνα Κίνα τείνει να ταυτίζεται με τα «κόκκινα» χρόνια της Πολιτιστικής Επανάστασης και ελάχιστοι έχουν καθαρή εικόνα για το πώς είναι η ζωή στην Κίνα σήμερα. Υπάρχει, δηλαδή, ένα κενό στη σύγχρονη διαπολιτισμική επικοινωνία καθώς η Δύση δεν έχει ενημερωμένη εικόνα για τον σύγχρονο πολιτισμό της Κίνας.

3.2 Οι Επιδράσεις του Δυτικού στον Κινέζικο Πολιτισμό

Σε όλη την ιστορία της Κίνας, θεωρούνταν αυτονόητο και προφανές ότι ο κινέζικος πολιτισμός δεν είναι απλά ένας ισχυρός και σημαντικός πολιτισμός αλλά ότι είναι ο ισχυρότερος και σημαντικότερος που έχει υπάρξει ποτέ. Η στάση αυτή των κινέζων σχετικά με την εικόνα και το σθένος του πολιτισμού τους διαφαίνεται ξεκάθαρα ακόμη και από το όνομα που είχαν δώσει οι ίδιοι στη χώρα τους: το όνομα της Κίνας στην κινεζική γλώσσα είναι «中国» (Zhōngguó), που μεταφρασμένο κυριολεκτικά σημαίνει «κεντρικό βασίλειο». Αυτός ο χαρακτηρισμός του «κεντρικού» κυριαρχούσε, λοιπόν, και για το μεγαλύτερο μέρος της ιστορίας τους στη νοοτροπία των κινέζων όσον αφορά τις σχέσεις της χώρας τους με τον υπόλοιπο κόσμο: έβλεπαν τον κινέζικο ως τον κεντρικό πολιτισμό και όλους τους υπόλοιπους ως κατώτερους. Η συνάντηση της Κίνας με την Δύση στα μέσα του 19^{ου} – αρχές του 20^{ου} αιώνα πλήγωσε ανεπανόρθωτα την παραδοσιακή αυτή αφήγηση ότι η Κίνα ήταν το κέντρο του κόσμου, η μοναδική σημαντική χώρα, ο μόνος αξιόλογος πολιτισμός (Wu Y. , 2012, σ. 3).

Ιστορικά, οι επαφές της Κίνας με τον υπόλοιπο κόσμο, γενικότερα, και την Δύση, ειδικότερα, γίνονταν πάντοτε σε εμπορική βάση. Τότε, καθώς η Κίνα εξήγαγε μια πληθώρα υλικών και πολιτιστικών προϊόντων προς τις γειτονικές της χώρες, εισήγαγε ταυτόχρονα σχεδόν εξίσου πολλά πολιτιστικά προϊόντα από όλο τον κόσμο που συνέβαλλαν στον εμπλουτισμό του δικού της πολιτισμού (Wang, The Fourth Rise of China: Cultural Implications, 2004, σ. 315). Βέβαια, οι κινέζοι από την πλευρά τους παραδοσιακά αρνούσαν να αποδεχθούν πως έχουν δεχθεί επιρροές από άλλους πολιτισμούς, αποκαλώντας τους «βαρβάρους» (Yamazaki M. ,

Asia, a Civilization in the Making: East Asia, the Pacific, and the Modern Age, 1996, σ. 3).

Πάντως, πρέπει να σημειωθεί, πως ακόμη και αν η Κίνα μέχρι και τις αρχές του 20^{ου} αιώνα είχε καταφέρει να μην δεχθεί αξιόλογες επιρροές από την Δύση, ο πολιτισμός της είχε σαφώς επηρεαστεί από τους πολιτισμούς των γειτονικών χωρών της, με κυριότερη και βασικότερη συγκυρία την εισαγωγή του βουδισμού στην Κίνα από την Ινδία. Το αξιόλογο στην συγκυρία αυτή είναι πως ο βουδισμός εισάχθηκε στην Κίνα από την Ινδία όταν ακόμα η τότε παντοδύναμη αυτοκρατορία της Κίνας ήταν ένα απολύτως κλειστό και αυτόνομο κράτος. Αντίθετα, οι μοντέρνες δυτικές ιδέες και αξίες εισάχθηκαν στην Κίνα όταν η χώρα ήταν διεθνώς ταπεινωμένη, διαλυμένη και αδύναμη (Qi, 2013, σ. 347). Η σινο-δυτική επαφή έγινε, έτσι, κάτω από άνισες συνθήκες και η εισαγωγή του δυτικού μοντερνισμού στην Κίνα έγινε με εξαναγκαστική βία και εξωτερική επιβολή (Wu Y. , 2012, σ. 6).

Η αποτυχία αυτή και η ταπείνωση που υπέστη η Κίνα στους Πολέμους του Οπίου, άλλαξε ριζικά το τι ήξερε η Κίνα για τον κόσμο και, κατά συνέπεια, το πώς έβλεπε η Κίνα τον κόσμο: σταδιακά, ξεκίνησαν να μεταφράζονται στα κινέζικα τα πρώτα βιβλία γεωγραφίας που παρουσίαζαν εικόνες του υπόλοιπου κόσμου, ξεκίνησε η αποδοχή και χρήση δυτικών όπλων και τεχνολογιών που απορρίπτονταν για αιώνες και, σταδιακά, άναψαν οι πρώτες σπίθες μέχρι και για την αλλαγή του μέχρι τότε εδραιωμένου πολιτικού συστήματος (Wu Y. , 2012, σ. 3).

Με την Επανάσταση του 1911, η για αιώνες κλειστή σε δυτικές επιρροές Κίνα έρχεται για πρώτη φορά στην ιστορία της σε ουσιαστικό, λειτουργικό διάλογο με την Δύση. Πολλοί μορφωμένοι κινέζοι προσπάθησαν να αντισταθούν στην επερχόμενη δυτικοποίηση, που έβλεπαν αναπόφευκτα να έρχεται, αλλά το γενικό κλίμα ήταν σαφώς υπέρ της (Wong W.-I. , 1996, σ. 42). Τότε, ο σημαίνων κινέζος διανοούμενος και φιλόσοφος Hu Shi ή Hu Shih (胡適, 1891-1962) έγραψε ένα κείμενο με τίτλο «*Our Attitude Towards Modern Western Civilization*» (Hu, n.d.), στο οποίο διατυπώνει ριζοσπαστικές για την εποχή του ιδέες λέγοντας ότι: «*Το λάθος που κάνουν οι κινέζοι είναι να απορρίπτουν τον δυτικό πολιτισμό ως υλικό και να εξυμνούν τον ανατολικό ως πνευματικό*». Συνεχίζει καταρρίπτοντας το παραπάνω στερεότυπο σημειώνοντας πως πραγματικά υλικός πολιτισμός είναι αυτός κάτω από τον οποίο οι άνθρωποι περιορίζονται και ελέγχονται από ένα υλικό περιβάλλον από το οποίο δεν μπορούν να ξεφύγουν και κάτω από το οποίο δεν μπορούν να χρησιμοποιούν

τη σκέψη και το νου τους για να βελτιώσουν τις συνθήκες ζωής τους και, έτσι, μένουν πίσω, χωρίς να προοδεύουν. Αντιθέτως, χαρακτηριστικό του δυτικού πολιτισμού, όπως το καταγράφει ο Hu Shi, είναι ότι οι άνθρωποι δεν είναι ποτέ ευχαριστημένοι ή ικανοποιημένοι με τις συνθήκες της ζωής τους και συνεχώς παλεύουν και σκέφτονται και καινοτομούν για να βελτιώσουν τον κόσμο στον οποίο ζουν. Αντίστοιχα, σημειώνει, βασικό χαρακτηριστικό του παραδοσιακού κινέζικου πολιτισμού είναι ότι οι άνθρωποι μαθαίνουν να είναι ικανοποιημένοι με ό,τι τους παρέχεται και άρα δεν έχουν λόγο να προσπαθούν να ανακαλύψουν ή να εφεύρουν το τι βρίσκεται παραέξω και παραπέρα. Έτσι, λοιπόν, καταλήγει, η αδυναμία της Κίνας απέναντι στον κόσμο πηγάζει από τον ίδιο τον πολιτισμό της που κάνει τους ανθρώπους τεμπέληδες και μη προοδευτικούς.

Η παλιά και η νέα φρουρά της Κίνας απέναντι στο πορτραίτου του Μάο στην Πλατεία Τιανανμέν του Πεκίνου. Φωτογραφίες: Ειρήνη Μαρκογιαννάκη.

3.3 Η Δυναμική του Σύγχρονου Κινέζικου Πολιτισμού

Σήμερα, η Κίνα αναγνωρίζεται ευρέως ως η επόμενη μεγάλη υπερδύναμη του πλανήτη. Χάρη στην ραγδαία οικονομική ανάπτυξη που έχει γνωρίσει τα τελευταία χρόνια και, ταυτόχρονα, τη συγκυρία της οικονομικής αποδυνάμωσης των περισσότερων άλλων μεγάλων χωρών του κόσμου, η άνοδος που γνωρίζει αυτή τη στιγμή η Κίνα στον παγκόσμιο οικονομικό τομέα είναι πρωτοφανής. Το ίδιο το μέ-

γεθος του πληθυσμού της και η μακραίωνη πολιτιστική συνέχεια που φέρει η κινέζικη εθνική ταυτότητα σε συνδυασμό με την εντυπωσιακή οικονομική δύναμη που διαθέτει τόσο η ίδια η χώρα όσο και η διασπορά της (Βερνίκος & Δασκαλοπούλου, 2002, σ. 412) την καθιστούν πανίσχυρη και επιβλητική.

Η Κίνα του 21^{ου} αιώνα έχει βγάλει τις παρωπίδες της πολιτιστικής απολυτοκρατίας και έχει αφήσει πίσω την θυματοποίηση και εθελοντική απομόνωση του παρελθόντος (Kelly, 2006, p. 429). Διάφορα δυτικά πολιτιστικά αγαθά εισάγονται πια στη χώρα- πάντα με μέτρο και υπό έλεγχο του κράτους- αλλά η Κίνα δεν τα έχει πια ανάγκη. Αντιθέτως, το παράδοξο που συντελείται σήμερα στον πολιτιστικό τομέα είναι πως η Δύση πλέον βρίσκεται στη θέση να παρακαλεί την Κίνα να της επιτρέψει να προβάλλει τα προϊόντα της στην κινέζικη αγορά. Ενδεικτικό παράδειγμα της κατάστασης που επικρατεί στον γενικότερο πολιτιστικό τομέα όσον αφορά τα μέσα μαζικής κατανάλωσης είναι η περίπτωση της αμερικάνικης ταινίας «*Iron Man 3*» (Shane Black, 2013). Η ταινία αυτή, που αποτελεί μέρος σειράς επικερδών υπερ-ηρωϊκών ταινιών, προβλήθηκε στην Κίνα με επιπλέον σκηνές κατά τα οποία μια εξαιρετικά διάσημη κινέζα ηθοποιός (范冰冰, Fan Bingbing) παίζει το ρόλο μιας γιατρού που εμπλέκεται στην ιστορία. Οι σκηνές της Fan Bingbing δεν υπάρχουν σε καμία άλλη από τις διεθνείς εκδοχές της ταινίας παρά μόνο κυρίστηκαν εξ' αρχής με στόχο να λειτουργήσουν ελκυστικά για την κινεζική αγορά. Το «*Iron Man 3*» το 2013 ήταν η πρώτη κραυγαλέα τέτοια περίπτωση ταινίας του Hollywood που προσαρμόστηκε στις ανάγκες και τις ιδιαιτερότητες της κινεζικής αγοράς, αλλά σήμερα πια το φαινόμενο αυτό είναι ο κανόνας για όλες τις μεγάλες κινηματογραφικές παραγωγές: ο «κακός» της ταινίας απαγορεύεται να είναι κινέζος, ιδανικά το σενάριο θα μπορέσει να προσαρμοστεί ώστε να μία ή δύο σκηνές της ταινίας να λάβουν χώρα στην Κίνα, η προσθήκη κάποιου Κινέζου ως συμπαραγωγού στην ομάδα αυξάνει τις πιθανότητες προβολής της ταινίας στην Κίνα ενώ στην περίπτωση που η κινέζικη λογοκρισία δεν εγκρίνει ορισμένες ιδέες ή σκηνές, αυτές θα εξαφανιστούν απ' όλες τις κόπιες της ταινίας πάραυτα (Carroll, 2013). Φαίνεται έτσι, χαρακτηριστικά πως η Δύση και οι δυτικές βιομηχανίες παραγωγής πολιτισμού έχουν σήμερα ανάγκη την Κίνα για την επιβίωσή τους.

Ταυτόχρονα με την ανάπτυξη του προαναφερθέντος φαινομένου, και χρησιμοποιώντας πάλι τον κινηματογράφο ως ενδεικτικό παράδειγμα της σχέσης της Κίνας με την Δύση στον τομέα της πολιτιστικής δραστηριότητας, αρχίζει σταδιακά να

παρατηρείται και η διάχυση των κινεζικών εμπορικών πολιτιστικών αγαθών στις αγορές της Δύσης με τρόπο μετριόφωνα αλλά σταθερά εντεινόμενο: η κινέζικη κινηματογραφική ταινία «*The Mermaid*» (美人鱼, Stephen Chow, 2016), ένα παραμύθι φαντασίας με οικολογικές διαστάσεις που μέσα στις τέσσερις μόλις πρώτες μέρες της κυκλοφορίας της στην Κίνα έγινε η πιο μεγάλη εμπορική επιτυχία στην ιστορία του κινέζικου κινηματογράφου, συγκέντρωσε πάνω από τρία εκατομμύρια δολάρια στην παραδοσιακά εσωστρεφή και αφιλόξενη σε ξένες παραγωγές αμερικάνικη αγορά- ποσό εξωφρενικά υψηλό δεδομένης της μηδαμινής διαφήμισης που έλαβε και του πολύ μικρού αριθμού αιθουσών στις οποίες διανεμήθηκε (Cain, 2016). Η αποτυχία της εταιρείας διανομής της ταινίας να προβλέψει πως μια κινέζικη ταινία θα μπορούσε να ενδιαφέρει το γενικό κοινό εκτός της κινεζικής διασποράς της Αμερικής είναι ενδεικτική της νέας τάξης πραγμάτων που ξεκινά να αναδεικνύεται στο παγκόσμιο πολιτιστικό σκηνικό.

Η υπερδύναμη της Κίνας στον παγκόσμιο οικονομικό τομέα θα ακολουθηθεί σύντομα από την αντίστοιχη υπερδύναμή της και στον παγκόσμιο πολιτιστικό τομέα. Η ανάδειξη της Κίνας ως παγκόσμιας υπερδύναμης διαφέρει σημαντικά, εδώ, από την αντίστοιχη ανάδειξη των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής ή της Ρωσίας σε υπερδυνάμεις του παρελθόντος: η οικονομική επιφάνεια των χωρών αυτών υποστηριζόταν τότε από μεγάλη στρατιωτική δύναμη και παγκόσμια πολιτική επιρροή, η Κίνα όμως δεν έχει ούτε αξιόλογο στρατό ούτε μεγάλο ρόλο στο παγκόσμιο πολιτικό γίγνεσθαι. Αυτό που έχει και που την κάνει να ξεχωρίζει από τις υπερδυνάμεις του παρελθόντος είναι η ειλικρινής και γνήσια περηφάνια του κινέζικου λαού για την ιστορία και τον πολιτισμό του (Jacques, 2012). Οι κινέζοι πάντοτε θεωρούσαν τον εαυτό τους ως τον σημαντικότερο πολιτισμό που έχει υπάρξει ποτέ, ως το κέντρο του κόσμου (όπως προαναφέρθηκε, εξ άλλου, το ίδιο το όνομα της Κίνας στην κινεζική γλώσσα μεταφράζεται ως «*Κεντρικό Βασίλειο*») και αυτή η αίσθηση υπεροχής του δικού τους πολιτισμού έναντι όλων των άλλων είναι που θα έρθει να σταθεί δίπλα στην παγκόσμια οικονομική υπεροχή τους και να αναδειχθεί αναλόγως.

4 Η Σχέση του Κινέζικου με τον Ελληνικό Πολιτισμό

«Εάν ξύσεις έναν Κινέζο θα βρεις από κάτω έναν Έλληνα και εάν ξύσεις έναν Έλληνα θα βρεις έναν Κινέζο».

- Νίκος Καζατζάκης

Ο αρχαίος ελληνικός και ο αρχαίος κινέζικος πολιτισμός αποτελούν, αντίστοιχα, τις απαρχές των πολιτισμών της Δύσης και της Άπω Ανατολής (Αβραμίδου, 2012, σ. 111). Πέρα από την μακριά και λαμπρή ιστορία τους καθαυτή, αυτό που τους διακρίνει από όλους τους άλλους αρχαίους πολιτισμούς είναι η ασύγκριτα ισχυρή εμβέλεια της επιρροής που άσκησαν στους υπόλοιπους πολιτισμούς τους κόσμου. Ακόμη και αν δεν ήρθαν παρά μόνο πολύ αργά στην ύπαρξή τους σε ευθεία επικοινωνία ο ένας με τον άλλον, οι ιστορικές και πολιτισμικές σχέσεις τους μετρούν αιώνες- αν όχι χιλιετηρίδες.

Στη σύγχρονη εποχή, όμως, οι δύο πολιτισμοί αγνοούν εν πολλοίς ο ένας τον άλλον. Ο κάθε ένας αναγνωρίζει και σέβεται την εξίσου μακραίωνη και σημαντική ιστορία του άλλου, έχει όμως θολές και αόριστες εικόνες για την σύγχρονη πραγματικότητά του. Σήμερα στην Κίνα, η μικροσκοπική για τα μεγέθη της Ελλάδας γίνεται αντιληπτή είτε ως η χώρα που τους παρέδωσε τους Ολυμπιακούς Αγώνες είτε ως η χώρα στην οποία βρίσκεται η Σαντορίνη, ένα από τα πιο αγαπημένα σκηνικά για φωτογραφήσεις των κινέζων νεόνυμφων. Στην Ελλάδα, αντιθέτως, η σύγχρονη Κίνα αναγνωρίζεται ως ένας μακρινός κολοσσός, ως ένας «καλόκαρδος γίγαντας» που σήμερα εισέρχεται όλο και περισσότερο στην καθημερινή ζωή της χώρας, για τον οποίο, όμως, το μεγαλύτερο μέρος του ελληνικού κοινού δεν κατέχει παρά μόνο απαρχαιωμένες και ασαφείς εικόνες για κόκκινους δράκους ή για τον Jackie Chan.

4.1 Συγκριτικές Σχέσεις των Δύο Αρχαίων Πολιτισμών

Η αναλογία όσον αφορά ακτινοβολία του αρχαίου ελληνικού και του αρχαίου κινέζικου πολιτισμού συνοψίζεται από τον Θόδωρο Καρζή ως εξής (Καρζής, Η Ιστορία και ο Πολιτισμός της Κίνας, 2000, σ. 259): «Από τους εθνικούς πολιτισμούς της Δύσης, σπουδαιότερος αναγνωρίζεται ομόφωνα ο ελληνικός, σαν ακρογωνιαίος λίθος του πολιτισμικού οικοδομήματος, αλλά και με βαθιές προεκτάσεις προς τα ανατολικά. Από τους εθνικούς πολιτισμούς της Ανατολής, επίσης ομόφωνα, σπουδαιότερος αναγνωρίζεται ο κινεζικός, για την ανάλογη ακτινοβολία του στον αντίστοιχο γεωγραφικό του χώρο. Κανένα από τα έθνη που ήρθαν σε επαφή με τους Έλληνες δεν έμεινε ανεπηρέαστο από την ελληνική σκέψη και κανένα από τα έθνη που ήρθαν σε επαφή με τους Κινέζους δεν έμεινε ανεπηρέαστο από την κινεζική σκέψη.» Καθίσταται, έτσι, εξαιρετικά ενδιαφέρουσα η συγκριτική μελέτη των δύο αυτών πολιτισμών στους οποίους, αν και δεν βρέθηκαν ποτέ σε ευθεία επαφή μεταξύ τους, αναγνωρίζεται ένας σημαντικός όγκος πολιτισμικών και φιλοσοφικών ομοιοτήτων. Ταυτόχρονα, οι βασικές ιστορικές και πρακτικές διαφορές τους (συνέχεια ανά τους αιώνες, μέγεθος χώρας) γεννούν μια σειρά εξίσου ενδιαφερουσών διαφορών.

Ως σημείο εκκίνησης για την συγκριτική μελέτη του αρχαίου κινεζικού και του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί η συσχέτιση της φιλοσοφίας του Πλάτωνα και του Κομφούκιου, των δύο στοχαστών που όχι μόνο έτυχε να είναι περίπου σύγχρονοι στη δράση τους αλλά και που επηρέασαν με ισάξια σπουδαιότητα και βάρος την ανάπτυξη της σκέψης των δύο πολιτισμών. Η Έλενα Αβραμίδου, στο άρθρο της με τίτλο «Ελληνικός και Κινέζικος Πολιτισμός: Ομοιότητες και Διαφορές» (Αβραμίδου, 2012), αναγνωρίζει τέσσερις τομείς που μπορούν να αναλυθούν στη βάση αυτή της συσχέτισης των φιλοσοφιών του Πλάτωνα και του Κομφούκιου:

- Κοινωνία & Οικονομία. Η Κίνα ως αχανής ηπειρωτική χώρα στηρίχθηκε για αιώνες στην αγροτική της οικονομία υπό την διακυβέρνηση αυτοκρατορικών δυναστειών, ενώ η πνευματική δραστηριότητα περιοριζόταν στο κοινωνικό στρώμα των λογίων μέσα από τους οποίους θεωρείτο ότι εκφραζόταν η σκέψη. Για το μεγαλύτερο μέρος της ιστορίας της (μέχρι και τον 19^ο αιώνα), στην συνείδηση των κινέζων- καταρχήν των λογίων και κατά συνέπεια του

λαού- το σύνολο του κόσμου ταυτιζόταν με τη χώρα τους. Αντίθετα στην Αρχαία Ελλάδα, η θέση και το γεωγραφικό περιβάλλον της χώρας γενικότερα και συγκεκριμένα Αθήνας έδωσε στους ανθρώπους τη δυνατότητα να ταξιδέψουν, να έρθουν σε επαφή με άλλους πολιτισμούς και άλλα συστήματα σκέψης, γεγονός που οδήγησε έτσι στην πιο ισότιμη ανάπτυξη της κοινωνίας, όπως άλλωστε διαφαίνεται και από την γέννηση της δημοκρατίας. Αλλά και πριν την ανάπτυξη της δημοκρατίας, στην Ελλάδα δοκιμάστηκαν πολλά διαφορετικά μοντέλα πολιτεύματος ενώ στην Κίνα δεν υπήρξε ποτέ κανένα άλλο πολίτευμα εκτός της μοναρχίας (Zahm & Grau, 2015).

- Θεσμοί & Πολιτικό Σύστημα. Στην κομφουκιανή σκέψη, που εδραιώθηκε ως κρατική σκέψη της Κίνας, το δημόσιο εκλαμβάνεται ως προέκταση του ιδιωτικού και η σχέση του ηγεμόνα με τον υπήκοο είναι ανάλογη με την σχέση ενός πατέρα με τον γιό του. Η κοινωνία ολόκληρη λειτουργεί, κατά συνέπεια, πάνω στο μοντέλο της οικογένειας. Αυτό έρχεται σε απόλυτη αντίθεση με την πολιτική σκέψη της αρχαίας Αθήνας όπου η δημόσια ζωή είναι σαφώς και διακριτά ξεχωρισμένη από την ιδιωτική ζωή. Στην αρχαία Αθήνα οι κάτοικοι αυτοπροσδιορίζονται ως πολίτες της πόλης τους και η συμμετοχή τους στα κοινωνικά και πολιτικά δρώμενα νοηματοδοτεί την ύπαρξή τους. Αντίθετα, στην αρχαία αυτοκρατορική Κίνα, οι κάτοικοι δεν έχουν ταυτότητα ως πολίτες παρά μόνο ως μέλη της οικογένειάς τους.
- Σοφία & Φιλοσοφία. Στην αρχαία Κίνα εξυμνείται η σοφία ενώ στην αρχαία Ελλάδα η φιλοσοφία. Η ουσιαστική διαφορά εδώ έγκειται στο ότι ο «σοφός» του Κομφούκιου και της Κίνας γνωρίζει και κατανοεί απολύτως τον κόσμο γύρω του και, επομένως, η γνώση αυτή του δίνει αυθεντία επί των πάντων. Αντίθετα, ο ρόλος του Έλληνα φιλοσόφου- με χαρακτηριστικότερο παράδειγμα τον ίδιο τον Πλάτωνα, τον δάσκαλό του Σωκράτη αλλά και τις γενιές των μαθητών του- είναι να ρωτάει, να αμφιβάλλει και να ερευνά τον κόσμο χωρίς ποτέ να πιστεύει ότι κατανοεί παρά μόνο τμήματά του. Πάντως, και οι δύο πολιτισμοί έδιναν εξίσου μεγάλη σημασία τους στοχαστές τους και αντιμετώπιζαν τη γνώση τους ως ηθική και πολιτική γνώση.

- Γλώσσα. Καταρχήν, αξίζει να σημειωθεί η εντυπωσιακή ομοιότητα που παρουσιάζουν τόσο η αρχαία ελληνική όσο και η αρχαία κινεζική γλώσσα σε σχέση με τις σύγχρονες ομόλογές τους. Οι δύο γλώσσες, όμως, δεν θα μπορούσαν να είναι πιο διαφορετικές μεταξύ τους- όχι μόνον όσον αφορά την προφανή διάκρισή τους σε αλφαβητική και ιδεογραμματική γλώσσα αλλά, κυρίως, όσον αφορά τις φιλοσοφικές και εννοιολογικές προεκτάσεις τους. Συγκεκριμένα, η ελληνική γλώσσα ήταν πάντοτε μια γλώσσα τα δομικά στοιχεία της οποίας (η χρήση του ουδέτερου γένους, η παρουσία του συνδετικού ρήματος, κ.λπ.) απέκλειαν την αμφισημία των όρων και οδήγησαν, έτσι, στην ανάπτυξη οντολογικών και ορθολογικών τρόπων για την ερμηνεία του κόσμου. Αντίθετα, η δομή της κινεζικής γλώσσας (από το συμβολικό χαρακτήρα των ιδεογραμμάτων έως την μη ύπαρξη γραμματικών γενών, κλίσεων, κ.λπ.) προσφέρεται για ασαφείς και υπαινικτικές διατυπώσεις και η σκέψη των κινέζων επικεντρώνεται, έτσι, στην επεξεργασία του κόσμου μέσα από μια ηθική και πρακτική ματιά αντί της επιστημονικής ελληνικής.

Πάντως, παρά τις παραπάνω αυτές παρατηρήσεις που υπογραμμίζουν τις φιλοσοφικές διαφορές μεταξύ των δύο πολιτισμών και παρά το γεγονός ότι οι δύο χώρες δεν ήρθαν ποτέ σε πραγματικά ουσιαστική και απ' ευθείας επαφή μεταξύ τους, η Αρχαία Κίνα και η Αρχαία Ελλάδα βρέθηκαν να συναντώνται νοητά σε διάφορες πτυχές της σκέψης και των πολιτισμών τους. Συγκεκριμένα, ένα ιδιαίτερο χαρακτηριστικό που μοιράζονταν ο αρχαίος ελληνικός με τον αρχαίο κινέζικο πολιτισμό- που στην πραγματικότητα αποτελεί χαρακτηριστικό όλων των μεγάλων αρχαίων πολιτισμών- είναι ο τρόπος με τον οποίο διατηρούσαν την ταυτότητά τους μέσα από εθνική ενότητα, ενσωματώνοντας δηλαδή ό,τι στοιχεία έπαιρναν από εξωτερικούς πολιτισμούς σε παραδοσιακά δικά τους και μην αναγνωρίζοντάς τα ποτέ ως ξένη επιρροή. Εξάλλου, και για τους δύο, ό,τι και όσοι δεν ανήκαν στον δικό τους πολιτισμό αντιμετωπιζόταν ως απολίτιστοι βάρβαροι (Yamazaki M. , *Asia, a Civilization in the Making: East Asia, the Pacific and the Modern Age*, 1996, p. 2). Ακόμη, έντονη παρουσία και στους δύο πολιτισμούς κατείχε η λατρεία των προγόνων και η σημασία της γαιοκτησίας (Braudel, *Γραμματική των Πολιτισμών*, 2001, σ. 262) ενώ ομοιότητες παρατηρούνται και σε άλλους τομείς των πολιτισμών όπως,

για παράδειγμα, οι παραδοσιακές ιατρικές πρακτικές: η αρχαία ελληνική ιατρική μιλούσε για την ύπαρξη πέντε βασικών στοιχείων της φύσης στο ανθρώπινο σώμα- θεωρεία που αποτελεί τη βάση της παραδοσιακής κινέζικης ιατρικής- ενώ, ήδη από την εποχή του Ιπποκράτη, εφαρμοζόταν στην Ελλάδα θεραπεία με κούπες (βεντούζες) για τον εξαγνισμό του σώματος. Η θεραπεία αυτή αποτελεί ακρογωνιαίο λίθο και της παραδοσιακής κινέζικης ιατρικής καθώς αποτελεί, ουσιαστικά, μια μορφή βελονισμού (Δημητρίου, Ιστορία της Κινέζικης Ιατρικής στην Ελλάδα (Αγγλικά), 2011).

Ενδεικτική απεικόνιση του τρόπου με τον οποίο οι αξίες και οι φιλοσοφικές στάσεις των δύο αρχαίων πολιτισμών διαλέγονται ενεργά και ουσιαστικά μέχρι και την σύγχρονη εποχή αποτελεί το γεγονός πως σήμερα, στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, συχνά προτείνεται σε στελέχη επιχειρήσεων η ανάγνωση του ομηρικού έπους «Ιλιάδα» καθώς και της παραδοσιακής κινέζικης νουβέλας «*Romance of the Three Kingdoms*» (三国演义, 14^{ος} αι. μ.Χ.) για να μελετήσουν συγκριτικά την σημασία της δικαιοσύνης στην διακυβέρνηση (Wong W.-I. , 1996, p. 51).

4.2 Ιστορικές επαφές της Ελλάδας με την Κίνα

Η παρουσίαση των συγκριτικών σχέσεων του αρχαίου ελληνικού με τον αρχαίο κινέζικο πολιτισμό και τα κάποια σχετικά όμοια γνωρίσματά τους που συζητήθηκαν ανωτέρω δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να θεωρούνται ως αποδείξεις για κάποια ιστορική επαφή των δύο πολιτισμών. Σύμφωνα με τον σινολόγο Γεώργιο Μαγγίνη (Μαγγίνης, 2016, βλ. παράρτημα, Π4), οι επαφές της Κίνας και της Ελλάδας κατά την αρχαιότητα δεν υπήρξαν ποτέ άμεσες παρά μόνο διαμεσολαβήθηκαν μέσω της Ινδίας και των ισλαμικών χωρών της Μέσης Ανατολής. Ακόμη και μετά την διάνοιξη του Δρόμου του Μεταξιού τον 2^ο π.Χ. αι., η εικόνα που υπάρχει για τις πιθανές απ' ευθείας σχέσεις μεταξύ των δύο πολιτισμών είναι θολή καθώς βασίζεται σε λιγοστά αρχαιολογικά ευρήματα (νομίσματα, υάλινα, κ.λπ.) και σε ανεκδοτολογικού χαρακτήρα διηγήσεις σε πρωτογενείς πηγές. Τέλος, όσον αφορά τις διαπολιτισμικές επαφές και σχέσεις σε επίπεδο διδασκαλιών, φιλοσόφων και προφητών, αυτές δεν μπορούν να τεκμηριωθούν επιστημονικά και χαρακτηρίζονται ως αμφίβολες

και αναπόδεικτες. Ο πρώτος, ίσως, ιστορικά καταγεγραμμένος και τεκμηριωμένος σταθμός στις απ' ευθείας σχέσεις του ελληνικού με τον κινέζικο πολιτισμό είναι η περί τα μέσα του 6^{ου} αι. μ.Χ. λαθραία μεταφορά μεταξοσκωλήκων από την Κίνα στο Βυζάντιο από μοναχούς που βρέθηκαν στην Κίνα, έπειτα από εντολή του αυτοκράτορα Ιουστινιανού, με σκοπό την διδασκαλία του Χριστιανισμού.

Στην μοντέρνα εποχή, η Ελλάδα ήρθε σε θέση να μάθει και να γνωρίσει την Κίνα μέσω της σχετικής ταξιδιωτικής λογοτεχνίας που αναπτύχθηκε στη χώρα κατά τις αρχές και τα μέσα του 20^{ου} αιώνα. Ανάμεσα όλων, ξεχωρίζει λόγω της εμβλειάς του το έργο που άφησε ο Νίκος Καζαντζάκης έπειτα από τα δύο ταξίδια που έκανε στην Κίνα: το πρώτο κατά το 1935 και το δεύτερο είκοσι χρόνια αργότερα, το 1957, λίγους μόλις μήνες πριν πεθάνει. Κατά το πρώτο του ταξίδι, ο Καζαντζάκης ενδιαφέρεται και εμβαθύνει κυρίως στη γνωριμία του με τον πολιτισμό και την ιστορία της Κίνας ενώ στο δεύτερό του ταξίδι, που τοποθετείται πια χρονολογικά στην μαοϊκή περίοδο της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας, εντυπωσιάζεται και εστιάζει περισσότερο στις τεράστιες αλλαγές που βλέπει να έχουν συντελεστεί στη χώρα και στο μέλλον που αυτή έδειχνε να έχει. Ο ενθουσιασμός του για την Νέα Κίνα διαφαίνεται στα λεγόμενά του: «*Η Δύση είναι σάπια, δεν είμαι Ευρωπαίος, το μέλλον ανήκει στην Ανατολή*» (Αβραμίδου, 2016).

Εκτός από τον Νίκο Καζαντζάκη και, κυρίως κατά την ευρύτερη περίοδο του δεύτερου ταξιδιού του στην Κίνα (δεκαετίες 1950-1960), υπήρξαν πολλοί ακόμα Έλληνες που βρέθηκαν να ταξιδεύουν εκεί και που, επιστρέφοντας, παρουσίασαν τις εικόνες και τις εντυπώσεις τους από το ταξίδι σε δημόσιες ομιλίες, κοινωνικές εκδηλώσεις αλλά και με την δημοσίευση βιβλίων ή άρθρων στα μέσα μαζικής ενημέρωσης (Wu Y. , 2014, σ. 158). Όλη αυτή η δραστηριότητα που σημειώθηκε κατά την περίοδο εκείνη βοήθησε σαφώς στην διάχυση πληροφόρησης σχετικά με το νεοσύστατο- τότε- κομμουνιστικό κράτος της Κίνας και, συνεπώς, στον στο σχηματισμό της ελληνικής κοινής γνώμης σχετικά με αυτό.

Σε πολιτικό και διπλωματικό επίπεδο, από το 1949 και μετά, παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον η ανάπτυξη των σχέσεων του ελληνικού κράτους με την Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας. Ενώ μεν δεν υπήρχαν επίσημες κρατικές σχέσεις, καθώς ολόκληρος ο δυτικός κόσμος και μαζί και η Ελλάδα δεν αναγνώριζαν το κινέζικο κομμουνιστικό καθεστώς, στις δεκαετίες του 1950 και 1960 καταγράφηκαν αρκετές

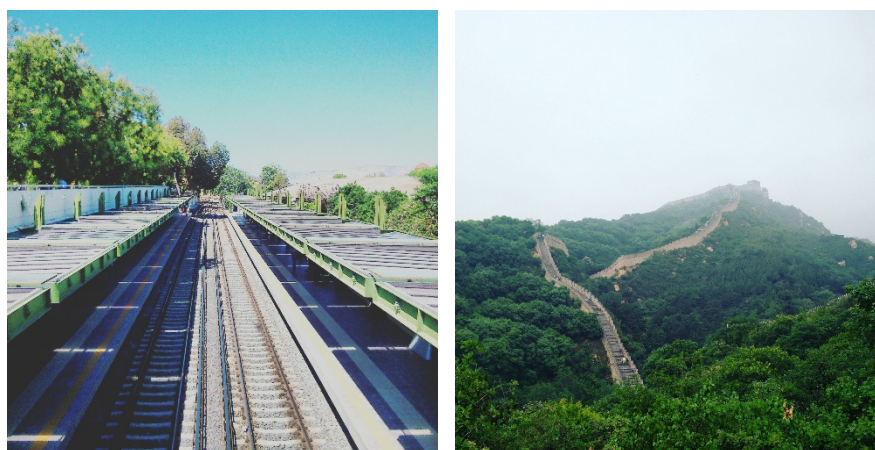
συναντήσεις Ελλήνων αριστερών/κεντροαριστερών ταξιδιωτών και μελών του Κομμουνιστικού Κόμματος Ελλάδος με υψηλόβαθμους κινέζους ηγέτες (Wu Y. , 2014, σσ. 3-4). Η Ελλάδα και η Κίνα συνήψαν επισήμως διπλωματικές σχέσεις στις 5 Ιουνίου 1972 (Ελληνική Δημοκρατία Υπουργείο Εξωτερικών, 2016).

4.3 Σύγχρονη Εποχή

Στη σύγχρονη εποχή, η Ελλάδα και η Κίνα αναπτύσσουν συστηματικά τις μεταξύ τους σχέσεις σε οικονομικό, μορφωτικό και πολιτιστικό επίπεδο. Εξαιρετικής σημασίας σταθμό για την προώθηση των επαφών μεταξύ των δύο χωρών απετέλεσε η συγκυρία της διοργάνωσης των Ολυμπιακών Αγώνων στην Αθήνα το 2004 και στο Πεκίνο το 2008. Με αφορμή τους Ολυμπιακούς Αγώνες, παρατηρείται η έναρξη της διοργάνωσης πολλών δραστηριοτήτων σχετικών με τον κινέζικο πολιτισμό στην Ελλάδα και τον ελληνικό πολιτισμό στην Κίνα, η ανταλλαγή επισκέψεων σε πολιτικό και διπλωματικό επίπεδο, η συνεργασία για την μετάδοση τεχνογνωσίας, κ.α. Το 2008 ανακηρύχθηκε, δε, και εορτάστηκε ως «Έτος Ελλάδας» στην Κίνα.

Έκτοτε, οι τομείς στους οποίους παρατηρείται η εντονότερη σύσφιξη και ανάπτυξη των σχέσεων μεταξύ των δύο χωρών είναι αυτοί της οικονομίας, του εμπορίου και της ναυτιλίας. Λόγω και της σοβαρότατης οικονομικής κρίσης που διανύει την χρονική αυτή περίοδο η Ελλάδα, η Κίνα έχει βρεθεί να αναλαμβάνει ένα σημαντικό επενδυτικό ρόλο στην χώρα με την εισαγωγή πολλών κινέζικων κεφαλαίων αλλά και την έλευση κινέζικων επιχειρήσεων στην Ελλάδα. Μεγαλύτερη όλων σε έκταση και εμβέλεια είναι η επένδυση της κινεζικής εταιρείας COSCO (中远集装箱运输有限公司) στο λιμάνι του Πειραιά. Ενδεικτικό της ταχύτητας με την οποία αναπτύσσονται οι διμερείς εμπορικές σχέσεις των δύο χωρών αποτελεί το γεγονός ότι το 1972 αυτές αντιστοιχούσαν σε 1,52 εκατ. δολάρια ΗΠΑ, ενώ το 2012 άγγιξαν τα 4,35 δισ. δολάρια (Ελληνοκινέζικο Επιμελητήριο, 2012). Το 2015 εορτάστηκε ως «Έτος Θαλάσσιας Συνεργασίας Ελλάδος-Κίνας». Για την διευκόλυνση της περαιτέρω ανάπτυξης των ανωτέρω σχέσεων, λειτουργούν σήμερα στην Ελλάδα οργα-

νισμοί όπως, ενδεικτικά, το Ελληνο-Κινεζικό Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο (ΕΚΕΒΕ, ιδρ. 1995), η Πύλη Φιλίας Ελλάδας-Κίνας (ιδρ. 2008) ή το Ελληνοκινεζικό Ινστιτούτο Ανάπτυξης ΕΚΙΝΑ (ιδρ. 2013) που στοχεύουν τόσο μεν στην προώθηση των σχέσεων μεταξύ Ελλάδας και Κίνας όσο και στη λείανση του εδάφους για την πιο ομαλή διεξαγωγή της συνεργασίας των δύο χωρών σε κάθε τομέα. Η παρουσία τέτοιων οργανισμών μαρτυρά τόσο την επιθυμία να διατηρηθούν και να αναπτυχθούν οι στενές φιλικές και εμπορικές σχέσεις με την Κίνα όσο και την ανάγκη διαμεσολάβησης που νιώθει πολλές φορές η ελληνική πλευρά στα θέματα και τις διαδικασίες που την αφορούν, καθώς ο κινέζικος λαός και η νοοτροπία του διαφέρει κατά πολύ από τις ευρωπαϊκές ή τις γενικότερα δυτικές που του είναι γνώριμες.

*Στο σταθμό του Θησείου στην Αθήνα και θέα του Σινικού Τείχους, κοντά στο Πεκίνο.
Φωτογραφίες: Ειρήνη Μαργογιαννάκη.*

Όσον αφορά τις πολιτιστικές σχέσεις μεταξύ της Κίνας και της Ελλάδας, και αυτές γνωρίζουν σταθερή ανάπτυξη, κυρίως από το 2004 και μετά. Όλο και περισσότεροι Έλληνες αρχίζουν να μαθαίνουν κινέζικα, παρατηρείται έντονη δραστηριότητα στον τομέα των εικαστικών με την διοργάνωση εκθέσεων κινεζικής τέχνης και πολιτισμού σε διάφορα μουσεία και χώρους τέχνης ανά τη χώρα, μεταφράζεται στα ελληνικά σύγχρονη και παραδοσιακή κινέζικη λογοτεχνία ενώ, ακόμη, παρατηρείται συνεχώς εντονότερο το ενδιαφέρον για τον κινέζικο κινηματογράφο και τις διάφορες παραστατικές τέχνες (θέατρο, μουσική, ακροβατικά, όπερα, χορό, κ.α.). Επιπλέον, η κινεζική διατροφή γίνεται όλο και πιο αγαπητή στην Ελλάδα ενώ αυξάνεται και το ενδιαφέρον του ελληνικού κοινού για την παραδοσιακή κινέζικη ιατρική και τις κινέζικες πολεμικές τέχνες.

Ταυτόχρονα, με τα όσα συντελούνται σε κρατικό, επιχειρηματικό και ιδρυματικό επίπεδο, η κοινότητα της κινεζικής διασποράς που ζει σήμερα στην Ελλάδα γίνεται όλο και πιο πολυπληθής και ξεκινά σταδιακά να γίνεται αναπόσπαστο κομμάτι της νέας πολυπολιτισμικής πραγματικότητας στη χώρα. Δεν υπάρχει πόλη της Ελλάδας που να μην λειτουργεί σήμερα έστω ένα κινέζικο εμπορικό κατάστημα ή κινέζικο εστιατόριο. Χαρακτηριστικό είναι δε το γεγονός πως πλέον κυκλοφορεί στη χώρα ελληνόφωνη εφημερίδα της κινεζικής κοινότητας που ζει στην Ελλάδα: σύμφωνα με την αρχισυντάκτρια της «China Greece Times» Lydia Liang, η κινεζόφωνη εφημερίδα απευθυνόταν αποκλειστικά στους κινέζους που ζουν και εργάζονται στην Ελλάδα καθώς και τους κινέζους τουρίστες αλλά καθώς οι σχέσεις των δύο χωρών πληθαίνουν και συσφίγγονται σε κάθε επίπεδο, αποφασίστηκε η εφημερίδα να κυκλοφορεί και στην ελληνική γλώσσα έτσι ώστε το ελληνικό κοινό να μπορεί να γνωρίσει «από πρώτο χέρι» την πραγματική Κίνα (Φωτιάδη, 2015). Ακόμη, το Διεθνές Ραδιόφωνο της Κίνας (CRI: China Radio International) έχει συστήσει Ελληνική Υπηρεσία, μέσω της οποίας λειτουργεί ελληνόφωνος διαδικτυακός ραδιοφωνικός σταθμός που καλύπτει όλα τα θέματα που έχουν σχέση με την Κίνα και τις ελληνοκινεζικές σχέσεις.

Γίνεται, λοιπόν, αντιληπτό πως η Κίνα αποκτά όλο και μεγαλύτερο ρόλο τόσο στην οικονομική και πολιτική όσο και στην καθημερινή ζωή της Ελλάδας. Αποκτά, έτσι, εξαιρετικό ενδιαφέρον η διερεύνηση των στάσεων που κρατά αυτή την χρονική στιγμή το ελληνικό κοινό απέναντι στην Κίνα και τον κινεζικό λαό, γενικότερα. Σύμφωνα με πανελλαδική έρευνα της εταιρείας δημοσκοπήσεων Public Issue που έγινε για λογαριασμό της εφημερίδας «*Η Αυγή της Κυριακής*» τον Ιούλιο του 2016 (Public Issue, 2016), το 70% του ελληνικού κοινού έχει θετική γνώμη για την Κίνα. Το 71% δηλώνει ότι συμπαθεί πολύ/αρκετά τους κινέζους: το 2005 το ποσοστό αυτό ήταν 66%, έχει δηλαδή σημειώσει άνοδο 5% κατά τα τελευταία 11 χρόνια. Τέλος, το 67% δηλώνει πως συμφωνεί με την ανάπτυξη της οικονομικής συνεργασίας μεταξύ Ελλάδας και Κίνας σε τομείς όπως η ενέργεια, ο τουρισμός, η βιομηχανία, κ.α.

5 Όψεις του Κινέζικου Πολιτισμού στη Σύγχρονη Ελλάδα

5.1 Γλώσσα

Η γλώσσα είναι ένα από τα βασικότερα στοιχεία κάθε πολιτισμού. Διαφορετικές γλώσσες και διαφορετικές κουλτούρες γεννούν διαφορετικές ιδεολογίες που επηρεάζουν ουσιαστικά τον τρόπο σκέψης και δράσης ενός λαού. Το φαινόμενο αυτό είναι ιδιαίτερα έντονο στην περίπτωση της κινεζικής γλώσσας, οι ιδιαιτερότητες της οποίας είναι βαθιά εμποτισμένες στην κοινωνική και φιλοσοφική ιστορία του κινεζικού πολιτισμού (Feng, 2009). Είναι αδύνατον να μπορέσει κανείς να κατανοήσει τις νοοτροπίες και τον τρόπο σκέψης του κινέζικου λαού χωρίς να σπουδάσει την κινεζική γλώσσα και, αντίστροφα, είναι αδύνατον να μπορέσει κανείς να μάθε καλά την κινεζική γλώσσα χωρίς να εμβαθύνει στον τρόπο σκέψης και ζωής των κινέζων και την ιστορία του κινέζικου πολιτισμού.

Τα τελευταία χρόνια, η διδασκαλία της κινεζικής γλώσσας (普通话, Mandarin Chinese) γίνεται όλο και πιο δημοφιλής σε όλο τον κόσμο. Λόγω της νέας θέσης που αποκτά η Κίνα στο παγκόσμιο οικονομικό και πολιτικό γίγνεσθαι, τα κινέζικα αναγνωρίζονται σήμερα ως μια από τις πιο χρήσιμες γλώσσες. Εξάλλου, σύμφωνα με τις τελευταίες μετρήσεις το έτος 2015 (Lewis, Simons, & Fennig, 2015), είναι η γλώσσα με τους περισσότερους ομιλητές σήμερα στον κόσμο, με μεγάλη, μάλιστα διαφορά από την αγγλική γλώσσα στην δεύτερη θέση. Έτσι, όλο και περισσότεροι άνθρωποι ανά τον κόσμο επιλέγουν να μάθουν την κινεζική ως δεύτερη ή τρίτη γλώσσα και, μέσω αυτής, γνωρίζουν και τον πλούτο του κινέζικου πολιτισμού. Μια σημαντική ιδιαιτερότητα που φέρει, στο σημείο αυτό, η εκμάθηση της κινεζικής γλώσσας σε σχέση με την εκμάθηση άλλων γλωσσών είναι πως κατά, κύριο λόγο, τα βιβλία διδασκαλίας που προσφέρονται στους νέους μαθητές είναι σχεδιασμένα από την κινέζικη κυβέρνηση έτσι ώστε να διευκολύνουν μεν τους ξένους μαθητές στην προσέγγιση της κινεζικής γλώσσας αλλά και, ταυτόχρονα, να προβάλουν σε

αυτούς μια επιμελημένη, «κατάλληλη» εικόνα του κινέζικου πολιτισμού (Curd-Christiansen, 2008).

Η διδασκαλία της κινεζικής γλώσσας σε ολόκληρο τον κόσμο συντονίζεται επίσης από το κινεζικό κράτος μέσα από τα Ινστιτούτα Κομφούκιος (孔子学院, Confucius Institutes) που υπάρχουν σε 131 χώρες. Το πρόγραμμα των Ινστιτούτων Κομφούκιος ξεκίνησε το 2004 και υπάγεται στο Hanban (汉办), τον οργανισμό για την διάδοση και τη διδασκαλία της κινεζικής γλώσσας και του πολιτισμού στον κόσμο, ο οποίος, με τη σειρά του, ανήκει στο Υπουργείο Πολιτισμού της Κίνας. Το Hanban αναλαμβάνει την εξειδικευμένη εκπαίδευση καθηγητών την κινεζικής γλώσσας για ξένους και τους στέλνει στα ανά τον κόσμο Ινστιτούτα Κομφούκιος για να διδάξουν. Επίσης, το Hanban έχει την πλήρη επιμέλεια των εξετάσεων του HSK (汉语水平考试, Chinese Proficiency Exam) που παρέχουν το μοναδικό έγκυρο αποδεικτικό για την πιστοποίηση της γνώσης της κινεζικής γλώσσας.

Στην Ελλάδα, το Ινστιτούτο Κομφούκιος υπάρχει από το έτος 2009 και αποτελεί, μάλιστα, ειδική περίπτωση καθώς πρόκειται για Business Confucius Institute, ένα μόλις από τα 10 στον κόσμο και το τρίτο στην Ευρώπη που εστιάζει και στην διάδοση της κινέζικης επιχειρηματικότητας επιπλέον της διάδοσης της κινέζικης γλώσσας και του πολιτισμού. Λειτουργεί με έδρα το Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΟΠΑ) και στεγάζεται σε κτήριο του ΟΠΑ στην οδό Ευελπίδων 29 στην Αθήνα. Διοικητικά, το Ινστιτούτο συν-διευθύνεται από δύο διευθυντές, έναν από την ελληνική και έναν από την κινέζικη πλευρά: τον κ. Δημήτρη Καρδαρά, που είναι καθηγητής του ΟΠΑ και τον κ. Zu Lijun, που είναι καθηγητής του πανεπιστημίου University of Chinese Language and Economics (UIBE) του Πεκίνου.

Το Ινστιτούτο Κομφούκιος, κατά κύριο λόγο, δραστηριοποιείται στον τομέα της γλωσσομάθειας προσφέροντας μαθήματα κινεζικής γλώσσας. Οι τάξεις του καλύπτουν έξι επίπεδα μάθησης της γλώσσας ενώ προσφέρει και ειδικές, εξειδικευμένες τάξεις, όπως π.χ. η τάξη των “Business Chinese”. Ενδεικτικά, κατά τα δύο τελευταία ακαδημαϊκά έτη (2014-2015 & 2015-2016), οι μαθητές του Ινστιτούτου ανά τάξη ανήλθαν στους εξής αριθμούς:

	2014-2015	2015-2016
1^ο έτος	35	29
2^ο έτος	33	34
3^ο έτος	20	15
4^ο έτος	23	15
5^ο έτος	5	14
Business Chinese	6	3
<u>Σύνολο</u>	<u>122</u>	<u>110</u>

Όπως φαίνεται και από τον παραπάνω πίνακα, αλλά και σύμφωνα με την κ. Δέσποινα Κλουβάτου, Βοηθό Διευθυντή στο Ινστιτούτο Κομφούκιος Αθηνών (Κλουβάτου, 2016, βλ. παράρτημα, Π3), η πλειοψηφία των μαθητών φτάνει μέχρι το τέταρτο επίπεδο εκμάθησης της κινεζικής γλώσσας. Το επίπεδο αυτό, που αντιστοιχεί περίπου στα επίπεδα B1/B2 στην κλίμακα γλωσσικών επιπέδων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, προσφέρει την ικανότητα κατανόησης και συμμετοχής σε μια απλή συζήτηση και την δυνατότητα κατανόησης και γραφής ενός απλού κειμένου και καλύπτει, έτσι, τις ανάγκες και απαιτήσεις των περισσότερων μαθητών. Σύμφωνα με την κ. Κλουβάτου, στο επίπεδο αυτό φτάνουν όσοι δεν έχουν κάποιο ξεκάθαρο στόχο αλλά θέλουν απλά να αποκτήσουν μια γενικότερη άνεση με την γλώσσα. Εξάλλου, οι περισσότεροι φοιτητές του Ινστιτούτου είναι νέοι, φοιτητές διαφόρων πανεπιστημίων (με κύριες κατευθύνσεις τις οικονομικές ή ναυτιλιακές σπουδές) που θέλουν να μάθουν την κινεζική γλώσσα με βασικό στόχο να αποκτήσουν ένα παραπάνω, σπάνιο προσόν για όταν βγουν στην αγορά εργασίας.

Εκτός από τους νέους φοιτητές, οι κυριότερες άλλες δημογραφικές κατηγορίες σπουδαστών της κινεζικής γλώσσας στο Ινστιτούτο Κομφούκιος Αθηνών είναι παιδιά, στρατιωτικοί και καθηγητές άλλων ξένων γλωσσών. Όσον αφορά την κατηγορία των ανήλικων παιδιών, πρόκειται είτε για παιδιά γονέων που έχουν ήδη κάποιες εμπορικές ή επιχειρηματικές σχέσεις με την Κίνα είτε για παιδιά διπλωματών που έχουν ταξιδέψει και ίσως ζήσει κάποιο διάστημα στην Κίνα. Μέχρι και το ακαδημαϊκό έτος 2015-2016, οι ανήλικοι αυτοί μαθητές εντάσσονταν στις κανονικές τάξεις του Ινστιτούτου. Καθώς όμως παρατηρείται συνεχής αύξηση του αριθμού τους, από το

προσεχές ακαδημαϊκό έτος θα προσφέρονται ειδικές τάξεις «Chinese for Children», αποκλειστικά για παιδιά κάτω των 10 ετών. Πολλοί μαθητές του Ινστιτούτου είναι στρατιωτικοί, οι οποίοι έχουν σπουδάσει εντατικά κινέζικα μέχρι κάποιο επίπεδο στο διδασκαλείο ξένων γλωσσών του στρατού και επιθυμούν να συνεχίσουν την εκμάθηση της γλώσσας με κύριο σκοπό την επιπλέον μοριοδότηση και άνοδο στην ιεραρχία της υπηρεσίας και την κάλυψη ειδικών θέσεων που απαιτούν την γνώση των κινεζικών. Τέλος, στην περίπτωση των καθηγητών άλλων ξένων γλωσσών, πολλοί, ανταποκρινόμενοι στην όλο και μεγαλύτερη ζήτηση για την διδασκαλία και εκμάθηση της κινεζικής γλώσσας, μαθαίνουν κινέζικα στο Ινστιτούτο Κομφούκιος ώστε να μπορούν, αργότερα, να διδάξουν.

Πέρα από τις κατηγορίες αυτές, πολύ σημαντική ζήτηση για την γνώση της κινεζικής γλώσσας σημειώνεται τα τελευταία χρόνια στον τουριστικό τομέα. Σύμφωνα με την κ. Κλουβάτου, πολλές τουριστικές επιχειρήσεις ζητούν μαθητές του Ινστιτούτου με σχετικά καλό επίπεδο ώστε να συνοδεύουν κινέζους τουρίστες στην Ελλάδα. Δεν πρόκειται για εξιδεικευμένους ξεναγούς αλλά για συνοδούς προς διευκόλυνση της επικοινωνίας. Καθώς η ζήτηση σε αυτόν τον τομέα αυξάνεται όλο και περισσότερο, από το προσεχές ακαδημαϊκό έτος (2016-2017), το Ινστιτούτο θα προσφέρει και εξιδεικευμένο μάθημα «Tourism & Hospitality Spoken Chinese».

Φυσικά, εκτός από το Ινστιτούτο Κομφούκιος Αθηνών, μαθήματα κινεζικής προσφέρονται, πλέον, και σε πολλά άλλα μέρη στην Ελλάδα: σε ιδιωτικά φροντιστήρια, σε σχολεία αλλά και σε ιδιαίτερα μαθήματα.

Σε πολλά ιδιωτικά φροντιστήρια ανά την Ελλάδα, τα τελευταία χρόνια προσφέρεται η διδασκαλία της κινεζικής γλώσσας. Σε μικρή, δειγματοληπτική έρευνα που πραγματοποιήθηκε (αποστολή 32 μηνυμάτων σε ιδιωτικά φροντιστήρια διάφορων πόλεων της Ελλάδας, λήψη μόλις 5 απαντήσεων), καταγράφηκαν τα εξής στοιχεία:

- Κέντρο Ξένων Γλωσσών ΦΑΤΕΣ (Ιωάννινα): Το πρώτο φροντιστήριο που προσέφερε την διδασκαλία της κινεζικής στα Ιωάννινα το 2011. Κάθε χρονιά με την έναρξη των μαθημάτων στο τμήμα βρίσκονται 8-10 μαθητές, για να καταλήξουν στο τέλος της χρονιάς καθώς και στα επόμενα χρόνια 4-5. Συνήθως τα παιδιά φτάνουν μέχρι και το 3^ο-4^ο επίπεδο HSK. Κάποιες χρονιές έχουν δημιουργηθεί και παιδικά τμήματα με παιδιά κυρίως δημοτικού ηλικίας 8-10 καθώς και γυμνασίου. Γενικότερα τα τελευταία χρόνια υπάρχει πιο έντονο ενδιαφέρον από γονείς

για τα παιδιά τους για την κινεζική γλώσσα ως 2η ή 3η ξένη γλώσσα.

- Ευρωπαϊκές Γλώσσες (Βριλήσσια): Ενώ το φροντιστήριο έχει διαθέσιμη καθηγήτρια, η κινεζική γλώσσα δεν έχει ζήτηση. Αυτό ίσως σχετίζεται και με το γεγονός ότι η κινεζική δεν προωθείται πολύ σε διαφημιστικό επίπεδο καθώς, προς το παρόν, δεν είναι μια γλώσσα προτεραιότητας για το φροντιστήριο. Γενικά, υπάρχει πολύ χαμηλή ζήτηση και λόγω του βαθμού δυσκολίας εκμάθησης της γλώσσας ή τουλάχιστον του βαθμού δυσκολίας που ο περισσότερος κόσμος θεωρεί ότι είναι πολύ υψηλός για τη γλώσσα. Σε γενικές γραμμές εθεωρείτο ότι η κινεζική γλώσσα θα έχει περισσότερη ζήτηση αλλά σημειώνεται πως τελευταία οι γλώσσες οι οποίες ξεκίνησαν να δουλεύουν περισσότερο από το παρελθόν είναι τα Ολλανδικά και τα Ρωσικά.
- Κέντρο Ξένων Γλωσσών Perugia-Τίνα Ζωγοπούλου (Αθήνα): Τα κινέζικα διδάσκονται από το ακαδημαϊκό έτος 2010-2011. Οι μαθητές ανά έτος και ανά επίπεδο αναλύονται ως εξής:

	Επί- πεδο A1	Επί- πεδο A2	Επί- πεδο B1	Επί- πεδο B2	Σύ- νολο
2010-2011	32	-	-	-	32
2011-2012	30	26	-	-	56
2012-2013	26	23	15	-	64
2013-2014	25	17	11	9	62
2014-2015	29	17	11	7	64
2015-2016	25	19	10	9	63

- Κέντρα Ξένων Γλωσσών Κουτσαντώνη (Πάτρα): Τα κινέζικα διδάσκονται κατά τα τελευταία 5 χρόνια. Την πρώτη χρονιά υπήρχε περισσότερο ενδιαφέρον με γκρουπ 6 ενηλίκων πρώτης χρονιάς και 4 μαθητών στο ίδιο επίπεδο. Την επόμενη συνέχισαν τρεις από αυτούς. Συνήθως δεν προχωρούν μετά την δεύτερη χρονιά. Τα τελευταία χρόνια υπάρχουν μόνο 2-4 μαθητές ετησίως.
- Fiore Κέντρα Γλωσσών (Βόλος): Πραγματοποιήθηκαν τμήματα κινεζικής για 2 μόνο χρονιές (2011-2012, 2012-2013) γιατί μετά ο καθηγητής έφυγε από την Ελλάδα και έκτοτε δεν έχει βρεθεί κάποιος άλλος πιστοποιημένος καθηγητής. Ο αριθμός των μαθητών ήταν περίπου 15, εκ των οποίων οι μισοί αρχάριοι και οι άλλοι μισοί στο δεύτερο έτος. Υπάρχει ενδιαφέρον για τη γλώσσα αλλά το φροντιστήριο δεν είναι σε θέση να προσφέρει ξανά τη διδασκαλία της.

Όσον αφορά τα σχολεία, η εκμάθηση της κινεζικής εντάσσεται τα τελευταία χρόνια στο πρόγραμμα σπουδών όλο και περισσότερων τόσο ιδιωτικών όσο και δημοσίων σχολείων. Το Ινστιτούτο Κομφούκιος, ως επίσημος φορέας για την διδασκαλία της κινεζικής γλώσσας στην Ελλάδα, σκοπεύει να οργανώσει περαιτέρω την διάδοση και διδασκαλία της κινεζικής γλώσσας στα σχολεία της χώρας- εντός και εκτός Αθηνών- με τη δημιουργία «Confucius Classrooms». Το πρόγραμμα αυτό- που ήδη εφαρμόζεται από το Hanban σε πολλές άλλες χώρες του κόσμου- θα προσφέρει, στην ουσία, μια μικρογραφία του Ινστιτούτου Κομφούκιος σε διαφορετικές πόλεις και περιοχές της χώρας με απλοποιημένο πρόγραμμα σπουδών που θα καλύπτουν τις ανάγκες και το ενδιαφέρον της εκάστοτε περιοχής. Το πρώτο σχολείο στο οποίο θα εφαρμοστεί το πρόγραμμα «Confucius Classrooms» από το ακαδημαϊκό έτος 2016-2017 είναι το δημοτικό σχολείο «Ιορδανάκειον Σύγχρονα Εκπαιδευτήρια» στην περιοχή της Γλυφάδας. Επιπλέον, κατά το ακαδημαϊκό έτος 2016-2017 θα διενεργηθεί έρευνα με ερωτηματολόγια σε διάφορα σχολεία ανά τη χώρα ώστε να διερευνηθεί ακριβώς τον ενδιαφέρον και οι ανάγκες που υπάρχουν και να προχωρήσει το άνοιγμα και άλλων «Confucius Classrooms» στις μεγάλες και μικρές πόλεις εκτός Αθηνών.

Η κινέζικη γλώσσα διδάσκεται, επίσης, και στο Διδασκαλείο Ξένων Γλωσσών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών. Τα διδασκαλία άλλων μεγάλων πανεπιστημίων στην Ελλάδα (Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Πανεπιστημίου Πάτρας, Πανεπιστημίου Ιωαννίνων) δεν προσφέρουν μαθήματα κινεζικής γλώσσας.

Στην Αθήνα, συγκεντρώνονται και οι εξετάσεις για την πιστοποίηση της γνώσης της κινεζικής γλώσσας. Το δίπλωμα του HSK έχει έξι επίπεδα και δώδεκα εξεταστικές κάθε χρόνο. Σύμφωνα με τα στοιχεία του Ινστιτούτου Κομφούκιος, για τα έτη 2014, 2015 και 2016 (έως και την εξεταστική του μηνός Ιουλίου), οι αριθμοί των ατόμων που έχουν συμμετάσχει στις εξετάσεις ανά επίπεδο αναλύονται ως εξής:

	2014	2015	2016	ΣΥΝΟΛΟ ανά επί- πεδο
HSK 1	47	128	79	254
HSK 2	252	148	92	492
HSK 3	87	90	67	244
HSK 4	45	47	36	128
HSK 5	9	8	5	22
HSK 6	3	1	1	5
HSKK ¹	0	21	15	36
ΣΥΝΟΛΟ ανά έτος	443	443	295	

Τέλος, τα τελευταία χρόνια, όλο και περισσότεροι Έλληνες σπουδαστές επιλέγουν να σπουδάσουν την κινεζική γλώσσα μέσω προγραμμάτων υποτροφιών σε πανεπιστήμια της Κίνας. Συγκεκριμένα όσον αφορά τα προγράμματα του Ινστιτούτου Κομφούκιος, κάθε χρόνο προσφέρεται σειρά υποτροφιών μακράς διάρκειας (μεγαλύτερης ή ίσης του ενός ακαδημαϊκού εξαμήνου) για την εκμάθηση της κινεζικής γλώσσας σε πανεπιστήμια της Κίνας με πλήρη κάλυψη όλων των εξόδων. Οι υποτροφίες αυτές απευθύνονται γενικά σε σπουδαστές ηλικίας έως και 35 ετών. Το ενδιαφέρον που συγκεντρώνουν είναι συνεχώς αυξανόμενο: σύμφωνα με την κ. Κλουβάτου, κάθε χρόνο διπλασιάζεται ο αριθμός των αιτήσεων που δέχεται το Ινστιτούτο.

Εκτός, όμως, από τις υποτροφίες μακράς διάρκειας, μεγάλο ενδιαφέρον και συμμετοχή υπάρχει και για προγράμματα μικρής διάρκειας σπουδών που οργανώνονται κάθε καλοκαίρι σε πανεπιστήμια της Κίνας. Το Ινστιτούτο Κομφούκιος οργανώνει τα προγράμματα «Summer Camps» και «HSK Summer Camps» που απευθύνονται σε νέους και ανήλικους σπουδαστές, αντίστοιχα, για μαθήματα διάρκειας δύο περίπου εβδομάδων και συμμετοχή σε εξετάσεις για το δίπλωμα HSK στην Κίνα.

Εκτός από τα απλά μαθήματα κινεζικής γλώσσας, διοργανώνονται τακτικά και διάφορες άλλες ευρύτερες εκπαιδευτικές δράσεις σχετικές με την κινεζική γλώσσα και τον κινεζικό πολιτισμό. Στο Ινστιτούτο Κομφούκιος παρουσιάζεται κάθε χρόνο

¹ HSKK (汉语水平考试口语): Εξετάσεις για την προφορική επάρκεια στη γλώσσα

σειρά διαλέξεων για τον κινέζικο πολιτισμό σε συνεργασία με εξειδικευμένους καθηγητές και προσφορά ελεύθερης παρακολούθησης για κάθε ενδιαφερόμενο. Το πρόγραμμα και τα περιεχόμενα των διαλέξεων κατά τα δύο τελευταία ακαδημαϊκά έτη κάλυπτε τις εξής ενότητες:

- Διαλέξεις ακαδ. έτους 2014-2015
 - Σύγκριση του Μυκηναϊκού και του αρχαίου Κινεζικού πολιτισμού
 - Παραδοσιακές γιορτές και έθιμα της Κίνας
 - Κινέζικη καλλιγραφία
 - Κινέζικη τέχνη του τσαγιού
 - Παραδοσιακοί κινέζικοι χοροί
 - Κινέζικες πολεμικές τέχνες
 - Κινέζικη χαρτοκοπτική τέχνη
 - Όπερα του Πεκίνου
 - Κινέζικο φαγητό
 - Παραδοσιακά κινέζικα μουσικά όργανα
 - Παραδοσιακή κινέζικη ενδυμασία
 - Παραδοσιακή κινέζικη ιατρική
- Διαλέξεις ακαδ. έτους 2015-2016
 - Παρατηρήσεις για την εκμάθηση της κινεζικής γλώσσας
 - Παραδοσιακά κινέζικα τραγούδια
 - Γενική παρουσίαση των παραδοσιακών τεχνών της Κίνας
 - Καλοί τρόποι στο κινέζικο τραπέζι
 - Κινέζικες πολεμικές τέχνες
 - Μποξ Τάι Τσι
 - Κινέζικο δράμα
 - Παραδοσιακή κινέζικη μουσική
 - Ο έρωτας στα παραδοσιακά κινέζικα τραγούδια
 - Κινέζικα γαμήλια έθιμα

Η εκμάθηση της κινέζικης γλώσσας και του κινέζικου πολιτισμού από Έλληνες σπουδαστές, γιορτάζεται κάθε χρόνο με την διοργάνωση του διαγωνισμού της «Κινεζικής Γέφυρας» (汉语桥, Chinese Bridge) που γίνεται υπό την αιγίδα του Hanban και του Τμήματος Πολιτισμού και Παιδείας της Πρεσβείας της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας στην Ελλάδα. Ο διαγωνισμός αυτός διοργανώνεται στην Ελλάδα ήδη από το 2000. Οι σπουδαστές παρουσιάζουν- ο καθένας στο δικό του επίπεδο της κινεζικής γλώσσας, από αρχάριο έως προχωρημένο- μια μικρή παράσταση (χορού, τραγουδιού, πολεμικών τεχνών, κ.α.) σχετική με τον κινέζικο πολιτισμό. Ο νικητής και αναπληρωτής νικητής εκπροσωπούν την Ελλάδα στην διεθνή έκδοση του διαγωνισμού «Κινέζικη Γέφυρα» που πραγματοποιείται κάθε καλοκαίρι στο Πεκίνο και οι νικητές εκείνου του διαγωνισμού ανταμείβονται με υποτροφίες σπουδών σε πανεπιστήμια της Κίνας. Σύμφωνα με την κ. Κλουβάτου του Ινστιτούτου Κομφούκιος, κατά τα τελευταία χρόνια (2015-2016) έχουν λάβει μέρος στο προκαταρκτικό στάδιο του διαγωνισμού στην Ελλάδα πάνω από 100 άτομα ανά έτος.

Ακολουθώντας την αύξηση του ενδιαφέροντος για την εκμάθηση της κινεζικής γλώσσας στην Ελλάδα παρατηρείται και αύξηση του σχετικού εκπαιδευτικού υλικού, ειδικού για την ελληνική αγορά και τις ανάγκες των Ελλήνων σπουδαστών. Η συντριπτική πλειοψηφία των μαθημάτων κινεζικής γλώσσας γίνεται με τη χρήση αγγλόφωνων βιβλίων και μέχρι πρόσφατα δεν κυκλοφορούσε στην κάποιο ελληνό-

Από τον 15^ο Διαγωνισμό «Κινέζικη Γέφυρα» (2016).
Φωτογραφίες: Ινστιτούτο Κομφούκιος.

φωνο εγχειρίδιο εκμάθησης της κινεζικής. Σήμερα, είναι διαθέσιμες στην ελληνική αγορά οι ακόλουθες 7 εκδόσεις:

- «Xenion lexicon, ελληνοκινεζικό - κινεζικοελληνικό λεξικό», Ινστιτούτο Επεξεργασίας του Λόγου, 2007

- «Ελληνο-κινεζικοί, κινεζο-ελληνικοί διάλογοι», Εκδόσεις Καλοκάθη, 2008
- «Μαθαίνω Κινέζικα», MM Publications, 2008
- «Πρώτα βήματα στα κινέζικα», Εκδόσεις Πατάκη, 2010
- «Linguaphone: Κινέζικα», Εκδόσεις Πεδίο, 2011
- «Καθημερινά κινεζικά», Δημήτρης Μπλάνης (αυτοέκδοση), 2012
- «Η καθημερινή ζωή του Κούλη», Δημήτρης Μπλάνης (αυτοέκδοση), 2013
- «Συγχρονη Κινεζική Γλώσσα Σχολικό Εγχειρίδιο», Beijing Language and Culture University, 2013

Επιπλέον των ανωτέρω εκδόσεων, ελληνόφωνο εκπαιδευτικό υλικό υπάρχει πλέον και σε άλλες μορφές όπως, ενδεικτικά, η μεταγλωττισμένη σειρά βίντεο «Γειά σου, Κίνα» («你好, 中国», «Hello, China») που παρουσιάζει την κινεζική γλώσσα και τον κινέζικο πολιτισμό για νεαρά παιδιά. Η σειρά αυτή αποτελεί πρωτότυπη παραγωγή του Διεθνές Ραδιοφώνου της Κίνας (CRI – China Radio International) και είναι δομημένη σε 100 τμήματα, κάθε ένα εκ των οποίων αφορά σε μια κινεζική λέξη (π.χ.: ήλιος, Κομφούκιος, βεντάλια). Το κάθε τμήμα διαρκεί περίπου 2-3 λεπτά και, με αφορμή την εκάστοτε λέξη, παρουσιάζει στοιχεία και τις ιστορίες του κινέζικου πολιτισμού. Η σειρά «Γειά σου, Κίνα» έχει μεταγλωττιστεί στα ελληνικά από την Ελληνική Υπηρεσία του CRI και έχει αναρτηθεί από την Πύλη Φιλίας Ελλάδας-Κίνας στο YouTube. Είναι, έτσι, ελεύθερα διαθέσιμη για μια πρώτη εξοικείωση παιδιών νεαρής ηλικίας με την κινέζικη γλώσσα και τον κινέζικο πολιτισμό. Σύμφωνα με τον Εκτελεστικό Πρόεδρο της Πύλης Φιλίας Ελλάδας-Κίνας κ. Κωνσταντίνο Χρηστίδη (Χρηστίδης, 2016, βλ. παράρτημα, Π6), η πρωτοβουλία αυτή στοχεύει στην υποστήριξη και ενθάρρυνση όποιου τυχόν θελήσει να διδάξει σε εισαγωγικό επίπεδο την κινέζικη γλώσσα και τον κινέζικο πολιτισμό.

Από όλες αυτές τις δράσεις και δραστηριότητες, φαίνεται, λοιπόν, το όλο και αυξανόμενο ενδιαφέρον που δείχνουν οι Έλληνες για την κινέζικη γλώσσα και μέσα από αυτήν και για τον κινέζικο πολιτισμό. Το ενδιαφέρον αυτό μπορεί να πηγάζει, κατά κύριο λόγο, από πρακτικούς, χρηστικούς και επαγγελματικούς λόγους αλλά, πλέον, η εκμάθηση της κινεζικής γλώσσας αρχίζει να διαχέεται και εκτός αυτών των συγκεκριμένων επαγγελματικών (οικονομικών, ναυτιλιακών, εμπορικών, στρατιωτικών και τουριστικών) κύκλων, μπαίνει ήδη στα δημοτικά σχολεία και γίνεται όλο και

πιο αγαπητή. Η εκμάθηση της κινέζικης γλώσσας δεν είναι εύκολη αλλά είναι ο πρώτος και ουσιαστικότερος δίαυλος για την κατανόηση του μεγάλου και περίπλοκου κινέζικου πολιτισμού.

5.2 Εικαστικά

Η σύγχρονη μουσειολογία έχει επαναπροσδιορίσει το ρόλο των μουσείων ώστε αυτά σήμερα να μην γίνονται πια κατανοητά ως οι «ακαδημαϊκές», κλειστές αποθήκες πολιτιστικών αγαθών του παρελθόντος αλλά ως ανοιχτοί και ζωντανοί οργανισμοί που προσκαλούν και προκαλούν την κοινωνία σε διαλόγους και αναζητήσεις. Τα μουσεία και οι χώροι τέχνης, σήμερα, δεν είναι πια δυσπρόσιτοι χώροι αυθεντίας, χώροι όπου συντρέχεται και προωθείται η ενεργή, πολυδιάστατη και πολυμεσική συνδιαλλαγή του κοινού με την ιστορία και την τέχνη. Έτσι, ακόμη και στην Ελλάδα, μια χώρα ολούθε γεμάτη με μικρά και μεγάλα μουσεία και χώρους τέχνης που εστιάζουν παραδοσιακά στις πολλές πλευρές του πάμπλουτου αρχαίου και νεότερου ελληνικού πολιτισμού, τα τελευταία χρόνια παρατηρείται ένα ευρύτερο άνοιγμα των χώρων αυτών στην τέχνη και την ιστορία άλλων λαών και πολιτισμών. Εξάλλου, σήμερα και η ίδια η ελληνική κοινωνία γίνεται στην βασική, πληθυσμιακή σύστασή της όλο και πιο πολυπολιτισμική και είναι, έτσι, καθήκον των απανταχού μουσείων και χώρων τέχνης τόσο να βοηθήσουν το ελληνικό κοινό να γνωρίσει τους πολιτισμούς του κόσμου που ζουν, πλέον, δίπλα του όσο και να καλωσορίσουν τους ανθρώπους που βρίσκονται να ζουν τώρα στον ελληνικό χώρο, δίνοντάς τους την ευκαιρία να δουν εικόνες και αναπαραστάσεις του πολιτισμού τους και να νιώσουν, έτσι, ευπρόσδεκτοι στη νέα τους πατρίδα. Ακόμη, μέσα από αυτή την παρουσίαση και έκθεση των διαφόρων άλλων πολιτισμών κερδίζει σημαντικά και ο ίδιος ο ελληνικός πολιτισμός καθώς έρχεται σε διάλογο με τον κόσμο και εμπλουτίζεται μέσα από νέες συγκριτικές ερμηνείες και νοηματοδοτήσεις. Στο πλαίσιο αυτό, λοιπόν, αποκτούν ιδιαίτερα ξεχωριστή σημασία οι κατά καιρούς προσωρινές εκθέσεις που γίνονται συμπληρωματικά της βασικής λειτουργίας των μουσείων και εκθέτουν το κοινό τους σε νέους κόσμους, νέες τέχνες και νέους πολιτισμούς.

Ο κινέζικος πολιτισμός έχει μια ιδιαίτερα έντονη παρουσία στην εικαστική σκηνή της Ελλάδας τα τελευταία χρόνια. Πολλά μουσεία και χώροι τέχνης επιλέγουν να οργανώσουν εκθέσεις κινεζικής τέχνης ή κινεζικής ιστορίας. Στις περιπτώσεις αυτές, η προσεγμένη παρουσίαση, με ειδική επιμέλεια προς τις ανάγκες και ιδιαιτερότητες του ελληνικού κοινού, μπορεί να γίνει ένα εξαιρετικό εργαλείο για την διάδοση του κινεζικού πολιτισμού και να βοηθήσει στην βαθιά και ουσιαστική κατανόηση της πλούσιας ιστορίας του από τους Έλληνες.

Στην Ελλάδα, το μοναδικό μουσείο που είναι ξεκάθαρα και αποκλειστικά αφιερωμένο στις τέχνες και τον πολιτισμό της Άπω Ανατολής είναι το Μουσείο Ασιατικής Τέχνης στην Κέρκυρα. Το μουσείο αυτό είναι δημόσιο, λειτουργεί από το 1928, οπότε και ιδρύθηκε ως «Μουσείο Σινοϊαπωνικής Τέχνης». Το Μουσείο έχει στην κατοχή του εκθέματα εκθέματα από την Κίνα, την Ιαπωνία, την Ινδία, το Πακιστάν, το Θιβέτ, το Σιάμ και την Νοτιανατολική Ασία και αυτά οργανώνονται σε τέσσερις μεγάλες συλλογές: Συλλογή Κινεζικής Τέχνης, Συλλογή Ιαπωνικής Τέχνης, Συλλογή Τέχνης της ΝΑ Ασίας και Συλλογή Τέχνης της Κεντρικής Ασίας.

Συγκεκριμένα, λοιπόν, όσον αφορά την Συλλογή Κινεζικής Τέχνης του Μουσείου Ασιατικής Τέχνης, αυτή περιλαμβάνει περίπου 3.500 αντικείμενα: έργα κεραμικής, πορσελάνες, ορειχάλκινα έργα, γλυπτά, περίκλειστα σμάλτα, αντικείμενα από λάκα και ελεφαντόδοντο, μικροτεχνθία, ενδύματα, κοσμήματα και νομίσματα. Τα περισσότερα από τα αντικείμενα της Συλλογής αυτής προέρχονται από τη συλλογή του διπλωμάτη και συλλέκτη Γρηγορίου Μάνου, ενώ οι κινέζικες πορσελάνες εξαγωγής από τη συλλογή του εμπόρου Χαριλάου Χιωτάκη. Παράλληλα, το Μουσείο οργανώνει κατά καιρούς προσωρινές εκθέσεις για την παρουσίαση επιπλέον εκθεμάτων και όψεων του κινεζικού πολιτισμού. Οι προσωρινές εκθέσεις για τον κινέζικο πολιτισμό που έχει οργανώσει το μουσείο τα τελευταία χρόνια παρουσιάζονται στον κατωτέρω πίνακα:

Εκθέσεις κινεζικής τέχνης και πολιτισμού στο Μουσείο Ασιατικής Τέχνης

2012-2013

Ελλάδα – Κίνα: λαοί αρχαίοι, κόσμοι που αλλάζουν / Robert A. McCabe

101 έργα που φωτογράφησε ο Robert McCabe κατά τη διάρκεια των ταξιδιών του στην Ελλάδα και την Κίνα από το 1950 και ύστερα.

2014-2015

Νέος Δρόμος του Μεταξιού. Έκθεση Σύγχρονης Κινέζικης Πορσελάνης

Έργα σύγχρονης πορσελάνης με καλλιτέχνες που αντιπροσωπεύουν το «Ινστιτούτο Κεραμικής του Τζινγκντατζέν» και την «Ένωση Μεγάλων Δημιουργών της Τέχνης της Πορσελάνης στην Κίνα» (MAACC).

2016

Jamal Ο δρόμος του Μεταξιού

Συμπαγές εικαστικό "αφήγημα" του Σύριου εικαστικού Jamal για τους σταθμούς ενός ταξιδιού που ξεκινούσε από τα βάθη της Άπω Ανατολής και έφτανε ως τις ακτές της Μεσογείου συνδέοντας την οικονομία με την πολιτισμική αλλαγή. Η έκθεση αποτελεί εμπλουτισμένη εκδοχή της ομότιτλης έκθεσης που είχε παρουσιαστεί νωρίτερα στο Μουσείο Μπενάκη.

Επιπλέον των ανωτέρων δράσεων, το Μουσείο Ασιατικής Τέχνης οργανώνει και σειρά εκπαιδευτικών προγραμμάτων που απευθύνονται σε σχολεία αλλά και σε ΑμεΑ. Τα προγράμματα του Μουσείου που αφορούν συγκεκριμένα την διδασκαλία και προώθηση του κινεζικού πολιτισμού είναι:

- "ΕΛΛΑΔΑ–ΚΙΝΑ: λαοί αρχαίοι, κόσμοι που αλλάζουν". Εκπαιδευτικό πρόγραμμα στο πλαίσιο της φωτογραφικής έκθεσης του Robert McCabe με τίτλο: «ΕΛΛΑΔΑ–ΚΙΝΑ: λαοί αρχαίοι, κόσμοι που αλλάζουν».
- "Μαγικά πλάσματα της Ανατολής: ο Κινέζικος Δράκος". Εκπαιδευτικό πρόγραμμα στο πλαίσιο των Ευρωπαϊκών Ημερών Πολιτιστικής Κληρονομιάς 2010 με ευρύτερο θέμα: «Μάγοι, ξόρκια και φυλακτά: η μαγεία στον αρχαίο και χριστιανικό κόσμο».
- "Το Δέντρο της ζωής σε τέσσερις εποχές". Εκπαιδευτικό πρόγραμμα ζωγραφικής και κινεζικής καλλιγραφίας στο πλαίσιο της Πανελλήνιας Εκστρατείας Περιβάλλον και Πολιτισμός «Το Δέντρο της ζωής σε τέσσερις εποχές».

Τέλος, το Μουσείο Ασιατικής Τέχνης παρουσιάζει και εκδοτική δραστηριότητα σχετική με την κινεζική τέχνη και τον κινεζικό πολιτισμό. Οι σχετικοί τίτλοι των εκδόσεών του είναι:

- «Ανακαλύπτοντας την Τέχνη της Κίνας». Οδηγός για την τέχνη και την ιστορία της Κίνας μέσα στους αιώνες από την χαραυγή του κινεζικού πολιτισμού έως και το τέλος της τελευταίας αυτοκρατορικής δυναστείας.

- «Κινεζική Κεραμική». Πανόραμα της κινεζικής κεραμικής από το 6000 π.Χ έως και την τελευταία δυναστεία της αυτοκρατορικής Κίνας με επιλεγμένα κεραμικά από το Μουσείο Ασιατικής Τέχνης της Κέρκυρας.
- «Νέος Δρόμος του Μεταξιού (Έκθεση Σύγχρονης Κινεζικής Πορσελάνης)». Κατάλογος για την περιοδική έκθεση με τίτλο *"Νέος Δρόμος του Μεταξιού"* που πραγματοποιήθηκε στο Μουσείο Ασιατικής Τέχνης.
- «Ελλάδα – Κίνα: λαοί αρχαίοι, κόσμοι που αλλάζουν / Robert A. McCabe». Κατάλογος-φωτογραφικό λεύκωμα για την περιοδική έκθεση με τίτλο *"Ελλάδα – Κίνα: Λαοί αρχαίοι, Κόσμοι που αλλάζουν"* του φωτογράφου Robert McCabe.

Εκτός, όμως, από το εξειδικευμένο και στοχευμένο Μουσείο Ασιατικής Τέχνης, τα τελευταία χρόνια παρατηρείται ένα αυξανόμενο ενδιαφέρον και μια ιδιαίτερη δημοφιλία για την παρουσίαση εκθέσεων κινεζικής τέχνης και κινεζικού πολιτισμού στην Ελλάδα. Συγκεκριμένα, από το 2000 έως το 2016, έχουν οργανωθεί οι παρακάτω εκθέσεις:

Εκθέσεις κινεζικής τέχνης και πολιτισμού, 2004-2016

2004

Εθνική Πινακοθήκη

Αυτοκρατορικοί Θησαυροί από την Κίνα

Έκθεση που διοργανώθηκε κατά την διάρκεια των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004 στην Αθήνα, ως προπομπός της Ολυμπιάδας του 2008 στο Πεκίνο. Εκθέματα ζωγραφικής, καλλιγραφίας, κεραμικών και μεταλλικών σκευών, κ.α.

2006

Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο Αθηνών

Η Κίνα των Tang, μια χρυσή εποχή (7ος-10ος αιώνας)

170 εκθέματα από το Εθνικό Μουσείο του Πεκίνου και άλλα μουσεία της Κίνας που περιλαμβάνουν αγαλματίδια, νομίσματα, υφάσματα, κ.α. της εποχής της δυναστείας των Tang (618-907 μ.Χ.).

2008

Τεχνόπολις του Δήμου Αθηναίων

360 μοίρες, Κινεζική Σύγχρονη Τέχνη- Νέα Οράματα

Έκθεση στο πλαίσιο της ελληνοκινεζικής πολιτιστικής ανταλλαγής του 2008, με αφορμή την διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων στο Πεκίνο και τον εορτασμό της Ελλάδας ως τιμώμενης χώρας στην Κίνα. Εικαστικά έργα 42 κινέζων καλλιτεχνών στις κατηγορίες της ζωγραφικής, γλυπτικής, βίντεο αρτ και εγκαταστάσεων.

2008	Πολεμικό Μουσείο Έκθεση ζωγραφικής με θέμα τους Ολυμπιακούς Αγώνες του Πεκίνου 2008 με έργα μαθητών από σχολεία της Ελλάδας και της Κίνας. Διοργάνωση με τη συνεργασία του Κέντρου Διεθνών Εκθέσεων Παιδικής Ζωγραφικής της Α. Λαουτάρη-Γκριτζάλα.
2010	Μορφωτικό Ίδρυμα της Ένωσης Συντακτών Ημερησίων Εφημερίδων Μακεδονίας-Θράκης Τρισδιάστατη Κίνα: έκθεση κινεζικής σύγχρονης τέχνης Έκθεση στο πλαίσιο των πολιτιστικών εκδηλώσεων της τιμώμενης χώρας της 7ης Διεθνούς Έκθεσης Βιβλίου Θεσσαλονίκης 2010, που ήταν η Κίνα. Τρισδιάστατα έργα οκτώ καλλιτεχνών, ζωγραφισμένα με παραδοσιακές τεχνικές βασισμένες στο μελάνι και τις νερομπογιές αλλά και τα λάδια, γλυπτά, βίντεο και κατασκευές, που απεικόνιζαν σταθερά σύμβολα και θέματα του δυτικού πολιτισμού.
2011	Ίδρυμα Αικατερίνης Λασκαρίδη Σύγχρονη Κινεζική Εικονογράφηση Παιδικού Βιβλίου Παρουσίαση 60 έργων 18 διάσημων Κινέζων εικονογράφων και 200 σύγχρονων κινεζικών εικονογραφημένων παιδικών βιβλίων. Παράλληλη έκθεση με φωτογραφίες της επαρχίας Zhejiang.
2012	Πολιτιστικό Κέντρου Δήμου Αθηναίων «Μελίνα» Charming Beijing Συνδιοργάνωση των Δήμων Πεκίνου και Αθηναίων με αφορμή τη συμπλήρωση 40 χρόνων διπλωματικών σχέσεων μεταξύ Ελλάδας και Κίνας. Έκθεση 107 φωτογραφιών κινέζων καλλιτεχνών.
2012	METApolis Junyan He's Hymn to Hellas Έκθεση καλλιγραφίας και ποίησης της Junyan He.
2013	Πολιτιστικό Κέντρου Δήμου Αθηναίων «Μελίνα» Έκθεση Παραδοσιακής Κινεζικής Ζωγραφικής και Καλλιγραφίας Έκθεση παραδοσιακής ζωγραφικής και καλλιγραφίας σε συνεργασία με το Ινστιτούτο Πολιτισμού και Ιστορίας του Δήμου Πεκίνου (BMICH) και την Ένωση Φιλίας του Πεκίνου με Ξένες Χώρες (BPAAFFC).
2014	Ολυμπιακή Πινακοθήκη Δήμου Αμαρουσίου Έκθεση Παραδοσιακής Κινεζικής Ζωγραφικής και Καλλιγραφίας Έκθεση παραδοσιακής ζωγραφικής και καλλιγραφίας με έργα των μαθητών Hefei Children's Palace του Anhui.
2014	Γκαλερί Bernier-Eliades Other Flows: Έξι Σύγχρονοι Κινέζοι Ζωγράφοι Έκθεση ζωγραφικής έξι κινέζων ανεξάρτητων ζωγράφων.

2014 Ανωτατή Σχολή Καλών Τεχνών Έκθεση εικαστικών καλλιτεχνών της Σαγκάης στην Αθήνα Έκθεση ζωγραφικής με έργα 80 αναγνωρισμένων και νέων, ανερχόμενων κινέζων καλλιτεχνών από τη Σαγκάη σε συνεργασία με την Ένωση Εικαστικών Καλλιτεχνών Σαγκάης.
2014 SG Art Gallery The Sky of Pegasus Έκθεση καλλιγραφίας και ποίησης της Junyan He στο πλαίσιο των εορτασμών της Κινεζικής Πρωτοχρονιάς 2014 (έτος του αλόγου).
2015 Pallas Athena Grecotel Boutique Η Κίνα συναντά την Ελλάδα Έκθεση ζωγραφικής ης ζωγράφου Ιωάννας (Qinghua) Lin.
2015 Ελληνογαλλικός Σύνδεσμος The Art of Zhen Shan Ren: Η τέχνη της Αλήθειας, Καλοσύνης, Ανεκτικότητας Έκθεση ζωγραφικής 18 καλλιτεχνών (επί το πλείστον κινέζων) για την εξάσκηση της παραδοσιακής πνευματικής πρακτικής Falun Gong ή Falun Dafa.
2015 Ολυμπιακή Δημοτική Πινακοθήκη Αμαρουσίου Ελληνικά Τοπία – 希腊景色 Έκθεση ζωγραφικής της Λουκίας Κωνσταντίνου με έργα που απεικονίζουν ελληνικά τοπία ζωγραφισμένα με τον παραδοσιακό κινέζικο τρόπο ζωγραφικής.
2016 Γκαλερί Art Prisma GREECE/CHINA/GREECE Έκθεση ζωγραφικής με έργα του έλληνα καλλιτέχνη Βαγγέλη Ρήνα που ζωγραφίζει την Κίνα και της κινέζας Ιωάννας Lin που ζωγραφίζει την Ελλάδα.
2016 Μουσείο Μπενάκη Κεραμική από την Κίνα Έκθεση κεραμικής με αντικείμενα από την συλλογή του Γεώργιου Ευμορφόπουλου που δωρήθηκε στο Μουσείο Μπενάκη τη δεκαετία του 1930.
2016 Κέντρο Τεχνών Δήμου Αθηναίων Πολιτιστικά Συμφραζόμενα Έκθεση σύγχρονης κινεζικής τέχνης υπό την αιγίδα του Υπουργείου Πολιτισμού της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας και σε συνεργασία με την Εταιρία Κατασκευής (Πεκίνο) Αντικειμένων Τέχνης Ltd.

2016

Dérôt Art Gallery

Έκθεση 20 κινέζων εικαστικών με έργα που φιλοτεχνήθηκαν κατά τη διάρκεια της παραμονής και φιλοξενίας τους στην Αθήνα και στην Ύδρα από την Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών της Αθήνας.

2016

Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης

Ai Weiwei at Cycladic

Έκθεση έργων του κινέζου καλλιτέχνη Ai Weiwei.

2016

Contemporary Space Athens

Small World, Big Fun

Έκθεση ζωγραφικής της Ioanna Lin από το Chicago Athenaeum Museum for Architecture and Design σε συνεργασία με το European Centre for Architecture Art, Design and Urban Studies.

Αριστερά- Φωτογραφία του σύγχρονου κινέζου καλλιτέχνη Ai Weiwei τη στιγμή που αφήνει να πέσει από τα χέρια του και να θρυμματιστεί ένα βάζο της δυναστείας των Han.
Φωτογραφία: The Royal Academy of Arts.

Δεξιά- Έργο του Ai Weiwei που φιλοτέχνησε αποκλειστικά για το Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης, με αφορμή την διοργάνωση της έκθεσής του σε αυτή. Το έργο, στα πρότυπα της παλαιότερης φωτογραφίας του ίδιου, απεικονίζει ένα κυκλαδικό ειδώλιο την στιγμή που αφήνει να πέσει από τα χέρια του ένα βάζο. Φωτογραφία: Ειρήνη Μαργογιαννάκη.

Όπως φαίνεται, λοιπόν, από τον παραπάνω πίνακα, καταγράφεται έντονο πια το ενδιαφέρον του ελληνικού κοινού για τον κινέζικο πολιτισμό και αυξάνονται προοδευτικά οι ευκαιρίες που του προσφέρονται από τα διάφορα μουσεία και χώρους τέχνης για να τον γνωρίσει. Οι περισσότερες από τις παραπάνω εκθέσεις είναι εκθέσεις τέχνης (ζωγραφικής) με έργα σύγχρονων κινέζων καλλιτεχνών και στόχο την διάδοση της κινεζικής κουλτούρας και αισθητικής αλλά και τον επαναπροσδιορισμό

της εικόνας της Κίνας στα μάτια του ελληνικού κοινού μέσα από τα μάτια νέων κινέζων εικαστικών.

Ακόμη, αρκετές από τις εκθέσεις αυτές εστιάζουν συγκεκριμένα στον διάλογο της κινεζικής με την ελληνική τέχνη παρουσιάζοντας ταυτόχρονα έργα καλλιτεχνών και από τους δύο πολιτισμούς ή ανακατασκευασμένες εικόνες του ενός μέσα από παραδοσιακές τεχνοτροπίες του άλλου. Στο πλαίσιο αυτό, εκτός από και εκθέσεις, διοργανώνονται και άλλες δράσεις για την προώθηση του εικαστικού διαλόγου των δύο χωρών όπως, ενδεικτικά, η πρόσκληση καλλιτεχνών-μελών της Εθνικής Ακαδημίας Ζωγραφικής της Κίνας στην Ελλάδα για να εκπονήσουν έργα με θέμα την Αθήνα και τη Σαντορίνη και να έρθουν σε ευθύ διάλογο με τους σύγχρονους Έλληνες καλλιτέχνες (Σανούδου, 2014).

Ανάμεσα στις παραπάνω εκθέσεις, ξεχωρίζει ιδιαίτερα- λόγω του μεγέθους, της ιστορικότητας των αντικειμένων που παρουσιάζονται και της εμβέλειάς της- η έκθεση «Κεραμική από την Κίνα» που έλαβε χώρα το καλοκαίρι του 2016 στο Μουσείο Μπενάκη. Η έκθεση αυτή έχει οργανωθεί από το τμήμα «Πολιτισμοί του Κόσμου» το οποίο, σύμφωνα με την επιμελήτριά του κ. Σοφία Χανδακά (Χανδακά, 2016, βλ. παράρτημα, Π5), στοχεύει στην προβολή των πολιτισμών του κόσμου στο ελληνικό κοινό. Η συλλογή και προβολή αντικειμένων από διάφορους πολιτισμούς του κόσμου ήταν, εξ άλλου, ανέκαθεν τόσο πάθος του ίδιου του ιδρυτή του Μουσείου Αντώνη Μπενάκη- στις απαρχές του, το Μουσείο υφίστατο ως ένα «curiosity cabinet» του ίδιου όπου συνυπήρχαν στοιβαγμένα το ένα δίπλα στο άλλο αντικείμενα ελληνικά με τα ισλαμικά, κινεζικά, αιγυπτιακά, κ.α. των συλλογών του- όσο και στόχος της σύγχρονης λειτουργίας του Μουσείου- όπως μαρτυράται και από την ίδρυση του Μουσείου Ισλαμικής Τέχνης το 2004 ως παραρτήματος του Μουσείου Μπενάκη υπό αυτό το σκεπτικό. Έτσι, λοιπόν, ανέκαθεν και ακόμη περισσότερο σήμερα, αναγνωρίζοντας τις αλλαγές στην πολυπολιτισμική σύνθεση του αθηναϊκού κοινού, το Μουσείο επιθυμεί να προβάλει τους πολιτισμούς αυτούς.

Στο πλαίσιο αυτό της λειτουργίας του Μουσείου Μπενάκη και, συγκεκριμένα, του τμήματος «Πολιτισμοί του Κόσμου, η έκθεση «Κεραμική από την Κίνα» λειτουργεί ως μια εισαγωγή στην ιστορία του κινέζικου πολιτισμού μέσα από την κεραμική τέχνη και, ταυτόχρονα, ως μια παρουσίαση του τρόπου με τον οποίο η Δύση ανακάλυψε και γνώρισε την Κίνα. Η έκθεση είναι δομημένη με έναν ιδιοφυή τρόπο που

προσφέρει, ταυτόχρονα, και τις δύο αυτές αναγνώσεις στον επισκέπτη. Εισερχόμενος στην αίθουσα της εκθέσεως, ο επισκέπτης μπορεί να επιλέξει να περιηγηθεί αριστερόστροφα οπότε και θα παρακολουθήσει την καθαρά ιστορική πορεία της Κίνας μέσα από την Κεραμική. Σε χρονολογική σειρά, βρίσκονται τοποθετημένα δύο νεολιθικά κεραμικά και, στη συνέχεια, κεραμικά της αυτοκρατορικής Κίνας- από την δυναστεία Χαν έως την Τσιν- που έχουν επιλεγεί με βάση τις πληροφορίες που μπορούν να δώσουν για τις τεχνικές, την ιστορία, την πολιτική οργάνωση, την θρησκεία, τον Δρόμο του Μεταξιού, κ.α. Ταυτόχρονα, όμως, εάν ο επισκέπτης επιλέξει να περιηγηθεί δεξιόστροφα στον χώρο της έκθεσης θα συναντήσει ακριβώς τα ίδια αντικείμενα αλλά τοποθετημένα στο αφηγηματικό πλαίσιο του πως ο δυτικός κόσμος ανακάλυψε σταδιακά τον κινεζικό πολιτισμό μέσα από την κινεζική κεραμική.

Όλα τα αντικείμενα που παρουσιάζονται στην έκθεση ανήκουν στις συλλογές του Μουσείου Μπενάκη ως δωρεά από τον Γεώργιο Ευμορφόπουλο. Ο Γ. Ευμορφόπουλος (1863-1939) ήταν Έλληνας συλλέκτης που ενδιαφέρθηκε ιδιαίτερα για την κινέζικη κεραμική και συνέβαλε παγκοσμίως στην ανάδειξη και αναγνώριση του κινέζικου πολιτισμού. Αντικείμενα των συλλογών του βρίσκονται σήμερα σε μουσεία όπως τα British Museum και Victoria & Albert (V&A) Museum στο Λονδίνο. Όσον, όμως, αφορά ειδικότερα τα αντικείμενα που δώρισε στον Αντώνη Μπενάκη, αυτά τα συνέλεξε και τα επέλεξε συγκεκριμένα ώστε να τα προσφέρει με διδακτικό πνεύμα στο ελληνικό κοινό. Συγκεκριμένα δε για τα δύο νεολιθικά κινεζικά κεραμικά που παρουσιάζονται στην έκθεση «Κεραμική από την Κίνα», αυτά τα αγόρασε ο ίδιος με σκοπό να τα στείλει στην Ελλάδα για να δουν οι Έλληνες αρχαιολόγοι πόσο μοιάζουν με τα νεολιθικά ελληνικά!

Η έκθεση «Κεραμική από την Κίνα» έχει τραβήξει ιδιαίτερα το ενδιαφέρον του ελληνικού κοινού- τόσο ακόμη πριν εγκαινιαστεί όσο και κατά τη διάρκειά της. Το ενδιαφέρον του κοινού αλλά και η ειλικρινής πίστη στη σημασία και δυναμική της έκθεσης από την πλευρά του Μουσείου φαίνονται, ακόμη, και από την αντιπροσώπευση της έκθεσης στα εκπαιδευτικά προγράμματα του Μουσείου και στο πωλητήριο του.

Καταρχήν, όσον αφορά τα εκπαιδευτικά προγράμματα, λόγω του ότι η έκθεση πραγματοποιήθηκε κατά τους θερινούς μήνες, δεν κατέστη δυνατόν να ενταχθεί στα εκπαιδευτικά προγράμματα για σχολικές ομάδες που πραγματοποιούνται κατά τη

διάρκεια της χρονιάς στο Μουσείο. Εντάχθηκε, όμως, στο θερινό πρόγραμμα «Μουσείο Μπενάκη στον Εθνικό Κήπο», το οποίο απασχολεί παιδιά ηλικίας 6-10 ετών για μια εβδομάδα. Στο πλαίσιο αυτού του προγράμματος, λοιπόν, παρουσιάστηκε εκπαιδευτική δράση μέσα στην έκθεση «Κεραμική από την Κίνα» κατά την οποία τα παιδιά ήρθαν σε επαφή με τον κινέζικο πολιτισμό μέσα από παραμύθια και ιστορίες για τους δράκους και τα μέρη που απεικονίζονται και στα κεραμικά της εκθέσεως. Ακόμα, τα ίδια τα παιδιά δημιούργησαν τρισδιάστατους παπαγάλους από χαρτόνι, σύμφωνα με εικόνες παπαγάλων που απεικονίζονται στα κεραμικά της έκθεσης. Ακόμη, σύμφωνα με την κ. Χανδακά, θα γίνει προσπάθεια η έκθεση αυτή να χρησιμοποιηθεί περεταίρω και στα τακτικά εκπαιδευτικά προγράμματα που διενεργούνται στο Μουσείο κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους.

Από την έκθεση «Κεραμική από την Κίνα»
Φωτογραφίες: Μουσείο Μπενάκη.

Τέλος, η έκθεση «Κεραμική από την Κίνα» είχε έντονη παρουσία και στο πωλητήριο του Μουσείου, καθώς ανατέθηκε σε διάφορους Έλληνες καλλιτέχνες και κεραμείς να δημιουργήσουν μια σειρά αντικειμένων (κεραμικών και κοσμημάτων) εμπνευσμένα από την έκθεση προς πώληση στο πωλητήριο. Η ανταπόκριση του κοινού όσον αφορά τα κοσμήματα ήταν πολύ μεγάλη. Αντίθετα, όμως, όσον αφορά τα αντικείμενα κινεζικής κεραμικής, δεν είχαν μεγάλη ανταπόκριση λόγω της υψηλής τιμής τους.

Όλες αυτές οι εκθέσεις, λοιπόν, που λαμβάνουν χώρα τα τελευταία χρόνια στα μουσεία και στους λοιπούς χώρους τέχνης της Ελλάδας δείχνουν πως σταδιακά το ελληνικό κοινό έρχεται όλο και πιο κοντά στον κινέζικο πολιτισμό καθώς του προσφέρονται όλο και περισσότερες, ουσιαστικότερες ευκαιρίες να γνωρίσει την τέχνη

και την ιστορία του. Ταυτόχρονα, η κινεζική αισθητική γίνεται όλο και πιο αποδεκτή, δημοφιλής και αγαπητή στην Ελλάδα.

5.3 Λογοτεχνία

Η κινεζική λογοτεχνία, παρά τον πλούτο και την μακραίωνη ιστορία της, είναι σε μεγάλο βαθμό άγνωστη στο δυτικό κοινό. Μόλις τις τελευταίες δεκαετίες, λόγω της σημαντικής θέσεις που έχει καταλάβει η Κίνα στο παγκόσμιο οικονομικό, πολιτικό και πολιτιστικό γίγνεσθαι, έχουν αρχίσει να μεταφράζονται έργα κινεζικής λογοτεχνίας απ' ευθείας από την κινεζική γλώσσα στις διάφορες δυτικές και να διαδίδονται στον δυτικό κόσμο. Για πολλά χρόνια, μέχρι πρόσφατα, η Κίνα στην λογοτεχνία ήταν παρούσα μόνο μέσα από το βλέμμα και τις αφηγήσεις δυτικών που ταξίδεψαν εκεί και κατέγραψαν τις εικόνες και τις εμπειρίες τους. Αλλά και σήμερα, που πλέον η Κίνα εξάγει την λογοτεχνία της στον κόσμο, λόγω των περίπλοκων πολιτικών συνθηκών και τις κρατικής λογοκρισίας που υφίσταται γενικότερα στην καλλιτεχνική ζωή της χώρας, η Δύση πολλές φορές τείνει να εστιάζει περισσότερο στους συγγραφείς και τα έργα που αγωνίζονται για την δημοκρατία και την ελευθερία του λόγου στην χώρα παρά στην πιο κλασσική λογοτεχνική παραγωγή της (Περιοδικό "Διαβάζω", 2010). Στην Ελλάδα, η εκδοτική δραστηριότητα που σχετίζεται με την κινεζική κουλτούρα και τον κινεζικό πολιτισμό τείνει να συγκεντρώνεται εκτός της λογοτεχνικής παραγωγής στις κατηγορίες των λευκωμάτων-παρουσιάσεων της ιστορίας και του πολιτισμού της Κίνας, ταξιδιωτικών περιηγήσεων και ημερολογίων, παραδοσιακών φιλοσοφικών έργων και αναλύσεων τους καθώς και, με όλο και αυξανόμενη ένταση, δοκίμια που εξετάζουν την σύγχρονη Κίνα και τον ρόλο της στον κόσμο.

Όσον αφορά την λογοτεχνική παραγωγή, ανά κατηγορία, και σύμφωνα με τη βάση δεδομένων του Εθνικού Κέντρου Βιβλίου (ΕΚΕΒΙ), οι εκδόσεις κινεζικής λογοτεχνίας στην Ελλάδα από το έτος 2000 έως και το 2016 αναλύονται ως εξής:

Καταρχήν, για το ανωτέρω χρονικό διάστημα, στην ελληνική αγορά κυκλοφόρησαν 24 εκδόσεις έργων κινεζικής πεζογραφίας, σύμφωνα με τον κατωτέρω πίνακα.

Πεζογραφία

Πολεμικές Κραυγές

Lu Xun, μτφ. από τα κινεζικά: Σωτήρης Χαλικιάς

Ίνδικτος, 2003

Πεζογραφία- Διήγημα

Κίνα, Ιαπωνία: Εξωτικές Ιστορίες

Συλλογικό Έργο, μτφ. από τα αγγλικά: Θεοπίστη Καβακοπούλου

Terra Nova, 2004

Πεζογραφία- Διήγημα

Ας Μην Ξεχνάμε την Αγάπη

Jhan Jhie, μτφ. από τα αγγλικά: Τρισεύγενη Παπαϊωάννου

Οδυσσέας, 2008

Πεζογραφία- Διήγημα

Ανθολογία Σύγχρονων Κινεζικών Διηγημάτων

Συλλογικό Έργο, μτφ. (δεν διευκρινίζεται από ποια γλώσσα): Xie Min, Φίλιππος Συρίγος, Λεωνίδας Λίου, Κωνσταντίνος Τσιμώνης

Διεύθυνση Γραμμάτων Υπουργείου Πολιτισμού, 2010

Πεζογραφία- Διήγημα

Περιμένοντας

Jin Ha, μτφ. από τα αγγλικά: Βικτώρια Τράπαλη

Bell / Χάρλενικ Ελλάς, 2000

Πεζογραφία- Μυθιστόρημα

Οι Αναμνήσεις της Λιάν

Wang Lulu, μτφ. από τα γερμανικά: Τάσος Σκούρτης

Εκδοτικός Οίκος Α. Α. Λιβάνη, 2000

Πεζογραφία- Μυθιστόρημα

Τα Χρώματα του Βουνού δεν θα Σβήσουν Ποτέ

Da Chen, μτφ. από τα αγγλικά: Αλεξάνδρα Κονταξάκη

Εκδόσεις Πατάκη, 2001

Πεζογραφία- Μυθιστόρημα

Η Κόρη του Ποταμού

Hong Ying, μτφ. από τα αγγλικά: Άγγυ Βλαβιανού

Εκδόσεις Γκοβόστη, 2002

Πεζογραφία- Μυθιστόρημα

Το Βιβλίο Ενός Άντρα Μόνου

Gao Xingjian, μτφ. από τα γαλλικά: Γιάννης Καυκιάς

Εκδοτικός Οίκος Α. Α. Λιβάνη, 2002

Πεζογραφία- Μυθιστόρημα

Καρδιά από Ζάχαρη

Mian Mian, μτφ. από τα γαλλικά: Κρίστου Κουνινιώτη

Εκδοτικός Οίκος Α. Α. Λιβάνη, 2002

Πεζογραφία- Μυθιστόρημα

Το Κορίτσι από τη Σαγκάη

Wei Hui, μτφ. από τα αγγλικά: Πητ Κωνσταντέας

Φυτράκης Α.Ε., 2002

Πεζογραφία- Μυθιστόρημα
Το Προσκυνητήρι της Σάρκας Li Yu, μτφ. (δεν διευκρινίζεται από ποια γλώσσα): Άννα Δούκουρη Αστάρτη, 2006 Πεζογραφία- Μυθιστόρημα
Οι Μπαλάντες του Σκόρδου Mo Yan, μτφ. από τα αγγλικά: Μιχάλης Μακρόπουλος Εκδόσεις Καστανιώτη, 2006 Πεζογραφία- Μυθιστόρημα
Το Βιβλίο και το Ξίφος Louis Cha, μτφ. από τα αγγλικά: Αγορίτσα Μπακοδήμου Κέδρος, 2007 Πεζογραφία- Μυθιστόρημα
Ο Μακαρονοποιός Ma Jian, μτφ. από τα αγγλικά: Μαριάννα Μπεμπτετίδη Πάπυρος Εκδοτικός Οργανισμός, 2007 Πεζογραφία- Μυθιστόρημα
Το Τοτέμ του Λύκου Jiang Rong, μτφ. από τα αγγλικά: Χρύσα Μπανιά Ψυχογιός, 2008 Πεζογραφία- Μυθιστόρημα
Πεκίνο σε Κώμα Ma Jian, μτφ. από τα αγγλικά: Μαριάννα Μπεμπτετίδη Πάπυρος Εκδοτικός Οργανισμός, 2009 Πεζογραφία- Μυθιστόρημα
Κ: Η Τέχνη του Έρωτα Hong Ying, μτφ. από τα αγγλικά: Μανόλης Πολέντας Μεταίχμιο, 2011 Πεζογραφία- Μυθιστόρημα
Το Δέντρο με τα Λευκά Άνθη Ai Mi, μτφ. από τα κινέζικα: Δημήτρης Σωτάκης Ψυχογιός, 2011 Πεζογραφία- Μυθιστόρημα
Η Καθημερινή Ζωή του Κούλη Lu Xun, μτφ. από τα κινέζικα: Δημήτρης Μπλάνης Δημήτρης Μπλάνης, 2013 Πεζογραφία- Μυθιστόρημα
Η Αυγή Αρχίζει στα Μισά της Νύχτας Chi Li, μτφ. από τα κινέζικα: Σωτήρης Χαλικιάς Ίνδικτος, 2015 Πεζογραφία- Νουβέλα
Αγριόκυκνοι: Τρεις κόρες της Κίνας Jung Chang, μτφ. από τα αγγλικά: Καλλιόπη Καρούση Βιβλιοπωλείον της Εστίας, 2006 Πεζογραφία- Προσωπικές αφηγήσεις

Το τανγκό της Σανγκάης: Η ζωή μου ως συνταγματάρχης του Κόκκινου Στρατού και ως χορεύτρια

Jin Xing, μτφ. από τα γαλλικά: Μαρία Βλάχου

Εμπειρία Εκδοτική, 2007

Πεζογραφία- Προσωπικές αφηγήσεις

Αλλαγή

Mo Yan, μτφ. από τα αγγλικά: Παλμύρα Ισμουρίδου

Άγρα, 2013

Πεζογραφία- Προσωπικές αφηγήσεις

Ένα από τα πιο ενδιαφέροντα στοιχεία που προκύπτουν από την από την παρατήρηση των ανωτέρω εκδόσεων είναι, καταρχήν, το γεγονός ότι η συντριπτική πλειοψηφία εξ αυτών έχει μεταφραστεί στην ελληνική γλώσσα από μετάφραση κάποιας άλλης ευρωπαϊκής (αγγλικά, γαλλικά, γερμανικά) αντί της πρωτότυπης κινεζικής. Μόλις τέσσερις από τις ανωτέρω εκδόσεις είναι μεταφρασμένες στα ελληνικά απ' ευθείας από το πρωτότυπο κινεζικό κείμενο: οι «Πολεμικές Κραυγές» και το «*Η Αυγή Αρχίζει στα Μισά της Νύχτας*» από τον Σωτήρια Χαλικιά και τις Εκδόσεις Ίνδικτος, η «*Καθημερινή Ζωή του Κούλη*» από τον Δημήτρη Μπλάνη σε δίγλωσση (ελληνικά και κινέζικα) αυτοέκδοση του ιδίου και το «*Δέντρο με τα Λευκά Άνθη*» από τον Δημήτρη Σωτάκη και τις Εκδόσεις Ψυχογιός. Έτσι, με δεδομένο το γεγονός ότι οι περισσότερες από αυτές τις εκδόσεις φτάνουν στην ελληνική αγορά μεταφρασμένες από δυτικές γλώσσες, γίνεται εμφανές πως η προηγούμενη επιτυχία και δημοφιλία των βιβλίων σε άλλες δυτικές αγορές είναι καθοριστικά σημαντικός παράγοντας για την επιλογή τους προς έκδοση και στην ελληνική. Τέλος, ειδική μνεία αξίζει στην έκδοση «*Ανθολογία Σύγχρονων Κινεζικών Διηγημάτων*» της Διευθύνσεως Γραμμάτων του Υπουργείου Πολιτισμού, η οποία εντάσσεται στις δράσεις σχετικά με την συμμετοχή της Κίνας ως τιμώμενης χώρας στην 7^η Διεθνή Έκθεση Βιβλίου Θεσσαλονίκης (2010) και τα διηγήματα τα οποία περιλαμβάνει είναι επιλεγμένα με διδακτικό σκοπό από κινεζικό εκδοτικό οίκο, υπό ανάθεση της Γενικής Διεύθυνσης Τύπου και Εκδόσεων της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας, ώστε να προβληθούν μηνύματα με κοινωνιολογικό και λαογραφικό περιεχόμενο για τον κινέζικο πολιτισμό (Ανθολογία Σύγχρονων Κινεζικών Διηγημάτων, 2010)

Εκτός, όμως, από τις εκδόσεις των ανωτέρω πεζογραφικών έργων της κινεζικής λογοτεχνίας, στο ίδιο χρονικό διάστημα παρατηρείται επίσης σημαντική εκδο-

τική δραστηριότητα και αγγλόφωνων μυθιστορημάτων συγγραφέων κινεζικής καταγωγής που όμως γράφουν και δραστηριοποιούνται σε δυτικές αγορές (Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, Αγγλία, Γαλλία). Τα 10 αυτά βιβλία, που προσδιορίζονται με την ετικέτα: «Πεζογραφία αγγλόφωνη (Κίνα) – Μυθιστόρημα» στην βάση δεδομένων του ΕΚΕΒΙ είναι τα εξής:

Αγγλόφωνη Πεζογραφία
Μαντάμ Μάο Anchee Min, μτφ. από τα αγγλικά: Γ. Α. Γεωργίου Εκδόσεις Γκοβόστη, 2003 Πεζογραφία αγγλόφωνη (Κίνα) – Μυθιστόρημα
Η τελευταία αυτοκράτειρα Anchee Min, μτφ. από τα αγγλικά: Άγγυ Βλαβιανού Εκδόσεις Γκοβόστη, 2004 Πεζογραφία αγγλόφωνη (Κίνα) - Μυθιστόρημα
Άγρια πιπερόριζα Anchee Min, μτφ. από τα αγγλικά: Γ. Α. Γεωργίου Εκδόσεις Γκοβόστη, 2004 Πεζογραφία αγγλόφωνη (Κίνα) – Μυθιστόρημα
Το κινέζικο πετράδι Diane Wei Liang, μτφ. από τα αγγλικά: Νίνα Μπούρη Εκδόσεις Πατάκη, 2008 Πεζογραφία αγγλόφωνη (Κίνα) – Μυθιστόρημα
Ο θάνατος της κόκκινης ηρωίδας Qiu Xiaolong, μτφ. από τα αγγλικά: Ερρίκος Μπαρτζινόπουλος Σύγχρονοι Ορίζοντες, 2008 Πεζογραφία αγγλόφωνη (Κίνα) – Μυθιστόρημα
Πεταλούδα από χαρτί Diane Wei Liang, μτφ. από τα αγγλικά: Νίνα Μπούρη Εκδόσεις Πατάκη, 2009 Πεζογραφία αγγλόφωνη (Κίνα) – Μυθιστόρημα
Κινέζικη κουζίνα Ann Mah, μτφ. από τα αγγλικά: Κλαίρη Λαϊνά Bell / Χάρλενικ Ελλάς, 2010 Πεζογραφία αγγλόφωνη (Κίνα) – Μυθιστόρημα
Οι περιπλανώμενοι Li Yiyun, μτφ. από τα αγγλικά: Τόνια Κοβαλένκο Εκδόσεις Καστανιώτη, 2013 Πεζογραφία αγγλόφωνη (Κίνα) – Μυθιστόρημα
Μέλισσες στην ομίχλη Erick Setiawan, μτφ. από τα αγγλικά: Φανή Πανταζή Εκδοτικός Οίκος Α. Α. Λιβάνη, 2013 Πεζογραφία αγγλόφωνη (Κίνα) – Μυθιστόρημα
Αντίδοτο στη μοναξιά

Li Yiyun, μτφ. από τα αγγλικά: Τόνια Κοβαλένκο
Εκδόσεις Καστανιώτη, 2015
Πεζογραφία αγγλόφωνη (Κίνα) – Μυθιστόρημα

Τα βιβλία που ανήκουν στην ανωτέρω κατηγορία, παρόλο που δεν έρχονται απ' ευθείας από την Κίνα, είναι σημαντικά καθώς ο ημι-κινέζικος/ημι-δυτικός τους χαρακτήρας προσφέρει στο ελληνικό κοινό μια ευκαιρία πιο προσιτής εξοικείωσης με θεματικές της κινεζικής ιστορίας και του κινεζικού πολιτισμού. Χαρακτηριστικό είναι δε, και σε αντίθεση με τα βιβλία αμιγούς κινεζικής πεζογραφίας που παρουσιάστηκαν ανωτέρω, πως ο κινέζικος χαρακτήρας τους υπερπροβάλλεται τόσο με τη χρήση στερεοτυπικών κινεζικών εικόνων και περιγραφών στους τίτλους τους όσο και στα εξώφυλλά τους.

Στη συνέχεια, εκτός από τα έργα πεζογραφίας, στην ελληνική αγορά έχουν κυκλοφορήσει τα τελευταία χρόνια (2010-2016) και εκδόσεις κινεζικής ποίησης. Οι 14 αυτές εκδόσεις αυτές είναι οι εξής:

Ποίηση

Κινέζικη Ποίηση

Συλλογικό Έργο, μτφ. από τα αγγλικά: Αμαλία Τσακνιά
Πλέθρον, 2000
Ποίηση

Ο Δαίμονας στον Καθρέφτη: 50 Ποιήματα του Λι Χο

Li Ho, μτφ.: Αναστάση Βιστωνίτης
Νεφέλη, 2002
Ποίηση

Κείμενα περί ζωγραφικής. Η Δωρεά του Τοπίου: Το Μυστικό της Ζωγραφικής

Wang Wei, μτφ. από τα κινέζικα: Συμεών
Αγρα, 2002
Ποίηση

He Wei. Τα Ελληνικά Ποιήματα. Μεταφράσεις. Φιλοσοφικό Δοκίμιο

He Wei, επιμ.: Γιώργος Κορδομενίδης, Μπίλη Βέμη
Εντευκτήριο, 2002
Ποίηση

Η Τέχνη του Γραψίματος

Lu Chi, μτφ. από τα κινέζικα: Συμεών
Αγρα, 2003
Ποίηση

Κινέζοι Ποιητές: Τετράστιχα

Συλλογικό Έργο, μτφ.: Σωκράτης Λ. Σκαρτσής

Εκδόσεις Καστανιώτη, 2004 Ποίηση
Ανθολογία Κινέζικης Ποίησης: Τζου - Γουάνγκ Γουέι - Λι Πο: Οι Τομείς της Κλασικής Κινέζικης Ποίησης Συλλογικό Έργο, μτφ. από τα αγγλικά: Γιάννης Λειβαδάς Ροές, 2005 Ποίηση
Κινέζοι Αναχωρητές Ποιητές Συλλογικό Έργο, μτφ.: Σωκράτης Λ. Σκαρτσής Εκδόσεις Καστανιώτη, 2007 Ποίηση
45 Ποιήματα Κλασικής και Σύγχρονης Κινεζικής Ποίησης Συλλογικό Έργο, μτφ. από τα κινέζικα: Παναγιώτης Θ. Μαυρίδης Οδός Πανός, 2014 Ποίηση
Σουέ Τάο: Ποιήτρια, Χαρτοποιός και Εταίρα στην Κίνα του 800 μ.Χ. Li-Ling Hsiao, Μαρίνος Βλέσσας, μτφ.: Δέσποινα Κανελλοπούλου Αιώρα, 2014 Ποίηση, Βιογραφίες
Ανθολογία Σύγχρονης Κινεζικής Ποίησης Συλλογικό έργο, μτφ. από τα κινέζικα: Λεωνίδας Λιόου Διεύθυνση Γραμμάτων Υπουργείου Πολιτισμού, 2010 Ποίηση
Λόγια της Φωτιάς Jidi Majia, μτφ.: Γιώργος Μπλάνας Κοινωνία των (δε)κάτων, 2015 Ποίηση
Στο Ρου του Ποταμού: Ανθολογία Κινεζικής Ποίησης των Δυναστειών Τανγκ και Σονγκ Συλλογικό Έργο, μτφ. από τα κινέζικα: Κατερίνα Βούρκα Παπασωτηρίου, 2015 Ποίηση
Χωρίς Εχθρούς, Χωρίς Μίσος: Επιλεγμένα Δοκίμια και Ποιήματα Liu Xiaobo, μτφ.: Τιτίνα Σπερελάκη Εκδόσεις Πατάκη, 2016 Ποίηση

Οι μισές από τις ανωτέρω εκδόσεις (7 εκ των 14) είναι εκδόσεις ανθολογίας, με επιλογές έργων διαφόρων ποιητών από διαφορετικές ιστορικές περιόδους της Κίνας. Το γεγονός αυτό μαρτυρά την καταρχήν βασική ανάγκη για εξοικείωση του ελληνικού κοινού με την ιστορία και τις ιδιαιτερότητες της κινεζικής ποίησης. Πρέπει εδώ να σημειωθεί πως πέρα από την γενικότερη δυσκολία που χαρακτηρίζει την

ποίηση ως λογοτεχνικό είδος όταν μεταφράζεται σε διαφορετικές γλώσσες, η κινέζικη ποίηση χαρακτηρίζεται από την ιδιαίτερη ακόμη δυσκολία του ότι εκεί η επιλογή των λέξεων και των ιδεογραμμάτων, η σύνταξή τους, οι παύσεις των στίχων στις δομές των ποιημάτων, κ.λπ. εξαρτώνται άρρηκτα από τα ηχητικά μοτίβα της προφοράς των ιδεογραμμάτων/μονοσύλλαβων λέξεων της κινεζικής γλώσσας (Cai, 2015) αλλά και από την οπτική και αισθητική αρμονία που προσφέρουν. Όπως το περιγράφει η Κατερίνα Βούρκα, επιμελήτρια και μεταφράστρια από την κινεζική στην ελληνική γλώσσα της εκδόσεως «*Στο Ρου του Ποταμού: Ανθολογία Κινεζικής Ποίησης των Δυναστειών Τανγκ και Σονγκ*», η καθαυτή φύση της κινεζικής γλώσσας δημιουργεί ένα είδος ποίησης από το συνδυασμό της απαγγελίας της με ορισμένη νοηματοδότηση (Η μεταφράστρια Αικ. Βούρκα μιλά στο ΕΚΙΝΑ για την κινέζικη γλώσσα και ποίηση, 2014).

Από τις υπόλοιπες μισές εκδόσεις, οι οποίες παρουσιάζουν το προσωπικό έργο επτά κινέζων ποιητών, ξεχωρίζουν- για διαφορετικούς λόγους- τα «*He Wei. Τα Ελληνικά Ποιήματα. Μεταφράσεις. Φιλοσοφικό Δοκίμιο*», «*Σουέ Τάο: Ποιήτρια, Χαρτοποιός και Εταίρα στην Κίνα του 800 μ.Χ.*» και «*Λόγια της Φωτιάς*». Το πρώτο εξ αυτών παρουσιάζει το ποιητικό έργο του He Wei, κινέζου ποιητή που ήρθε στην Ελλάδα το 1985, σπούδασε στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, μελέτησε συγκριτικά την φιλοσοφία των Ηράκλειτο και Λάο Τσε και την πολιτική φιλοσοφία των Πλάτωνα και Μάο Τζεντούνγκ, μετέφρασε ποιήματα του Καβάφη στα κινέζικα και έγραψε ο ίδιος ποιήματα απ' ευθείας στην ελληνική γλώσσα. Έτσι, η ποιητική αυτή συλλογή- που εκδόθηκε μετά τον θάνατό του- αποτελεί μοναδική περίπτωση τόσο βαθιάς και ουσιαστικής συνάντησης και διαλόγου των ποιητικών παραδόσεων της Κίνας και της Ελλάδας. Στη συνέχεια, όσον αφορά την έκδοση «*Σουέ Τάο: Ποιήτρια, Χαρτοποιός και Εταίρα στην Κίνα του 800 μ.Χ.*», αυτή αξίζει μνείας πέρα από την λογοτεχνική της αξία καθαυτή και για την καλλιτεχνική παρουσίαση του τόμου καθώς η βιβλιοδεσία του έχει γίνει χειροποίητα, σύμφωνα με την κινέζικη παράδοση. Τέλος, τα «*Λόγια της Φωτιάς*» παρουσιάζουν τα ποιήματα του σύγχρονου κινέζου ποιητή Jidi Majia. Σε συνέχεια της έκδοσης αυτής, ο ίδιος ο Jidi Majia επισκέφθηκε στην Ελλάδα και διοργανώθηκε μεγάλη συνάντηση γνωριμίας-συζήτηση με το ελληνικό κοινό στο Μέγαρο Μουσικής από το πολιτιστικό σωματείο Κύκλος Ποιητών και την Πρεσβεία της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας.

Χειροποίητη βιβλιοδεσία σύμφωνα με την κινέζικη παράδοση για το βιβλίο «Σουέ Τάο: Ποιήτρια, Χαρτοποιός και Εταίρα στην Κίνα του 800 μ.Χ.». Φωτογραφίες: Εκδόσεις Αιώρα.

Πάντως, εκτός από τις ανωτέρω λογοτεχνικές εκδόσεις ποίησης και πεζογραφίας, κατά το ίδιο χρονικό διάστημα 2000-2016 παρατηρείται στην ελληνική αγορά έντονη εκδοτική δραστηριότητα σχετική με την Κίνα και διαφορετικά στοιχεία του κινέζικου πολιτισμού. Αναλυτικά, και πάντοτε σύμφωνα με την βάση δεδομένων του ΕΚΕΒΙ, στην ελληνική αγορά έχουν κυκλοφορήσει περί των 200 τίτλων με θεματικές κινεζικής ιστορίας, κινεζικής ιατρικής και θεραπείας τσι γκονγκ, κινεζικής μαγειρικής, κινεζικής γλώσσας, κινεζικών πολεμικών τεχνών (κυρίως τάι τσι τσουαν), περιηγήσεων στην Κίνα και ταξιδιωτικοί οδηγοί, κινεζικής τέχνης, κινεζικής φιλοσοφίας, πρακτικών φενγκ σουί, κ.α.

Εκτός από τις εμπορικές εκδόσεις, στην Ελλάδα γίνονται τα τελευταία χρόνια και άλλες δράσεις για την προώθηση της κινεζικής λογοτεχνίας. Η μεγαλύτερη τέτοια δράση που έχει οργανωθεί είναι η συμμετοχή της Κίνας ως τιμώμενης χώρας στην 7η Διεθνή Έκθεση Βιβλίου Θεσσαλονίκης (2010), σε συνέχεια των διαπολιτισμικών σχέσεων που ξεκίνησαν επίσημα με την παρουσία της Ελλάδας ως τιμώμενη χώρα στην Έκθεση Βιβλίου του Πεκίνου το 2008. Στο πλαίσιο της δράσης αυτής, ο Εθνικός Οργανισμός Εκδόσεων της Κίνας και η Διεθνής Έκθεση Βιβλίου του Πεκίνου παρουσίασαν σειρά εκδηλώσεων με κεντρικό θέμα «Παράδοση και Νεωτερισμός» και σκοπό να προβληθεί στο ελληνικό κοινό η σύγχρονη πολιτιστική και εκδοτική ταυτότητα της χώρας. Κατά τις εκδηλώσεις αυτές, 9 κινέζοι συγγραφείς συναντήθηκαν με το ελληνικό κοινό σε παρουσίαση και ανάγνωση των έργων τους ενώ 150 κινέζοι εκδότες συναντήθηκαν με Έλληνες ομολόγους τους για να προωθήσουν τη δουλειά τους αλλά και να γνωρίσουν από κοντά την ελληνική εκδοτική

παραγωγή. Με αφορμή τη λογοτεχνική αυτή δράση, οργανώθηκαν κατά την ίδια χρονική περίοδο στη Θεσσαλονίκη εκθέσεις εικαστικών (εικονογράφησης παιδικού βιβλίου από κινέζους εικονογράφους, αφίσας κινεζικού κινηματογράφου, σύγχρονης τρισδιάστατης τέχνης), αφιέρωμα στον κινεζικό κινηματογράφο σε συνδιοργάνωση με το Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης, εκδήλωση-ημερίδα για τους αρχαίους πολιτισμούς με ομιλητές καταξιωμένες προσωπικότητες από την Κίνα, την Ελλάδα, την Ινδία και την Αίγυπτο καθώς και διαλέξεις των σημαντικών σινολόγων Σωτήρη Χαλικιά («*Ο ιδανικός ηγεμόνας στον Πλάτωνα και στον Κομφούκιο*») και Francois Jullien («*Η παράξενη ιδέα της ομορφιάς: το ελληνικό γυμνό και η απουσία του γυμνού στην κινεζική τέχνη*», «*Η επινόηση του ιδανικού και το πεπρωμένο της Ευρώπης ή πώς προσλαμβάνουν τον Πλάτωνα στην Κίνα*») (Διεθνής Έκθεση Βιβλίου Θεσσαλονίκης, 2010).

Η πληθώρα των πολυθεματικών αυτών εκδόσεων σε συνδυασμό, φυσικά, με τις προαναφερθείσες λογοτεχνικές εκδόσεις καθιστούν πρόδηλα εμφανές το ενδιαφέρον που υπάρχει πλέον στην ελληνική αγορά για τον κινέζικο πολιτισμό, τις αφηγήσεις και την ιστορία του.

5.4 Κινηματογράφος

Η μακρά ιστορία του κινέζικου κινηματογράφου ξεκινά ήδη από το 1905 και, εξ αρχής, η νεαρή τότε τεχνολογία ήρθε σε άμεση επαφή με τον μακραίωνα κινέζικο πολιτισμό καθώς η πρώτη κινέζικη κινηματογραφική ταινία, που έφερε τον τίτλο «*The Battle of Dingjunshan*» (定军山), δεν ήταν παρά μια κινηματογραφημένη παράσταση Όπερας Πεκίνου (Κοίνουλα, 2016). Με αυτή την αφετηρία, λοιπόν, ο κινεζικός κινηματογράφος εξελίχθηκε έκτοτε σε μια σπουδαία βιομηχανία της χώρας- μια βιομηχανία ψυχαγωγίας αλλά και, ταυτόχρονα, κρατικής προπαγάνδας. Ειδικά κατά την Μaoϊκή περίοδο της Κίνας, το Κομμουνιστικό Κόμμα- ακολουθώντας τον το παράδειγμα του Λένιν στη Ρωσία, ο οποίος δήλωνε πως ο κινηματογράφος είναι η πιο επαναστατική απ' όλες τις τέχνες- έδωσε ύψιστη σημασία στην παραγωγή λαϊκών κινηματογραφικών ταινιών και την προπαγανδιστική χρήση τους με δεδηλωμένο στόχο το κτίσιμο εθνικής συνείδησης (Chen, 2003, σ. 154). Πέραν όμως της

εσωτερικής του αυτής λειτουργίας, ο κινέζικος κινηματογράφος υπήρξε κατά τον 20^ο αιώνα ένα από τα κυριότερα μέσα προβολής της εικόνας της Κίνας στον κόσμο. Και μέχρι σήμερα οι εικόνες που τρέφει το μεγαλύτερο μέρος του δυτικού και παγκόσμιου κοινού για την Κίνα είναι οι φαντασμαγορικές εικόνες κουνγκ φου και άλλων πολεμικών τεχνών (武俠, wuxia) που έφτασαν στα μάτια του μέσω του κινηματογράφου. Οι ταινίες και οι εικόνες αυτές, η παραγωγή και διανομή των οποίων γίνεται πάντοτε κάτω από κρατικό έλεγχο, λειτουργούν ως ένα παγκόσμιο σημαίνον της κινεζικής εθνικής ταυτότητας, ως ένα πολιτιστικό προϊόν σαφώς διαχωρισμένο από τα αντίστοιχα δυτικοποιημένα (Τεο, 2010, σ. 109). Τα τελευταία χρόνια, ο κινέζικος κινηματογράφος βρίσκεται σε μια περίοδο αναγέννησης. Οι κινέζικες παραγωγές που προβάλλονται ανά τον κόσμο- τόσο εμπορικά όσο και σε φεστιβαλικά πλαίσια- ανήκουν σε ποικίλα κινηματογραφικά είδη και προβάλλουν, πια, μια πληθώρα εικόνων για την σύγχρονη Κίνα.

Στην Ελλάδα, από το έτος 2000 έχουν κυκλοφορήσει με εμπορική διανομή 27 ταινίες κινέζικης παραγωγής ενώ παρατηρείται, σήμερα, και η διοργάνωση πολλών εκδηλώσεων με σκοπό την προβολή του σύγχρονου κινέζικου κινηματογράφου στο ελληνικό κοινό. Πρέπει να σημειωθεί, στο σημείο αυτό, σχετικά με τις ταινίες που θα αναφερθούν κατωτέρω, πως πρόκειται για παραγωγές ή συμπαραγωγές της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας και όχι κινεζόφωνες παραγωγές του Χονγκ Κονγκ ή της Ταιβάν- δύο πολύκαρπων κινεζόφωνων κινηματογραφικών βιομηχανιών που, όμως, καθώς λειτουργούν ανεξάρτητα από τον έλεγχο του κινεζικού κράτους δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι αντιπροσωπεύουν τον κινηματογράφο της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας.

Έτσι, λοιπόν, σύμφωνα με τη βάση δεδομένων του ιστοτόπου «Cine.gr», οι κινέζικες κινηματογραφικές ταινίες που έχουν λάβει διανομή στην Ελλάδα από το 2000 έως και το 2016 είναι οι εξής:

Κινηματογραφικές ταινίες με εμπορική διανομή στην Ελλάδα, 2000-2016

Ο Δρόμος για το Σπίτι

我的父亲母亲 / The Road Home

Zhang Yimou, 1999

Οκτώβριος 2000 (Προοπτική)

Τίγρης και Δράκος

卧虎藏龙 / Crouching Tiger, Hidden Dragon

Ang Lee, 2000

Οκτώβριος 2000 (Προοπτική)

Ο Ποδηλάτης του Πεκίνου

十七岁的单车 / Beijing Bicycle

Wang Xiaoshuai, 2001

Δεκέμβριος 2001 (Προοπτική)

Ο Ποταμός του Έρωτα

苏州河 / Suzhou River

Lou Ye, 2000

Οκτώβριος 2002 (AMA Films)

Ο Βασιλιάς των Μασκών

变脸 / The King of Masks

Wu Tianming, 1996

Νοέμβριος 2002 (Νεανικό Πλάνο)

Άνοιξη στη Μικρή Πόλη

小城之春 / Springtime in a Small Town

Tian Zhuangzhuang, 2002

Ιανουάριος 2003 (Playtime)

Ήρωας

英雄 / Hero

Zhang Yimou, 2002

Μάρτιος 2003 (Odeon)

Μαζί

和你在一起 / Together

Chen Kaige, 2002

Οκτώβριος 2003 (Σπέντζος)

Ενας Πατέρας με 25 Παιδιά

二十五个孩子一个爹 / 25 Kids and a Dad

Hong Huang 2002

Ιανουάριος 2004 (Νεανικό Πλάνο)

Οι Εραστές του Τρένου

周渔的火车 / Zhou Yu's Train

Sun Zhou, 2002

Μάιος 2004, Odeon

Τυφλά Εγκλήματα

盲井 / Blind Shaft

Li Yang, 2003

Οκτώβριος 2004 (AMA Films)

Τα Ιπτάμενα Στιλέτα

十面埋伏 / House of Flying Daggers

Zhang Yimou, 2004

Δεκέμβριος 2004 (Odeon)

Η Υπόσχεση

无极 / The Promise

Chen Kaige, 2006

Σεπτέμβριος 2006 (Σπέντζος)

Η Κατάρα του Χρυσού Λουλουδιού

满城尽带黄金甲 / Curse of the Golden Flower

Zhang Yimou, 2006

Φεβρουάριος 2007 (Odeon)

Δείπνο Δολοφόνων

夜宴 / The Banquet

Feng Xiaogang, 2006

Μάρτιος 2007 (Odeon)

Οι Μικροί Τραγουδιστές της Οπερας του Πεκίνου

娃娃唱大戏 / Children Peking Opera Singers

Du Min, 2002

Δεκέμβριος 2007 (Νεανικό Πλάνο)

Ο Γάμος της Τούγια

图雅的婚事 / Tuya's Marriage

Wang Quan'an, 2006

Ιανουάριος 2008 (Hollywood Entertainment)

Ακίνητες Ζωές

三峡好 / Still Life

Jia Zhangke, 2006

Μάρτιος 2008 (AMA Films)

Ο Κυρίαρχος

投名状 / The Warlords

Peter Chan, 2008

Ιούλιος 2008, Hollywood Entertainment

Εμπιστεύσου την Αγάπη

左右 / In Love We Trust

Wang Xiaoshuai, 2007

Σεπτέμβριος 2008 (Seven Films)

Ο Πορφυρός Λόφος

赤壁 / Red Cliff

John Woo, 2008

Απρίλιος 2009 (Odeon)

Η Πόλη της Ζωής και του Θανάτου

南京! 南京! / City of Life and Death (Nanjing! Nanjing!)

Lu Chuan, 2010

Ιανουάριος 2010 (Nutopia Entertainment)

Μια Γυναίκα, ένα Όπλο κι ένα Noodle Bar

三枪拍案惊奇 / A Simple Noodle Story

Zhang Yimou, 2009

Σεπτέμβριος 2010 (Odeon)

Chongqing Blues

日照重慶 / Chongqing Blues

Wang Xiaoshuai, 2010

Μάιος 2011 (Nutopia Entertainment)

Αίσθηση Αμαρτίας

天注定 / A Touch of Sin

Jia Zhangke, 2013

Μάρτιος 2014 (AMA Films)

Η Σιωπηλή Δολοφόνος

刺客聶隱娘 / The Assassin

Hou Hsiao-Hsien, 2015

Δεκέμβριος 2015 (Seven Films/Σπέντζος)

Πέρα Από Τα Βουνά

山河故人 / Mountains May Depart

Jia Zhangke, 2015

Μάρτιος 2016 (AMA Films)

Όπως προκύπτει, λοιπόν, από τον ανωτέρω πίνακα, οι κινεζικές ταινίες που έχουν λαμβάνουν κινηματογραφική διανομή στην Ελλάδα είναι κατά κύριο λόγο κοινωνικά δράματα ή ταινίες πολεμικών τεχνών και φαντασιακά έπη. Όσον αφορά τις δραματικές ταινίες, κατά κύριο λόγο πρόκειται για ταινίες που έχουν βραβευθεί σε

διεθνή κινηματογραφικά φεστιβάλ ή προέρχονται από διεθνώς κριτικά καταξιωμένους σκηνοθέτες. Στην περίπτωση των ταινιών πολεμικών τεχνών/φαντασιακών ε-
πών, είναι όλες ταινίες που έχουν γνωρίσει μεγάλη εμπορική επιτυχία τόσο στην Κίνα όσο και όπου αλλού έχουν προβληθεί στη Δύση.

Εκτός, όμως, από τις ταινίες αυτές που έχουν λάβει εμπορική διανομή στην ελληνική αγορά, ο σύγχρονος κινέζικος κινηματογράφος παρίσταται στην Ελλάδα και μέσω των διαφόρων κινηματογραφικών φεστιβάλ της χώρας και σχετικών αφιερωμάτων. Καταρχήν, το 2006 παρουσιάστηκε στο 47^ο Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογράφου της Θεσσαλονίκης αφιέρωμα με τίτλο: «*Νέος Κινέζικος Κινηματογράφος: Μια Διαφορετική Όψη*». Στα πλαίσια του αφιερώματος αυτού προβλήθηκαν οι ακόλουθες 22 ταινίες από τη νεότερη γενιά των κινέζων σκηνοθετών. Οι προβολές αυτές συνοδεύτηκαν σε πολλές περιπτώσεις με συνομιλίες από τους σκηνοθέτες τους, προσκεκλημένους του φεστιβάλ:

- Crazy Stone (疯狂的石头), Ning Hao, 2006
- Waiting Alone (独自等待), Eng Dayyan, 2004
- Jasmine Women (茉莉花开), Hou Yong, 2004
- A Beautiful New World (美丽新世界), Shi Runjiu, 1998
- Baober in Love (恋爱中的宝贝), Li Shaohong, 2003
- Manhole (井盖儿), Chen Daming, 2002
- I Love You (我爱你), Zhang Yuan, 2002
- Curse of Lola (诅咒), Li Hong, 2005
- One Hundred (一百个...), Teng Huatao, 2001
- Life Show (生活秀), Huo Jianqi, 2002
- The Music Box (理发师), Chen Yifei, 2006
- Goodbye! Our 1948 (再见！我们的 1948), Guan Hu, 1999
- A Lingering Face (非常夏日), Lu Xuexhang, 1999
- Escort (雅姐的故事), Qi Xing, 2000
- The Parking Attendant in July (看车人的七月), An Zhanjun, 2003
- Lunar Eclipse (月食), Wang Quanan, 1999
- Crash Landing (紧急皮匠), Zhang Jianya, 1999
- The Common People (关于爱的故事), Zhou Xiaowen, 1997
- The Forest Ranger (天狗), Qi Jian, 2005
- Living Dream (牵牛花), Hu Xueyang, 1995

- Chrysanthemum Tea (菊花茶), Jin Chen, 2000
- Spring Subway (开往春天的地铁), Zhang Yibai, 2001

Ακόμη, το 2010 διοργανώθηκε νέο αφιέρωμα στον κινεζικό κινηματογράφο από το Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης και την 7^η Διεθνή Έκθεση Βιβλίου Θεσσαλονίκης, όπου τιμώμενη χώρα εκείνη τη χρονιά ήταν η Κίνα. Κατά το αφιέρωμα αυτό, προβλήθηκαν για πρώτη φορά στην Ελλάδα οι ακόλουθες 7 ταινίες:

- Turpan Love Songs (吐鲁番情歌), Jin Lini & Xirzat Yakup, 2005
- The Knot (云水谣), Yin Li, 2006
- Perhaps Love (如果爱), Peter Chan, 2005
- Kekexili (可可西里), Lu Chuan, 2004
- Five Golden Flowers (五朵金花), Wang Jiayi, 1959
- Crazy Racer (疯狂的赛车), Ning Hao, 2009
- Assembly (集结号), Feng Xiaogang, 2007

Το αφιέρωμα αυτό πλαισιώθηκε από έκθεση φωτογραφιών από κλασικές κινεζικές ταινίες (7^η Διεθνής Έκθεση Βιβλίου Θεσσαλονίκης, 2010).

Το 2014 διοργανώθηκαν δύο ανεξάρτητες «Εβδομάδες Κινεζικού Κινηματογράφου» στην Αθήνα. Η πρώτη διοργανώθηκε από τον Δήμο Καλλιθέας σε συνεργασία με την Πρεσβεία της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας και την Πύλη Φιλίας Ελλάδας-Κίνας και, κατά την διάρκειά της, προβλήθηκαν στον Δημοτικό Κινηματογράφο της Καλλιθέας οι ακόλουθες 7 ταινίες:

- Aftershock (唐山大地震), Feng Xiaogang, 2010
- Confucius (孔子), Mei Hu, 2010
- The Banquet (夜宴), Feng Xiaogang, 2006
- Assembly (集结号), Feng Xiaogang, 2007
- Ocean Heaven (海洋天堂), Xiao Luxue, 2010
- Nanjing! Nanjing! (南京! 南京!), Chuan Lu, 2009
- The Sorcerer and the White Snake (白蛇传说), Siu-Tung Ching, 2011

Όλες οι προβολές του αφιερώματος είχαν ελεύθερη είσοδο για το κοινό. Όπως παρατηρεί σχετικά ο Εκτελεστικός Πρόεδρος της Πύλης Φιλίας Ελλάδας-Κίνας κ. Κωνσταντίνος Χρηστίδης, κατά την πρώτη μέρα των προβολών το κοινό έμοιαζε αβέβαιο και τρομαγμένο από την προοπτική της παρακολούθησης «κουλτουριάρικου» κινεζικού κινηματογράφου αλλά η προβολή της ταινίας «Aftershock» προκάλεσε κύμα ενθουσιασμού με αποτέλεσμα κατά τις επόμενες μέρες του αφιερώματος να παρατηρείται πολύ μεγάλη και ένθερμη προσέλευση. Στο τέλος του αφιερώματος, πολλά μέλη του κοινού ρώτησαν για το πώς μπορούν να προμηθευθούν τις ταινίες αυτές.

Η δεύτερη «Εβδομάδα Κινεζικού Κινηματογράφου» του 2014 παρουσιάστηκε από την Ταινιοθήκη της Ελλάδος. Το αφιέρωμα αυτό διοργανώθηκε σε συνεργασία με το Τμήμα Κινηματογραφίας της Κρατικής Διοίκησης Τύπου, Δημοσιεύσεων, Ραδιοφώνου, Κινηματογράφου και Τηλεόρασης της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας και, όπως χαρακτηριστικά σημειώνεται στο δελτίο τύπου της εκδηλώσεως, «αποτελεί την αφετηρία για την διεύρυνση των διακρατικών σχέσεων Ελλάδας - Κίνας σε επίπεδο πολιτισμού, καθώς και για την διαμόρφωση συνεργασιών στο πεδίο του κινηματογράφου, της τηλεόρασης και της συντήρησης της κινηματογραφικής κληρονομιάς» (Εβδομάδα Κινεζικού Κινηματογράφου στην Ταινιοθήκη, 2014). Κατά την Εβδομάδα Κινεζικού Κινηματογράφου στην Ταινιοθήκη, προβλήθηκαν οι ακόλουθες οκτώ ταινίες, όλες εκ των οποίων είχαν γνωρίσει σημαντική εμπορική ή κριτική επιτυχία κατά τα προηγούμενα χρόνια:

- Beijing Love Story (北京爱情故事), Chen Sicheng, 2014
- The Grandmaster (一代宗师), Wong Kar-Wai, 2013
- Partners/American Dreams in China (中国合伙人), Peter Chan, 2013
- Police Diary (警察日记), Ning Ying, 2013
- Say Yes (101 次求婚), Leste Chen, 2013
- Chinese Zodiac/CZ12 (十二生肖), Jackie Chan, 2012
- Full Circle (飞越老人院), Zhang Yang, 2012
- Flying Swords of Dragon Gate (龙门飞甲), Tsui Hark, 2011

Αξιοσημείωτη είναι εδώ και η προσπάθεια της Πύλης Φιλίας Ελλάδας-Κίνας να προσφέρει στο ελληνικό κοινό την ευκαιρία να παρακολουθήσει δωρεάν κινέζικες

ταινίες με ελληνικούς υπότιτλους μέσα από το κανάλι της στην πλατφόρμα του YouTube. Συγκεκριμένα, από το καλοκαίρι του 2016, η Πύλη Φιλίας έχει αναρτήσει στο κανάλι της τις ακόλουθες 21 ταινίες, τις οποίες μπορεί να παρακολουθήσει κανείς ελεύθερα:

- Between the Devil and the Deep Blue Sea, Marion Hänsel, 1995
- The Silent War (听风者), Felix Chong & Alan Mak, 2012
- Aftershock (唐山大地震), Feng Xiaogang, 2010
- Ocean Heaven (海洋天堂), Xiao Luxue, 2010
- The Flowers of War (金陵十三钗), Zhang Yimou, 2011
- The Sorcerer and the White Snake (白蛇传说), Siu-Tung Ching, 2011
- Confucius (孔子), Mei Hu, 2010
- Assembly (集结号), Feng Xiaogang, 2007
- Nanjing! Nanjing! (南京! 南京!), Chuan Lu, 2009
- The Myth (神话), Stanley Tong, 2005
- A Chinese Fairy (倩女幽魂), Wilson Yip, 2011
- Raise The Red Lantern (大红灯笼高高挂), Zhang Yimou, 1991
- Red Cliff 1 (赤壁 1), John Woo, 2008
- Red Cliff 2 (赤壁 2), John Woo, 2009
- Dangerous Liaisons (危險關係), Hur Jin-ho, 2012
- Little Big Soldier (大兵小将), Sheng Ding, 2010
- Shaolin (新少林寺), Benny Chan, 2011
- House of Flying Daggers (十面埋伏), Zhang Yimou, 2004
- The 1911 Revolution (辛亥革命), Li Zhang & Jackie Chan, 2011
- The Assassins (铜雀台), Zhao Linshan, 2012
- The Banquet (夜宴), Feng Xiaogang, 2006

Η ανταπόκριση του ελληνικού κοινού στην πρωτοβουλία αυτή φαίνεται να είναι θερμή. Εξαιρετικά, δε, στην περίπτωση της ταινίας «Aftershock» (唐山大地震, Feng Xiaogang, 2010) αυτή έχει συγκεντρώσει κατά τον πρώτο μόνο μήνα της διαθεσιμότητάς της περί τις 12.000 προβολές. Σημαντικό είναι εδώ να αναφερθεί πως, σύμφωνα με τον κ. Κωνσταντίνο Χρηστίδη, οι εταιρείες παραγωγής που κατέχουν τα εμπορικά δικαιώματα των ανωτέρω ταινιών επιτρέπουν την προβολή τους στο κανάλι αυτό με μοναδικό όρο την μη εμπορική εκμετάλλευσή τους.

Χαρακτηριστικό της επιλογής των ταινιών που παρουσιάστηκαν στις τέσσερις ανωτέρω εκδηλώσεις αλλά και που προβάλλονται στο κανάλι της Πύλης Φιλίας Ελλάδας-Κίνας στο YouTube είναι πως ανάμεσα στο σύνολο των 57 τίτλων μόλις πέντε («*The Grandmaster*», «*Flying Swords of Dragon Gate*», «*House of Flying Daggers*», «*The Banquet*», «*Shaolin*») είναι ταινίες πολεμικών τεχνών που, όπως σημειώθηκε προηγουμένως, είναι παραδοσιακά το δημοφιλέστερο είδος κινεζικών ταινιών στην Δύση. Όπως σημειώνει σχετικά στην εισαγωγή του προγράμματος «*Νέος Κινέζικος Κινηματογράφος: Μια Διαφορετική Όψη*» ο επιμελητής του Ντέρεκ Έλι: «*Το εγχώριο σινεμά κάθε χώρας, τόσο στη Δύση όσο και στην Ανατολή, “υποφέρει” μέχρι έναν βαθμό από την κατηγοριοποίηση σε βολικά “κουτάκια”: είναι ένας δικαιολογημένος τρόπος ώστε να μπορέσει να τις κατανοήσει το ξένο κοινό, ενώ προσφέρεται ταυτόχρονα ως εργαλείο για την προώθηση της ταινίας από τις εταιρείες διανομής.*» (Νέος Κινέζικος Κινηματογράφος: Μια Διαφορετική Όψη, 2006). Η σημασία, λοιπόν, της διοργάνωσης τέτοιων δράσεων και προγραμμάτων έγκειται ακριβώς στην απελευθέρωση από αυτούς τους περιορισμούς και τις στερεοτυπικές εικόνες.

Τέλος, ειδική μνεία αξίζει σε δύο από τις ανωτέρω ταινίες που έχουν σχέση με την Ελλάδα και τον ελληνικό πολιτισμό:

- Το «*Between the Devil and the Deep Blue Sea*» (Marion Hänsel, 1995), που είναι διαθέσιμο για προβολή στο κανάλι της Πύλης Φιλίας Ελλάδας-Κίνας, το οποίο δεν είναι κινέζικη παραγωγή αλλά ευρωπαϊκή συμπαραγωγή Βελγίου-Γαλλίας-Ηνωμένου Βασιλείου αλλά, όμως, είναι βασισμένη στο έργο «Λί» του Νίκου Καββαδία και παρουσιάζει την ιστορία της φιλίας του ίδιου του Καββαδία κατά την περίοδο της ζωής του όπου εργαζόταν ως ραδιοτηλεγραφετής σε πλοίο στο Χονγκ Κονγκ με μια νεαρή κινέζα που ζει σε ένα σπίτι-πλοίο στο λιμάνι του Χονγκ Κονγκ και που καθαρίζει πλοία για να επιβιώσει.
- Το «*Beijing Love Story*» (北京爱情故事, Chen Sicheng, 2014), που άνοιξε την Εβδομάδα Κινεζικού Κινηματογράφου στην Ταινιοθήκη, τμήμα γυρισμάτων του οποίου έγιναν στην Σαντορίνη με την υποστήριξη του Ελληνικού Οργανισμού Τουρισμού (ΕΟΤ). Η ταινία αυτή κυκλοφόρησε στην κινεζική αγορά στις 14 Φεβρουαρίου 2014, με αφορμή των εορτασμό της Παγκόσμιας Ημέρας των Ερωτευμένων (Αγίου Βαλεντίνου), γνώρισε εξαιρετικά μεγάλη εμπορική επιτυχία και συνέβαλε στην ανάδειξη της εικόνας της Σαντορίνης ως ενός από τους κομψούς ταξιδιωτικούς προορισμούς για τους Κινέζους.

Ο κινηματογράφος είναι, τελικά, ένα μέσο που προσφέρει και προσφέρεται για την καλλιέργεια της εμπάθειας του κοινού του, βοηθώντας στην κατανόηση της ουσίας και του ψυχισμού μεταξύ των διαφορετικών λαών. Ταυτόχρονα, η μελέτη της κινηματογραφικής παραγωγής που εξάγει μια χώρα- ειδικά μια χώρα όπως η Κίνα όπου όλη η κινηματογραφική παραγωγή βρίσκεται υπό έντονο κρατικό έλεγχο και λογοκρισία- αποτελεί ένα καλό εργαλείο για τη μελέτη της εικόνας που θέλει να προβάλει η ίδια για τον εαυτό της και, έπειτα, για την εικόνα της όπως τη λαμβάνει ο υπόλοιπος κόσμος. Η παρουσία του κινέζικου κινηματογράφου στην ελληνική αγορά είναι στοιχείο για τις εικόνες που προσλαμβάνει το ελληνικό κοινό για την Κίνα και τον κινέζικο πολιτισμό.

5.5 Παραστατικές Τέχνες

Η δύναμη των παραστατικών τεχνών να μεταφέρουν και να προβάλλουν την εικόνα ενός πολιτισμού συναγωνίζεται μόνο με την δύναμη του κινηματογράφου και της τηλεόρασης- αυτά είναι μέσα μαζικά, τα θεάματά των οποίων αγγίζουν εύκολα και αστραπιαία μεγάλα τμήματα του πληθυσμού. Η κρυφή δύναμη των παραστατικών τεχνών απέναντί τους, όμως, είναι ακριβώς αυτός ο μη μαζικός χαρακτήρας τους καθώς οι εικόνες και οι ιδέες τους ξεδιπλώνονται κυριολεκτικά μπροστά στα μάτια του εκάστοτε θεατή και κερδίζουν, έτσι, μια οικειότητα μαζί του που δύναται να χτίσει μέσα του πιο ισχυρές εικόνες και αναπαραστάσεις. Το θέατρο, η μουσική, ο χορός, η όπερα και όλες οι υπόλοιπες παραστατικές τέχνες καθίστανται έτσι ανάμεσα στους δυνατότερους τρόπους με τους οποίους μπορούν να μεταδοθούν και να ενστερνιστούν οι εικόνες και οι ιδέες ενός ξένου πολιτισμού.

Ειδικά δε όσον αφορά την περίπτωση των κινέζικων παραστατικών τεχνών, σε αντίθεση με ό,τι γνωρίζουμε στη Δύση, οι διάφορες μορφές θεάτρου και μουσικών παραστάσεων αναμιγνύονται πολύ συχνά με στοιχεία πολεμικών ή ακροβατικών τεχνών, ενσωματώνουν παραστάσεις μαγείας ή τσίρκου και, γενικά, οι μεγάλες κινέζικες παραστάσεις που ταξιδεύουν στον κόσμο, και φτάνουν άρα και στην Ελλάδα,

σπάνια μπορεί κανείς να θεωρήσει ότι ανήκουν σε ένα μόνο ερμηνευτικό είδος. Είναι πλούσια υπερθεάματα, γεμάτα χρώματα και ήχους που προβάλλουν έντονα τον εθνικό κινέζικο χαρακτήρα τους και αποτελούν, έτσι, μια υπέροχα συμπυκνωμένη και δυναμική παρουσίαση του κινεζικού πολιτισμού και της κινεζικής κουλτούρας για τα ανά τον κόσμο κοινά.

Τα κόκκινα χρώματα, οι χοροί των δράκων και των λιονταριών, τα περίτεχνα κοστούμια και οι διεθνούς φήμης κινέζοι ακροβάτες είναι, ίσως, τα στοιχεία που τραβούν περισσότερο το ενδιαφέρον του δυτικού- και κατ' επέκταση του ελληνικού- κοινού. Εξ άλλου, οι παραστάσεις αυτές προσφέρουν ένα πολύ διαφορετικό είδος θεάματος από το δυτικό θέατρο ενώ, ακόμη, πολύ σημαντικό στοιχείο για την επιτυχία και τη δημοφιλία που γνωρίζουν είναι σαφώς και το γεγονός πως, χάρη στον εντυπωσιακό και εξωτικό τους χαρακτήρα, ελκύουν σε σημαντικό βαθμό και την προσοχή μικρών παιδιών και καθίστανται έτσι ιδανικές για όλη την οικογένεια.

Κάποιες από αυτού του τύπου τις παραστάσεις που παρουσιαστεί τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα είναι οι εξής:

- «Σήκωσε τα Κόκκινα Φανάρια» (2007). Μεταφορά της κινηματογραφικής ταινίας «Σήκωσε τα Κόκκινα Φανάρια» του Zhang Yimou (大红灯笼高高挂 / Raise the Red Lantern, 1991) σε χορευτική παράσταση από το Εθνικό Μπαλέτο της Κίνας με σκηνοθέτη τον ίδιο.
- «Το Περίπτερο με τις Παιωνίες» (2008). Παράσταση κινέζικης όπερας τεχνοτροπίας kunqu (崑曲) στα πλαίσια του Φεστιβάλ Αθηνών και Επιδαύρου 2008. Η παράσταση αποτελεί μεταφορά ομώνυμου επικού έργου της δυναστείας των Ming (16^{ος} αι. μ.Χ.).
- «Splendid» (2012). Παραστάσεις του Εθνικού Θεάτρου Ακροβατών της Κίνας στο Θέατρο Badminton της Αθήνας σε διεθνώς βραβευμένο ακροβατικό πρόγραμμα.
- «My Dream» (2013). Παράσταση από τον Κινεζικό Καλλιτεχνικό Θίασο Ατόμων με αναπηρία στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών. Η παράσταση συνδυάζει στοιχεία χορού, κινεζικής όπερας, χοροδράματος και μουσικού θεάτρου, καθώς και νέες μορφές τέχνης, όπως η απαγγελία ποιημάτων και ο χορός σε νοηματική γλώσσα, καθώς και ο χορός από άτομα με προβλήματα όρασης.
- «Η Χήρα και ο Γραμματιζούμενος» (2014). Παράσταση κινέζικης όπερας τεχνοτροπίας liyuan (梨园) από τον Πειραματικό Θίασο Όπερας Λιγιουάν που παρουσιάστηκε στα πλαίσια του Φεστιβάλ Αθηνών και Επιδαύρου 2014.

- «China Dream» (2014). Παραστάσεις του Εθνικού Θεάτρου Ακροβατών της Κίνας στο Θέατρο Badminton της Αθήνας και το Μέγαρο Μουσικής της Θεσσαλονίκης σε πρόγραμμα που συνδυάζει τα ακροβατικά με το μπαλέτο, την όπερα, τις πολεμικές τέχνες και την κωμωδία (Art Magazine, 2014).
- «Ευτυχισμένη Κινέζικη Νέα Χρονιά» (2016). Παράσταση από τον Θίασο Τέχνης της Anhui της Κίνας στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών. Ο Θίασος Τέχνης της Ανχούι της Κίνας παρουσίασε μια παράσταση με ισχυρά τοπικά χαρακτηριστικά με στοιχεία «Huagudeng», όπερας «Huangmei», «Fengyang Huagu», «Liuqin Solo» και ακροβατικών (Πρεσβεία ΛΔΚ, 2016)
- «The Honest Advice Unpleasant on the Ear» (2016). Παράσταση της ομάδας Hangzhou Yue Opera Theater στα πλαίσια του Φεστιβάλ Αισχύλια 2016. Η παράσταση είναι μεταφορά του έργου «Βασιλιάς Ληρ» του William Shakespeare με στυλ και τεχνοτροπίες της κινέζικης όπερας.
- «Εσύ και Εγώ» (2016). Παράσταση Όπερας Πεκίνου σε σκηνοθεσία Zhang Yimou που προβλήθηκε τηλεοπτικά από το δίκτυο της ΕΡΤ3. Το έργο «Εσύ κι Εγώ» είναι βασισμένο σ' έναν παλιό μύθο της αυτοκρατορικής Κίνας.

Στιγμιότυπα από την παράσταση «China Dream».
Φωτογραφίες: Θέατρο Badminton.

Παρατηρώντας τις παραστάσεις αυτές γίνεται, κατ' αρχήν, εμφανής ο έντονος εθνικός κινέζικος χαρακτήρα που φέρουν καθώς οι περισσότερες είναι βασισμένες σε ιστορίες και μύθους της αυτοκρατορικής Κίνας. Αλλά και στην περίπτωση της παράστασης «*The Honest Advice Unpleasant on the Ear*» (2016) που είναι μεταφορά ενός κλασσικού έργου της δυτικής παράδοσης, αυτό έχει επανερμηνευθεί και

παρουσιαστεί μέσα από την κινεζική ιστορία και τέχνη. Ένα ακόμη κοινό χαρακτηριστικό των περισσότερων εκ των ανωτέρω παραστάσεων είναι πως πρόκειται πράγματι για συνδιαστικά πολυθεάματα που περιλαμβάνουν ένα πλούτο διαφορετικών ερμηνευτικών τεχνών και τεχνοτροπιών.

Σχεδόν όλες οι προαναφερθείσες παραστάσεις έχουν παρουσιαστεί αποκλειστικά στην Αθήνα. Σύμφωνα με τον Εκτελεστικό Πρόεδρο της «Πύλης Φιλίας Ελλάδας-Κίνας» κ. Κωνσταντίνο Χρηστίδη, ο οποίος εμπλέκεται τόσο προσωπικά όσο και λόγω της ιδιότητας του στην διοργάνωση πολλών εκ των ανωτέρω, τόσο η κινέζικη όσο και η ελληνική πλευρά έχει εκφράσει την επιθυμία τα θεάματα αυτά να ταξιδέψουν και σε άλλες πόλεις της Ελλάδας ώστε να έχει ο καθένας την ευκαιρία να τα θαυμάσει και να έρθει μέσω αυτών σε επαφή με τον κινέζικο πολιτισμό. Το πρόβλημα για την πραγματοποίηση της γενικότερης αυτής επιθυμίας είναι το γεγονός ότι στις πόλεις τις επαρχίας είναι σχεδόν αδύνατον να βρεθούν υποδομές που θα μπορούσαν να υποστηρίξουν παραγωγές και θιάσους μεγάλου μεγέθους. Είναι χαρακτηριστικό το παράδειγμα που αναφέρει ο κ. Χρηστίδης σχετικά με μια παράσταση δραματικού έργου με θίασο 30 ατόμων από την Κίνα που πρόκειται να παρουσιαστεί στην Ελλάδα τον Ιανουάριο του 2017: ο Πολιτιστικός Ακόλουθος της Πρεσβείας της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας στην Ελλάδα, που είναι υπεύθυνος για τον συντονισμό και την προβολή της παράστασης, προσπάθησε να οργανώσει την παρουσίασή της εκτός από την Αθήνα και στην Κρήτη να αλλά δεν μπόρεσε να βρεθεί στο νησί κανένας χώρος ικανός να φιλοξενήσει ένα έργο τέτοιας εμβέλειας. Εκτός Αθηνών, λοιπόν, οι παραστάσεις αυτού του μεγέθους δύνανται να ταξιδέψουν μόλις μέχρι το Μέγαρο Μουσικής Θεσσαλονίκης ή το θέατρο του Πανεπιστημίου Πάτρας.

Μια πολύ ενδιαφέρουσα τάση που παρατηρείται τα τελευταία χρόνια στο κινέζικο θέατρο είναι η διασκευή κλασικών έργων της αρχαίας ελληνικής γραμματείας και η παρουσίασή τους μέσα από την τέχνη της κινέζικης όπερας. Η σχέση αυτών των δύο ειδών θεάτρου έχει ερευνηθεί σε σημαντικό βαθμό τόσο εικαστικά όσο και ακαδημαϊκά, για παράδειγμα μέσα από την έκθεση με τίτλο: «*Η επιρροή του Αρχαίου Δράματος στην Όπερα και η Όπερα του Πεκίνου*» που πραγματοποιήθηκε στο Πεκίνο το Σεπτέμβριο του 2008, στο πλαίσιο του Πολιτιστικού Έτους της Ελλάδας στην Κίνα, διοργάνωση συνοδευτικής σειράς ομιλιών και εκδόσεως από το «1-

δρυμα *Μελίνα Μερκούρη*» καθώς και σχετικά σεμινάρια και έκθεση θεατρικών κουστούμιών που παρουσιάστηκαν ανά τον κόσμο, από το Πεκίνο έως τα Γραφεία του ΟΗΕ στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής. Οι μεγαλύτερες παραστάσεις αυτού του είδους που έχουν παρουσιαστεί στην Ελλάδα είναι η «*Μήδεια*» του Ευριπίδη σε διασκευή από τον Κινέζικο θίασο όπερας Hebei Bangji (河北梆子) και οι «*Βάχκες*» του Σοφοκλή από την Όπερα του Πεκίνου στα πλαίσια του Συμποσίου Αρχαίου Ελληνικού Δράματος που οργανώθηκε από το Ευρωπαϊκό Πολιτιστικό Κέντρο Δελφών τον Ιούλιο του 1998 και η διασκευή της «*Ορέστειας*» βασισμένη στην τριλογία του Αισχύλου από τον θίασο China Pingju Opera Theatre στα πλαίσια του Φεστιβάλ Αισχυλείων στην Ελευσίνα τον Ιούλιο του 2015.

Στιγμιότυπο από το πρώτο κονσέρτο guqin στην Αθήνα και το ελληνο-κινέζικο μουσικό άλμπουμ «Aegean». Φωτογραφίες: MeetCulture.com

Όσον αφορά τώρα ξεχωριστά την μουσική, αξίζει ξεχωριστής μνείας η προσπάθεια που γίνεται τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα για παρουσίαση σειράς κονσέρτων και εκπαιδευτικών δρωμένων σχετικών με την αρχαία κινέζικη μουσική και τα παραδοσιακά κινέζικα μουσικά όργανα. Με κύριο φορέα διοργάνωσης την ομάδα του MeetCulture, έχουν διοργανωθεί για πρώτη φορά στην Ελλάδα παραστάσεις των αρχαίων κινεζικών οργάνων guqin (古琴) και guzheng (古筝). Τέτοιες παραστάσεις έχουν γίνει στην Αθήνα και στην Σαντορίνη και, σε τμήμα της παρουσίασής τους, τα αρχαία κινέζικα όργανα συνοδεύει στην σκηνή αρχαία ελληνική λύρα.

Αλλά και εκτός από την διοργάνωση των παραστάσεων αυτών, κατά τα τελευταία χρόνια γίνονται συχνά παρουσιάσεις και διαλέξεις σχετικά με την κινέζικη μουσική για το ελληνικό κοινό. Οι περισσότερες από αυτές τις δράσεις γίνονται σε σχολές και φροντιστήρια διδασκαλίας κινεζικής γλώσσας, λειτουργώντας έτσι ως ένα

επιπλέον πολιτιστικό συμπλήρωμα για τους μαθητές της γλώσσας. Επιπλέον, η ελληνική υπηρεσία του διεθνούς ραδιοφώνου της κίνας CRI προσφέρει στο site της μια κατατοπιστικότατη εισαγωγή στην κινεζική μουσική και στα κινεζικά μουσικά όργανα (λαούτο, φλάουτο μπαμπού, κινέζικο σαντούρι, guqin, matouqin, ajieke, dombra, φλάουτο cucurbit, σενγκ), στην ελληνική γλώσσα και με πλούσιο πολυμεσικό υλικό (CRI Online, n.d.).

Τέλος, στον τομέα της μουσικής, έχουν προκύψει πρόσφατα δύο ελληνο-κινέζικες συνεργασίες για τον σχηματισμό μουσικών συγκροτημάτων. Η πρώτη εκ των δύο περιπτώσεων είναι αυτή της συνεργασίας της διάσημης κινέζας μουσικού Chang Jing με το συγκρότημα αρχαίας ελληνικής μουσικής «*Lyre 'n' Rhapsody*» για την παραγωγή ενός μουσικού άλμπουμ με τίτλο «*Aegean*» και την διοργάνωση συναυλιών αρχαίας κινέζικης και ελληνικής μουσικής στην Ελλάδα και στην Κίνα (Meet Culture, 2016). Το άλλο ελληνο-κινέζικο συγκρότημα που έχει σχηματιστεί φέρει το έξυπνο όνομα «*ㄣ-άδειν*»: το ιδεόγραμμα «*ㄣ*» στην κινεζική γλώσσα προφέρεται ως «*σύν*» (xin) και σημαίνει «*καρδιά*».

Επομένως, οι κινέζικες παραστατικές τέχνες φτάνουν στην Ελλάδα με δύο τρόπους: είτε μέσω των υπερ-θεαματικών και επικών μουσικοχορευτικών, θεατρικών και ακροβατικών παραστάσεων μεγάλης κλίμακας που προσελκύουν έντονο το ενδιαφέρον και την προσοχή του ελληνικού κοινού που έχει την ευκαιρία να τις παρακολουθήσει είτε, σε πολύ μικρότερη κλίμακα, μέσα από την συνδυαστική μελέτη και παρουσίαση παραδοσιακών μορφών θεάτρου και μουσικής από τις δύο κουλτούρες. Ο διάλογος του αρχαίου ελληνικού θεάτρου με την κινέζικη όπερα αλλά και της αρχαίας ελληνικής με την αρχαία κινέζικη μουσική θα μπορούσαν και θα έπρεπε να διευρυνθούν και να προβληθούν μαζικά καθώς δύναται να αποτελέσουν μια πολύ ιδιαίτερη βάση επαφής και πολιτιστικής κατανόησης μεταξύ της Ελλάδας και της Κίνας.

5.6 Διατροφή

Η κινέζικη κουζίνα είναι ένας από τους κυριότερους τρόπους μέσα από τους οποίους η Δύση γνώρισε τον κινέζικο πολιτισμό και την κινέζικη κουλτούρα. Οι κινέζοι μετανάστες που βρέθηκαν στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής ήδη από τον 19^ο αιώνα έφεραν μαζί τους την κουζίνα τους και την ανέπτυξαν στην νέα τους πατρίδα, προσαρμόζοντάς την στις γεύσεις, τα υλικά και το κλίμα που βρήκαν εκεί. Η κινέζικη κουζίνα της Αμερικής που προέκυψε από χρόνια ζυμώσεων απέκτησε εξαιρετική δημοφιλία, καταρχήν στις ΗΠΑ και από εκεί σε ολόκληρο τον υπόλοιπο κόσμο. Και είναι ακριβώς αυτό το εκδυτικοποιημένο κινέζικο φαγητό έγινε γνωστό και δημοφιλές σε όλο τον κόσμο. Πρέπει, έτσι, να υπάρχει πάντοτε επίγνωση ότι ένα μεγάλο μέρος της κουλτούρας του κινέζικου φαγητού όπως το κατανοεί η Δύση έρχεται από την Αμερική και όχι απ' ευθείας από την Κίνα. Χαρακτηριστικότατο παράδειγμα είναι τα περίφημα “μπισκότα της τύχης” (fortune cookies) που φέρουν κλεισμένες μέσα τους παραδοσιακές κινέζικες σοφίες και προβλέψεις για το μέλλον και προσφέρονται ως επιδόρπιο στα περισσότερα κινέζικα εστιατόρια του δυτικού κόσμου. Τα μπισκότα αυτά είναι καθαρά αμερικάνικη εφεύρεση και ποτέ δεν έχει υπάρξει κάτι παρόμοιο με αυτά στην Κίνα.

Έτσι, λοιπόν, όπως και σε όλον τον υπόλοιπο δυτικό κόσμο, σήμερα υπάρχουν και στην Ελλάδα πάρα πολλά κινέζικα εστιατόρια και το κινέζικο φαγητό είναι μια από τις πιο δημοφιλείς εξωτικές κουζίνες για το ελληνικό κοινό. Σημαντικό είναι, όμως, εδώ να σημειωθεί ότι πολλά από τα εστιατόρια που σερβίρουν πιάτα της κινέζικης κουζίνας δεν είναι αμιγώς κινέζικα αλλά προσφέρουν πιάτα μας ευρύτερης ασιατικής κουζίνας καθώς μεγάλο μέρος του κόσμου δεν ξεχωρίζει τις διαφορές ανάμεσα στις διάφορες εθνικές κουζίνες της Άπω Ανατολής. Για το λόγο αυτό γεννιέται σε πολλούς η εσφαλμένη αντίληψη ότι, για παράδειγμα, το παραδοσιακά ιαπωνικό γεύμα του σούσι (sushi) ανήκει στην κινέζικη κουζίνα, κ.ο.κ. Τα τελευταία χρόνια, τα νεότερα κινέζικα εστιατόρια που ανοίγουν και λειτουργούν στην Αθήνα είναι πιο κοντά στα αυθεντικά κινέζικα πρότυπα- τόσο από άποψη γεύσεων όσο και από άποψη αισθητικής. Παρατηρείται, έτσι, μια αισθητή αύξηση στον αριθμό των κινέζικων εστιατορίων στην Ελλάδα όπου μπορεί κανείς να δειπνήσει σε μεγάλα κυκλικά τραπέζια με τον γυάλινο μηχανισμό περιστροφής για την διανομή των πιάτων, τον πιο συνηθισμένο τρόπο με τον οποίον δειπνούν οι κινέζοι στα εστιατόρια της Κίνας

καθώς είναι βασική αρχή της κουλτούρας του φαγητού τους όλα τα μέλη της οικογένειας ή της ομάδας να μοιράζονται όλα τα πιάτα και να βοηθά ο ένας τον άλλον κατά την διάρκεια της συνεστίασης.

Λόγω του πολύ μεγάλου αριθμού των κινέζικων εστιατορίων- είτε κανονικών εστιατορίων είτε εστιατορίων που εξειδικεύονται αποκλειστικά σε κατ' οίκον διανομή- που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα ή ακόμη και στην Αθήνα, δεν είναι εύκολη μια απόλυτη καταλογογράφησης τους. Η δημοφιλία που γνωρίζει η κινέζικη κουζίνα στο ελληνικό κοινό μπορεί, όμως, να διερευνηθεί και μέσα από άλλες πτυχές εκτός της εστίασης.

Καταρχήν, όσον αφορά τον τομέα των εκδόσεων, παρατηρείται μια σημαντική εκδοτική δραστηριότητα σχετικά με την κινεζική κουζίνα και την κινέζικη διατροφή. Συγκεκριμένα, και σύμφωνα με την βάση δεδομένων του Εθνικού Κέντρου Βιβλίου, οι σχετικές εκδόσεις που έχουν κυκλοφορήσει εμπορικά στην Ελλάδα και είναι διαθέσιμες στο ελληνικό κοινό είναι οι εξής:

Εκδόσεις σχετικά με την κινέζικη κουζίνα και την κινέζικη διατροφή	
Σπεσιαλιτέ κινέζικης κουζίνας	Συλλογικό Έργο Καλοκάθη, 2014
Κινέζικη κουζίνα	Συλλογικό Έργο Susaeta, 2010
Ελιά & ρύζι: Αρχαία Ελλάδα και αρχαία Κίνα στο ίδιο τραπέζι	Αλέξανδρος Γιώτης, Νίκος Φωτιάδης, Michael Guoyi Μοτίβο, 2009
Κινέζικη κουζίνα	Συλλογικό Έργο Modern Times, 2009
Γεύσεις από Κίνα	Linda Doeser Modern Times, 2008
Κινέζικη κουζίνα	Βαγγέλης Δρίσκας Εκδόσεις Πατάκη, 2008
Το ημερολόγιο μαγειρικής του Βαγγέλη Δρίσκα για το 2008: Αθήνα-Πεκίνο	Βαγγέλης Δρίσκας Εκδόσεις Πατάκη, 2007
Κινέζικη κουζίνα	Συλλογικό Έργο Μαλλιάρης Παιδεία, 2005

Κινέζικη κουζίνα Jill Elegeer Μίνωας, 2004
Σπεσιαλιτέ κινέζικης κουζίνας Συλλογικό έργο Καλοκάθη, 2004
Το βιβλίο της κινέζικης κουζίνας Jasper Spencer - Smith Καρακώτσογλου, 1997
Κινέζικη κουζίνα Συλλογικό Έργο Μαλλιάρης Παιδεία, 1996
Μεσογειακή κουζίνα. Κινεζική κουζίνα Συλλογικό Έργο Μαλλιάρης Παιδεία, 1996
Κινέζικη κουζίνα Caroline Ellwood Χρυσή Πέννα, 1989

Τα περισσότερα από τα ανωτέρω έργα είναι απλοί οδηγοί μαγειρικής. Αξίζει, όμως, ειδική μνεία σε δύο εκδόσεις που είναι ειδικά γραμμένες και επιμελημένες για το ελληνικό κοινό και φέρνουν την κινεζική κουζίνα και κινεζική κουλτούρα σε διάλογο με την ελληνική: «*Το ημερολόγιο μαγειρικής του Βαγγέλη Δρίσκα για το 2008: Αθήνα-Πεκίνο*», μια έκδοση που κυκλοφόρησε την χρονιά της διεξαγωγής των Ολυμπιακών Αγώνων στο Πεκίνο και λειτουργεί τόσο ως γαστρονομικός όσο και ως ταξιδιωτικός και πολιτιστικός οδηγός για την πόλη και το «*Ελιά & ρύζι: Αρχαία Ελλάδα και αρχαία Κίνα στο ίδιο τραπέζι*», που προχωρά σε μια εις βάθος σύγκριση της γαστρονομίας και των μαγειρικών παραδόσεων των δύο αρχαίων πολιτισμών. Εκτός από τις ανωτέρω εκδόσεις και τους οδηγούς μαγειρικής, αφιερώματα για την κινεζική κουζίνα συναντώνται πλέον συχνά και σε διάφορα μεγάλα ελληνικά περιοδικά μαγειρικής.

Η κινέζικη κουζίνα έχει παρουσιαστεί, κατά καιρούς, και σε δημοφιλείς τηλεοπτικές εκπομπές μαγειρικής της ελληνικής τηλεόρασης. Από τις διάφορες παρουσιάσεις αυτές, ξεχωρίζει η παρουσίαση της κινεζικής κουζίνας και κινεζικής κουλτούρας του φαγητού στην εκπομπή «*Dr. Cook*» (Mega Channel, επεισόδιο 22, 9 Μαρτίου 2014) όπου η ομάδα παραγωγής του τηλεοπτικού προγράμματος δεν παρουσίασε απλώς μια σειρά των οδηγιών για την εκτέλεση συνταγών της κινεζικής

κουζίνας- όπως γίνεται κατά κύριο λόγο στις εκπομπές τέτοιου είδους- αλλά επισκέφθηκε το σπίτι μιας οικογένειας κινέζων μεταναστών που ζουν στην Αθήνα και μαγείρεψε μαζί τους, στην κουζίνα τους. Κατά τη διάρκεια του επεισοδίου, εκτός από τις συνταγές καθαυτές συζητώνται θέματα που αφορούν στους συμβολισμούς και τις πρακτικές που συνοδεύουν το φαγητό και την διατροφή στην κινεζική κουλτούρα ενώ συμπεριλαμβάνονται και επιδείξεις παραδοσιακής κινέζικης μουσικής, πολεμικών τεχνών, κ.α. Άξιο λόγου είναι, ακόμη, το γεγονός ότι οι κινέζοι «οικοδεσπότες» του προγράμματος χρησιμοποιούν την κινεζική γλώσσα σε μεγάλο μέρος της εκπομπής. Η παρουσίαση της κινεζικής κουζίνας μέσα σε ένα τόσο οικείο και οικογενειακό περιβάλλον μπορεί να βοηθήσει σημαντικά στην εξοικείωση του ελληνικού κοινού μαζί της.

*Στιγμιότυπο από παραδοσιακή κινεζική τελετή του τσαγιού σε τείλοποτείο της Αθήνας.
Φωτογραφίες: MeetCulture.com*

Σε διάφορες περιοχές της Ελλάδας λειτουργούν σήμερα και κινέζικα σουπερ-μαρκετ, τα οποία απευθύνονται κυρίως στις κοινότητες των κινέζων μεταναστών που ζουν στις περιοχές αυτές αλλά που έχουν αρχίσει να αποκτούν κάποια δημοφιλία και στους Έλληνες. Στα μεγάλα ελληνικά σουπερμάρκετ, συχνά μπορεί κανείς να βρει προϊόντα που φέρουν τον χαρακτηρισμό του «κινέζικου» όπως κάποιες σάλτσες ή στιγμιαία noodles και σούπες αλλά αυτά δεν είναι πραγματικά κινέζικα προϊόντα παρά μόνο εκδυτικοποιημένες εκδοχές τους. Έτσι, όσοι ενδιαφέρονται να ανακαλύψουν και να δημιουργήσουν τα αυθεντικά πιάτα της κινεζικής κουζίνας μπορούν να κατευθυνθούν στα κινέζικα σουπερμάρκετ των πόλεων. Το μεγαλύτερο από αυτά βρίσκεται στην περιοχή του Μεταξουργείου στην Αθήνας (περιοχή που φέρει τον χαρακτηρισμό «Chinatown» της Αθήνας) και η επίσκεψη σε αυτό αποτελεί

γνήσια κινέζικη πολιτιστική εμπειρία λόγω και του γενικότερου κλίματος και της αισθητικής που έχει ο χώρος.

Η κινέζικη κουζίνα εορτάζεται ιδιαιτέρως κατά την περίοδο της Κινέζικης Πρωτοχρονιάς κάθε έτους, καθώς η περίπτωση αυτή είναι και για τους ίδιους του κινέζους άμεσα συνδεδεμένη με το φαγητό και, μάλιστα, με την παράδοση της συγκέντρωσης της οικογένειας γύρω από το τραπέζι. Γενικά, στην κινέζικη κουλτούρα υπάρχει μια αυστηρή και πολύπλοκη τελετουργία γύρω από το φαγητό και ακόμη και στην καθημερινότητα των κινέζων είναι πολλές οι μικρές ή μεγαλύτερες τελετές που σχετίζονται με την διατροφή. Η δημοφιλέστερη από αυτές είναι, ίσως, η τελετή του τσαγιού. Έτσι, και στην Αθήνα, υπάρχουν τεϊοποτεία που προωθούν την πολύπλοκη κουλτούρα του κινέζικου τσαγιού σε συνδυασμό και με τις πολιτισμικές δράσεις που το συνοδεύουν.

Το καθημερινό φαγητό αλλά και οι τελετουργίες και ειδικές εορταστικές διατροφικές συνήθειες και παραδόσεις ενός λαού αποτελούν μια από τις εντονότερες εκφάνσεις του καθημερινού πολιτισμού του. Αυτό ισχύει ακόμη περισσότερο και στην περίπτωση της Κίνας, όπου η κουλτούρα του φαγητού είναι μεν τόσο πλούσια και έχει δε ανέκαθεν χρησιμοποιηθεί ως εργαλείο πολιτισμικής διπλωματίας για να γνωρίσει η Δύση τον πολιτισμό της. Το κινέζικο φαγητό είναι σήμερα πολύ αγαπητό στην Ελλάδα, όπως και στον κόσμο γενικότερα, και είναι ενθαρρυντικό το ότι τα τελευταία χρόνια οι γεύσεις και τα πιάτα του πλησιάζουν περισσότερο τα αυθεντικά κινέζικα σε σχέση με τα εκδυτικοποιημένα «κινέζικα» εξ Αμερικής, στα οποία όμως οφείλεται σαφώς το μεγαλύτερο μέρος της δημοφιλίας της κινέζικης κουζίνας. Το φαγητό της Κίνας και η παρακολούθηση και συμμετοχή στην γενικότερη κινέζικη κουλτούρα του φαγητού είναι ένας από τους πιο ευχάριστους και απολαυστικούς τρόπους για να γνωρίσει κανείς τον πολιτισμό της.

5.7 Ιατρική

Η παραδοσιακή κινέζικη ιατρική μετράει ιστορία 5000 χρόνων, ήδη από την παλαιολιθική εποχή (YinYang.gr, 2011). Είναι αναπόσπαστα συνδεδεμένη με την ου-

σία του κινέζικου πολιτισμού καθώς οι αρχές της βασίζονται στις φιλοσοφικές θεωρίες που τον νοηματοδοτούν: τη θεωρία των αντιθέτων (阴阳, yīng και yang) και την θεωρία των πέντε στοιχείων. Η θεωρία των αντιθέτων υπαγορεύει ότι όλοι οι οργανισμοί του σύμπαντος εμπεριέχουν τα αντιθετικά στοιχεία του yīng (阴) και του yang (阳) και κυβερνώνται από την σχετική υπέρσχυση του ενός ή του άλλου, ενώ η θεωρία των πέντε στοιχείων υποστηρίζει πως όλη η ύλη του σύμπαντος κυβερνάται από τα πέντε στοιχεία της φύσης: το ξύλο, τη φωτιά, τη γη, το μέταλλο και το νερό. Το κάθε ένα από αυτά τα στοιχεία συσχετίζεται με συγκεκριμένα όργανα και αισθήσεις του σώματος (π.χ. το στοιχείο της φωτιάς συσχετίζεται με την καρδιά ενώ το μέταλλο με τα πνευμόνια) και όλα είναι συνδεδεμένα λειτουργίες του μυαλού (π.χ. στο συκώτι συγκεντρώνεται ο θυμός). Έτσι, σε αυτή τη βάση, η κινεζική ιατρική στοχεύει σε μια ολιστική θεραπεία του ασθενούς, μια ουσιαστική εξισορρόπηση των δυνάμενων που τον διακατέχουν και δεν αντιμετωπίζει την εκάστοτε πάθηση ή ασθένεια ως κάτι μεμονωμένο αλλά ως ένα μέρος του συνόλου (Chinese Traditional Medicine: An Alternative and Complementary Resource Guide, 2010).

Η παραδοσιακή κινέζικη ιατρική εξελίχθηκε και εμπλουτίστηκε καθ' όλη την ιστορία της Αυτοκρατορικής Κίνας και δεν γνώρισε σημαντική παρακμή παρά μόνο μετά τους πολέμους του οπίου και από τις αρχές του 20^{ου} αιώνα, οπότε και η Κίνα ήρθε σε επαφή με την κλασσική δυτική ιατρική και άρχισε να εισάγει τα φάρμακα και τις μεθόδους της. Στη συνέχεια, με την ίδρυση της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας, έγινε προσπάθεια η παραδοσιακή κινεζική ιατρική να υποτιμηθεί ακόμη περισσότερο, αποκαλούμενη αντιεπιστημονική, ανήκουσα στο παλιό φεουδαρχικό καθεστώς, χωρίς θέση στον σύγχρονο κόσμο. Η προσπάθεια, όμως, αυτή απέτυχε καθώς, η βαθιά ριζωμένη στην ιστορία και νοοτροπία του κινεζικού λαού, παραδοσιακή κινεζική ιατρική γρήγορα επανεκτιμήθηκε τόσο από το καθεστώς όσο και από τον γενικό πληθυσμό, προστατεύθηκε θεσμικά και, έκτοτε, εξελίσσεται συστηματικά και παράλληλα με την δυτική ιατρική (Ιστορία Παραδοσιακής Κινέζικης Ιατρικής, n.d.). Σήμερα λειτουργούν εκατοντάδες πανεπιστήμια και νοσοκομεία κινεζικής ιατρικής στην Κίνα.

Η παραδοσιακή κινεζική ιατρική έχει, σήμερα, παρουσία και στον δυτικό κόσμο. Κατά κύριο λόγο όμως, η Δύση γνωρίζει την κινεζική ιατρική μόνο αποσπασματικά μέσα από συγκεκριμένες θεραπείες, όπως ο βελονισμός και την στεγανοποιεί στο γενικότερο πλαίσιο της εναλλακτικής ιατρικής, χωρίς να αναγνωρίζει ευρέως τις

πρακτικές της. Ταυτόχρονα, όμως, όλο και περισσότερο, πολλοί γιατροί και επιστήμονες ξεκινούν μελετούν το «πάντρεμα» διαφορετικών τεχνικών τους για την αντιμετώπιση κοινών προβλημάτων (Nuwer, 2014), την χρήση κινεζικών θεραπευτικών βοτάνων αντί φαρμακευτικών αγωγών (Benkimoun, 2012), κ.λπ., παραβλέποντας τις φαινομενικές ασυμβατότητες του ορθολογισμού της δυτικής ιατρικής με την φιλοσοφία της κινεζικής.

Στην Ελλάδα, πολλές από τις πρακτικές και τις θεωρίες της παραδοσιακής κινεζικής ιατρικής έμοιαζαν ανέκαθεν γνώριμες καθώς παρατηρούνται πολλά κοινά σημεία με τις πρακτικές και τις θεωρίες της αρχαίας ελληνικής ιατρικής, όπως διαμορφώθηκε ήδη από την εποχή του Ιπποκράτη (Δημητρίου, Ιστορία της Κινέζικης Ιατρικής στην Ελλάδα, 2011). Η καθαυτή κινεζική ιατρική, όμως, και συγκεκριμένα η πρακτική του βελονισμού, παρουσιάζεται για πρώτη φορά στην Ελλάδα από την δεκαετία του. Το 1973 ιδρύεται το πρώτο «Κέντρο Έρευνας και Εφαρμογής Βελονισμού Ελλάδος», ενώ το 1975 ιδρύεται το πρώτο επιστημονικό σωματείο με την επωνυμία «Ελληνική Εταιρεία Βελονοθεραπείας» (AcuScience, 2014). Από τότε, ο βελονισμός συγκεντρώνει όλο και περισσότερο ενδιαφέρον από την ελληνική ιατρική κοινότητα σε βαθμό, μάλιστα, όπου το 1980 το Υπουργείο Υγείας τον αναγνωρίζει ως θεραπευτική μέθοδο και ρυθμίζει την πρακτική του (Δημητρίου, Ιστορία της Κινέζικης Ιατρικής στην Ελλάδα, 2011). Έκτοτε και μέχρι σήμερα, ο βελονισμός στην Ελλάδα αναπτύσσεται συνεχώς στο κλασσικό αυτό ιατρικό πλαίσιο (ιατρικός βελονισμός) και, παράλληλα, ξεκίνησαν να εμφανίζονται και να αναπτύσσονται κέντρα και οργανώσεις που μελετούν, προωθούν και προσφέρουν και άλλες θεραπείες και μεθόδους της κινεζικής ιατρικής.

Έτσι, εκτός του πλαισίου του ιατρικού βελονισμού, συναντώνται στην Ελλάδα σήμερα μια σειρά από εκπαιδευτικά κέντρα που διδάσκουν την παραδοσιακή κινεζική ιατρική, συνεχώς αυξανόμενος αριθμός θεραπευτών που προσφέρουν τις θεραπείες της καθώς και ο Ελληνικός Σύλλογος Κινεζικής Ιατρικής (ΕΣΚΙ) που εργάζεται για την περεταίρω διάδοση και ρύθμισή της.

Σήμερα, δραστηριοποιούνται, λοιπόν, στην Ελλάδα οι ακόλουθες έξι σχολές:

- Ακαδημία Αρχαίας Ελληνικής και Παραδοσιακής Κινεζικής Ιατρικής
- Ελληνική Αστική Μη Κερδοσκοπική Εταιρεία Κινέζικης Ιατρικής (ΕΕΚΙ)
- Κέντρο Εκπαίδευσης στην Ανατολική Ιατρική “AOM-Art of Oriental Medecine”

- Κέντρο Εκπαίδευσης Συμπληρωματικής & Εναλλακτικής Θεραπευτικής “Oriental Medicine and Shiatsu Training Centre”
- Όμιλος Σχολών Ανθρωπιστικών Σπουδών & Εναλλακτικών Θεραπειών “Natural Health Science”
- National Acupuncture Detoxification Association (NADA) Greece

Σύμφωνα με τον κ. Ιωάννη Δημητρίου, Πρόεδρο του ΕΣΚΙ και της ΕΕΚΙ (Δημητρίου, 2016, βλ. παράρτημα, Π1), κατά την τελευταία δεκαετία οι ανωτέρω σχολές έχουν παράξει τουλάχιστον 510 αποφοίτους. Οι σπουδαστές των σχολών αυτών δεν έχουν απαραίτητα κάποιες προηγούμενες σπουδές κλασσικής ιατρικής, υπάρχουν όμως και αρκετοί κλασσικοί γιατροί, φυσικοθεραπευτές και νοσηλευτές που παρακολουθούν διαλέξεις και σεμινάρια επιμόρφωσης στην κινεζική ιατρική. Ταυτόχρονα, οργανώνεται τακτικά Συνέδριο Κινεζικής Ιατρικής στην Αθήνα στο οποίο συμμετέχουν ομιλητές από ολόκληρο τον κόσμο και το οποίο απευθύνεται γενικότερα σε όσους ασκούν μέρη της κινεζικής ιατρικής. Οι θεραπευτές της κινεζικής ιατρικής (χρησιμοποιείται ο όρος «θεραπευτής» για διάκριση από την κλασσική έννοια του «γιατρού») ασκούν την κινεζική ιατρική ιδιωτικά, είτε σε δικά τους θεραπευτήρια ή στα σπίτια των ασθενών.

Όσον αφορά την πλευρά του ελληνικού κοινού, σύμφωνα με τον κ. Δημητρίου, η συντριπτική πλειοψηφία δεν γνωρίζει τίποτα για την κινεζική ιατρική πέραν της πρακτικής του βελονισμού. Τα τελευταία χρόνια, και όσο αυξάνεται και ο αριθμός των θεραπευτών που δραστηριοποιούνται ανά την Ελλάδα, αυξάνεται σταδιακά και το ενδιαφέρον του ελληνικού κοινού για την κινεζική ιατρική. Κατά κύριο λόγο, οι Έλληνες καταφεύγουν στην κινεζική ιατρική όταν έχουν δοκιμάσει πρώτα θεραπείες της κλασσικής ιατρικής χωρίς να δουν αποτελέσματα. Έτσι, το σημαντικότερο μέρος της διάδοσης της κινεζικής ιατρικής στην Ελλάδα γίνεται σήμερα «από στόμα σε στόμα», από ανθρώπους που έχουν δει αποτελέσματα στην υγεία τους μέσα από θεραπείες κινεζικής ιατρικής και παροτρύνουν και άλλους να τις δοκιμάσουν.

Σύμφωνα με τον κ. Δημητρίου, για να διαδοθεί περαιτέρω η κινεζική ιατρική στην Ελλάδα είναι απαραίτητη η ρύθμιση και θεσμοθέτησή της από το κράτος. Ο ίδιος, ως πρόεδρος του ΕΣΚΙ και της ΕΕΚΙ, εργάζεται με σκοπό την αναγνώριση των πρακτικών της κινεζικής ιατρικής από το Υπουργείο Υγείας, την αναγνώριση των θεραπευτών κινεζικής ιατρικής ως αυτόνομο επάγγελμα και, γενικότερα, την

αναβάθμιση και εξασφάλιση της ποιότητας παροχής της κινεζικής ιατρικής στην Ελλάδα. Ιδανικά, θα ήθελε να εφαρμοστεί στην Ελλάδα το μοντέλο ρύθμισης της κινεζικής ιατρικής που εφαρμόζεται στην Γερμανία και άλλες χώρες της Ευρώπης και περιλαμβάνει τα ανωτέρω καθώς και συνεργασία του κράτους με τον Σύλλογο για διενέργεια εξετάσεων και πιστοποίηση των θεραπειών. Καθώς, όμως, η μεμονωμένη πρακτική του ιατρικού βελονισμού καλύπτεται ήδη από σχετική νομοθεσία και τον Πανελλήνιο Ιατρικό Σύλλογο, ο κ. Δημητρίου προβλέπει ότι θα αργήσει πολύ η ρύθμιση και κάλυψη των ευρύτερων πρακτικών και θεραπειών της κινεζικής ιατρικής. Ο ίδιος εναποθέτει τις ελπίδες του μόνο στην πιθανή ίδρυση σχετικού πανεπιστημίου στην Ελλάδα, μέσα στο πλαίσιο της τρέχουσας γενικότερης πολιτιστικής και εκπαιδευτικής συγκυρίας μεταξύ Ελλάδας και Κίνας. Η μόνη επίσημη καταγεγραμμένη σχετική δράση είναι η διοργάνωση το 2009 συμποσίου στο Ζάππειο με θέμα «Η τέχνη της Ιατρικής της Ελλάδας και της Κίνας» με συμμετοχή καθηγητών από πανεπιστήμια των δύο χωρών και άλλων προσωπικοτήτων, Ελλήνων και Κινέζων (Σέλλα, 2014).

Η παραδοσιακή κινεζική ιατρική είναι αναπόσπαστα συνδεδεμένη με την ουσία του κινεζικού πολιτισμού και το πνεύμα του ολισμού που διέπει τη φιλοσοφία του. Έτσι, για τη σωστή, ουσιαστική και αποτελεσματική εφαρμογή της απαιτείται η αναγνώριση και διάδοσή της πέρα από μεμονωμένες πρακτικές- όπως αυτή του βελονισμού. Αλλά και πέρα από τις ίδιες τις θεραπείες της κινεζικής ιατρικής απαιτείται αλληλοσύνδεση και συμπλήρωσή τους με τις παραδοσιακές κινεζικές πολεμικές τέχνες την κινεζική διατροφή- συμπληρωματικές δράσεις που μπορούν να προσφέρουν, έτσι, συνολικά μία ουσιαστική και αντιπροσωπευτική εικόνα του κινεζικού πολιτισμού και της κινεζικής φιλοσοφίας ζωής.

5.8 Πολεμικές Τέχνες

Οι πολεμικές τέχνες αποτελούν για ένα μεγάλο μέρος του δυτικού πληθυσμού μερικές από τις πιο κυρίαρχες εικόνες που κατέχουν για τις χώρες και τους πολιτισμούς τις Άπω Ανατολής. Ήδη από τις αρχές της δεκαετίας του 1970, οι ασιατικές-

κατά κύριο λόγο κινέζικες- ταινίες δράσεις με πρωταγωνιστές δεξιότητες των πολεμικών τεχνών γνώρισαν μεγάλη δημοφιλία στη Δύση και έκτοτε λειτουργούν σε μεγάλο βαθμό ως κύριος φορέας των πολιτισμών αυτών στη δυτική λαϊκή φαντασία. Οι πολεμικές τέχνες, όμως, ο πολιτισμός και οι συμβολισμοί που αυτές φέρουν και οι ιστορίες τους δεν μπορούν και δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να απλοποιούνται ταυτιζόμενες με τις κινηματογραφικές αυτές εικόνες. Μέσω του κινηματογράφου γνώρισαν παγκόσμια δημοφιλία και αναγνώριση, αλλά τόσο η ιστορία τους όσο και η σημερινή εξέλιξή τους είναι πολύ πλουσιότερη και σε άμεσο διάλογο με τις ουσιαστικότερες πρακτικές του κινεζικού πολιτισμού.

Στην Κίνα αναπτύχθηκαν από πολύ νωρίς στην ιστορία της εκατοντάδες διαφορετικές σχολές πολεμικών τεχνών. Ο γενικός όρος κάτω από τον οποίο συγκεντρώνονται οι διαφορετικές αυτές σχολές είναι το “wu shu” (武术) ή, αλλιώς, “kung fu” (功夫), ο οποίος διαδόθηκε περισσότερο έξω από την Κίνα και τείνει να χρησιμοποιείται κατά κύριο λόγο στη Δύση σήμερα. Οι κινέζικες πολεμικές τέχνες αναγνωρίζονται σταθερά μέχρι σήμερα στην Κίνα ως ένας πολύ σημαντικός παράγοντας για την σύνδεση με το μακραίωνα παρελθόν και ταυτόχρονα ένας εξαιρετικός τρόπος άσκησης και εκγύμνασης που έρχεται σε πλήρη αρμονία με την πολιτισμική ιστορία της χώρας αλλά και το φυσικό περιβάλλον. Έτσι, οι τέχνες του “wu shu” συναντώνται σήμερα στην Κίνα και στον κόσμο με δύο κατευθύνσεις: η πιο παραδοσιακή πρώτη αφορά την αυτοάμυνα ενώ η πιο μοντέρνα δεύτερη στοχεύει στην βελτίωση της υγείας και την ανάπτυξη της φυσικής αγωγής και, ταυτόχρονα, στην δημιουργία ενός σύγχρονου ολοκληρωμένου αγωνιστικού αθλήματος (Η Πηγή του Νεαρού Δάσους, n.d.).

Έτσι, λοιπόν, όπως συμβαίνει τόσο στην Κίνα όσο και στον υπόλοιπο κόσμο, στην Ελλάδα σήμερα υπάρχουν πολλές σχολές και οργανισμοί που είναι αφιερωμένοι στη διδασκαλία και προώθηση των κινεζικών πολεμικών τεχνών. Σύμφωνα με τον Πανελλήνιο Οδηγό Πολεμικών Τεχνών (Πανελλήνιος Οδηγός Πολεμικών Τεχνών, n.d.), στην Ελλάδα σήμερα διδάσκονται περισσότερα από δέκα είδη κινεζικών πολεμικών τεχνών: Γου Σου, Γουίνγκ Τσουν, Πα Κουά Τσανγκ, Νύχι του Αετού, Σαολίν, Τάι Τσι Τσουάν, Τσι Κουνγκ, Τσόι Λι Φουτ, Φου Τζο Πάι, Χανγκ Γκαρ, Γου Τανγκ, Πρέινγκ Μάντις Κουνγκ Φου, Σιν γι τσουάν και Σάντα. Στη βάση δεδομένων του Πανελληνίου Οδηγού Πολεμικών Τεχνών βρίσκονται καταχωρημένα 44

διαφορετικά κέντρα διδασκαλίας κινεζικών πολεμικών τεχνών που λειτουργούν σε διάφορες πόλεις της Ελλάδας.

Όλες οι διαφορετικές προαναφερθείσες σχολές πολεμικών τεχνών συνδέονται άμεσα με την κινέζικη κουλτούρα και η σωστή εκμάθησή τους απαιτεί ένα βαθμό εξοικείωσης με τον κινέζικο πολιτισμό. Εξ όλων αυτών, όμως, ξεχωρίζει σαφώς η σχολή των “Σαολίν” (少林, Shaolin), μια σχολή πολεμικών τεχνών που γεννήθηκε και αναπτύχθηκε μέσα στον Βουδιστικό Ναό των Σαολίν στην επαρχία Henan της Κίνας. Στην Ελλάδα, η διδασκαλία του Σαολίν γίνεται οργανωμένα από το «*Ελληνικό Πολιτιστικό Κέντρο Σαολίν*» και το «*Πολιτιστικό Κέντρο Σαολίν Αθήνας*», τα οποία λειτουργούν στη χώρα από το 2011. Σύμφωνα με τον Ιδρυτή του «*Πολιτιστικού Κέντρου Σαολίν Αθήνας*» Σιφού (“師傅” που στην κινεζική γλώσσα σημαίνει “δάσκαλος”) Δημήτρη Κατακαλαίο (Κατακαλαίος, 2016, βλ. παράρτημα, Π2), ο σκοπός και οι στόχοι της λειτουργίας των κέντρων αυτών είναι ακριβώς η διαφύλαξη και η προώθηση της ορθούς, υγιούς, άρτιας και ολοκληρωμένης πολιτιστικής κληρονομιάς και των τεχνών του Σαολίν καθώς και η παροχή πληροφοριών και εξασφάλιση της αξιοπιστίας, πληρότητας και ακρίβειας στη διδασκαλία και τη διάδοση της κουλτούρας των Σαολίν.

Η διδασκαλία των πολεμικών τεχνών Σαολίν δεν γίνεται ποτέ αποσπασματικά ή σε πολιτισμικό κενό αλλά συνοδεύεται απαραίτητα και από την διδασκαλία της φιλοσοφίας και των τεχνών των Σαολίν (ποίηση, ζωγραφική, καλλιγραφία, κ.λπ.) καθώς και των πρακτικών της παραδοσιακής κινεζικής ιατρικής και βοτανολογίας. Οι πολεμικές τέχνες της σχολής των Σαολίν αποτελούν, έτσι, μια αποκρυστάλλωση της μακράς ιστορίας και πολιτιστικής εξέλιξης της κουλτούρας των Σαολίν και η ενσκόληση μαζί τους τους φέρνει τον μαθητή σε άμεση επαφή με τον παραδοσιακό κινέζικο τρόπο ζωής.

Συμφωνά με τον Σιφού Δημήτρη Κατακαλαίο, το ελληνικό κοινό ήταν ανέκαθεν φιλικό προς τον κινέζικο πολιτισμό και, αλλά ιδιαίτερα κατά τα τελευταία χρόνια, χάρη στην εξέλιξη της επικοινωνίας και των μέσων ενημέρωσης, κυρίως του διαδικτύου και του κινηματογράφου, παρατηρείται αυξημένο ενδιαφέρον για την σχολή πολεμικών τεχνών Σαολίν και τον πολιτισμό των Σαολίν. Επίσης, όπως επισημαίνει ο ίδιος, η σχολή των Σαολίν αλλά και οι κινεζικές πολεμικές τέχνες εν γένει τείνουν να ενδιαφέρουν σε μεγαλύτερο βαθμό το κοινό καθώς χαρακτηρίζονται από ευγένεια και μια αυτοκαλλιέργεια, γεγονός που τις διαφοροποιεί εντελώς από τις διάφορες άλλες πιο πολεμοχαρείς τέχνες τις Δύσης.

*Ελεύθερη δράση εξάσκησης Τάι Τσι στη Ρόδο.
Φωτογραφίες: Παραδοσιακό Σαολίν Κουνγκ Φου & Ται Τσι "Πηγή του Νεαρού Δάσους"*

Εκτός όμως από τα μαθήματα και τα σεμινάρια που γίνονται στα παραπάνω διάφορα κέντρα εκπαίδευσης, τα τελευταία χρόνια οι κινέζικες πολεμικές τέχνες έχουν συναντήσει μεγάλη απήχηση στο ευρύτερο ελληνικό κοινό μέσω της εξαιρετικά επιτυχημένης δράσης «*Τάι Τσι στο Πάρκο*» που διοργανώνεται από το καλοκαίρι του 2013 και κάθε καλοκαίρι έκτοτε από τον Πανελλήνιο Οδηγό Πολεμικών Τεχνών σε διάφορα σημεία της Ελλάδας και σε συνεργασία με τις κατά τόπους σχολές και τους διαπιστευμένους δασκάλους του Οδηγού. Μέσα από τη δράση αυτή προσφέρονται δωρεάν ανοιχτά μαθήματα της κινεζικής πολεμικής τέχνης και θεραπευτικής άσκησης Τάι Τσι Τσουάν (太極拳) σε κάθε ενδιαφερόμενο, ανεξαρτήτως ηλικίας ή φυσικής κατάστασης, με σκοπό τόσο την σωματική ενδυνάμωση όσο και την ψυχολογική στήριξη (Πανελλήνιος Οδηγός Πολεμικών Τεχνών, n.d.).

Οι κινέζικες πολεμικές τέχνες είναι, τελικά, άμεσα συνδεδεμένες με τον παραδοσιακό κινέζικο τρόπο ζωής και την φιλοσοφία ζωής του κινέζικου λαού. Η πληθώρα των σχετικών σχολών και κέντρων που δραστηριοποιούνται σήμερα στην Ελλάδα καθιστά δυνατό και εύκολο για κάθε ενδιαφερόμενο να γνωρίσει την Κίνα και τον πολιτισμό της μέσω της εκμάθησης κάποιας κινεζικής πολεμικής τέχνης. Σε συνδυασμό δε και με την παρακολούθηση κάποιων πρακτικών της παραδοσιακής κινεζικής ιατρικής, της κινεζικής διατροφής, κ.λπ., που προωθούνται από τους δασκάλους των πολεμικών τεχνών, μπορεί κανείς να κατανοήσει τις αρχές του κινεζικού πολιτισμού με τρόπο ουσιαστικό, οργανικό και ολιστικό.

5.9 Εορτασμός της Κινέζικης Πρωτοχρονιάς

Η κινέζικη πρωτοχρονιά, που είναι κινητή εορτή και συμπίπτει περίπου με τις αρχές του μήνα Φεβρουαρίου κάθε χρόνο, είναι η σημαντικότερη λατρευτική και οικογενειακή γιορτή στην Κίνα. Κατά τον μήνα του Φεβρουαρίου, τις εβδομάδες πριν και μετά την ημέρα της πρωτοχρονιάς, οι πόλεις της Κίνας αδειάζουν καθώς όλοι επιστρέφουν στον τόπο καταγωγής τους για να γιορτάσουν μαζί με την οικογένειά τους. Η κινέζικη πρωτοχρονιά είναι μια γιορτή γεμάτη μύθους, συμβολισμούς και παραδόσεις και παρακολουθώντας κανείς τους τρόπους του εορτασμού της θα λάβει μια ουσιαστική και συμπυκνωμένη εικόνα του κινεζικού πολιτισμού και της κινεζικής κουλτούρας. Αλλά και έξω από την Κίνα, η κινέζικη πρωτοχρονιά γιορτάζεται σταθερά ανά τον κόσμο με μεγάλη ένταση από την κινεζική διασπορά.

Στην Ελλάδα, η κινεζική πρωτοχρονιά γιορτάζεται τα τελευταία χρόνια με συνεχώς αυξανόμενη ένταση και έκταση καθώς η ενημέρωση για τις εκδηλώσεις και τις παραδόσεις της έχει ξεφύγει πλέον από τις κοινότητες των κινέζων μεταναστών που ζουν στην χώρα και είναι πολλοί οι Έλληνες που γνωρίζουν για την γιορτή αυτή και συμμετέχουν στον εορτασμό της. Στην Αθήνα, ο εορτασμός της κινέζικης πρωτοχρονιάς γίνεται με επίσημο τρόπο σε εκδηλώσεις που υποστηρίζονται από την Πρεσβεία της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας στην Ελλάδα αλλά και από άλλους φορείς με ευρύτερο, πιο ανεπίσημο και λαϊκό τρόπο που, συνήθως, προσεγγίζουν

μεγαλύτερο και πιο ετερόκλητο κοινό. Ενδεικτικά, ακολουθούν μερικές από τις εκδηλώσεις που έχουν πραγματοποιηθεί τα τελευταία χρόνια στην Αθήνα για τον εορτασμό της κινεζικής πρωτοχρονιάς:

- Κινεζική Πρωτοχρονιά 2010 (14/2/2010) – Χρονιά της Τίγρης. Σειρά εκδηλώσεων στην πλατεία Κοτζιά της Αθήνας με τίτλο «Άνοιξη και Αρμονία – Μια οικογένεια, Μια Αγάπη», υπό την αιγίδα της Πρεσβείας και του Δήμου Αθηναίων. Παρουσιάστηκαν ο παραδοσιακός χορός των λιονταριών, κινέζικα τραγούδια, επιδείξεις πολεμικών τεχνών, δρώμενα με θέμα παραδοσιακές και λαϊκές τέχνες της Κίνας, όπως καλλιγραφία, χαρταετοί, τελετή τσαγιού, παραδοσιακά κινεζικά φαγητά από γνωστά κινεζικά εστιατόρια της Αθήνας, αγορά παραδοσιακών κινεζικών αντικειμένων, κ.α. (Δήμος Αθηναίων, 2010)
- Κινέζικη Πρωτοχρονιά 2015 (18/02/2015) – Χρονιά της Κατσίκας. Εκδήλωση γύρω από την εκκλησία της Παναγίας Καπνικαρέας και στον πεζόδρομο της Ερμού στο κέντρο της Αθήνας με προσφορά κινέζικου street food, διακόσμηση σε κόκκινα και χρυσά χρώματα, κινέζικη street art και henna tattoo artists που αποτύπωναν το ιδεόγραμμα της ευτυχίας στο σώμα των συμμετεχόντων (Street Food and Tunes: Chinese New Year, 2015).
- Κινέζικη Πρωτοχρονιά 2016 (08/02/2016) – Χρονιά του Πιθήκου. Μουσικοχορευτική παράσταση με τίτλο: «*Ευτυχισμένη Κινέζικη Νέα Χρονιά*» από τον Θίασο Τέχνης της πόλης Anhui της Κίνας στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών (Μπίστικα, 2016). Παραδοσιακή κινέζικη τελετή τσαγιού υπό τη συνοδεία μουσικής αρχαίων κινεζικών οργάνων και διάλεξη σχετικά με τις ιστορίες και τις παραδόσεις της κινέζικης πρωτοχρονιάς σε τείλοποτείο της Αθήνας (Meet Culture, 2016).

Επιπλέον, εκδηλώσεις εορτασμού της κινεζικής πρωτοχρονιάς γίνονται σε μικρότερη κλίμακα και από τα διάφορα κινέζικα εστιατόρια, κέντρα εκμάθησης κινέζικων πολεμικών τεχνών, κ.α. Ακόμη, πολλές από τις εκθέσεις (κεφ. 5.2.) ή τις μουσικοχορευτικές εκδηλώσεις (κεφ. 5.5.) που έχουν προαναφερθεί είτε οργανώνονται εξ' αρχής με αφορμή την κινεζική πρωτοχρονιά ή προγραμματίζονται κατά τον μήνα Φεβρουάριο ώστε να συμπίσουν ημερολογιακά με τους εορτασμούς της.

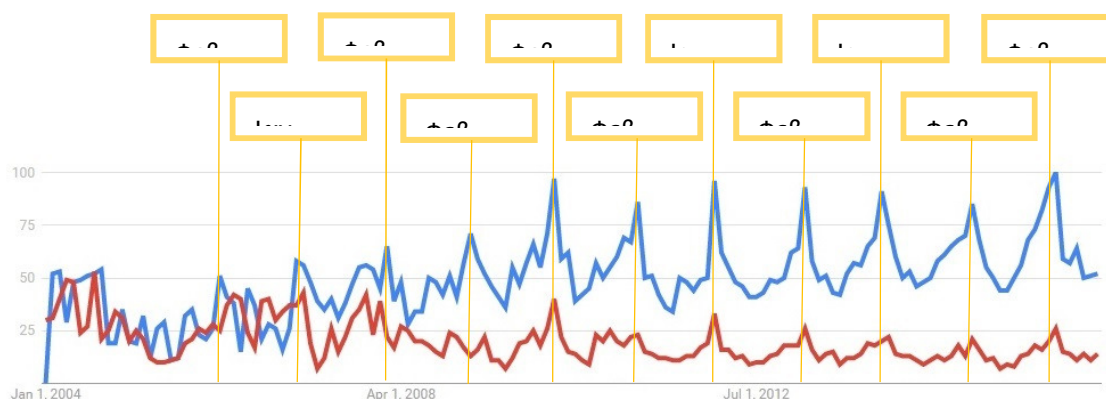
*Στιγμιότυπα από τον εορτασμό της Κινεζικής Πρωτοχρονιάς στη Θεσσαλονίκη (2016).
Φωτογραφίες: TheTOC.gr*

Το 2016 η κινέζικη πρωτοχρονιά εορτάστηκε για πρώτη φορά εκτός Αθηνών σε μεγάλη κλίμακα και με οργανωμένο τρόπο. Συγκεκριμένα, στην περιοχή της λεγόμενης «Chinatown» της Θεσσαλονίκης, 150 κινέζοι ιδιοκτήτες καταστημάτων σε συνεργασία και με τον Δήμο Θεσσαλονίκης οργάνωσαν μια σειρά εκδηλώσεων για τον εορτασμό της κινέζικης πρωτοχρονιάς. Κατά τις εκδηλώσεις αυτές, οι δρόμοι της περιοχής στολίστηκαν με το παραδοσιακά εορταστικό κινέζικο χρώμα, παρουσιάστηκε παραδοσιακή παρέλαση με δράκους και λιοντάρια, τα κινέζικα εστιατόρια της περιοχής προσέφεραν γεύσεις από την κινέζικη κουζίνα, κ.α. Η δράση αυτή προσέλκυσε εκτός από κινέζους και πάρα πολλούς Θεσσαλονικείς και επισκέπτες της πόλης.

Η επιτυχία του εορτασμού της κινέζικης πρωτοχρονιάς στην Θεσσαλονίκη έχει ήδη ωθήσει αρμόδιους συλλόγους και φορείς να συζητούν και να οργανώνουν αντίστοιχες εκδηλώσεις και σε άλλες πόλεις της Ελλάδος. Συγκεκριμένα για το έτος 2017, προγραμματίζεται η διοργάνωση «Εβδομάδας Κίνας» στην Πάτρα κατά τα τέλη του μήνα Ιανουαρίου/αρχές του μήνα Φεβρουαρίου ώστε να συμπίσει ημερολογιακά τόσο με την κινέζικη πρωτοχρονιά όσο και με το Καρναβάλι της Πάτρας.

Στα πλαίσια, έτσι, του γενικότερου εορταστικού κλίματος που επικρατεί στην Πάτρα την περίοδο εκείνη, θα παρουσιαστούν δράσεις και εκδηλώσεις που θα προβάλλουν την κινέζικη κουλτούρα και τον κινέζικο πολιτισμό στο κοινό της πόλης που δεν έχει πολλές ευκαιρίες να έρθει σε επαφή μαζί του. Όπως αναφέρει ο Εκτελεστικός Πρόεδρος της «Πύλης Φιλίας Ελλάδας-Κίνας» κ. Κωνσταντίνος Χρηστίδης, που έχει αναλάβει το μεγαλύτερο μέρος της οργάνωσης, προγραμματίζονται θεατρικές παραστάσεις, φεστιβάλ κινεζικού κινηματογράφου, επιδείξεις κινεζικών πολεμικών τεχνών (kung fu), προσφορά κινεζικού φαγητού, παρέλαση στους δρόμους της πόλης, έκθεση φωτογραφίας, έκθεση κινεζικής πορσελάνης, κ.α.

Το συνεχώς αυξανόμενο ενδιαφέρον του ελληνικού κοινού για την κινέζικη πρωτοχρονιά και τις παραδόσεις της φαίνεται καθαρά και μέσα από το ενδιαφέρον του για την κινέζικη αστρολογία, τα ζώδια και οι «προβλέψεις» της οποίας βασίζονται στο ίδιο αυτό ημερολόγιο του φεγγαριού. Η κινέζικη αστρολογία συναντάται, σήμερα, πολύ συχνά δίπλα στις παραδοσιακές αστρολογικές στήλες σε εφημερίδες, περιοδικά, ιστοτόπους κ.α. Ειδικά δε όσον αφορά τις ετήσιες «προβλέψεις» του κινέζικου ωροσκοπίου, η εξαιρετική δημοφιλία που αυτές συναντούν στο ελληνικό κοινό φαίνεται και μέσα από το παρακάτω σχεδιάγραμμα που παρουσιάζει τις τάσεις αναζήτησης για τις λέξεις «κινεζικο» (μπλε χρώμα) και «κινεζικη» (κόκκινο χρώμα) στην Ελλάδα από το έτος 2004 έως και το 2016 στην μηχανή αναζήτησης Google.com.

Γίνεται, έτσι, φανερός ο όγκος του ενδιαφέροντος που συγκεντρώνει κάθε χρόνο την συγκεκριμένη χρονική περίοδο η κινεζική κουλτούρα καθώς οι κορυφές

των γραμμών του σχεδιαγράμματος συμπίπτουν σχεδόν απόλυτα με τις ημερομηνίες της κινέζικης πρωτοχρονιάς κάθε έτους. Τέλος, αξίζει να σημειωθεί πως παρατηρείται και εκδοτική δραστηριότητα σχετικά με την κινέζικη αστρολογία.

Είναι, λοιπόν, φανερό πως ο εορτασμός της κινέζικης πρωτοχρονιά και οι παραδόσεις που αυτός φέρνει μαζί του αποκτούν σταδιακά όλο και μεγαλύτερη δημοφιλία στο ελληνικό κοινό. Ο εορτασμός της κινέζικης πρωτοχρονιάς συμπυκνώνει σε μεγάλο βαθμό τα χαρακτηριστικά και τις πρακτικές του κινέζικου πολιτισμού- από τους συμβολισμούς των χρωμάτων και των ζώων μέχρι τους τρόπους μαγειρέματος και διατροφής στο οικογενειακό τραπέζι- και γίνεται, έτσι, ένας πολύ αποτελεσματικός τρόπος για να μπορέσει ακόμη και ο πιο αμύητος στην ιστορία του να έρθει σε μια πρώτη επαφή μαζί του και να τον γνωρίσει σε μια από τις πιο λαμπρές και εντυπωσιακές εκφάνσεις του.

6 Συμπεράσματα-Προτάσεις

Η καταγραφή της παρουσίας της σύγχρονης κινέζικης κουλτούρας και του κινέζικου πολιτισμού στην Ελλάδα σήμερα όπως επιχειρήθηκε στην παρούσα εργασία αποτελεί, στην ουσία, μια «χρονοκάψουλα» για την πραγματικότητα του έτους 2016. Οι σχέσεις μεταξύ της Ελλάδας και της Κίνας αλλά και η γενικότερη παρουσία της Κίνας στο παγκόσμιο πολιτιστικό γίγνεσθαι αναπτύσσονται και εξελίσσονται με τόσο γρήγορους ρυθμούς που μέσα σε λίγα μόλις χρόνια το τοπίο όσον αφορά την ισχύ και την εικόνα του σύγχρονου κινέζικου πολιτισμού θα είναι πολύ διαφορετικό και θα είναι εξαιρετικά ενδιαφέροντα, τότε, η επανεξέταση αυτών των ζητημάτων.

Η ανάπτυξη των διάφορων πολιτιστικών εκφάνσεων της κινεζικής κουλτούρας που διερευνήθηκαν καθιστούν εμφανείς τους τρόπους με τους οποίους οι Έλληνες ξεκινούν πλέον να εξοικειώνονται με τον πολιτισμό της Κίνας. Φυσικά, υπάρχουν ακόμη αρκετοί τομείς της πολιτιστικής δραστηριότητας που δεν μπόρεσαν να ενσωματωθούν εδώ- από τις πρακτικές και τη φιλοσοφία του feng shui (風水) στην αρχιτεκτονική και τη διακόσμηση έως νέες, δυναμικές μορφές πολιτισμού όπως τα video games. Μια επιπλέον έρευνα που θα μπορούσε και που, μάλλον, επιβάλλεται να γίνει αφορά στην παρουσίαση της Κίνας από τα ελληνικά ΜΜΕ και τις εικόνες της που αυτά προβάλλουν. Τέλος, εξαιρετικό ενδιαφέρον θα παρουσίαζε και μια περαιτέρω έρευνα της εικόνας και της κατανόησης του κινέζικου πολιτισμού συγκεκριμένα σε πληθυσμούς που ζουν και δουλεύουν σε περιοχές όπου έχουν αναπτυχθεί μικρές ή μεγαλύτερες κοινότητες κινέζων μεταναστών καθώς και μια έρευνα των πολιτιστικών ζυμώσεων που έχουν γίνει στις περιοχές αυτές.

Πάντως, από το συνεχώς αυξημένο ενδιαφέρον για την εκμάθηση της κινεζικής γλώσσας και την όλο και μεγαλύτερη προβολή της Κίνας μέσα στα διάφορα μουσεία και χώρους τέχνης της Ελλάδας έως την ενσωμάτωση παραδοσιακών κινέζικων πρακτικών (ιατρικής, άσκησης, διατροφής) στον καθημερινό τρόπο ζωής των Ελλήνων, φαίνεται καθαρά πλέον πως ο κινέζικος πολιτισμός ξεκινά να αναπτύσσει μια σημαντική παρουσία στο ελληνικό πολιτιστικό γίγνεσθαι. Σαφώς, όμως, υπάρχουν πολλά περιθώρια ανάπτυξης και ισχυροποίησης της παρουσίας αυτής. Το με-

γαλύτερο πρόβλημα που εντοπίζεται στην κατάσταση, όπως επικρατεί σήμερα, είναι πως οι περισσότερες δράσεις και εκδηλώσεις που γίνονται για να φέρουν τον κινεζικό πολιτισμό πιο κοντά στο ελληνικό κοινό είναι μεμονωμένες, δράσεις που πραγματοποιούνται σε μικρό επίπεδο και δεν έχουν, έτσι, παρά μικρή εμβέλεια. Ο αποτελεσματικότερος τρόπος για να μπορέσουν μαζικά οι Έλληνες να γνωρίσουν τον πολιτισμό της Κίνας θα ήταν μέσα από τη διοργάνωση ενός «Έτους Κίνας» στην Ελλάδα- μιας μεγάλης, συντονισμένης, πλούσιας και έντονα διαφημισμένης σειράς δράσεων που θα ξέφευγε από την Αθήνα και τις υπόλοιπες μεγάλες πόλεις και θα προσέγγιζε ολόκληρη την χώρα.

Όσον αφορά δε, αντίστροφα, την παρουσία και την εικόνα του σύγχρονου ελληνικού πολιτισμού και της ελληνικής κουλτούρας στην Κίνα σήμερα, θα είχε εξίσου μεγάλο ενδιαφέρον η εκπόνηση μιας αντίστοιχης έρευνας. Φυσικά, για το μέγεθος και την έκταση της σύγχρονης Κίνας, η Ελλάδα δεν μπορεί παρά να καταλαμβάνει μια μικροσκοπική έκταση της εκεί πολιτιστικής πραγματικότητας. Από προσωπική εμπειρία, η εικόνα της σύγχρονης Ελλάδας στην Κίνα είναι περιορισμένη στην εικόνα της Σαντορίνης και την γεύση του ψευδο-«ελληνικού» γιαουρτιού. Ο σύγχρονος ελληνικός πολιτισμός δεν έχει κανένα σημαντικό ή οργανωμένο τρόπο προβολής στην Κίνα- μια κατάσταση, βεβαίως, που ισχύει γενικότερα για όλους τους ξένους πολιτισμούς, όσα από τα πολιτισμικά αγαθά και τις εικόνες των οποίων περνάνε στο ευρύ κινέζικο κοινό είναι ακόμη ελεγχόμενα και φιλτραρισμένα από το κινεζικό κράτος.

Η Ελλάδα και η Κίνα είναι, τελικά, δύο χώρες που μοιράζονται μια παρόμοια λαμπρή πολιτισμική ιστορία και που καλούνται σήμερα να αναπτύξουν ένα σύγχρονο πολιτισμικό διάλογο με αφορμή την πρωτόγνωρη ένταση που γνωρίζουν οι οικονομικές και εμπορικές σχέσεις τους.

7 Βιβλιογραφία

Βιβλιογραφία

- Berry, C. & Farquhar M. (2006). *China on Screen: Cinema and Nation*. New York: Columbia University Press.
- Bolton, A. (2015). *China: Through the Looking Glass*. New York: The Metropolitan Museum of Art.
- Braudel, F. (2001). *Γραμματική των πολιτισμών*. (Α. Αλεξάκης, Μεταφρ.) Αθήνα: Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης.
- Dervin, F. & Machart, R., eds. (2015). *Cultural Essentialism in Intercultural Relations*. New York: Palgrave Macmillan.
- Ebrey, P., Walthall, A. & Palais, J. (2009). *East Asia. A Cultural, Social, and Political History. Second Edition*. Boston: Houghton Mifflin Company.
- Fairbank, J. K. & Reischauer, E. O. (1978). *China: Tradition & Transformation*. Boston: Houghton Mifflin Company.
- Fengyuan, J., Jinghua, L. & Bouterey, S., eds. (2011). *Cultural Interactions and Interpretations in a Global Age*. Christchurch: Canterbury University Press.
- Fishman, T. C. (2006). *Κίνα Α.Ε. Η Πρόκληση της Νέας Υπερδύναμης για την Αμερική και τον Κόσμο*. (Ν. Ρούσσος, Μεταφρ) Αθήνα: Εκδόσεις Κλειδάριθμος.
- Gelber, H. G. (2009). *Κίνα: Ο Δράκος της Ασίας. Η Κίνα και ο κόσμος από το 1100 π.Χ. έως σήμερα*. (Β. Κατσάνης, Μεταφρ.) Αθήνα: Ψυχογιός.
- Ioppolo, S. (2015). *Intercultural Communication: Connecting with Cultural Diversity*. Prahran: Tilde Publishing and Distribution.
- Kelly, D. A. (2006). Politics of Identity in Post-reform China. Στο D. Kelly, R. Rajan, & G. Goh, *Managing Globalization: lessons from China and India; inaugural conference of the Lee Kuan Yew Scholl of Public Policy* (σσ. 413-437). Singapore: World Scientific Publishing Company.
- Kuoshu, H. H. (2002). *Celluloid Cinema: Cinematic Encounters with Culture and Society*. Carbondale and Edwardsville: Southern Illinois University Press.
- Liu, L. H. (2004). *The Clash of Empires. The Invention of China in Modern World Making*. Cambridge: Harvard University Press.

- Menzies, G. (2004). *1421 Η Κίνα Ανακαλύπτει τον Κόσμο*. (Ν. Παπαδάκης & Μ. Κόφφα, Μεταφρ.) Αθήνα: Εκδόσεις Ψυχογιός.
- Roberts, J. A. G. (1999). *A History of China*. New York: Palgrave Macmillan.
- Rozbicki, M. J., ed. (2015). *Perspectives on Interculturality: The Construction of Meaning in Relationships of Difference*. New York: Palgrave Macmillan.
- Scarpari, M. (2000). *Αρχαία Κίνα: Ο Κινέζικος Πολιτισμός από την Αρχαιότητα μέχρι την Δυναστεία των Τανγκ*. (Γ. Κουσούνελου, Μεταφρ.) Αθήνα: Εκδόσεις Ι. Καρακωτσόγλου.
- Sorrells, K. & Sekimoto, S. (2016). *Globalizing Intercultural Communication: A Reader*. Los Angeles: Sage.
- Stafutti, S., & Romangoli, F. (2007). *Ιστορία και Θησαυροί Αρχαίων Πολιτισμών: Κίνα*. (Α. Λαζαρίδου, & Δ. Μαλαίνου, Μεταφρ.) Αθήνα: Εκδόσεις "Δομική" Γκούμας-Κωτσιόπουλος.
- Wu, Y. (2014). *Η Ελλάδα και η Κίνα: Προδιαθέσεις και Πολιτικές 1946-1966*. Αθήνα: Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών.
- Αλμπάνης, Ε. Β. (2014). *Παγκοσμιοποίηση και πολυδιάσπαση*. Αθήνα: Καλλιγράφος.
- *Ανθολογία Σύγχρονων Κινεζικών Διηγημάτων*. (2010). Αθήνα: Διεύθυνση Γραμμάτων Υπουργείου Πολιτισμού.
- Βερνίκος, Ν., & Δασκαλοπούλου, Σ. (2002). *Πολυπολιτισμικότητα: Οι διαστάσεις της πολιτισμικής ταυτότητας*. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική.
- Καρζής, Θ. (2000). *Η Ιστορία και ο Πολιτισμός της Κίνας*. Αθήνα: Εκδοτικός Οργανισμός Λιβάνη ΑΒΕ - "Νέα Σύνορα"
- Παπασωτηρίου, Χ. (2013). *Η Κίνα από την Ουράνια Αυτοκρατορία στην Ανερχόμενη Υπερδύναμη του 21^{ου} Αιώνα*. Βάρη: Εκδόσεις Ποιότητα.

Αρθρογραφία

- Boutonnet, T. (2011). Debating China. *Journal of Global Cultural Studies Transtext(e)s Transcultures 跨文本跨文化*, vol. 6.
- Cai, Z. Q. (2015). Sound over Ideograph: The Basis of Chinese Poetic Art. *Journal of Chinese Literature and Culture*, vol. 2, no. 2, pp. 545-572.

- Curdt-Christiansen, X. L. (2008). Reading the World Through Words: Cultural Themes in Heritage Chinese Language Textbooks. *Language and Education*, vol. 22.
- Feng, H. (2009). Different languages, different cultures, different language ideologies, different linguistic models. *Journal of Multicultural Discourses*, vol. 4, no. 2, pp. 151-164.
- Feuchtwang, S. (2012). Chinese Civilization in the Present. *The Asia Pacific Journal of Anthropology*, vol. 13, no. 2, pp. 112-127.
- Gries, P. H., & Peng, K. (2010). Culture Clash? Apologies East and West. *Journal of Contemporary China*, vol. 11, no. 30, pp. 173-178.
- Knight, N. (2006). Reflection on the Paradox of Globalization: China's Search for Cultural Identity and Coherence. *China: An International Journal*, vol. 4, no. 1, pp. 1-31.
- Liu, H. (2009). Chop Suey as Imagined Authentic Chinese Food: The Culinary Identity of Chinese Restaurants in the United States. *Journal of Transnational American Studies*, vol. 1, no. 1.
- Qi, X. (2013). Intellectual entrepreneurs and the diffusion of ideas: Two historical cases of knowledge flow. *American Journal of Cultural Sociology*, vol. 1, no. 3, pp. 346-372.
- Suberchicot, A. (2008). Why do Cultures Change? The Challenges of Globalization. *Journal of Global Cultural Studies Transtext(e)s Transcultures 跨文本跨文化*, vol. 4.
- Wang, G. (2004). The Fourth Rise of China: Cultural Implications. *China: An International Journal*, vol. 2, no. 2, pp. 311-322.
- Wong, W.-I. (1996). Chinese Literature, the Creative Imagination and Globalization. *Macalester International*, vol. 3, no. 1, pp. 37-60.
- Wu, Y. (2012). Modern Chinese National-Cultural Identity in the Context of Globalization. *Journal of Global Cultural Studies Transtext(e)s Transcultures 跨文本跨文化*, vol. 7.
- Yamazaki, M. (1996). Asia, a Civilization in the Making: East Asia, the Pacific, and the Modern Age. *Foreign Affairs*, vol. 75, no. 4.
- Yang, S. (2008). Logic and trends in cultural globalization and the reconstruction of modern Chinese culture. *Social Sciences in China*, vol. 29, no. 4, pp. 185-194.
- Zhao, L. & Tan, S. H. (2007). China's Cultural Rise: Visions and Challenges. *China: An International Journal*, vol. 5, no. 1, pp. 97-108.

- Zhao, S. (2015). Rethinking the Chinese World Order: the imperial cycle and the rise of China. *Journal of Contemporary China*, vol. 24, no. 96, pp. 961-982.
- Αβραμίδου, Έ. (2012). Ελληνικός και Κινέζικος Πολιτισμός: Ομοιότητες και Διαφορές. *Ένεκεν*, τχ. 26, σσ. 110-123.
- Περιοδικό "Διαβάζω". (2010). Αφιέρωμα στην Κινέζικη Λογοτεχνία. *Διαβάζω*, τχ. 506, σσ. 64-87.

Ηλεκτρονικές Πηγές

- 7η Διεθνής Έκθεση Βιβλίου Θεσσαλονίκης. (2010, 03 22). *Δελτία Τύπου: Κίνα - πιμώμενη χώρα στην 7η Διεθνή Έκθεση Βιβλίου Θεσσαλονίκης*. Ανάκτηση από 7η Διεθνής Έκθεση Βιβλίου Θεσσαλονίκης:
http://thessalonikibookfair.culture.gr/previous/2010/2010/gr_typou.html
- AcuScience. (2014). *Ο Βελονισμός στην Ελλάδα*. Ανάκτηση από Διεθνές Μετεκπαιδευτικό Κέντρο Βελονισμού AcuScience:
<http://www.acuscience.gr/ιστορία-βελονισμού/ο-βελονισμός-στην-ελλάδα.html>
- Art Magazine. (2014, 12). *China Dream*. Ανάκτηση από Art Magazine: All About Arts & Culture: <http://www.artmagazine.gr/art-proposals/art-theater/item/6394-china-dream>
- National Bureau of Statistics China NBS. (2015). *Basic Statistics on Population*. Retrieved from National Bureau of Statistics China NBS:
<http://data.stats.gov.cn/english/tablequery.htm?code=AC03>
- Benkimoun, P. (2012, 06 10). *Integrating the methods of traditional Chinese medicine in modern healthcare*. Ανάκτηση από The Guardian:
<https://www.theguardian.com/world/2012/jul/10/chinese-medicine-modern-science-cooperation>
- Bodde, D. (1942). *China's Gifts to the West*. Ανάκτηση από Asia for Educators, Columbia University:
http://afe.easia.columbia.edu/song/readings/inventions_gifts.htm
- Cain, R. (2016, 02 22). *Stephen Chow's 'The Mermaid' Makes Big U.S. Splash Despite Puzzling Lack Of Marketing*. Ανάκτηση από Forbes:
<http://www.forbes.com/sites/robcahin/2016/02/22/stephen-chows-the-mermaid-makes-big-u-s-splash-despite-puzzling-lack-of-marketing/#7c74103f60df>
- Carroll, R. (2013, 05 30). *Be nice to China: Hollywood risks 'artistic surrender' in effort to please*. Ανάκτηση από The Guardian:
<https://www.theguardian.com/film/2013/may/30/hollywood-china-film-industry>

- CRI Online. (n.d.). *Παραδοσιακά Μουσικά Όργανα της Κίνας*. Ανάκτηση από CRI Online: <http://greek.cri.cn/other/instrument/index.htm#.V9k8k5h97IU>
- Hu, S. (n.d.). *Our Attitude Toward Modern Western Civilization*. Ανάκτηση από Columbia University: Asia for Educators: http://afe.easia.columbia.edu/ps/cup/hushi_western_civ.pdf
- Jacques, M. (2012, 10 19). *A Point Of View: What kind of superpower could China be?* Ανάκτηση από BBC News: <http://www.bbc.com/news/magazine-19995218>
- Koivula, A. (2016, 07 26). *The early history of Chinese cinema*. Ανάκτηση από GBtimes: <http://gbtimes.com/life/early-history-chinese-cinema>
- The World Bank Group. (2015). *Land area (sq. km)*. Retrieved from The World Bank Group: <http://data.worldbank.org/indicator/AG.LND.TOTL.K2?locations=CN>
- Lewis, M., Simons, G., & Fennig, C. (2015). *Ethnologue: Languages of the World, Eighteenth edition*. Dallas, Texas: SIL International. Ανάκτηση από Ethnologue: Languages of the World, Eighteenth edition: <http://www.ethnologue.com/>
- Matthews, M. (2015, 05 22). *Looty the Pekingese and the Destruction of the Summer Palace*. Ανάκτηση από Mimi Matthews: <https://mimimatthews.com/2015/05/22/looty-the-pekingese-and-the-destruction-of-the-summer-palace/>
- Meet Culture. (2016, 02 08). *Chinese New Year Tea Ceremony in Athens*. Ανάκτηση από Meet Culture: <http://meetculture.com/chinese-new-year-tea-ceremony-in-athens/>
- Nuwer, R. (2014, 11 05). *What Happens When Western And Traditional Chinese Medicine Merge*. Ανάκτηση από Smithsonian.com: <http://www.smithsonianmag.com/smart-news/increasing-number-doctors-are-trying-reconcile-traditional-chinese-medicine-and-western-medicine-180953246/?no-ist>
- Pletcher, K. (2015, 04 17). *Chinese History: Opium Wars*. Ανάκτηση από Encyclopaedia Britannica: <https://www.britannica.com/topic/Opium-Wars>
- Public Issue. (2016, 07 25). *Πολιτικό Βαρόμετρο 158, Ιούλιος 2016 – ΑΦΙΕΡΩΜΑ: Στάσεις απέναντι στην Κίνα, τους κινέζους & την προοπτική οικονομικής συνεργασίας Ελλάδας-Κίνας*. Ανάκτηση από Public Issue: <http://www.publicissue.gr/13173/varometro-jul-2016-chi/>
- Ross, S. (2015, 09 15). *The 3 Industries Driving China's Economy*. Ανάκτηση από Investopedia: <http://www.investopedia.com/articles/investing/091515/3-industries-driving-chinas-economy.asp>

- *Street Food and Tunes: Chinese New Year*. (2015, 02). Ανάκτηση από deBóp: <http://www.debop.gr/events/street-food-and-tunes-chinese-new-year>
- Victoria & Albert Museum. (2004). *Trade with Asia 1500-1800*. Ανάκτηση από Victoria & Albert Museum: <http://www.vam.ac.uk/page/t/trade-with-asia-1500-1800/>
- YinYang.gr. (2011). *Ιστορία Παραδοσιακής Κινέζικης Ιατρικής*. Ανάκτηση από YinYang.gr: <http://yinyang.gr/index.php?t=pages&alias=historyofchinesemedicine>
- Zahm, O., & Grau, D. (2015). *François Jullien*. Ανάκτηση από Purple Magazine: <http://purple.fr/article/francois-jullien/>
- Αβραμίδου, Έ. (2016, 06 03). *Η Κίνα με το βλέμμα του Νίκου Καζαντζάκη*. Ανάκτηση από Εφημερίδα των Συντακτών: <http://www.efsyn.gr/arthro/i-kina-me-vlemma-toy-nikoy-kazantzaki>
- Δημητρίου, Ι. (2011). *Ιστορία της Κινέζικης Ιατρικής στην Ελλάδα*. Ανάκτηση από YingYang.gr: <http://yinyang.gr/index.php?t=pages&alias=HistoryofTCMGreece>
- Δήμος Αθηναίων. (2010, 02 14). *14-02-2010: "Εορτασμός της Κινέζικης Πρωτοχρονιάς"*. Ανάκτηση από CityofAthens.gr: <http://www.cityofathens.gr/node/10871>
- Διεθνής Έκθεση Βιβλίου Θεσσαλονίκης. (2010, 03 22). *Δελτία Τύπου: Κίνα - τιμώμενη χώρα στην 7η Διεθνή Έκθεση Βιβλίου Θεσσαλονίκης*. Ανάκτηση από 7η Διεθνής Έκθεση Βιβλίου Θεσσαλονίκης 2010: http://thessalonikibookfair.culture.gr/previous/2010/2010/gr_typou.html
- *Εβδομάδα Κινεζικού Κινηματογράφου στην Ταινιοθήκη*. (2014, 09 08). Ανάκτηση από Flix.gr: <http://flix.gr/news/chinese-film-week-tainiothiki-2014.html>
- Ελληνική Δημοκρατία Υπουργείο Εξωτερικών. (2016). *Διμερείς Σχέσεις της Ελλάδος: Κίνα*. Ανάκτηση από Ελληνική Δημοκρατία Υπουργείο Εξωτερικών: <http://www.mfa.gr/blog/dimereis-sheseis-tis-ellados/china/>
- *Η μεταφράστρια Αικ. Βούρκα μιλά στο ΕΚΙΝΑ για την κινέζικη γλώσσα και ποίηση*. (2014, 06 12). Ανάκτηση από Ελληνοκινέζικο Ινστιτούτο Ανάπτυξης ΕΚΙΝΑ: <http://www.ekina.gr/el/features/57-culture/150-h-metafrastria-aik-vourka-mila-sto-ekina-gia-thn-kinezikh-glwsa-kai-poihsh>
- Η Πηγή του Νεαρού Δάσους. (n.d.). *Γου Σου 武术 (Wǔshù) "Πολεμική Τέχνη" ή "Η τέχνη των μαχών"*. Ανάκτηση από Η Πηγή του Νεαρού Δάσους: <http://www.shaolin.com.gr/wushu.aspx#.V94-4PB97IU>
- Μπίστικα, Ε. (2016, 02 02). *Με την παραδοσιακή παράσταση «Ευτυχισμένη Κινέζικη Νέα Χρονιά» από τον Θίασο Τέχνης της Ανχούι της Κίνας, στο*

Μέγαρο Μουσικής, τα προεόρτια για τη «Χρονιά του Πιθήκου». Ανάκτηση από Η Καθημερινή:

<http://www.kathimerini.gr/847935/opinion/epikairothta/politikh/me-thn-paradosiakh-parastash-eytyxismenh-kinezikh-nea-xronia-apo-ton-8iaso-texnhs-ths-anxoyi-ths-kinas-sto-megaro-moysikhs-ta-proeortia-gia-th-xronia-toy-pi8hkoy>

- *Νέος Κινέζικος Κινηματογράφος: Μια Διαφορετική Όψη.* (2006, 11 26). Ανάκτηση από 47ο Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης: <http://www.filmfestival.gr/2006/index.php?page=newsdetails&ln=gr&box=news&id=76>
- Πανελλήνιος Οδηγός Πολεμικών Τεχνών. (n.d.). *Πανελλήνιος Οδηγός Πολεμικών Τεχνών.* Ανάκτηση από Πανελλήνιος Οδηγός Πολεμικών Τεχνών: <http://www.polemikes-tehnes.gr/index.php>
- Πρεσβεία ΛΔΚ. (2016, 01 29). *Ο Κινέζος Πρέσβης Τζόου Σιαολί Παρευρέθη στην Παράσταση «Ευτυχισμένη Κινέζικη Νέα Χρονιά» από τον Θίασο Τέχνης της Ανχούι της Κίνας.* Ανάκτηση από Πρεσβεία της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας στην Ελληνική Δημοκρατία : <http://gr.china-embassy.org/gr/sghd/t1336415.htm>
- Σανούδου, Χ. (2014, 02 14). *Πολιτιστική συνεργασία με την Κίνα.* Ανάκτηση από Η Καθημερινή: <http://www.kathimerini.gr/753707/article/politismos/eikastika/politistikh-synergasia-me-thn-kina>
- Σέλλα, Ο. (2014, 05 04). *Αθήνα - Πεκίνο τόσο μακριά, τόσο κοντά.* Ανάκτηση από Η Καθημερινή: <http://www.kathimerini.gr/764902/article/ta3idia/me-aformh/a8hna---pekino-toso-makria-toso-konta>
- Φωτιάδη, Ι. (2015, 09 16). *Κινεζική εφημερίδα και με ελληνική έκδοση.* Ανάκτηση από Η Καθημερινή: <http://www.kathimerini.gr/831043/article/epikairothta/ellada/kinezikh-efhmerida-kai-me-ellhnikh-ekdosh>

Συνεντεύξεις (βλ. Παράρτημα)

- Δημητρίου, Γ., Πρόεδρος της Ελληνικής Εταιρείας Κινέζικης Ιατρικής & Πρόεδρος του Ελληνικού Συλλόγου Κινεζικής Ιατρικής. 8 Αυγούστου 2016.
- Κατακαλαίος, Δ., Ιδρυτής του Πολιτιστικού Κέντρου Σαολίν Αθήνας, 14 Σεπτεμβρίου 2016.

- Κλουβάτου, Δ., Βοηθός Διευθυντή στο Ινστιτούτο Κομφούκιος του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών. 30 Ιουλίου 2016.
- Μαγγίνης, Γ., Σινολόγος, Καθηγητής στο Πανεπιστήμιο του Εδιμβούργου. 8 Αυγούστου 2016.
- Χανδακά, Σ., Επιμελήτρια του τμήματος Πολιτισμοί του Κόσμου στο Μουσείο Μπενάκη. 1 Αυγούστου 2016.
- Χρηστίδης, Κ., Εκτελεστικός Πρόεδρος της Πύλης Φιλίας Ελλάδας-Κίνας. 24 Αυγούστου 2016.

8 Παράρτημα

Π1 Γιάννης Δημητρίου

*Πρόεδρος της Ελληνικής Εταιρείας Κινέζικης Ιατρικής
Πρόεδρος του Ελληνικού Συλλόγου Κινεζικής Ιατρικής*

Π2 Δημήτρης Κατακαλαίος

Ιδρυτής του «Πολιτιστικού Κέντρου Σαολίν Αθήνας»

Π3 Δέσποινα Κλουβάτου

Βοηθός Διευθυντή στο Ινστιτούτο Κομφούκιος του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών

Π4 Γεώργιος Μαγγίνης

Σινολόγος, Καθηγητής στο Πανεπιστήμιο του Εδιμβούργου

Π5 Σοφία Χανδακά

Επιμελήτρια του τμήματος Πολιτισμοί του Κόσμου στο Μουσείο Μπενάκη

Π6 Κωνσταντίνος Χρηστίδης

Εκτελεστικός Πρόεδρος της «Πύλης Φιλίας Ελλάδας-Κίνας»

Π1

Γιάννης Δημητρίου, Πρόεδρος της Ελληνικής Εταιρείας Κινέζικης Ιατρικής & Πρόεδρος του Ελληνικού Συλλόγου Κινεζικής Ιατρικής, 8 Αυγούστου 2016

Ειρήνη Μαρκογιαννάκη: Ξεκινώντας, απλά πρέπει να σας ρωτήσω αν δέχεστε να καταγραφεί η συνομιλία μας.

Γιάννης Δημητρίου: Ναι, βεβαίως.

Ε.Μ.: Ωραία, ευχαριστώ.

Γ.Δ.: Καταρχήν, αν πας στο www.yingyang.gr υπάρχει ένα κομμάτι στην παραδοσιακή κινέζικη ιατρική το οποίο λέγεται «Ιστορία Κινέζικης Ιατρικής στην Ελλάδα». Και σε αυτό έχει στα αγγλικά για την ιστορία όπως την κατέγραψα εγώ μέχρι το 2012. Εκεί πέρα θα βρεις πολλές πληροφορίες, από το 1970... στην ουσία, στην αρχή ήτανε κάποιοι άνθρωποι όπως ο Κωνσταντίνος ο Τράγκας- θα δεις έχω και φωτογραφία του- οι οποίοι εφάρμοσαν τον βελονισμό. Ο βελονισμός, όπως εφαρμόζεται σήμερα στον κόσμο, εφαρμόζεται βασικά με δύο τρόπους. Ο ένας είναι ο βελονισμός ο οποίος τον έχει πάρει η κλασσική ιατρική και τον έχει ξεψαχνίσει, έχει βάλει τις δικές της θεωρίες και τον χρησιμοποιεί σύμφωνα με αυτό, οπότε λέγεται «ιατρικός βελονισμός» και υπάρχει και ο παραδοσιακός κινέζικος βελονισμός. Οπότε, αυτοί οι άνθρωποι στην αρχή, όπως ο Κωνσταντίνος ο Τράγκας κ.λπ., και ο Γιάγκος ο Καραβής αργότερα το 1975, γενικότερα εφαρμόζανε κυρίως τον βελονισμό της ιατρικής, δηλαδή τον ιατρικό βελονισμό. Βέβαια, καλέσανε ανθρώπους όπως ο Βανγκί, ή το 1980

είχε έρθει ένας δάσκαλός μου εδώ πέρα, καταπληκτικός, είναι παγκόσμια γνωστός, Βαν Τζουγί τον λένε, θα τον δεις μέσα... αυτοί οι άνθρωποι εφαρμόζανε τον κλασσικό βελονισμό, δηλαδή της παραδοσιακής κινέζικης ιατρικής. Μετά, θα δεις, υπήρχανε διάφορα ονόματα τα οποία ήταν σημαντικά, ο Πανφόν ας πούμε ήταν ένας άνθρωπος από το Βιετνάμ, πάρα πολύ καλός βελονιστής, έκανε όμως παραδοσιακό βελονισμό... Τελοσπάντων, φτάνουμε κάπως στο σήμερα, για να μη στα πολυλογώ, υπάρχουν αυτές οι δύο βασικές σχολές που είναι η μία είναι της παραδοσιακής κινέζικης ιατρικής και υπάρχουν και κάποιες άλλες εταιρείες και σύλλογοι οι οποίοι είναι του ιατρικού βελονισμού. Τώρα, όσον αφορά την παραδοσιακή κινέζικη ιατρική, που μάλλον αυτό σε ενδιαφέρει περισσότερο, είναι ενδιαφέρον και το άλλο κομμάτι γιατί έχει έρθει μέσα από την Κίνα... όλοι αυτοί οι άνθρωποι γνωρίζουν τον παραδοσιακό κινέζικο βελονισμό όμως επειδή είναι επιστήμονες δεν μπορούν να βγουν έξω στους συναδέλφους τους και να τα πουν αυτά, οπότε διαλέγουνε τον άλλο δρόμο. Οι περισσότεροι από αυτούς, δηλαδή, ξέρουν τον...

Ε.Μ.: Δεν είναι αποδεκτό από την ιατρική κοινότητα δηλαδή...;

Γ.Δ.: Δεν είναι... Τώρα αν ξεκινάω να μιλάω εγώ για «τσι», για πέντε στοιχεία και τέτοια και ο άλλος είναι, ας πούμε, εξηντάρης, το μυαλό του κολλημένο, δεν υπάρχει τρόπος επικοινωνίας. Οπότε για αυτούς τους λόγους, και για διάφορους άλλους δικούς τους λόγους, πιστεύω ότι έχουν επιλέξει να κάνουν τον ιατρικό βελονισμό όμως οι ίδιοι γνωρίζουν και την κινέζικη ιατρική. Τώρα, περνάμε στην άλλη ομάδα, που έχει να κάνει βασικά με αυτούς που ασκούνε την παραδοσιακή κινέζικη ιατρική. Αυτοί είναι βασικά είτε απόφοιτοι τριών ή τεσσάρων σχολών που υπάρχουν εδώ στην Αθήνα...

Ε.Μ.: Σχολών κινεζικής ιατρικής;

Γ.Δ.: Ναι, υπάρχουν σχολές κινεζικής ιατρικής όπου οι απόφοιτοί τους μετά από ένα πρόγραμμα διετές ή τριετές ή κάνουν κάτι ταχύρρυθμα... ο καθένας κάνει ό,τι θέλει, και για αυτό το λόγο έχει δημιουργηθεί ένας σύλλογος για να μπορέσει να κάνει αυτορρύθμιση όλης αυτής της ιστορίας. Γιατί, την τελευταία δεκαετία υπάρχουν τουλάχιστον 510 απόφοιτοι από τις σχολές αυτές, οι οποίοι εφαρμόζουν την κινεζική ιατρική, όπως καταλαβαίνει ο καθένας, χωρίς να ρυθμίζονται από κάπου.

Ε.Μ.: Αυτοί οι απόφοιτοι, για να σπουδάσουν την κινέζικη ιατρική πρέπει να έχουν κάποια σχέση με την ιατρική όπως την γνωρίζουμε...

Γ.Δ.: Όχι. Και εσύ άμα ήθελες σήμερα επειδή σου αρέσει αυτό να πας σε μια τέτοια σχολή... χωρίς να λέω ότι αυτό είναι προβληματικό, το προβληματικό για εμένα είναι ότι δεν... [εξωτερική διακοπή]

Ε.Μ.: Λέγαμε ότι υπάρχουν 510 απόφοιτοι και ότι για αυτό δημιουργήθηκε ο Σύλλογος για να...

Γ.Δ.: Έχει δημιουργηθεί εδώ και κάποια χρόνια ένας Σύλλογος Κινέζικης Ιατρικής, ο οποίος αυτό που θέλει να κάνει είναι να ρυθμίσει κάπως την κατάσταση της κινέζικης ιατρικής στην Ελλάδα έτσι ώστε η κινέζικη ιατρική να ασκείται με τον τρόπο που της αρμόζει.

Ε.Μ.: Οι απόφοιτοι αυτοί έχουν πρακτικές ανεξάρτητες αυτή τη στιγμή; Ο καθένας είναι μόνος του; Πώς...;

Γ.Δ.: Ναι, ναι, ο καθένας κάνει ό,τι θέλει. Ή πάνε σε σπίτια ή, ξέρω γω, ανοίγουν το δικό τους εργαστήριο-θεραπευτήριο και κάνουν, ας πούμε, ό,τι νομίζουνε. Από εκεί και πέρα,

εκτός από το Σύλλογο που προσπαθεί και βασική του δουλειά είναι αυτή, να αναβαθμίσει και να εξασφαλίσει την ποιότητα της κινέζικης ιατρικής στην Ελλάδα και να μπορέσει να έρθει σε μια συνδιαλλαγή με το κράτος για το κατά πόσο θα μπορέσει η κινέζικη ιατρική να γίνει ένα αυτόνομο επάγγελμα... Είχαμε συνάντηση με τον Γενικό Γραμματέα του Υπουργείου Υγείας την περασμένη εβδομάδα και του καταθέσαμε- είχα πάει εγώ με δυο νομικούς- και του καταθέσαμε τις απόψεις μας...

Ε.Μ.: Και υπάρχουν θετικές προοπτικές;

Γ.Δ.: Όχι, δεν υπάρχουν. Εκτός και αν... μας είπε ότι ο Πρωθυπουργός ο κ. Τσίπρας είναι με τον ομόλογό του και θέλανε οι κινέζοι να ανοίξουν κάποιο πανεπιστήμιο εδώ στην Ελλάδα... οπότε σε αυτή την περίπτωση μόνο βλέπω να γίνεται κάτι...διαφορετικά, επειδή υπάρχει το λόμπι του ιατρικού βελονισμού, το οποίο είναι μέσα από τον Ιατρικό Σύλλογο κ.λπ., δεν αφήνει τον βελονισμό να φύγει από το ιατρικό επάγγελμα και να γίνει αυτοτελές επάγγελμα και για αυτό προς το παρόν είναι αρνητικοί από το Υπουργείο Υγείας. Δηλαδή, δεν θέλουν καν την βοήθειά μας σε ότι αφορά την κινέζικη ιατρική παρότι μας είπαν, ας πούμε, ότι είναι κάποιοι καθηγητές πανεπιστημίου οι οποίοι κοιτάνε το θέμα... τους λέω, ωραία, ποιοι είναι αυτοί οι καθηγητές πανεπιστημίου για να δούμε αν το γνωρίζουν το θέμα, γιατί εγώ άφησα να εννοηθεί γιατί ήταν πολύ αρνητικό το θέμα ότι προφανώς δεν το γνωρίζουν καλά το θέμα γιατί ποιος ήταν στην Κίνα να κάνει μεταπτυχιακά και διδακτορικά να μας τον δείξουν, γιατί εγώ έχω κάνει και μεταπτυχιακά και διδακτορικά... να μας τον δείξουνε για να πούμε εντάξει, κάποιος γνωρίζει το θέμα, γιατί αν γνωρίζουν τον ιατρικό βελονισμό είναι κάτι διαφορετικό, δηλαδή το δικό τους το μυαλό έχει ενημέρωση μόνο από τον ιατρικό βελονισμό οπότε δεν μπορεί να ανοίξει στο τι είναι κινέζικη ιατρική... Γιατί, η κινέζικη ιατρική έχει τα βότανα... δηλαδή, έχει διαφορετικές εξειδικεύσεις στην Κίνα και στην Ευρώπη, έχει την εξειδίκευση της βοτανοθεραπείας, του βελονισμού και του τουινά- αυτές οι είναι οι τρεις βασικές θεραπείες. Ο ένας είναι, δηλαδή, σαν τον παθολόγο αλλά με βότανα, δηλαδή αυτό που κάνει είναι να δίνει περισσότερα βότανα, ο άλλος κάνει περισσότερο βελονισμό και ο άλλος κάνει περισσότερα πράγματα με τα χέρια του, είναι σαν φυσίατρος. Αυτές είναι οι βασικές κατευθύνσεις της κινέζικης ιατρικής και αυτά ούτε καν που τα ξέρουν και ούτε θέλουν να τα μάθουν. Τελοσπάντων, είναι ίσως σημαντικό να γράψεις και για αυτό το κομμάτι στην εργασία μέσα έτσι ώστε ο κόσμος να καταλάβει ότι όταν μιλάμε για την κινέζικη ιατρική δεν εννοούμε μόνο τον βελονισμό. Εννοούμε διαφορετικές θεραπείες, εννοούμε μια διαφορετική οντότητα η οποία μέσα της έχει διαφορετικό τρόπο διάγνωσης και θεραπείας. Όταν λέμε κινέζικη ιατρική δεν είναι μόνο ο βελονισμός και αυτό το πράγμα δυστυχώς δεν το καταλαβαίνουν ούτε οι άνθρωποι που το σπουδάζουν εδώ πέρα στις σχολές, γιατί όλοι είναι κολλημένοι με τον βελονισμό, να κάνουμε βελονισμό!

Ε.Μ.: Ακόμα και αυτοί που πηγαίνουν στις σχολές...;

Γ.Δ.: Ακόμα και αυτοί που πηγαίνουν στις σχολές θέλουν ντε και καλά να κάνουν βελονισμό. Και τους λέω, βρε παιδιά, στην Κίνα δεν ασκείται μόνο ο βελονισμός. Θα του κάνεις του άλλου ασκήσεις τσικονγκ, θα του κάνεις τουινά, θα του αλλάξεις τη διατροφή, θα του αλλάξεις τις συνήθειες ζωής του... αυτά από μόνα τους θα του κάνουν εκατό φορές περισσότερη θεραπεία απ' ότι ο βελονισμός αλλά... Ούτε οι ίδιοι δεν το ξέρουν το θέμα, γενικά δεν την ξέρουν την κινέζικη ιατρική εδώ πέρα ούτε αυτοί που τη διδάσκουνε εκτός από μια ή δύο κυρίως ας πούμε...

Ε.Μ.: Αυτοί που το διδάσκουνε είναι Έλληνες ή είναι Κινέζοι;

Γ.Δ.: Έλληνες. Κινέζοι, απ' όσο γνωρίζω, τουλάχιστον στην επιφάνεια δεν υπάρχουν, δηλαδή δεν έχει έρθει κανείς σε επαφή μαζί μας, ούτε για λόγους εκπαιδευτικούς ούτε για

λόγους επαγγελματικούς. Γνωρίζω ότι είναι μια κυρία στο κέντρο η οποία δίνει βότανα και ίσως κάποιος άλλος στην Θεσσαλονίκη που κάνει τουινά και θεραπευτική μάλαξη αλλά σίγουρα δεν είναι πολύ και σίγουρα δεν είναι above the radar, δεν είναι οι φανεροί.

Ε.Μ.: Αυτή είναι η επόμενη ερώτησή μου, στην Αθήνα συμβαίνουν αυτά. Στην υπόλοιπη Ελλάδα είναι διαδεδομένο εξίσου; Υπάρχουν απόφοιτοι, άνθρωποι που ασκούν κινεζική ιατρική στην υπόλοιπη Ελλάδα ή συγκεντρώνεται κυρίως...;

Γ.Δ.: Υπάρχουν. Αυτοί οι άνθρωποι γενικά είναι απ' όλη την Ελλάδα οπότε το κάνουν παντού. Δηλαδή, ξέρω στην Κρήτη, Σαντορίνη, Θεσσαλονίκη, Σέρρες... γενικά ο καθένας πάει στον τόπο καταγωγής του και ασκεί ό,τι έχει μάθει με όποιο τρόπο γνωρίζει.

Ε.Μ.: Οπότε ο Σύλλογος στην ουσία υπάρχει για να συγκεντρώνει και να οργανώνει καλύτερα την δράση των θεραπειών της κινεζικής ιατρικής...

Γ.Δ.: Ναι, ό,τι κάνει ένας αντίστοιχος σύλλογος στην ιατρική την κλασσική, την φυσικοθεραπεία, τη νοσηλευτική... Υπάρχει σε όλα τα επαγγέλματα ένας επαγγελματικός σύλλογος που κοιτάει να διασφαλίσει την ποιότητα εφαρμογής του επαγγέλματος αυτού και κάπως να το οριοθετήσει και να έρθει σε επαφή με την πολιτεία αν χρειαστεί και όλα αυτά γιατί δεν μπορεί ο καθένας να πάει μόνος του.

Ε.Μ.: Και πέρα από τον Σύλλογο είδα ότι υπάρχει και η Εταιρεία Κινεζικής Ιατρικής...

Γ.Δ.: Υπάρχει και η Εταιρεία, ναι, βασικά και τα δύο είναι στην ουσία μια δική μου προσπάθεια... ο Σύλλογος βέβαια είναι μια συλλογικότητα και έτσι δεν προβάλλω τον εαυτό μου... αναγκάστηκα να γίνω Πρόεδρος γιατί δεν υπήρχε άλλος αλλά η Εταιρεία είναι μια άλλη ιστορία. Επειδή ακριβώς ο Σύλλογος είναι μια συλλογικότητα και πάντα υπάρχει πιθανότητα να ξεφύγει αυτό και να πάει στα χέρια κάποιων οι οποίοι δεν το ξέρουν καλά το θέμα και θέλουν να κάνουν τα δικά τους, για αυτό το λόγο ιδρύθηκε και μια Εταιρεία η οποία, αν μη τι άλλο, να απαρτίζεται από ανθρώπους που ξέρουν καλά το θέμα και να μην υπάρχει περίπτωση να τους κουνήσει κανένας από αυτό που κάνουν. Οπότε, η Εταιρεία είναι μη κερδοσκοπική και έχει ως βασικό σκοπό την προαγωγή της κινεζικής ιατρικής- με ποιόν τρόπο; Στην ουσία διοργανώνει μια φορά τον χρόνο ή, όλα αυτά τα χρόνια επειδή ήμουν Κίνα δεν μπορούσα να το κάνω κάθε χρόνο οπότε το έκανα όποτε ήμουν εδώ και είχα χρόνο... τώρα τον Οκτώβρη κάνουμε το 4^ο Συνέδριο, καλούμε θεραπευτές της κινεζικής ιατρικής απ' όλο τον κόσμο... έρχονται από την Κίνα, από την Ευρώπη, από την Αμερική, από την Λατινική Αμερική... έρχονται γενικά απ' όλο τον κόσμο για να συμμετάσχουν στο συνέδριο ως ομιλητές. Στην αρχή ευελπιστούσαμε να έρθουν και- γιατί υπάρχει ένα κίνημα κινεζικής ιατρικής και ένας σύλλογος που είμαστε μέλος... περιμέναμε να έρθει κόσμος από το εξωτερικό, δεν έρχονται πολλοί γιατί είμαστε μικρό συνέδριο αλλά τέλοσπάντων υπάρχει αυτή η προσπάθεια. Ταυτόχρονα γίνονται συχνά εκπαιδευτικά από διάφορους ανθρώπους οι οποίοι είναι καταξιωμένοι στην Ελλάδα τόσα χρόνια...

Ε.Μ.: Τα οποία αυτά σεμινάρια απευθύνονται σε ανθρώπους που έχουν σπουδάσει την κινεζική ιατρική...;

Γ.Δ.: Είναι διαφορετικών επιπέδων. Οπότε, μπορεί να είναι κάποιο σεμινάριο που να είναι ανοιχτό για όλο το κοινό... Συνήθως έρχονται θεραπευτές που θέλουν να πάρουν μια κάποια ειδίκευση σε ένα συγκεκριμένο τομέα ή είναι μόνο για γιατρούς... Όταν λέω γιατρούς εννοώ γιατρούς κλασσικής ιατρικής γιατί τους απόφοιτους της κινεζικής ιατρικής (Chinese medicine) τους λέμε στην Ελλάδα «θεραπευτές κινεζικής ιατρικής» για να μην δημιουργού-

νται παρερμηνείες. Γιατί είναι μερικοί που σπουδάζουν και τελειώνουν και σου λέει «ανοίγω ιατρείο»... δεν μπορείς να ανοίξεις ιατρείο, ιατρείο ανοίγεις άμα είσαι γιατρός, ανοίγουν θεραπευτήριο.

Ε.Μ.: Οπότε, υπάρχουν και κλασσικοί γιατροί που παρακολουθούν αυτά τα σεμινάρια.

Γ.Δ.: Ναι, μπορεί κάποια σεμινάρια να είναι μόνο για κλασσικούς γιατρούς ή μπορεί να είναι μόνο για απόφοιτους τους εσωτερικού και του εξωτερικού. Από εκεί και πέρα, η Εταιρεία μέσω εμένα έχει και δράση στο εξωτερικό. Δηλαδή, τώρα πριν από τρεις μήνες ήμουν στο Ισραήλ, πάλι τον Σεπτέμβρη θα είμαι στο Μάαστριχ, πέρυσι τον Οκτώβρη ήμουν στη Σλοβακία... με καλούν γενικώς για να δώσω ομιλίες. Και εκτός αυτού, κάθε χρόνο πάλι εγώ πηγαίνω σε συνέδρια... τώρα, ας πούμε, με έχουν καλέσει στο 1st European Meeting for Regulating Chinese Medecine in Europe που θα γίνει στη Μάλτα.

Ε.Μ.: Μάλιστα, πολύ επίκαιρο και απ' ό,τι καταλαβαίνω.

Γ.Δ.: Ναι, οπότε γενικά και μέσω της Εταιρείας έχουμε και δράση που κοιτάει... οπότε η κινέζικη ιατρική στην Ελλάδα με κάποιο τρόπο- και αυτά δεν τα λέω για εμένα, τα λέω πιο πολύ για να καταλάβεις ότι η κινεζική ιατρική στην Ελλάδα είναι σε επαφή με την Ευρώπη.

Ε.Μ.: Στην Ευρώπη είναι θεσμοθετημένη η κινεζική ιατρική ή είναι όπως εδώ;

Γ.Δ.: Είναι διαφορετικά τα πράγματα. Δηλαδή, σε χώρες όπως η Αγγλία είναι αυτορυθμισμένη που σημαίνει ότι δεν υπάρχει κάποιος νόμος όμως ο ίδιος ο Σύλλογος έχει ρυθμίσει την κινέζικη ιατρική- έχει πει ποια πανεπιστήμια μπορεί να κάνουν κινεζική ιατρική, ποιοι είναι απόφοιτοι, ποια είναι τα δικαιώματά τους... τα έχει πει όλα ο Σύλλογος. Υπάρχουν άλλα μοντέλα όπως της Γερμανίας όπου υπάρχει συνεργασία του κράτους με τον Σύλλογο για να κάνουν διενέργεια εξετάσεων- αυτό είναι το μοντέλο που θέλουμε να κάνουμε στην Ελλάδα αλλά δεν το έχουμε καταφέρει προς το παρόν... Και υπάρχουν και χώρες όπως η Ιταλία που είναι σαν εμάς, όπου μέρος της κινεζικής ιατρικής που είναι ο βελονισμός μπορεί να ασκείται μόνο από γιατρούς. Στην Ελλάδα αυτό δεν είναι διά νόμου, είναι μια εγκύκλιος που στην ουσία είναι ρυθμιστική δεν είναι απαγορευτική... αυτά είναι νομικά, θέλω τελοσπάντων να σου πω δεν είναι παράνομο, μην γράψεις ότι στην Ελλάδα είναι παράνομο να κάνεις βελονισμό αν δεν είσαι γιατρός, απλά υπάρχει μια συγκεκριμένη εγκύκλιος η οποία συστήνει αυτό το πράγμα. Σύμφωνα με το Σύνταγμα, πρέπει να είναι νόμος για να θεωρηθεί παράνομο... τελοσπάντων αυτά είναι νομικά, στα λέω επειδή ο καθένας εδώ λέει ό,τι θέλει και εγώ το έχω ψάξει αρκετά το θέμα.

Ε.Μ.: Μάλιστα, ναι, να. Να ρωτήσω τώρα, από την πλευρά το κοινού, από την πλευρά του κόσμου στην Ελλάδα τι ενδιαφέρον δείχνει για την κινεζική ιατρική; Έρχεται κόσμος...;

Γ.Δ.: Κοίταξε δεν μπορώ να ξέρω το γενικό...

Ε.Μ.: Από την εμπειρία σας.

Γ.Δ.: Η δική μου ιδέα είναι ότι ο κόσμος δεν τον ενδιαφέρει αν θα κάνει κινέζικη ιατρική, αν θα κάνει ομοιοπαθητική, αν θα κάνει οτιδήποτε... κλασσική ιατρική... αυτό που τον ενδιαφέρει είναι να έχει αποτέλεσμα σαν θεραπεία. Οπότε, ο πολύς ο κόσμος από την κινέζικη ιατρική ξέρει τον βελονισμό και δεν ξέρει τίποτα άλλο και θα πάει σε κάποιον αν έχει ακούσει ότι αυτό που κάνει είναι αποτελεσματικό. Οπότε σε αυτό το πλαίσιο έρχεται κόσμος και παίρνει όλη την κινέζικη ιατρική- δηλαδή, θα πάρει συμβουλές, βότανα, δίαιτα, αν χρειαστεί βελονισμό, αν χρειαστεί τουινά... οτιδήποτε τελοσπάντων χρειαστεί για τον συγκεκριμένο

άνθρωπο. Και ο κόσμος είναι ευχαριστημένος γενικά και έρχεται. Τώρα στο γενικό πληθυσμό δεν έχω κάνει καμιά έρευνα...

Ε.Μ.: Όχι, όχι, καταλαβαίνω, γενικά όμως αυτή είναι η αίσθηση που υπάρχει, ότι στέλνει ο ένας τον άλλον, ότι γίνεται μέσω τέτοιων κύκλων...

Γ.Δ.: Ναι, ναι, κα επειδή συνήθως είναι αποτελεσματική η θεραπεία ο κόσμος ενδιαφέρεται. Και ειδικά ο κόσμος που έχει περάσει από άλλες θεραπείες της κλασσικής ιατρικής και δεν έχει δει χειροπιαστό αποτέλεσμα... ο βελονισμός είναι από τα πρώτα πράγματα που απευθύνονται γιατί είναι πραγματικά αποτελεσματικός. Από τις εναλλακτικές θεραπείες είναι από τις πιο αποτελεσματικές.

Ε.Μ.: Και έρχονται, δηλαδή, γνωρίζοντας μόνο τον βελονισμό, δεν έρχονται δηλαδή με προκατασκευασμένες εικόνες για το τι είναι...

Γ.Δ.: Όχι, οι περισσότεροι δεν είναι πολύ καλά ενημερωμένοι.

Ε.Μ.: Κατάλαβα. Αυτό βλέπετε να αλλάζει καθόλου; Βλέπετε να αυξάνεται ο κόσμος που ενδιαφέρεται...;

Γ.Δ.: Σίγουρα γιατί αυξάνεται και ο κόσμος που το εφαρμόζει. Δηλαδή, από τη στιγμή που υπάρχουν αυτή τη στιγμή 500 που είναι απόφοιτοι και υπάρχουν άλλοι 500 που είναι σε μια ντεμί κατάσταση... υπάρχουν δηλαδή χίλιοι άνθρωποι... από εκεί πέρα που πριν από δέκα χρόνια ήταν εκατό, άμα έχεις τώρα χίλιους σίγουρα αυτοί οι άνθρωποι κάνουν κάποιο είδους δουλειά. Τώρα αν είναι δυσφημιστική ή αν είναι διαφημιστική δεν το ξέρω...

Ε.Μ.: Υπάρχουν τέτοια περιστατικά δυσφημιστικά;

Γ.Δ.: Όταν ο άλλος δεν έχει αποτέλεσμα είναι λίγο δυσφήμιση. Και όταν ο άλλος δεν είναι καλός στη δουλειά του είναι δύσκολο να έχει αποτέλεσμα.

Ε.Μ.: Κατάλαβα. Οπότε αν περάσει και θεσμικά αυτό θα είναι και πιο...

Γ.Δ.: Ναι, θα είναι πιο ποιοτικό...

Ε.Μ.: Θα υπάρχει έλεγχος και θα είναι και ο κόσμος πιο... Μάλιστα, κατάλαβα. Νομίζω ότι γενικά αυτά ήθελα, την εικόνα, δηλαδή, του τι συμβαίνει στην Ελλάδα γιατί δεν είχα εικόνα είναι η αλήθεια... Κάτι άλλο εσείς έχετε να μου πείτε; Έχετε να επισημάνετε κάτι άλλο σχετικό;

Γ.Δ.: Απλά, όλα αυτά τα πράγματα- το φαγητό, οι πολεμικές τέχνες, η ιατρική είναι αλληλένδετα και έχουν να κάνουν με την ουσία του κινέζικου πολιτισμού η οποία είναι η φιλοσοφία στην ουσία. Οπότε, όλα αυτά είναι στην ουσία διαφορετικές προεκτάσεις που η ουσία τους έρχεται από ιδέες που ίσως ούτε οι ίδιοι οι κινέζοι έχουν ακριβώς στο μυαλό τους... είναι όπως εμείς οι Έλληνες που μπορεί να πεις στον άλλον «τι είναι δημοκρατία;» και να μην μπορεί να σου απαντήσει ακριβώς ή να σου δώσει μια ντεμί απάντηση που, όμως, επειδή είναι μέσα εδώ κάπως κάτι θα έχει πιάσει... αν του πεις «τι είναι σουβλάκι» θα σου πει τι είναι... το ίδιο βρίσκεται και εκεί πέρα. Και, στην ουσία, όλα αυτά που πιάνεις έχουν ένα πυρήνα που έχει να κάνει... όλο αυτό το πράγμα έχει ξεκινήσει από δυο τρεις βασικές έννοιες- το ένα είναι η έννοια του ολισμού, ότι όλα είναι ένα, δηλαδή εγώ με εσένα και τον άλλον είμαστε ένα, και τα πράγματα που συμβαίνουν εδώ έχουν άμεση σχέση με το περιβάλλον μας, με τα άστρα, κ.λπ..... Αυτή είναι η μεγαλύτερη θεωρία και μετά υπάρχουν μικρότερες θεωρίες... η θεωρία του γιν και του γιάνγκ, η θεωρία των αντιθέτων δηλαδή,

και η θεωρία των πέντε στοιχείων. Και μέσα από όλα αυτά έχουν αναπτυχθεί όλες αυτές οι τέχνες, είτε μιλάμε για πολεμικές τέχνες- γιατί εκεί πέρα για παράδειγμα μπορείς να κάνεις την τίγρη, η τίγρης έχει να κάνει με το ήπαρ γιατί έχει να κάνει με τους τένοντες... κατάλαβες; Ή η γλώσσα, η ποίηση... Όλα αυτά έχουν επηρεαστεί πάρα πολύ από τον πυρήνα της κινεζικής φιλοσοφίας. Και η διατροφή έχει πάρα πολύ μεγάλη σχέση με αυτό, γιατί η Κίνα έχει στο μυαλό της το «πρέπει να φάμε για να είμαστε υγείς», είναι πολύ μέσα στους ανθρώπους αυτό, οπότε ο άλλος ξέρει ότι πρέπει να φας πολλές γαρίδες για να έχεις αυτό το αποτέλεσμα... εσύ τώρα ξέρεις, ήσουν εκεί και τα έβλεπες... αν έμπαινες μέσα σε ένα ταξί μπορεί να σου έλεγε ο ταξιτζής «α, πάρε αυτό γιατί θα σου κάνει καλό» ή «να φας εκείνο, να φας το άλλο»...

Ε.Μ.: Μα πέρα από αυτό, το πόσο εμποτισμένο στη φιλοσοφία και την νοοτροπία της ζωής τους είναι αυτό είναι και το ότι ο χαιρετισμός τους, το «γειά σου» πολλές φορές δεν είναι «γειά σου» αλλά «έφαγες;» ή «τι έφαγες;»...

Γ.Δ.: Ναι, «吃饭了吗? »...

Ε.Μ.: Ναι, αυτό νομίζω δείχνει πόσο βαθιά ριζωμένο είναι αυτό το πράγμα...

Γ.Δ.: Ναι, ναι. Και πιο πολύ αυτό έχει ενδιαφέρον και ίσως θα έχει ενδιαφέρον στην εργασία σου, να δείξεις και τον πυρήνα όλου αυτού του πράγματος και αυτός ο πυρήνας φαίνεται να υπάρχει εδώ στην Ελλάδα και είναι, στην ουσία, αυτή η ένωση. Και αυτό που πρέπει να δούμε όλοι εμείς που ασχολούμαστε με αυτά τα πράγματα και υπάρχει ένας κίνδυνος είναι αυτή η αγάπη μας για αυτή την ουσία να γίνει πάτημα έτσι ώστε κάποιοι να το εκμεταλλεύονται για τους σκοπούς τους. Και η Κίνα αυτή τη στιγμή είναι ένα κράτος πολύ extroverted, κοιτάει προς τα έξω, έχει πάει στην Αφρική, έχει πάει στην Λατινική Αμερική, έχει ανοίξει τα Ινστιτούτα Κομφούκιος... Αυτό που γίνεται αυτή τη στιγμή είναι ότι διά μέσω του πολιτισμού γίνεται αυτό που κάναν οι Αμερικάνοι με το Hollywood, γίνεται ένα brainwashing ώστε να διεισδύσουν τις ιδέες τους και μετά από αυτό να έρθει όλο το οικονομικό... Έρχεται ως εικόνα κάτι πολύ ωραίου, έρχεται ως εικόνα ισορροπίας το τάι τσι και από πίσω έρχονται τεράστια οικονομικά συμφέροντα και εκεί πέρα θέλει λίγο μια προσοχή το κατά πόσο μπορεί όλο αυτό το πράγμα να γυρίσει σε κάτι άλλο.

Ε.Μ.: Μα κι εγώ, ο λόγος που ξεκίνησα να τα διερευνήσω όλα αυτά, τις διαφορετικές πολιτιστικές δραστηριότητες που υπάρχουν στην Ελλάδα είναι γιατί η Κίνα γίνεται όλο και μεγαλύτερο κομμάτι της ζωής στην Ελλάδα αυτή τη στιγμή- έρχονται εταιρείες, έρχονται κεφάλαια... αλλά έχω την αίσθηση ότι γενικότερα υπάρχει μια δυσπιστία προς την Κίνα, ο κόσμος δεν καταλαβαίνει ακριβώς τι είναι η Κίνα, νιώθει ότι είναι κάτι μακρινό, κάτι μεγάλο, κάτι εξωτικό αλλά δεν...

Γ.Δ.: Ναι, πιστεύω ότι ο μέσος Έλληνας δεν έχει ιδέα.

Ε.Μ.: Δεν έχει ιδέα, ναι. Για τον μέσο Έλληνα η Κίνα είναι δράκοι και Μάο...

Γ.Δ.: Ναι... Εγώ θυμάμαι την πρώτη φορά που πήγα το 2002 κάποιοι μου λέγανε ότι τρώγαν παιδιά εκεί... εγώ πήγα σε μια Κίνα που ως Έλληνας δεν είχα ιδέα πως ήταν, δεν είχα ιδέα. Και, φυσικά, όταν πήγα μας πέρασαν τα σαγόνια, δεν είχε καμία σχέση με αυτό που περίμενα.

Ε.Μ.: Εγώ το λέω αυτό και ντρέπομαι τώρα που το λέω... Εγώ πρώτη φορά πήγα στην Κίνα το 2009, που ήταν μετά από τους Ολυμπιακούς, και στο Πεκίνο συγκεκριμένα όπου ξέρω ότι είχε ήδη μεταμορφωθεί σε σχέση με το πώς ήταν πριν τους Ολυμπιακούς η

πόλη... και όταν έφυγα να πάω, θα πήγαινα για ένα μήνα πάλι σε ένα πανεπιστήμιο για θερινά σεμινάρια, είχα πάρει μαζί μου ένα κιλό παστέλια, ένα κιλό κρακεράκια, είχα πάρει μαζί μου δύο σαμπουάν- δεν ήξερα αν θα βρω σαμπουάν εκεί! Δηλαδή, δεν είχα εικόνα...

Γ.Δ.: Φαντάσου, εσύ που ασχολούνται κιόλας! Φαντάσου οι άλλοι!

Ε.Μ.: Ακριβώς! Οπότε γενικά τώρα εγώ βλέπω ότι υπάρχει μια δραστηριότητα σε όλους τους τομείς, ο κόσμος έχει αρχίζει να μαθαίνει κινέζικα- περισσότερο για σκοπούς επαγγελματικών, δηλαδή όσοι ασχολούνται με ναυτιλιακά, οικονομικά... Τα εστιατόρια που πλέον ανοίγουν και είναι κινέζικα και όχι vaguely ασιατικά εστιατόρια όπως ήταν μέχρι και πολύ πρόσφατα... Οι πολεμικές τέχνες που γίνονται όλο και πιο δημοφιλείς και βλέπω δράσεις... Βλέπω ότι σιγά σιγά, βήμα βήμα ο κόσμος μαθαίνει περισσότερα για τον κινέζικο πολιτισμό και αποκτά μια πιο καθαρή εικόνα του τι όντως είναι. Αυτά. Σας ευχαριστώ πάρα πολύ!

Γ.Δ.: Να 'σαι καλά!

Π2

Δημήτρης Κατακαλαίος, Ιδρυτής του «Πολιτιστικού Κέντρου Σαολίν Αθήνας», 14 Σεπτεμβρίου 2016

(συνέντευξη μέσω e-mail)

Ειρήνη Μαρκογιαννάκη: Πότε ιδρύθηκε, ποιος είναι ο σκοπός λειτουργίας και ποιες οι γενικότερες δράσεις του Πολιτιστικού Κέντρου Σαολίν Αθήνας;

Δημήτρης Κατακαλαίος: Η UNESCO την 1η Αυγούστου 2010, αναγνώρισε το Ναό Σαολίν σαν Πολιτιστικό Μνημείο της Ανθρωπότητας και το κατέταξε σαν Μνημείο Εξέχουσας Παγκόσμιας Σημασίας. Στο σύγχρονο κόσμο αποτελεί επιτακτική ανάγκη η αλληλοκατανόηση και οι πολιτιστικές ανταλλαγές, ενώ υπάρχει μια αυξανόμενη τάση επικοινωνίας μεταξύ των χωρών, των εθνών, των θρησκειών και των πολιτισμών. Με την ανάπτυξη της τεχνολογίας και την άνθιση των διεθνών πολιτιστικών ανταλλαγών, ο Πολιτισμός του Σαολίν έχει εξαπλωθεί στο εξωτερικό, μέσα από ένα ευρύ φάσμα πολιτιστικών ανταλλαγών. Έτσι το 2011, ξεκίνησε η ίδρυση του Ελληνικού Πολιτιστικού Κέντρου Σαολίν και του Πολιτιστικού Κέντρου Σαολίν Αθήνας. Ο σκοπός αυτών των κέντρων είναι να διαφυλάξουν και να προωθήσουν την ορθή, υγιή, άρτια και ολοκληρωμένη Πολιτιστική Κληρονομιά και τις Τέχνες του Σαολίν. Να παρέχουν πληροφορίες και να εγγυηθούν την αξιοπιστία, την πληρότητα και την ακρίβεια στη διδασκαλία και τη διάδοση της Κουλτούρας του Σαολίν. Το πολιτιστικό μας κέντρο έχει τρεις βασικούς στόχους, τους οποίους υλοποιεί με τις δράσεις του. 1. Να ενώσει τους ανθρώπους από όλα τα κοινωνικά στρώματα σε μια κοινή προσπάθεια διάδοσης της πολιτιστικής κουλτούρας του Σαολίν σε όλη την Ελλάδα. 2. Να προάγει τις διεθνείς πολιτιστικές ανταλλαγές, και την ενίσχυση της αμοιβαίας κατανόησης και εμπιστοσύνης. 3. Να διατηρήσει τη πληρότητα και την ακρίβεια των τεχνών του Σαολίν.

Ε.Μ.: Ποιες είναι οι πολεμικές τέχνες που διδάσκετε; Για ποιους λόγους επιλέγουν οι Έλληνες να ασχοληθούν με τις κινέζικες πολεμικές τέχνες;

Δ.Κ.: Οι πολεμικές τέχνες του Σαολίν, Σαολίν Κούνγκφου αναφέρονται στο παραδοσιακό πολιτισμικό σύστημα που έχει διαμορφωθεί στο συγκεκριμένο πολιτιστικό περιβάλλον του

ναού Σαολίν, στο βουνό Σονγκ μετά από μακρόχρονη ιστορική πορεία. Βασίζεται στη πεποίθηση της εσωτερικής δύναμης και αντικατοπτρίζει πλήρως τη σοφία του Τσαν. Και για το λόγο αυτό δεν θα πρέπει να αντιμετωπίζονται σαν ένα ξεχωριστό και μεμονωμένο κομμάτι του πολιτισμού Σαολίν. Αυτό είναι ήδη κατανοητό από μία μεγάλη μερίδα του Ελληνικού κοινού, η οποία προσέρχεται για να γνωρίσει την ιστορία και την κουλτούρα του Σαολίν, τη Φιλοσοφία, τις τέχνες του Σαολίν, όπως τη Ποίηση, τη Ζωγραφική, τη Καλλιγραφία, τη Παραδοσιακή Κινέζικη Ιατρική, τη Βοτανολογία και λοιπά, μέσα από το Σαολίν Κουνγκ Φου.

Ε.Μ.: Ποιες τάσεις ή αλλαγές έχετε παρατηρήσει τα τελευταία χρόνια ως προς την ενασχόληση του ελληνικού κοινού με τις κινέζικες πολεμικές τέχνες;

Δ.Κ.: Το ελληνικό κοινό, ήταν ανέκαθεν φιλικό προς τον κινέζικο πολιτισμό. Απλά τα τελευταία χρόνια, η εξέλιξη της επικοινωνίας και των μέσων ενημέρωσης, ιδιαίτερα του διαδικτύου και του κινηματογράφου, έκανε πιο προσιτή την ενημέρωση, με αποτέλεσμα να παρατηρείται μια μεγάλη άνθιση στο Σαολίν Κουνγκ Φου και το Πολιτισμό Σαολίν. Επίσης σημαντικό, είναι ότι οι κινέζικες πολεμικές τέχνες, χαρακτηρίζονται από ευγένεια και μια αυτοκαλλιέργεια, γεγονός που τις διαφοροποιεί εντελώς από τις διάφορες άλλες πιο πολεμοχαρείς τέχνες της δύσης.

Ε.Μ.: Πώς θεωρείται ότι εκφράζεται ο κινέζικος πολιτισμός μέσα από τις πολεμικές τέχνες;

Δ.Κ.: Ο Πολιτισμός Σαολίν είναι η αποκρυστάλλωση, 1500 χρόνων ιστορίας και πολιτιστικής εξέλιξης. Στη πραγματικότητα, η κουλτούρα του Σαολίν έφθασε σε πλήρη ανάπτυξη μετά από μία μακρά ιστορική πορεία συνεχών πολιτιστικών ανταλλαγών. Πολλές ήταν οι τέχνες που διασώθηκαν λόγω του Σαολίν, ή εξελίχθηκαν και άνθισαν λόγω του Σαολίν, όπως για παράδειγμα η κινέζικη ιατρική, η βοτανολογία, η καλλιγραφία και πολλές ακόμα τέχνες, αλλά και κινέζικα παραδοσιακά έθιμα, διασώθηκαν λόγω της τήρησής τους από τους μοναχούς Σαολίν. Έτσι σήμερα, κάποιος ασκούμενος στο Σαολίν Κουνγκ Φου, έρχεται σε άμεση επαφή με την τελετή τσαγιού τσαν, με την καλλιγραφία τσαν, την θεραπευτική άσκηση, και γενικά με τον κινέζικο τρόπο ζωής.

Ε.Μ.: Ποιές θεωρείτε ότι είναι οι γενικότερες στάσεις των Ελλήνων απέναντι στον κινέζικο πολιτισμό;

Δ.Κ.: Ο Κινέζικος πολιτισμός είναι από τους αρχαιότερους στον πλανήτη, όπως και ο Ελληνικός πολιτισμός. Θεωρώ ότι η τεράστια αυτή ιστορική πορεία χιλιετιών αυτών των δύο πολιτισμών έχει οδηγήσει αυθόρμητα, στον αλληλοθαυμασμό και τον αλληλοσεβασμό. Ο Έλληνας, εκ φύσεως, έδειχνε σεβασμό στους άλλους πολιτισμούς πόσο μάλλον στον κινέζικο. Την περίοδο μάλιστα που η Κίνα ήταν αποκομμένη από τη δύση, πολλοί ήταν εκείνοι που θεωρούσαν οτιδήποτε ανατολίτικο, ως κινέζικο και το θαύμαζαν. Οι Έλληνες ελκύονται από το κινέζικο πολιτισμό. Πιστεύω πως δεν υπάρχει σπίτι ελληνικό που να μην φιλοξενεί ένα έργο τέχνης από την Κίνα. Είτε αυτό είναι πίνακας, είτε πορσελάνη, είτε μια απλή καρτ ποστάλ. Ανήσυχος νους εκ φύσεως θέλει να γνωρίσει νέα πράγματα και νέους πολιτισμούς, πόσο μάλλον πολιτισμούς με ίδια χρονικά ιστορική πορεία, που ποτέ όμως δεν γνώρισε, γιατί ήταν εγκλωβισμένος στην άλλη μεριά της γης.

Π3

Δέσποινα Κλουβάτου, Βοηθός Διευθυντή στο Ινστιτούτο Κομφούκιος του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών, 30 Ιουλίου 2016

Ειρήνη Μαργογιαννάκη: Καταρχήν, ξεκινώντας, πρέπει να σας ρωτήσω αν δέχεστε να καταγραφεί η συνομιλία μας.

Δέσποινα Κλουβάτου: Ναι, ναι, προφανώς.

Ε.Μ.: Σας ευχαριστώ. Λοιπόν, πρώτα θέλω να σας ρωτήσω από πότε λειτουργεί στην Ελλάδα το Ινστιτούτο Κομφούκιος;

Δ.Κ.: Από το 2009.

Ε.Μ.: Και ποια είναι η δομή του Ινστιτούτου; Πως εντάσσεται στην παγκόσμια σφαίρα του Chinese Language Culture International της Κίνας;

Δ.Κ.: Είναι αναγνωρισμένο Ινστιτούτο Κομφούκιος και ανήκει στα 500 Ινστιτούτα Κομφούκιος σε όλο τον κόσμο. Και ανήκει, όμως, στα 10 του κόσμου, το τρίτο στην Ευρώπη, που είναι Business Confucius Institute, δηλαδή έχει σχέση με την επιχειρηματικότητα, δεν είναι απλά Confucius Institute το οποίο είναι μόνο στοχευμένα στη διάδοση μόνο της κουλτούρας και της κινεζικής γλώσσας αλλά είναι και στην κινέζικη επιχειρηματικότητα, δηλαδή και για τις σχέσεις τις επιχειρηματικές με τους κινέζους και οποιεσδήποτε οικονομικές σχέσεις ή πολιτιστικές και οικονομικές μπορεί να έχουμε. Για αυτό είναι Business Confucius Institute, είναι δέκα μόνο σε όλο τον κόσμο.

Ε.Μ.: Και πως προέκυψε η ένταξή του στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών;

Δ.Κ.: Για αυτό, επειδή η συνεργασία του είναι με το Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών και το Hanban, που είναι τα κεντρικά του Confucius Institute, τα headquarters στην Κίνα, που υπάγεται στο Υπουργείο Παιδείας της Κίνας κάτω από την κυβέρνηση της Κίνας, και η συνεργασία αυτή έφερε στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο και σε συνεργασία στην Κίνα με το UIB το πανεπιστήμιο, είναι το αντίστοιχο του Οικονομικού εδώ πανεπιστημίου, εμείς συνεργαζόμαστε με το University of International Business and Economics στο Πεκίνο, όμορο του ΟΠΑ.

Ε.Μ.: Εκτός, λοιπόν, από τα μαθήματα γλωσσομάθειας, τι άλλες δράσεις κάνει το Ινστιτούτο;

Δ.Κ.: Λοιπόν, να πάμε σε ό,τι έχει σχέση με εκπαιδευτικά πρώτα απ' όλα. Εκτός από ημερίδες, που μπορεί να διοργανώνει σε θέματα κουλτούρας και πολιτισμού, μπορεί να έχουν σχέση με τις πολεμικές τέχνες, με την κινέζικη κουζίνα, με την κινέζικη καλλιγραφία, με κινέζικη μουσική, χορό, ενδυματολογία, αρχαία κινέζικη τέχνη- όλα αυτά σε σχέση πολλές φορές και με τον αρχαίο ελληνικό πολιτισμό.

Ε.Μ.: Μάλιστα. Και αυτά γίνονται σε συνεργασία με άλλα πανεπιστήμια;

Δ.Κ.: Όχι, γίνονται σε συνεργασία με εξειδικευμένους καθηγητές σε αντίστοιχους τομείς οι οποίοι έρχονται και κάνουν κάποιες διαλέξεις και είναι ελεύθερη η παρακολούθηση, η ακρόαση, όπως θέλεις, η συμμετοχή από όποιον ενδιαφέρεται να συμμετέχει. Αυτές είναι, περίπου, μία τον μήνα... κάπως έτσι περίπου αναλύονται μέσα στον χρόνο. Εκτός αυτού, υπάρχουν γεγονότα άλλα τα οποία μας οδηγούν σε εκδηλώσεις στο Ινστιτούτο Κομφούκιος. Δηλαδή, η CIA (Confucius Institute Day), το Mid-Autumn Festival... *[ανοίγει τις σελίδες των εκδηλώσεων στον ιστότοπο του Ινστιτούτου Κομφούκιος]* η Confucius Institute Day έγινε στις 26 Σεπτεμβρίου 2015. Λοιπόν, έχουμε το Chinese Bridge το οποίο διεξάγεται κάθε χρόνο, η Κινέζικη Γέφυρα. Είναι ένας διαγωνισμός που συμμετέχουν ανάλογα- υπάρχουν δύο κατηγορίες: ή μέχρι τρίτη λυκείου ή από απόφοιτους λυκείου και πάνω, για φοιτητές

πανεπιστημίου, οι οποίοι συμμετέχουν σε έναν διαγωνισμό που λέγεται Κινεζική Γέφυρα, έχει 4-5 κριτές, έρχονται οι μαθητές, οι υποψήφιοι μάλλον, και παρουσιάζουν κάτι στα κινέζικα, μπορεί να είναι χορός, μπορεί να είναι θέατρο, μπορεί να είναι πολεμικές τέχνες, παρουσιάζουν κάτι, μιλάνε για την Κίνα, όσο μπορούν, ο καθένας στο επίπεδο της κινεζικής που έχει αναπτύξει, δεν υπάρχει συγκεκριμένο επίπεδο που πρέπει να διαγωνιστείς, μπορεί από πολύ αρχάριοι μέχρι εξαιρετικά υψηλό, και ανάλογα αυτοί βαθμολογούνται και μέσα από ένα τεστ που γίνεται γραπτό για τη γλώσσα αλλά γενικώς και για το ενδιαφέρον τους για τον πολιτισμό και την ανάμειξή αυτή που είχαν για να παρουσιάσουν αυτό το οποίο παρουσίασαν. Όταν βγαίνει λοιπόν από αυτό ένας νικητής και ένας ακόλουθος, κάπως έτσι, αναπληρωματικός, όπως θέλεις να το πάρεις, οι οποίοι πηγαίνουν και εκπροσωπούνε την Ελλάδα κάθε χρόνο στον διεθνή διαγωνισμό Chinese Bridge στην Κίνα κάθε καλοκαίρι. Οι νικητές κερδίζουν υποτροφία από αυτό τον διαγωνισμό προκειμένου να σπουδάσουν σε κάποιο κινέζικο πανεπιστήμιο. Εμείς έχουμε φοιτητή εδώ ο οποίος πέρυσι κέρδισε στο Chinese Bridge και εξαργύρωσε το φετινό ακαδημαϊκό έτος την υποτροφία του στο Πανεπιστήμιο του Πεκίνου, το καλύτερο πανεπιστήμιο της πόλης.

Ε.Μ.: Με τι κέρδισε στον διαγωνισμό; Τι παρουσίασε;

Δ.Κ.: Ε, δεν ξέρω, θα σε γελάσω. *[γέλια]*

Ε.Μ.: Να ρωτήσω, όσον αφορά τις ημερίδες που αναφέρατε νωρίτερα, τι είδους κοινό έρχεται να τις παρακολουθήσει; Δηλαδή, τι ενδιαφέρον βλέπετε να συγκεντρώνει;

Δ.Κ.: Επιστήμονες, φοιτητές, ερευνητές και όσοι ασχολούνται με την κινεζική γλώσσα. Όσοι πιστεύουν, δηλαδή, ότι η παρουσία σε ένα γεγονός το οποίο θα έχει, πρώτα απ' όλα, την κινεζική γλώσσα ως γλώσσα χρήσης και, στη συνέχεια, θα μιλάνε για τον κινέζικο πολιτισμό- αυτό είναι το έναυσμα γιατί δεν υπάρχει κάτι τέτοιο συνηθισμένο να μπορείς να το βρεις στην Αθήνα, δεν γίνονται τέτοιες διοργανώσεις, για αυτό τους ενδιαφέρει.

Ε.Μ.: Μάλιστα. Να ρωτήσω τώρα, για το κομμάτι της γλωσσομάθειας. Για ποιους λόγους βλέπετε ότι έρχονται οι Έλληνες να μάθουν κινέζικα;

Δ.Κ.: Λοιπόν, σε μικρή ηλικία, τα παιδιά δηλαδή οι ανήλικοι που έρχονται, είναι κατά κύριο λόγο απ' ό,τι έχει δείξει η πείρα, ή από γονείς που έχουν εμπορικές σχέσεις και δραστηριότητες με την Κίνα, είναι επιχειρηματίες οι οποίοι δραστηριοποιούνται και στην Κίνα και, ενδεχομένως, απ' ότι έχω καταλάβει, θα θέλουν τα παιδιά τους να αναλάβουν αργότερα τις επιχειρήσεις, ή είναι στο λύκειο και σπουδάζουν στο πανεπιστήμιο, ή τελευταίες τάξεις του λυκείου και θέλουν να τους βάλουν πάλι στο εμπόριο να ακολουθήσουν την δική τους δουλειά. Λοιπόν, αμέσως το πρώτο πράγμα που θέλουν είναι τα παιδιά τους να μάθουν κινέζικα για να ακολουθήσουν έτσι την επιχείρηση, να είναι πιο βολικές οι σχέσεις. Μια κατηγορία είναι αυτή. Άλλη κατηγορία είναι διπλωματών και ακολούθων πρεσβείας οι οποίοι έχουν πάει κατά καιρούς στην Κίνα είτε ως ακόλουθοι της δικής μας Πρεσβείας είτε άλλων Πρεσβειών ή άλλων πολιτικών ή δημόσιων θέσεων στην Κίνα, και τα παιδιά τους κάνουν ένα διάστημα στην Κίνα, όμως, επειδή πηγαίνουν σε ξένα σχολεία στην Κίνα και όχι σε κινέζικα (αγγλικά, γαλικά, κ.λπ.), τα κινέζικα τα μαθαίνουν μόνο μέσω της επικοινωνίας εκεί. Για την ακαδημαϊκή επάρκεια... είναι εντελώς διαφορετικό πράγμα η ακαδημαϊκή και η επικοινωνιακή επάρκεια στη γλώσσα. Αναζητούν, λοιπόν, την ακαδημαϊκή επάρκεια στη γλώσσα, για αυτό το λόγο έρχονται. Από εκεί και πέρα, έχουμε φοιτητές πολλούς οι οποίοι έχουν κατεύθυνση τα οικονομικά, τα ναυτιλιακά και ενδιαφέρονται, ειδικά μετά την COSCO με την ναυτιλία εδώ στην Ελλάδα και το άνοιγμα που θα κάνουν και άλλες επιχειρήσεις εδώ, για ένα παραπάνω σημαντικό προσόν αναζήτησης εργασίας. Είναι πάρα πολύ σημαντικό για τους νέους σήμερα, οι περισσότεροι κάνουν εντελώς άλλα πράγματα από αυτά που

σπουδάζουν και, όταν λέω εντελώς άλλα πράγματα εννοώ... σερβίζουν σε καφετέριες, είναι κούριερ, εννοώ ούτε καν σε επιστημονικό αντικείμενο, κάνουν κάτι άλλο απλά για να συνεισφέρουν και να μπορούν να έχουν τα έξοδά τους να πληρώνουν γιατί έχουν τελειώσει τις σπουδές τους και οι γονείς τους δεν μπορούν άλλο να τους συντηρούν. Επαγγελματικό προσόν, ναι. Έχουμε καθηγητές άλλων γλωσσών, ξένων γλωσσών, οι οποίοι είναι μαθητές στον Κομφούκιο, ή οι οποίοι είναι μεταφραστές-καθηγητές ξένων γλωσσών, κυρίως ευρωπαϊκών, και θέλουν να μάθουν άλλη μια γλώσσα ώστε να διδάξουν και αυτή τη γλώσσα γιατί βλέπουν ότι υπάρχει μια ζήτηση και ένα άνοιγμα σήμερα. Έχουμε και τέτοιους αρκετούς. Άλλες κατηγορίες σημαντικές... Ποιες άλλες κατηγορίες σημαντικές είναι; Κυρίως αυτό, το επαγγελματικό ενδιαφέρον, δηλαδή, η αναζήτηση εργασίας, ένα προσόν παραπάνω που δεν θα το έχουν άλλοι. Έχουμε αρκετούς στρατιωτικούς, ναι. Η υπηρεσία του στρατού έχει δικό της διδασκαλείο ξένων γλωσσών. Κάνανε, λοιπόν, εκεί αρκετοί στρατιωτικοί εντατικά κινέζικα, κάνανε έξι ώρες τη μέρα, και μέσα σε ένα χρόνο πήρανε το 4 [γέλια]. Γιατί; Γιατί, απ' ό,τι έχω μάθει, γιατί έχω και ένα γνωστό, ο οποίος έχει μεγάλη θέση στα ελικόπτερα του πολεμικού και ο οποίος είναι τώρα στην Business την τάξη, είναι στο πέμπτο επίπεδο της κινεζικής... διότι ανοίγουν θέσεις στον στρατό, ή υπάρχει προοπτική ανοίγματος θέσεων στον στρατό, οι οποίες θα θέλουν να υπάρχει και η γνώση της κινεζικής ή θα μοριοδοτείται, αν θέλεις, η γνώση της κινεζικής προκειμένου να διεκδικήσεις καλύτερη θέση στην ιεράρχηση του στρατού. Έχουμε αρκετούς.

Ε.Μ.: Ωραία. Και όταν μιλάμε για γνώση της κινεζικής, εσείς, απ' ότι βλέπετε, πόσο καιρό αντέχουν και κάνουν μάθημα; Πόσες τάξεις προχωράνε οι περισσότεροι μαθητές; Τι επίπεδο της γλώσσας φτάνουν;

Δ.Κ.: Οι περισσότεροι, η πλειοψηφία- και σε άλλες γλώσσες ευρωπαϊκές έχω παρατηρήσει εγώ συμβαίνει το ίδιο, όχι μόνο στην κινεζική- πάνε μέχρι το επίπεδο 4, το αντίστοιχο B2 είναι το επίπεδο 4 στην κινεζική, είναι το επίπεδο που είναι το αντίστοιχο του Lower, ας πούμε. Μέχρι εκεί, πάνε. Μετά από το 4, δηλαδή προς το πέμπτο επίπεδο, επειδή αυξάνεται κατά πολύ και η ύλη στην ίδια την κινεζική γλώσσα και η δυσκολία είναι αρκετά μεγαλύτερη πλέον, πολλοί οι οποίοι δεν έχουν απτό στόχο, οι οποίοι, δηλαδή, αναζητούσαν ένα επίπεδο επικοινωνιακό να έχουν, να φτάσουν, χωρίς να υπάρχουν πολύ μεγάλες απαιτήσεις στη γλώσσα παραπάνω, μπορεί να σταματήσουν εκεί ή για να μπορούν να έχουν ένα επίπεδο συνεννόησης σε μια καθημερινότητα, στα βασικά πράγματα. Αυτοί οι οποίοι θέλουν το παραπάνω, θα συνεχίσουν προς το πέμπτο επίπεδο. Υπάρχουν αρκετοί όμως, πια, που συνεχίζουν και στο πέμπτο και παραπάνω, για αυτό έχουμε βάλει εμείς και φέτος καινούργιο τμήμα και Spoken Chinese, το οποίο επίσης δεν υπήρχε, γιατί πολλές φορές δεν... ναι, Intermediate Spoken Chinese... επίσης Business, Tourism, Hospitality Spoken Chinese πάλι, και έχουμε βάλει και την F την τάξη, που δεν υπήρχε, είναι ένα επίπεδο μετά το πέμπτο και μεταξύ, δηλαδή από το πέμπτο επίπεδο εμείς πηγαίναμε κατευθείαν στο Business, είπα λοιπόν εγώ, πρότεινα από την εμπειρία μου με την ισπανική γλώσσα που την έχω κι αυτή τελειώσει εγώ προσωπικά... είπα, λοιπόν, ότι όταν εγώ τελείωσα την ισπανική γλώσσα στην πρεσβεία, επειδή δεν υπάρχουν στην Ελλάδα ούτε πολλές εκδηλώσεις ούτε η δυνατότητα να μιλάς ή να βλέπεις την ισπανική γλώσσα παντού για να μην χάνεσαι από αυτήν... είπα, λοιπόν, τι πρέπει να κάνω; Και κοίταξα τότε και είχε η πρεσβεία μαθήματα για τον ισπανικό κινηματογράφο, την ισπανική λογοτεχνία, μετάφραση ισπανικά-ελληνικά, είχε τμήματα άλλα τα οποία τι κάνουνε: πας δύο, τρεις, τέσσερις ώρες την εβδομάδα και κρατάς αυτή την επικοινωνία με την γλώσσα, να μην χάνεσαι από την γλώσσα, να μην φεύγεις και να πρέπει μονίμως να είσαι σε ιστοσελίδες αλλόγλωσσες για να διαβάξεις, να μην χάνεις την επαφή. Είπα, λοιπόν, ότι είχα παρατηρήσει ότι φεύγοντας, ότι τελειώνοντας πολλοί από την τάξη την E, το πέμπτο επίπεδο, υπήρχε ένα κενό μέχρι να πάνε στο Business και πολλοί δεν ενδιαφέρονται και για το Business το κομμάτι, θέλουν να είναι απλά μέσα στη γλώσσα, για αυτό και βγήκε και το F το τμήμα φέτος, κάπου σαν γέφυρα μεταξύ

όλων αυτών... και το Spoken και το Hospitality... διότι έχουμε αρκετό κόσμο, και είχαμε και εταιρείες πολλές, και ξεναγούς, και τουριστικά γραφεία που μας ζητήσανε κόσμο φέτος για να συνοδεύσει κινέζους τουρίστες.

Ε.Μ.: Κόσμο από τους καθηγητές ή από τους μαθητές του Κομφούκιου;

Δ.Κ.: Από μαθητές μου ζητήσανε. Μου ζητήσανε μαθητές με καλό επίπεδο κινεζικής, χωρίς να χρειάζεται να τους κάνουνε ξενάγηση... ξενάγηση δηλαδή σε έναν αρχαιολογικό χώρο, είναι προφανές ότι δεν θα είχαν το λεξιλόγιο να κάνουν όλη αυτή τη μετάφραση, τη διερμηνεία ή οποία απαιτείται. Όμως για μια απλή καθοδήγηση, να ρωτήσει κάτι, ένα απλό πράγμα ο άλλος και να απαντήσει... αυτό θέλανε. Αρκετοί, και για νησιά φέτος, και για την Αττική, και για την Κρήτη... για πολλά μέρη μου ζητήσανε κόσμο.

Ε.Μ.: Οπότε υπάρχει ανάγκη για αυτό το τμήμα.

Δ.Κ.: Υπάρχει ανάγκη και υπάρχει, απ' ότι βλέπω, από πρόπερσι με πέρυσι και με φέτος υπάρχει μια αύξηση σε όλη αυτή τη ζήτηση, σταδιακή.

Ε.Μ.: Και βλέπετε ότι τώρα που γίνονται όλο και πιο στενές οι σχέσεις της Ελλάδας με την Κίνα...

Δ.Κ.: Θα έρθει ακόμα περισσότερο. Ναι, ναι, έτσι αναμένεται.

Ε.Μ.: Και ποιοι τομείς βλέπετε εσείς, εκτός από τον τουρισμό και το εμπόριο...

Δ.Κ.: Οι επιχειρήσεις. Το εμπόριο, το εμπόριο είναι κατά κύριο λόγο. Γιατί η Κίνα έχει ακόμη πολύ φτηνή κατασκευή, λόγω του πολύ φτηνού κόστους εργατικού και υλικών και είναι αρκετά φτηνά τα προϊόντα να έρχονται από εκεί. Δεν υπάρχει αυτή τη στιγμή άλλος που να μπορούνε να συγκριθούνε, για τις ποσότητες που έρχονται τουλάχιστον σε όλη την Ευρώπη από την διακίνηση των προϊόντων. Το εμπόριο θα συνεχιστεί έτσι, όσο αυξάνεται και το ΑΕΠ της Κίνας και έχει γοργούς ρυθμούς ανάπτυξης αυτό θα συνεχίζεται. Υπάρχει πλέον και μεγάλη και διεύρυνση στην Ελλάδα, απ' ότι είδαμε, ινστιτούτα ξένων γλωσσών οι οποίοι θα εντάξουν από το προσεχές ακαδημαϊκό έτος την κινεζική. Βλέπουν ότι υπάρχει ζήτηση. Έχουν μαθητές, δηλαδή, απ' ότι φαίνεται, που ζητούνε να γίνουν μαθήματα κινεζικής. Το Ινστιτούτο Κομφούκιος συνεργάζεται και με το Πανεπιστήμιο Αθηνών, στο πειραματικό σχολείο που ανήκει στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, όπου κάνουνε κινέζικα.

Ε.Μ.: Από τι ηλικία;

Δ.Κ.: Στο δημοτικό. Έχουμε το Πειραματικό Αμπελοκήπων το γυμνάσιο, επίσης και εκεί κάνουνε κινέζικα. Έχουμε μια συνεργασία να δημιουργηθούν Confucius Classrooms λέγονται... δεν είναι Confucius Institute, γιατί Confucius Institute είναι ένα αυτή τη στιγμή στην Ελλάδα, οτιδήποτε άλλο θα πρέπει να γίνει κάτω από εμάς και υπό τον έλεγχό μας, οπότε θα μπορούν να ανοίξουν, όμως, προσεχώς είναι τα σχέδια του Κομφούκιου να ανοίξουν Confucius Classrooms στην Ελλάδα, τα οποία θα ακολουθούν το πρόγραμμα το δικό μας όσο είναι δυνατόν, δεν ξέρω αν θα μπορούν να καλύπτουν τόσα τμήματα, φαντάζομαι πως όχι, δεν έχουν την δυνατότητα για τόσους καθηγητές, αλλά να καλύπτουν τοπικά και περιφερειακά και σε επίπεδο ανά την Ελλάδα και στην επαρχία, δηλαδή στις μεγάλες πόλεις: Πάτρα, Ηράκλειο Κρήτης, Θεσσαλονίκη, Ρόδο... θα κοιτάξουμε, και θα γίνει μια έρευνα την οποία την συντονίζω, την φτιάχνω, δηλαδή, αυτή τη στιγμή εγώ να γίνει από τον Σεπτέμβριο, να μοιραστούν κάποια ερωτηματολόγια σε όλη την Ελλάδα σε σχολεία για να δούμε

την πρόθεση και το ενδιαφέρον που θα υπάρχει. Παρεμπιπτόντως, μπορώ να στην προωθήσω αυτή την έρευνα. Δεν την έχω ακόμα τελειώσει γιατί τι έγινε... μου δώσανε ένα κείμενο 50 σελίδων περίπου με πάρα πολλές ερωτήσεις από το Hanban. Αυτό είναι άχρηστο εντελώς για τα δεδομένα της Ελλάδας.

Ε.Μ.: Αυτό, δηλαδή, συμβαίνει και σε άλλες χώρες;

Δ.Κ.: Αυτό το συγκεκριμένο, όπως μου το δώσανε, δεν ξέρω που το έχουνε μοιράσει... έτσι που μου το δώσανε πρώτα απ' όλα είναι πάρα πολύ μεγάλο, δεν μπορείς να δώσεις ερωτηματολόγιο να διαβάξει ο άλλος δυο μέρες σπίτι του... λοιπόν, αυτό το κόψαμε εδώ και το μειώσαμε στις δέκα σελίδες... *[βρίσκει στο γραφείο ένα πρόχειρο ερωτηματολόγιο]* Είναι αυτό το πράγμα, το οποίο το μαζέψαμε σε δέκα ερωτήσεις... δεν γίνεται ούτε αυτό το πράγμα να δοθεί στην παιδεία την δική μας, διότι θα ήταν εξαιρετικά ενδιαφέρον αυτό να μας το απαντήσουν οι μαθητές του Ινστιτούτου Κομφούκιος, έτσι όπως μου δόθηκε εμένα, δηλαδή απευθύνεται σε ανθρώπους που γνωρίζουν για το Ινστιτούτο Κομφούκιος, γνωρίζουν για το καθεστώς του, για τους καθηγητές του, για τον τρόπο που διδάσκει... οπότε είναι άχρηστο αυτό το πράγμα να μοιραστεί σε ανθρώπους που δεν γνωρίζουν καν την ύπαρξη του Ινστιτούτου στην Ελλάδα και πόσο μάλλον για την κινέζικη γλώσσα... Οπότε, έχω μπει σε μια διαδικασία να το φτιάξω, να φτιάξω ένα άλλο από την αρχή προφανώς, να έχει στοιχεία από εδώ αλλά και να μην έχει σχέση με αυτό διότι δεν μπορεί να έχει σχέση με αυτό! Λοιπόν, είμαι τώρα στο μάζεμα αυτού του πράγματος, αν μπορώ να το κάνω δέκα ερωτήσεις ή ακόμα και λιγότερες. Είμαι στην τέταρτη ερώτηση περίπου...

Ε.Μ.: Το οποίο αυτό θα μοιραστεί σε σχολεία, σε μαθητές;

Δ.Κ.: Αυτό, θα πάρουμε ειδική άδεια... να στα πάρω από την αρχή. Όταν, λοιπόν, μου είπαν ότι σκέφτονται να κάνουν αυτό και να δουν τι ενδιαφέρον υπάρχει στην Ελλάδα για να ανοίξουν Confucius Classrooms...

Ε.Μ.: Η πρόταση δηλαδή ήρθε από το Hanban;

Δ.Κ.: Περίμενε. Confucius Classroom θα ανοίξει τώρα, αυτό το ακαδημαϊκό έτος, έχουμε μια συνεργασία με ένα σχολείο στη Γλυφάδα, λέγεται Ιορδανάκειο, είναι ιδιωτικό, «Ιορδανάκεια Σύγχρονα Εκπαιδευτήρια», σε αυτό θα λειτουργήσει Confucius Classroom. Έχουν ήδη ξαναδιδάξει εκεί δικοί μας καθηγητές, σε παιδιά που είχαν ενδιαφέρον να μάθουν κινέζικα, και θα γίνει Confucius Classroom να μπορεί να δεχθεί στην περιοχή της Γλυφάδας, όπου βρίσκεται, παιδιά από όλα τα νότια προάστια και σε διάφορα επίπεδα. Όταν αυτοί ξεκινήσουν να το οργανώσουν, θα τους βοηθήσουμε σε οποιοδήποτε τομέα χρειαστεί, και στο στήσιμο των τάξεων, κ.λπ. Αυτό ακριβώς θέλουμε να κάνουμε και στην υπόλοιπη Ελλάδα. Διότι υπάρχουν πάρα πολλοί οι οποίοι βρίσκονται στην επαρχία, δεν υπάρχουν καθηγητές αξιόπιστοι... καθηγητές μπορεί να υπάρχουν, αξιόπιστοι δεν υπάρχουν στην επαρχία εύκολα για να μπορούν να τους κάνουνε μαθήματα, ούτε μέσω Skype, ούτε μέσω συστημάτων τέτοιων διαδικτύου έχει γίνει μέχρι στιγμής ικανοποιητική μάθηση στην κινέζικη γλώσσα... Οπότε, όλοι αυτοί, εκτός του ότι έρχονται και δίνουν εξετάσεις εδώ, όποτε έχουμε εξεταστικές, κυρίως το καλοκαίρι, αυτοί θέλουν κατά τη διάρκεια του χρόνου να μπορούν εκεί που βρίσκονται να κάνουν μαθήματα. Είναι προφανές. Έχουμε και στρατιωτικούς αρκετούς, οι οποίοι υπηρετούν σε διάφορες πόλεις, και έχουμε και από εκεί ζήτηση... Και λοιπούς, φοιτητές από άλλα πανεπιστήμια στη Θεσσαλονίκη, Πάτρα... οι οποίοι ενδιαφέρονται και θέλουν να μάθουν κινέζικα. Έτσι,, λοιπόν, θα δημιουργηθούν Confucius Classrooms.

Ε.Μ.: Πολύ ωραία.

Δ.Κ.: Για να δούμε λοιπόν το ενδιαφέρον αυτό, είπαμε ότι πρέπει να γίνει μια έρευνα, να μοιραστούν κάποια ερωτηματολόγια, για να μπορέσουμε να δούμε τι ενδιαφέρον υπάρχει-πραγματικό, ουσιαστικό ενδιαφέρον... σε ποια επίπεδα, σε ποιες ηλικίες, και ίσως και κάποια οικονομικά στοιχεία ταυτόχρονα. Αυτό, λοιπόν, χρειάζεται ειδική άδεια για να γίνει. Για να κάνεις σε σχολείο οτιδήποτε, πρέπει να πάρεις ειδική άδεια από το Υπουργείο, από τις Διευθύνσεις Δευτεροβάθμιας και Πρωτοβάθμιας κ.λπ., κ.λπ. Όπως καταλαβαίνεις, λοιπόν, αυτό που μου δόθηκε εμένα στην αγγλική είναι άχρηστο αν δεν μεταφραστεί πρώτα απ' όλα, διότι το Υπουργείο δεν πρόκειται ποτέ να δώσει άδεια για κάτι που είναι σε άλλη γλώσσα. Πρώτα απ' όλα λοιπόν έπρεπε να μεταφραστεί. Η μετάφραση είναι το πιο εύκολο πράγμα, το πρόβλημα είναι ότι είναι άχρηστο έτσι όπως είναι δομημένο διότι άμα το παρουσιάσουμε έτσι όπως είναι θα είναι μια αποτυχία διότι κανείς δεν θα μπορέσει να απαντήσει σε καμία ερώτηση. Για αυτό και πρέπει να γίνει από την αρχή και στην ελληνική γλώσσα. Και ανέλαβα να το κάνω εγώ γιατί έχω ξανακάνει αντίστοιχη έρευνα για την δική μου τη διατριβή σε σχολεία της Αττικής. Έχω αναλάβει το κομμάτι της έρευνας και τα υπόλοιπα, επειδή θα πρέπει να κάνουν επαφές με την Ελλάδα, θα πρέπει να τα τρέξουν οι ίδιοι, να κάνουν και ταξίδια, ή εγώ αν θέλουν μαζί τους για να τους εξηγήσω στην ελληνική... διότι στον Κομφούκιο δεν υπάρχει κανείς άλλος να μιλάει ελληνικά εκτός από εμένα εδώ και, φυσικά, τον έναν διευθυντή. Έχουμε δύο διευθυντές στο Ινστιτούτο Κομφούκιος, αυτή είναι η δομή του. Έχουμε έναν διευθυντή από την ελληνική πλευρά που είναι καθηγητής στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο, ο κ. Καρδαράς Δημήτρης, και έχουμε και έναν διευθυντή από την πλευρά των κινέζων, είναι ο κ. Zu Lijun, ο οποίος είναι και αυτός καθηγητής στο UIBE το πανεπιστήμιο, με ειδίκευση στη μετάφραση αγγλική-κινεζική, εκεί δηλαδή στο πανεπιστήμιο, και είναι εδώ διευθυντής του Κομφούκιου.

Ε.Μ.: Ο οποίος βρίσκεται στην Ελλάδα ή...

Δ.Κ.: Βρίσκεται μόνιμα στην Ελλάδα με συμβόλαιο τετραετές ή πενταετές, θα σε γελάσω. Εκεί νομίζω, γύρω στα τέσσερα χρόνια είναι.

Ε.Μ.: Κατάλαβα. Να ρωτήσω, αυτή τη στιγμή στην υπόλοιπη Ελλάδα, εκτός Αθηνών, ποια είναι η κατάσταση όσον αφορά έτσι την κινέζικη γλώσσα, τον κινέζικο πολιτισμό; Δηλαδή, στην Αθήνα, είναι η πρωτεύουσα, είναι το κέντρο, είναι πιο έντονη η δραστηριότητα και πιο ζωντανή. Εκτός Αθηνών, τι εικόνα έχετε για την...

Δ.Κ.: Μηδαμινή έως καθόλου. Από τα τηλεφωνήματα που έχω λάβει, από τους ανθρώπους που μένουν στην επαρχία, έχουν κάποιους κινέζους εκεί που τους κάνουν μαθήματα και οι οποίοι παρουσιάζονται ως καθηγητές... το λέω έτσι διότι, προσωπικά, δεν τους έχω γνωρίσει και επειδή, προσωπικά, έχω γνωρίσει άλλους που πάλι παρουσιάζονται ως καθηγητές όμως τα διαπιστευτήριά τους δεν είναι τέτοια για να είναι καθηγητές της κινεζικής... γιατί έχει εμφανιστεί το εξής παράδοξο, πάρα πολλοί μαθητές οι οποίοι έχουν πάρει το 4 επίπεδο του HSK, πάνε σε φροντιστήρια ή ιδιαίτερα και κάνουν του HSK 1 και του 2 πτυχία. Είναι πολύ συχνό αυτό.

Ε.Μ.: Το οποίο, ειδικά στην κινεζική γλώσσα που έχει τόσο διαφορετική δομή και λογική από οποιαδήποτε άλλη γλώσσα, δεν...

Δ.Κ.: Δυστυχώς. Εγώ είπα, αφήστε, λέω, την κινεζική, πείτε μου για την αγγλική που υπάρχει παντού και την ξέρουν από μωρά και τη μιλάνε... θα εμπιστευόσασταν έναν του Lower να διδάξει μια junior τάξη; Και πες ότι ξέρει την αγγλική γλώσσα, είναι μόνο η αγγλική γλώσσα που απαιτείται για τη διδασκαλία; Δεν απαιτείται παιδαγωγική επάρκεια προκειμένου να διδάσκεις; Μεθοδολογία διδασκαλίας δεν απαιτείται; Εδώ οι καθηγητές που έχουμε έρχονται από την Κίνα, είναι όλοι κινέζοι, η διδασκαλία γίνεται αγγλικά-κινέζικα, και όλοι

έχουν περάσει από ειδικά σεμινάρια από το Hanban ή έχουν ειδικευτεί με μεταπτυχιακό στη διδασκαλία της κινεζικής σε αλλόγλωσσους.

Ε.Μ.: Και οι καθηγητές που έρχονται εδώ, έρχονται και είναι μόνιμα εδώ, ή αλλάζουνε...

Δ.Κ.: Έχουμε μόνιμους καθηγητές οι οποίοι έρχονται, στέλνονται από το UIB το πανεπιστήμιο και είναι μόνιμα εδώ, έχουμε ήδη δηλαδή έναν καθηγητή με αυτό το καθεστώς... δύο καθηγητές μαζί με τον διευθυντή γιατί είναι και εκείνος καθηγητής... έχουμε δύο καθηγητές αυτού του είδους, έχουμε τρεις καθηγητές οι οποίοι ήταν στο Ινστιτούτο Κομφούκιος, σταμάτησαν να εργάζονται στο Ινστιτούτο Κομφούκιος... ψέματα, αυτό έχει να κάνει... δεν ξέρω αν σε ενδιαφέρει για τα ιδιαίτερα;

Ε.Μ.: Ναι, με ενδιαφέρει.

Δ.Κ.: Είναι καθηγητές του Ινστιτούτου Κομφούκιος οι οποίοι παρέμειναν στην Ελλάδα, δεν εργάζονται με το Ινστιτούτο Κομφούκιος αλλά κάνουν ιδιαίτερα μαθήματα στην Ελλάδα. Τους οποίους τους ξέρω και αν με ρωτήσει κάποιος εδώ από το Ινστιτούτο... θέλω μια βοήθεια, θέλω να κάνω κάποια εντατικά μαθήματα το καλοκαίρι για να δώσω ξέρω γω το πτυχίο το τάδε τον Σεπτέμβριο... είναι οι μόνοι οι οποίοι εμείς προτείνουμε γιατί τους ξέρουμε, έχουν περάσει από εδώ και έχουν αποτελέσματα, είναι με πανεπιστήμια από την Κίνα... και τα αποτελέσματά τους φαίνονται και από τις εξετάσεις τους και από τα επίπεδα των μαθητών τους. Και έχουμε και ντόπιους άλλους... οι οποίοι δεν διδάσκουν εδώ... εμείς δεν έχουμε Έλληνες να διδάσκουν εδώ.

Ε.Μ.: Και δεν είχατε ποτέ;

Δ.Κ.: Όχι. Είναι μόνο κινέζοι. Αυτοί οι Έλληνες, δύο Έλληνες τους οποίους γνωρίζουμε που έχουν εξαιρετικό επίπεδο στην κινεζική ασχολούνται με διερμηνεία και με μεταφράσεις, δεν ασχολούνται, τουλάχιστον όχι στο Ινστιτούτο Κομφούκιος, να κάνουν μαθήματα. Δεν έχουνε, απ' όσο γνωρίζω, επάρκεια στη διδασκαλία- εννοώ στη μεθοδολογία της διδασκαλίας ή παιδαγωγική επάρκεια. Έχουν σπουδάσει, έχουν κάνει με υποτροφίες σε πανεπιστήμια, έχουν κάνει μεταπτυχιακό στην Κίνα, ή έχουν ζήσει πολλά χρόνια στην Κίνα, ή έχουν ζήσει πολλά χρόνια στην Κίνα και έχουν παντρευτεί κινέζο ή κινέζα και αυτό βοηθάει πάρα πολύ στη γλώσσα... υπάρχουν μόνο δύο Έλληνες που γνωρίζουμε εμείς που εμπιστευόμαστε, δηλαδή, το επίπεδο της κινεζικής τους για να τους προτείνουμε για διερμηνεία και για μετάφραση.

Ε.Μ.: Μάλιστα, πολύ ωραία. Να σας κάνω τώρα κάποιες πιο γενικές ερωτήσεις, καταρχήν ποιες βλέπετε ότι είναι οι γενικές στάσεις των Ελλήνων προς τον κινέζικο πολιτισμό; Πως βλέπουν την Κίνα; Τι σημαίνει η Κίνα για τους περισσότερους Έλληνες;

Δ.Κ.: Επειδή η Ελλάδα έχει τεράστιο πολιτισμό, για αυτό μπορούν και καταλαβαίνουν και τον πολιτισμό τον κινέζικο και ξέρουν ότι και εκεί είναι ένας αρχαίος πολιτισμός, επίσης, τον οποίο πολλές φορές τον συγκρίνουμε και σε διαλέξεις που γίνονται με τον Μυκηναϊκό πολιτισμό γιατί είναι, επίσης, έτσι, τόσο αρχαίος και επειδή είμαστε οι Έλληνες τόσο αρχαίος πολιτισμός ώστε να μπορούμε να αναγνωρίζουμε τους επίσης αρχαίους πολιτισμούς... αυτό είναι ένα προσόν για τους Έλληνες, στο να αναγνωρίζουν τον κινέζικο πολιτισμό, υπερπερνούμε, πιστεύω, έναντι πολλών άλλων...

Ε.Μ.: Δυτικών πολιτισμών...

Δ.Κ.: Ακριβώς, ακριβώς. Λόγω της δικής μας ιστορίας. Και τους ενδιαφέρει, θέλουν να πάνε. Ειδικά οι νέοι, μέχρι 30 χρονών και μέχρι και 35 χρονών- γιατί εμείς υποτροφίες μέχρι 35 ετών δίνουμε, εκτός από καθηγητές που μπορούν να είναι μέχρι 45 ετών... καθηγητές της κινεζικής, έτσι, όχι άλλοι καθηγητές... οι υπόλοιποι μέχρι 35 ετών μπορούν να παίρνουν υποτροφίες... υπάρχει μεγάλο ενδιαφέρον. Δηλαδή, η τάση που έχω παρατηρήσει εγώ τα τελευταία χρόνια στον Κομφούκιο είναι διπλασιασμός κάθε χρόνο των αιτήσεων των υποτροφιών. Δηλαδή, την πρώτη χρονιά ήταν 4, μετά 8, μετά 16, μετά 32... υπάρχει κάθε χρόνο διπλασιασμός ακριβώς των αιτήσεων.

Ε.Μ.: Φοβερό!

Δ.Κ.: Ναι. Και παίρνουν μέχρι στιγμής... δεν έχουν πάρει υποτροφίες όσοι έχουν ξεπεράσει το ηλικιακό όριο, δεν υπάρχει άλλος που να μην έχει γίνει δεκτός μέσω του Ινστιτούτου μέχρι στιγμής. Με τα απαραίτητα έγγραφα, γιατί είμαι υπεύθυνη για τις υποτροφίες στο Ινστιτούτο και τρέχω όλη τη διαδικασία μέχρι να φύγουν τα παιδιά για την Κίνα, και στην Κίνα αν θα χρειαστούν κάτι πάλι θα επικοινωνήσουν μέσω WeChat μαζί μου, υπάρχει τεράστιο ενδιαφέρον γιατί ξέρουν ότι είναι μια γλώσσα τόσο δύσκολη που για να σε βοηθήσει να προσεγγίσεις τους κινέζους τους ίδιους, τον τρόπο που σκέφτονται, τον τρόπο που επιχειρούν, τον τρόπο που ζουν την καθημερινότητά τους, το φαγητό τους, οτιδήποτε, την θρησκεία τους που δεν υπάρχει ουσιαστικά... οι περισσότεροι είναι άθεοι...

Ε.Μ.: Ναι, είναι θρησκεία-φιλοσοφία...

Δ.Κ.: Ναι, για να το προσεγγίσεις όλο αυτό έχουν καταλάβει ότι ένα μεγάλο εργαλείο είναι οι υποτροφίες και, κυρίως, οι υποτροφίες οι ετήσιες. Διότι, σε όλες τις άλλες κατηγορίες, είσαι περισσότερο σαν επισκέπτης, σε λιγότερο διάστημα, και όχι τόσο ώστε να μπορέσεις να αναπτύξεις αρκετά ικανοποιητικά τη γλώσσα. Δηλαδή, αυτοί οι οποίοι θέλουν να πάνε για ένα εξάμηνο, δηλαδή για τεσσεράμισι ημερολογιακούς μήνες που πηγαίνουν, μέχρι να πας, μέχρι να εγκλιματιστείς, μέχρι να αρχίσεις λίγο να μιλάς, ωπ, έχεις γυρίσει πίσω. Δεν έχεις προλάβει, ουσιαστικά, να λύσεις τη γλώσσα σου στη γλώσσα και στην καθημερινότητα. Αυτό, νομίζω, ότι με τον ένα χρόνο και παραπάνω, αλλά τουλάχιστον στον ένα χρόνο έχουν δει ότι βοηθούνται πάρα πολύ για αυτό και τους ενδιαφέρουν οι υποτροφίες, οι οποίες και καλύπτουν και το κόστος διαβίωσης, διατροφής δηλαδή εκεί... δεν ξέρω η δική σου εμπειρία οικονομικά τι λέει...

Ε.Μ.: Και εμένα που ήτανε πρόγραμμα ανταλλαγής στην ουσία μέσα από την συνεργασία των πανεπιστημίων, μου κάλυπταν τα δίδακτρα και μου κάλυπταν και την διαμονή...

Δ.Κ.: Και φαγητό...

Ε.Μ.: Φαγητό όχι, αλλά το φαγητό εκεί είναι τόσο φτηνό...

Δ.Κ.: Εμάς καλύπτεται και το φαγητό, δηλαδή από εκεί και πέρα είναι καθαρά προσωπικά τι θα ξοδέψει ο καθένας, ο καθένας έχει και ένα διαφορετικό επίπεδο και τρόπο ζωής και ανάγκες και που ξοδεύει τα χρήματά του... αλλά όλα τα υπόλοιπα καλύπτονται από τις υποτροφίες του Κομφούκιου.

Ε.Μ.: Το αντίστροφο έχετε παρατηρήσει να υπάρχει; Δηλαδή, να έρχονται κινέζοι στην Ελλάδα με υποτροφίες ή για τέτοια προγράμματα εκπαιδευτικά;

Δ.Κ.: Εμείς είχαμε εδώ στο MBA του Πανεπιστημίου που είναι αγγλόφωνο, είχαμε και καθηγήτρια που ήταν εδώ, η οποία παρακολούθησε δύο χρόνια το μεταπτυχιακό και έκανε.

Αλλιώς... μέσω chinese camps, δηλαδή μέσω δικών τους camps που έρχονται εδώ ή μέσω summer schools που τα έχουν διοργανώσει κατά καιρούς άλλοι οργανισμοί και έρχονται για ένα διάστημα για επίσκεψη εδώ. Όχι, δεν έχω δει τέτοια κίνηση ιδιαίτερα να γίνεται από την άλλη πλευρά. Δεν έχουν ανοίξει, απ' ό,τι έχω καταλάβει ακόμα αυτές οι διαδικασίες των υποτροφιών να κινηθούν από τα δικά μας πανεπιστήμια προς εκείνους. Αν δεν γίνει αυτό, αν δεν γίνει πρόσκληση πως θα κάνεις; Σε εμάς γίνεται πρόσκληση. Ένας τεράστιος οργανισμός, το Hanban, ανακοινώνει, βγαίνει κάθε Γενάρη κάθε έτους, βγαίνει προκήρυξη.

Ε.Μ.: Ωραία, νομίζω ότι αυτά ήθελα γενικά. Μια γενική ερώτηση, ποια θεωρείτε ότι είναι η θέση του σύγχρονου κινέζικου πολιτισμού στην Ελλάδα, δηλαδή... η Ελλάδα με την Κίνα είναι αρχαίοι πολιτισμοί, έχουν συνυπάρξει χρονικά, έχουνε παράλληλες πορείες και αυτό που λέτε ότι...

Δ.Κ.: Υπάρχουνε κάποιες κινήσεις που γίνονται προκειμένου να γίνονται κάποιες διοργανώσεις που έχουν σχέση με τον κινέζικο πολιτισμό. Ένα από αυτά είναι... να, το Μουσείο Σχολικής Ζωής και Εκπαίδευσης, ο Κωνσταντίνος ο Στοφόρος, σημείωσε το αυτό, είχα μιλήσει μαζί του, αυτοί θα κάνουν κάποιο αφιέρωμα στον κινέζικο πολιτισμό.

Ε.Μ.: Το οποίο είναι στην Αθήνα αυτό το Μουσείο; Πρώτη φορά το ακούω!

Δ.Κ.: Ναι, και εγώ πρώτη φορά το ακούω! Θα κάνουν κάποιο αφιέρωμα στον κινέζικο πολιτισμό και ζητήσαν από εμάς αν μπορεί κάποιος κινέζος να πάει να τους μιλήσει για λίγο και έχουμε κανονίσει ένα ραντεβού, θα το κάνουμε προσεχώς μαζί τους, μόλις επιστρέψουν όλοι, προκειμένου ο διευθυντής, φαντάζομαι, να πάει να μιλήσει εκείνη την ημέρα.

Ε.Μ.: Πάρα πολύ ωραία!

Δ.Κ.: Επίσης, κάτσε να θυμηθώ από πού ήταν... γιατί θέλαν να τους στείλω τις λατέρνες τις κινέζικες...

Ε.Μ.: Γίνονται πάντως δράσεις για να γνωρίσει το ελληνικό κοινό την Κίνα.

Δ.Κ.: Ακριβώς, ακριβώς. Γίνονται κάποιες. Δεν έχουν έκταση μεγάλη, δηλαδή σαν γεγονότα να διαφημίζονται και να είναι ευρέως γνωστά, δεν υπάρχει δυνατότητα αυτή, δηλαδή το κόστος διαφήμισης είναι πολύ μεγάλο για να μπορούν τόσο μικρά γεγονότα να τα διαφημίζουνε πολύ, όμως γίνονται κάποιες μικρές προσπάθειες.

Ε.Μ.: Όσον αφορά τον εορτασμό της Κινέζικης Πρωτοχρονιάς στην Ελλάδα, που κάθε χρόνο γίνεται όλο και πιο μεγάλος και, απ' ό,τι είδα, έχει ξεκινήσει να γίνεται ο εορτασμός της Κινέζικης Πρωτοχρονιάς και σε άλλες πόλεις της Ελλάδας, φέτος έγινε στη Θεσσαλονίκη, γιορτάστηκε η Κινέζικη Πρωτοχρονιά...

Δ.Κ.: Ναι, εμείς κάθε χρόνο γιορτάζουμε το γεγονός και κάθε χρόνο προσπαθούμε να περιορίσουμε τη λίστα των καλεσμένων διότι έχουμε πολύ μεγάλη προσέλευση, πάρα πολύ μεγάλη!

Ε.Μ.: Έλληνες ή κινέζους;

Δ.Κ.: Έχουμε προσκεκλημένους και από τις δύο πλευρές. Κατά κύριο λόγο, κινέζους επιχειρηματίες που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα από την Κίνα των μεγαλύτερων εταιρειών, τηλεφώνων και ναυτιλιακών εταιρειών, από την Πρεσβεία και από την Ελλάδα, πανεπιστημίων και λοιπών φορέων, του ΣΕΒ... γινότανε και ένα συνέδριο ελληνο-κινεζικό μέχρι πριν λίγα χρόνια, μέχρι και το 2014;

Ε.Μ.: Το οποίο σταμάτησε πλέον να...

Δ.Κ.: Ναι. Μπες να το δεις... με το IOBE, γιατί έχουμε σχέσεις με όλους αυτούς... το 2011 έγινε το πρώτο... Είχε πολύ μεγάλη επιτυχία και με πολύ μεγάλη συμμετοχή. Το 2014, νομίζω, ήταν και ο Στουρνάρας, ο νυν της Τράπεζας της Ελλάδος, ο οποίος είχε μιλήσει, τότε ήταν Υπουργός Οικονομικών ακόμη, απ' ό,τι θυμάμαι... ψάξε να βρεις, θα βρεις και στο YouTube ομιλίες... Άλλα πράγματα... Το Chinese Bridge το είπαμε... Α! Τα Summer Camps έχουμε!

Ε.Μ.: Στην Ελλάδα;

Δ.Κ.: Στην Κίνα, από την Ελλάδα με Έλληνες. Κάθε χρόνο τα διοργανώνουμε, εγώ πάλι τα τρέχω και τα Summer Camps. Είναι 15 μέρες στην Κίνα, όλα τα έξοδα πληρωμένα, εκτός από το αεροπορικό εισιτήριο. Όλα τα τελευταία χρόνια γίνεται κάθε χρόνο... φέτος πήγανε 20 άτομα περίπου, πέρυσι 17 άτομα περίπου κάτι τέτοιο... Πέρυσι και φέτος πήγαν στο Πεκίνο και στη Σιάν, είναι προσκεκλημένοι του UIBE, του πανεπιστημίου του όμορου στην Κίνα, οι οποίοι κάνουν κάθε μέρα, ανάλογα με το επίπεδο της κινεζικής τους, κάνουν κάθε μέρα μαθήματα στην κινεζική γλώσσα, και λίγο πριν φύγουν, γιατί είναι εκεί για 15 μέρες, δίνουν και το HSK του επιπέδου τους.

Ε.Μ.: Α! Ωραίος τρόπος να τελειώσεις της διακοπές σου!

Δ.Κ.: Ναι. Πάνε κάνουνε κάποιες επισκέψεις πολιτιστικού περιεχομένου γίνονται στη χώρα, επισκέφθηκαν και τη Σιάν που είναι πολύ ωραία πόλη, πολύ όμορφη για τους τουρίστες και είχαμε μέχρι και πέρυσι- φέτος δεν ξέρω για ποιο λόγο δεν έγινε- το HSK Summer Camp, το οποίο ήταν για ανήλικους, 14-17 ετών.

Ε.Μ.: Και υπήρχε συμμετοχή;

Δ.Κ.: Πέρυσι το διοργανώσαμε πάλι εδώ με το Ινστιτούτο, είχαμε στείλει 5 παιδιά, 5 ανήλικους, με συνοδό φυσικά, οι οποίοι περάσανε πάρα πολύ καλά. Γιατί εκεί συναντηθήκανε στο camp με παιδιά της ηλικίας τους από όλα τα άλλα προγράμματα HSK άλλων χωρών, είχαν και αθλητικές δραστηριότητες για τα αγόρια που τους ενδιέφερε, μπάσκει, και παίζανε με άλλες ομάδες εκεί... Είχε πολύ ενδιαφέρον, κάθε χρόνο μου ζητάνε πότε θα ξαναγίνει και πότε θα ξαναγίνει...

Ε.Μ.: Και δίνουνε το HSK στο τέλος αυτής της...

Δ.Κ.: Δίνανε, δίνανε, όλα τα παιδιά! Όλοι είχανε πάει με κάποιο HSK αυτά τα παιδιά... είχαν το 1, το 2, μέχρι και το 3 είχανε κάποια... και δίνανε και του επιπέδου που θα είχαν φτάσει ή το τελευταίο που παρακολουθούσαν εδώ στο Ινστιτούτο ή ιδιωτικά, το δίνανε εξετάσεις λίγο πριν φύγουνε. Είναι και τα Summer Camps σημαντικά επίσης κάθε χρόνο τα κάνουμε.

Ε.Μ.: Πολύ ωραία.

Δ.Κ.: Άλλο πράγμα... άλλο πράγμα...

Ε.Μ.: Μάλιστα, νομίζω τα βασικά τα καλύψαμε όλα!

Δ.Κ.: Οτιδήποτε άλλο θέλεις, έχεις και το κινητό μου, οτιδήποτε μπορεί να χρειαστείς...

Ε.Μ.: Τέλεια! Σας ευχαριστώ πάρα, πάρα πολύ!

Π4

Γεώργιος Μαγγίνης, Σινολόγος, Καθηγητής στο Πανεπιστήμιο του Εδιμβούργου, 8 Αυγούστου 2016

(ερώτηση μέσω e-mail)

Ειρήνη Μαρκογιαννάκη: Αυτό που θα ήθελα να ζητήσω από εσάς είναι μια βοήθεια για το θεωρητικό κομμάτι- κυρίως όσον αφορά τις σχέσεις της Κίνας με την Δύση και, συγκεκριμένα, με την Ελλάδα. Θα μπορούσατε ίσως να μου δώσετε κάποιες κατευθύνσεις ή να προτείνετε κάποια σχετική βιβλιογραφία; Ό,τι νομίζετε!

Γεώργιος Μαγγίνης: Είναι πολύ δύσκολο να δώσει κανείς ένα γενικό σχεδιάσμα των σχέσεων της Κίνας με την Ελλάδα, για πολλούς λόγους: π.χ. δεν υπάρχει κάποια εμπειρισταμένη μελέτη που να πηγαίνει πέρα από γενικότητες (και πλασιασμούς) και τελικά υπάρχουν πολύ λίγες περιπτώσεις στις οποίες μπορεί κάποιος να αναφερθεί με σιγουριά. Μια από τις πιο ενδιαφέρουσες θεωρίες για μια πρώιμη 'σχέση' βρίσκεται στο επισυναπτόμενο άρθρο του Lukas Nickel, όμως δεν μπορούμε να μιλήσουμε για άμεση επαφή παρά μόνο για έμμεση σχέση μέσω της Ινδίας. Απευθείας σχέσεις (δια μέσου του δρόμου του μεταξιού) ξεκίνησαν τον επόμενο (2ο π.Χ.) αιώνα αλλά και πάλι το τοπίο είναι θολό και βασίζεται σε λιγοστά αρχαιολογικά ευρήματα (νομίσματα, υάλινα κλπ.) και κύρια σε ανεκδοτολογικού χαρακτήρα διηγήσεις σε πρωτογενείς πηγές.

Η εικόνα παραμένει θολή μετά τον ερχομό του Ισλάμ τον 7ο αι., καθόσον η οποιαδήποτε επαφή γίνεται μέσω των μεγάλων ισλαμικών κρατών της μεσαιωνικής και νεώτερης περιόδου, όπως παλιότερα γινόταν μέσω των Σασσανιδών και των Πάρθων και κρατιδίων όπως η Σογδία στην Κεντρική Ασία. Ακόμη και το όστρακο που βρέθηκε στη Μεθώνη, χρονολογούμενο στον 10ο/11ο αιώνα, θα πρέπει να πέρασε από τα 40 κύματα πριν θαφτεί στην (αστρωματογράφητη) επίχωση του λιμανιού.

Θεωρίες περί σχέσεων σε επίπεδο διδασκαλιών φιλοσόφων και προφητών είναι (στο βαθμό που μιλούμε για τεκμηριωμένη επαφή) πολύ αμφίβολες και αναπόδεικτες σε μεγάλο βαθμό.

Αυτά για τη σχέση με την Ελλάδα. Τώρα, για τις σχέσεις με τη Δύση, από πού να ξεκινήσω και πού να τελειώσω! Έχουν γραφτεί εκατοντάδες βιβλία και χιλιάδες άρθρα (χωρίς υπερβολή). Θα πρέπει λοιπόν να μου υποδείξεις για ποιά περίοδο θέλεις να μιλήσεις, για ποιό υλικό, για ποιās λογής επαφή. Για την όψιμη περίοδο, ο κατάλογος της έκθεσης Encounters του 2004 είναι ίσως το πιο εντυπωσιακό βιβλίο με σχετικά πρόσφατη βιβλιογραφία (<https://www.amazon.co.uk/Encounters-Meeting-Asia-Europe-1500-1800/dp/1851774327>).

Π5

Σοφία Χανδακά, Επιμελήτρια του τμήματος Πολιτισμοί του Κόσμου στο Μουσείο Μπενάκη, 1 Αυγούστου 2016

Ειρήνη Μαργογιαννάκη: Να σας ρωτήσω αν δέχεστε να καταγραφεί η συνομιλία μας.

Σοφία Χάνδακα: Βέβαια.

Ε.Μ.: Σας ευχαριστώ πολύ. Ναι, καταρχήν πείτε μου για το τμήμα των Πολιτισμών του Κόσμου.

Σ.Χ.: Το τμήμα των Πολιτισμών στήθηκε, το έστησα εγώ δηλαδή, δεν υπήρχε πριν, το 2010. Στήθηκε το 2010, υιοθετώντας ουσιαστικά όλες τις patchwork, που λέμε, δωρεές που έχουν γίνει κατά καιρούς στο Μουσείο. Το όλο πνεύμα της προβολής των πολιτισμών του κόσμου στο ελληνικό κοινό υπήρχε από πολύ νωρίς στην πολιτική του Μουσείου, δηλαδή ουσιαστικά ακόμα και το Μουσείο Ισλαμικής Τέχνης άνοιξε με αυτό το σκεπτικό και προοπτική ήταν και είναι ακόμα αλλά έχει μπει στο συρτάρι γιατί αυτή τη στιγμή το Μουσείο έχει οικονομικές δυσκολίες είναι να δημιουργηθεί κάποια στιγμή ένας χώρος, ένα μουσείο, ας πούμε, για τους πολιτισμούς του κόσμου, όπου θα εκτίθενται τα αντικείμενα που έχει το Μουσείο συν επιπλέον... δηλαδή, διαρκώς εμπλουτίζονται οι δωρεές και βέβαια, όπως το βλέπω εγώ πλέον, με ένα πνεύμα, μια προσέγγιση... πιο κοντά και στην κοινωνία... γιατί εμένα, ανθρωπολογικά, με ενδιαφέρει παρά πολύ να είναι σε διάλογο κυριολεκτικά σε διάλογο και σε διάλογο με τον ελληνικό πολιτισμό αλλά και σε διάλογο με την κοινωνία, με αυτό που συμβαίνει έξω, και ειδικά πλέον όπως αλλάζει η κοινωνία της Αθήνας τουλάχιστον και γίνεται σιγά σιγά multicultural, που δεν ήτανε πριν, με ενδιαφέρει να μπει σε αυτό το διάλογο εξ αρχής ένας τέτοιος χώρος, δηλαδή εγώ το βλέπω πιο πολύ σαν ένα community center με εκθέματα παρά ένα μουσείο που να λέει: *«Κοίτα ένα ωραίο βάζο κινεζικό και κοίτα μια ωραία μάσκα...»*

Ε.Μ.: Στεγνό και απρόσιτο...

Σ.Χ.: Ναι... οπότε το όλο πνεύμα ενός τέτοιου κέντρου, ας πούμε, θα ήταν και μέσα από προγράμματα διαδραστικά, και με διάφορες πρακτικές και δράσεις πλέον, που όλο και περισσότερο υιοθετούν τα μουσεία απέναντι στο κοινό, να έρθει πιο κοντά όλη η κοινότητα της Αθήνας, όχι μόνο η πολυπολιτισμική.... Προφανώς θα θέλαμε παρά πολύ να προσεγγίσουμε και κοινότητες που δεν επισκέπτονται πολύ το Μουσείο ή δεν νιώθουνε at home ας πούμε...

Ε.Μ.: Και δεν έχουν και representation στην...

Σ.Χ.: Ναι, ναι, ακριβώς. Κάπως έτσι.

Ε.Μ.: Μέχρι στιγμής, τι άλλες εκθέσεις έχει κάνει το τμήμα αυτό; Δηλαδή, η έκθεση της Κίνας...

Σ.Χ.: Εκτέθηκαν τα καπέλα το 2011, *«Στολισμοί Κεφαλής»*, το οποίο είναι μια συλλογή επίσης... δωρήθηκε στο Μουσείο αφού... δηλαδή, ήταν η συλλογή μιας γυναίκας της Άννας της Κουτσουδάκη, η οποία ταξίδευε για χρόνια, φανταστική τύπισσα, φοβερή, ταξιδιάρικα, ταξίδευε για χρόνια...

Ε.Μ.: Είναι συλλογή ενός ανθρώπου αυτή;

Σ.Χ.: Είναι συλλογή ενός ανθρώπου, ναι, μιας γυναίκας, μόνο το πως τα κουβαλούσε πέρα δώθε... Η οποία μας προσέγγισε για έκθεση, έγινε έκθεση και την ημέρα των εγκαίνιων ήταν τόσο ενθουσιασμένη που αποφάσισε να τα δωρίσει όλα στο Μουσείο. Κι έτσι έχει δωρίσει όλα αυτά και ακόμα περισσότερα, και το αρχείο της, και τις φωτογραφίες της, και έπαιρνε

και βίντεο... τώρα μιλάμε για 60s, 70s, super-8 βίντεο από τα διάφορα μέρη που είχε πάει, από την Βιρμανία... δηλαδή, είναι φανταστικό, φανταστική συλλογή.

Ε.Μ.: Τι ηλικίας η κύρια;

Σ.Χ.: Η κύρια Κουτσουδάκη είναι τώρα 80 ας πούμε...

Ε.Μ.: Μπράβο της, μπράβο της!

Σ.Χ.: Ταξίδευε σε όλη της τη ζωή, έτσι «lone rider» ταξιδιώτρια, φανταστική συλλογή, η οποία εκτέθηκε το 2011 και είχε βγει αυτό το βιβλιαράκι, δεν υπάρχει δυστυχώς άλλο για να σου δώσω... τα προκολομβιανά είχαν εκτεθεί το 2009... ουσιαστικά αυτές είναι οι ως τώρα συλλογές που έχουν εκτεθεί. Το Μουσείο έχει... η πιο σημαντική του συλλογή είναι τα κινέζικα. Και ήρθανε από το 1931, και από πιο πριν, από την ίδρυση του Μουσείου δηλαδή εκτίθεντο και καθ' όλη τη διάρκεια του αιώνα έως τη δεκαετία του 1980 περίπου ήταν σε μόνιμη έκθεση πάνω, όσο ήταν ακόμα το Μουσείο Μπενάκη ως ένα curiosity cabinet του Αντώνη Μπενάκη, που είχε και τα ισλαμικά... και δίπλα είχε τις φορεσιές... και πατούσες τα χαλιά τα περσικά... και είχε το σιντριβάνι το αιγυπτιακό... και είχε τα κινέζικα δίπλα... δηλαδή ήταν όλο το Μουσείο ενός συλλέκτη ακόμα. Γύρω στη δεκαετία του 1980, άρχισαν να κατεβαίνουν τα αντικείμενα. Το 1992, έκλεισε το Μουσείο για να γίνει επανεκθεση και ξανάνοιξε το 2000. Μείνανε εδώ οι ελληνικές συλλογές καθαρά. Το 2004, άνοιξε το Μουσείο Ισλαμικής Τέχνης, γι' αυτό στο λέω κιόλας γιατί έχει έναν προγραμματισμό και μια συνέχεια όλο αυτό το κομμάτι. Και ούτως η άλλως, και το πνεύμα του ιδίου του Μπενάκη από τότε ήταν αρκετά κοσμοπολίτικο και ανοιχτό σε ένα διάλογο των πολιτισμών. Και ο ίδιος ήτανε από την Αλεξάνδρεια, δηλαδή όλο όλο το πνεύμα ήταν σε συνύπαρξη και στο διάλογο. Η κυρίως συλλογή, λοιπόν, είναι τα κινέζικα που είναι γύρω στα 800 αντικείμενα του Ευμορφόπουλου συν άλλα 500 από άλλες συλλογές μεταγενέστερες, τα προκολομβιανά, τα καπέλα... λέω σαν ολοκληρωμένες συλλογές... Πρόσφατα, δωρηθηκε μια συλλογή από αφρικανικά, κυρίως από το Καμερούν.... Ειδώλια, μάσκες και στοιχεία αρχιτεκτονικής, κάτι πόρτες κ.λπ. κ.λπ.... Παρά πολύ ωραία, αυτά τώρα αρχίζει η καταγραφή τους... και παρά πολλά βιβλία επίσης. Ε και μετά, υπάρχουν patchwork και άλλες μικρές συλλογές, κάποια ινδικά, υπάρχουνε.... Και επίσης, κατά τη διάρκεια της έκθεσης και από τότε, είχαμε κάνει, ας πούμε, ανοιχτή έκκληση σε συλλέκτες που βρίσκονται στην Ελλάδα και θα θέλανε να μας δώσουνε την δυνατότητα να χαρτογραφήσουμε τις συλλογές τους, δηλαδή όχι απαραίτητα «δωρίστε τα στο Μουσείο», αλλά να ξέρουμε τι υπάρχει έτσι ώστε να μπορούμε να χρησιμοποιούμε υλικό για εκθέσεις ή άλλες δράσεις. Άρα, εξ αρχής ο σκοπός ας πούμε του τμήματος ήτανε... καταρχάς ο σκοπός ήταν αυτός, η γνωριμία του ελληνικού κοινού με τους πολιτισμούς του κόσμου, ο διάλογος, και οι στόχοι είναι η διατήρηση και προβολή των ήδη υπάρχουσών συλλογών και ο εμπλουτισμός και, βέβαια, σε τρίτο χρόνο πλέον, η διάδραση, ας πούμε, με το κοινό πως μπορούμε να αρχίσουμε να μέσα από τις συλλογές να δημιουργούμε σχέσεις με το κοινό και με τις κοινότητες.

Ε.Μ.: Μάλιστα. Όσον αφορά τώρα συγκεκριμένα στην έκθεση με τα κεραμικά της Κίνας, πως προέκυψε αυτή τη χρονική στιγμή να οργανωθεί η έκθεση;

Σ.Χ.: Είναι συνδυασμός πολλών πραγμάτων, δηλαδή έχουμε καιρό σχεδιάσει... Αυτή η έκθεση, έχει μελετηθεί παρά πολύ καλά από τον Γιώργη τον Μαγγίνη που είναι σινολόγος ειδικός και έχει μελετήσει τη συλλογή. Η μελέτη που έχει γίνει από τον Γιώργη είναι γιατί έχει μπει σε ένα πρόγραμμα ΕΣΠΑ η όλη καταγραφή και τεκμηρίωση της συλλογής και θα βγει στο τέλος του χρόνου, ελπίζουμε, μια εφαρμογή, open access εφαρμογή, που παρουσιάζονται γύρω στα 700 αντικείμενα με παρά πολλές πληροφορίες, παρά πολύ καλές φωτογραφίες, δηλαδή μια ολόκληρη εφαρμογή πολυμέσων μόνο για τα κινέζικα, με χάρτες, με

βιβλιογραφίες, παρά πάρα πολύ ωραία, και αυτή θα είναι online στο site του Μουσείου και ορεφ εντελώς. Άρα, σιγά σιγά νιώθαμε εδώ και καιρό ότι θέλαμε να εκτεθούν και, βέβαια, θέλουμε και να την ταξιδέψουμε αυτή την έκθεση οπότε θεωρήσαμε ότι είναι καλή αρχή να...

Ε.Μ.: Να ταξιδέψετε στην Ελλάδα; Εκτός;

Σ.Χ.: Όχι στην Ελλάδα, εκτός Ελλάδας. Γιατί είναι μια συλλογή... αυτά μπορεί και να στα πει ο Γιώργης παραπάνω... είναι μια συλλογή που είναι παρά πολύ γνωστή στον κόσμο γιατί ο Ευμορφόπουλος ήταν... είναι σημαντική παρά πολύ, και όσον αφορά το περιεχόμενο της, αλλά και για την ιστορία του συλλέγειν, γιατί συνελέγησαν όλα αυτά τα αντικείμενα πολύ νωρίς και επηρέασε παρά πολύ τον ρου, ας πούμε, της ανακάλυψης της Κίνας ως ένας μεγάλος πολιτισμός και ακαδημαϊκά, δηλαδή, αλλά και όσον αφορά τη συλλεκτική δραστηριότητα των αρχών του αιώνα, οπότε είναι αρκετά γνωστή, δηλαδή όλοι γνωρίζουν τον Ευμορφόπουλο. Και όπως έλεγα και την άλλη φορά, τα υπόλοιπα αντικείμενα της συλλογής του είναι στο V&A και στο British Museum, τα οποία τα πούλησε εκεί πέρα γιατί βρέθηκε σε οικονομικές δυσκολίες με το κραχ και πούλησε τα υπόλοιπα, αλλά αυτά ήθελε επί τούτου, είχε επιλέξει με καθαρά διδακτικό πνεύμα έναν αριθμό αντικειμένων τα οποία ήθελε να τα δωρίσει στην Ελλάδα.

Ε.Μ.: Μάλιστα, κατάλαβα. Οπότε, τι αντικείμενα έχει η έκθεση;

Σ.Χ.: Κεραμικά. Είναι κεραμική φουλ.

Ε.Μ.: Κεραμική, ναι, και έχει και ένα κομμάτι για τον ίδιο τον Ευμορφόπουλο.

Σ.Χ.: Α, η ίδια η έκθεση, ναι. Έχει και μια προθήκη που είναι σαν αφιέρωμα στον Ευμορφόπουλο, που έχει τους μεγάλους καταλόγους από την συλλογή του που υπάρχουν στη βιβλιοθήκη και κάποια αλλά βιβλία, τα πρώτα βιβλία που είχε δώσει... είχε στείλει στον Μπενάκη... όταν είχε στείλει την συλλογή, είχε στείλει βιβλία, είχε στείλει προθήκες... Αυτή είναι μια από τις προθήκες που είχε στείλει...

Ε.Μ.: Το έπιπλο;

Σ.Χ.: Το έπιπλο, ναι, ναι. Είχε στείλει προθήκες, είχε στείλει όλο το πακέτο, ας πούμε, ναι, ναι. Φωτογραφίες από το σπίτι του στο Embankment street που είχε και εκεί μια έκθεση των αντικειμένων, ας πούμε, που συνέλεξε και όχι μόνο κινέζικα... είχε και σύγχρονη τέχνη και κλασική, ήταν αρκετά μεγάλος συλλέκτης, και διάφορα αλλά μικροαντικείμενα που λένε την ιστορία του Ευμορφόπουλου.

Ε.Μ.: Και με ποιό σκεπτικό έχει στηθεί η έκθεση; Διαβάζεται με δύο τρόπους όπως είναι στημένη. Μιλήστε μου λίγο για το πως είναι το...

Σ.Χ.: Σκεφτήκαμε ότι έχει... καταρχάς, η ιδέα ότι κάθε αντικείμενο μπορεί να πει παρά πολλές ιστορίες εμένα με ενδιαφέρει παρά πολύ και είναι πολύ ωραίο να καταλαβαίνει και ο επισκέπτης, πλέον, ότι μπορούν να δημιουργούνται αφηγήσεις μέσα από τα αντικείμενα και ότι δεν είναι μια σκέτη γνώση δοσμένη πακέτο, ας πούμε, και ήδη αυτά τα αντικείμενα έχουν παρά πολλά να πούνε. Αυτό που θέλαμε να πετύχουμε, είναι να δημιουργήσουμε, να δώσουμε τις δυο βασικές γραμμές της σημασίας που έχουν αυτά τα αντικείμενα με focus, ας πούμε, σαν target group, το ελληνικό κοινό. Η αριστερόστροφη πορεία είναι καθαρά ιστορική και είναι η ιστορική πορεία της Κίνας μέσα από την κεραμική. Οπότε, είναι στημένα

χρονολογικά τα αντικείμενα, υπάρχουνε τα δύο νεολιθικά αλλά από εκεί και πέρα είναι imperial China, δηλαδή από την δυναστεία Χαν έως την Τσιν είναι αυτά τα αντικείμενα χρονολογικά, και έχουν επιλεγεί με βάση το τι μπορούνε να πούνε για τις τεχνικές, για την ιστορία, για την πολιτική οργάνωση, για την θρησκεία, για τον δρόμο του μεταξιού, για όλων των ειδών τις πληροφορίες που μπορείς να πεις μέσα από τα αντικείμενα. Με τα ίδια αντικείμενα αντίστροφα, ακριβώς τα ίδια, μιλάμε για το πως η Δύση σιγά σιγά ανακάλυψε την Κίνα μέσα από την κεραμική και μέσα από τον Μπενάκη. Γιατί η κεραμική ήταν όντως ένα στοιχείο που ήταν παρά πολύ γνωστό από πολύ νωρίς στη Δύση, δηλαδή τα export wares ήταν από πολύ νωρίς από τον... στην Δύση όχι από τον 10^ο αιώνα, αλλά από τον 13^ο, 14^ο σίγουρα, αλλά και στη Μέση Ανατολή... Γιατί δεν είναι μόνο από τη Δύση η ανακάλυψη, ήταν και από τη Μέση Ανατολή πάρα πολλά, από όλο τον κόσμο, μέσα από τον Δρόμο του Μεταξιού και μέσα από τις θαλάσσιες οδούς. Οπότε, με τα αντικείμενα κατεβαίνοντας στο χρόνο, ας πούμε, θέλαμε να πούμε την ιστορία του πως η Δύση και ο υπόλοιπος κόσμος γνώρισε την Κίνα μέσα από τα export wares και, ειδικά, τα πρώτα τα china που θα ήξερε μια βικτωριανή κύρια που ήτανε τα τσαγεράκια και τέτοια, ναι, ναι, έως τα αντικείμενα που ανακάλυψε κατά κάποιο τρόπο και αναγνώρισε ο Ευμορφόπουλος ως άξια μνείας και ως αντικείμενα τέχνης, και όχι μόνο για να πιώ το τσάι μου ή για να το δείξω όταν με επισκέπτεται κάποιος σπίτι, και, βέβαια, σιγά σιγά, όλα τα funeraria, τα ταφικά ειδώλια, τα οποία κίολας βγήκαν στον φως εκείνη την εποχή που συνέλεγε ο Ευμορφόπουλος...

Ε.Μ.: Μιλάμε για αρχές 19^{ου} αιώνα;

Σ.Χ.: Αρχές του 20^{ου} αιώνα. Όταν αρχίσανε οι ανασκαφές για τους σιδηροδρόμους, διότι όλα τα ταφικά ήταν αντικείμενα τα οποία θεωρούνταν κίολας μiasμένα και άρα φεύγανε, τα βάζανε δηλαδή και ως έρμα στα πλοία, και δεν ενδιέφεραν καθόλου τους κινέζους, ας πούμε, να τα κρατήσουν ως αντικείμενα, όποτε υπήρχαν ξαφνικά στη Δύση, άρχισαν να έρχονται πολλά αντικείμενα ταφικά.

Ε.Μ.: Μιλήστε μου λίγο και για αυτό που λέτε ότι ήταν τα αντικείμενα αυτά που δεν αναγνωρίζονταν ως αντικείμενα τέχνης...

Σ.Χ.: Δεν γνωρίζονταν καταρχάς! Δηλαδή, η Δύση... η Δύση, τουλάχιστον, ήξερε τα china από νωρίς οι βικτωριανές κυρίες, και μετά τον πόλεμο του οπίου ανακάλυψε τα imperial σαν πραγματικά μαγικά... γιατί δεν ήταν και η αισθητική τέτοια... δηλαδή, όλη η αισθητική 19^{ου}- Louis XV, ας πούμε, ήταν τα κίτρινα, πράσινα, τα χρωματιστά, όλα τα πιο παρδαλά τελοςπάντων, με αυτή την έννοια, τα καθαρά imperial δεν τα γνώριζαν και δεν τα είχαν δει και ποτέ τους. Δηλαδή ουσιαστικά, μέσα από τις λεηλασίες και την decadence... πως το λένε την... decadence της Κίνας...

Ε.Μ.: Ναι, ναι... humiliation είναι η άλλη λέξη που μου έρχεται...

Σ.Χ.: Ναι, ναι, μα είναι humiliation... Δηλαδή, ο τρόπος που έβλεπε η Δύση την Κίνα ήτανε look down on them... ο Γιώργης λέει αυτή την ιστορία πάντα που για να καταλάβετε, λέει, η Βασίλισσα Ελισσάβετ είχε ένα πεκινουά που το έλεγε «Looty» από το «looting»!

Ε.Μ.: Αλήθεια;

Σ.Χ.: Ναι! Θα στα πει αυτά. Δηλαδή, ήτανε ο τρόπος που βλέπανε την Κίνα...

Ε.Μ.: Φρικτό!

Σ.Χ.: Ναι, φρικτό! Πραγματικά. Αλλά το γεγονός είναι ότι υπήρχε μια συγκλονιστική τεχνολογία, συγκλονιστική τεχνολογία, και ουσιαστικά από νωρίς, από τον σχεδόν 9^ο αιώνα, η Κίνα παρήγαγε και η Δύση κατανάλωνε, δηλαδή ήταν ουσιαστικά το ίδιο πράγμα, ειδικά στην κεραμική.

Ε.Μ.: Πρωίμιο της σημερινής κατάστασης!

Σ.Χ.: Ναι, ναι, ναι. Και ο λόγος που τελικά εξελίχθηκε τόσο πολύ η τεχνολογία και δημιουργήθηκαν τέτοια τεχνολογικά innoventions, ας πούμε, ήταν ότι υπήρχε παρά πολύ μεγάλη ζήτηση και παρά πολύ ανταγωνισμός, και παρά πολλά περιθώρια για πειραματισμό, και σιγά σιγά σιγά, δηλαδή, ήταν πολύ πιο μπροστά στο θέμα της κεραμικής, και τεχνικά και αισθητικά στο θέμα της κεραμικής παραγωγής... από πάρα πολύ νωρίς μεγάλοι κλίβανοι και τα μεγάλα κέντρα παρήγαγαν εκατομμύρια αντικείμενα.

Ε.Μ.: Αυτό με τις κεραμικές συλλογές του Μουσείου τις ελληνικές, τι σχέση έχουν; Έχουν κάποια σχέση;

Σ.Χ.: Σχέση δεν έχουν. Εννοείτε στυλ και ύφος;

Ε.Μ.: Ναι...

Σ.Χ.: Σχέση δεν έχουν. Το ότι μπορεί να βρεις κοινά στοιχεία... Δηλαδή, ο Ευμορφόπουλος, αφού είχε φαλιρίσει οικονομικά και αφού είχε δωρίσει τα περισσότερα αντικείμενα, αγόρασε αυτά τα δυο νεολιθικά που έχουμε στην αρχή της έκθεσης γιατί ήθελε να τα στείλει στην Ελλάδα να τα δουν οι Έλληνες αρχαιολόγοι γιατί μοιάζουν με τα νεολιθικά τα ελληνικά.

Ε.Μ.: Αυτό είναι φοβερό.

Σ.Χ.: Ναι, εκείνη την εποχή οι θεωρείς diffusion υπήρχανε, δεν είναι θέμα diffusion... Είναι θέμα ότι είναι ίδια χρήση, είναι θέμα συνθηκών... Οι ομοιότητες είναι τεράστιες μεταξύ των αλλά είναι θέμα συνθηκών και πρώτης ύλης που υπήρχε. Δηλαδή, είναι το πιο βολικό να έχεις ένα τέτοιο αγγείο γιατί πατάει καλά στο χώρο και μπορεί να σταθεί καλά, τα χρώματα είναι ίδια γιατί είναι οι ίδιες χρωστικές... Δηλαδή, δεν είναι θέμα ότι το είδε κάπου κάποιος και το αντέγραψε με αυτή την έννοια. Τώρα, το πως έχει επηρεάσει τη σημερινή, τη μοντέρνα, μάλλον, κεραμική- που κι αυτά θα στα πει καλύτερα ο Γιώργης- η ανακάλυψη που λέμε της Κίνας και της κινέζικης κεραμικής σίγουρα... Δηλαδή, και το arts and crafts movement ήταν έτοιμο να δει την απλότητα των imperial που ανοίχθηκαν στο τέλος του 19^{ου} αιώνα μέσα από τις λεηλασίες και τον πόλεμο... Δηλαδή, ήταν έτοιμη η Δύση να δει κάτι πιο minimalist και κάτι πιο λιτό και να επηρεαστεί παρά πολύ... Και εκεί συνέβαλε παρά πολύ ο Ευμορφόπουλος, γιατί είχε ανοιχτό το σπίτι του, έφερνε και καλούσε, προσκαλούσε νέους κεραμείς να δούνε να εμπνευστούνε... Και έχουμε στην προθήκη πάνω άμα δεις τρία μικρά βαζάκια που είναι από έναν κεραμίστα, που ήταν γείτονας του Ευμορφόπουλου, που ήταν αντίγραφα της κινεζικής, δηλαδή προσπαθούσανε να κάνουνε κάτι αντίστοιχο.

Ε.Μ.: Να δουλέψουνε πάνω σε αυτές τις γραμμές...

Σ.Χ.: Να δουλέψουνε πάνω σε αυτές τις γραμμές, και τα χρώματα, και τις τεχνικές βέβαια...

Ε.Μ.: Μάλιστα. Πολύ ωραία. Πείτε μου τώρα, όσον αφορά την έκθεση, τι ανταπόκριση βλέπετε να έχει από το κοινό το ελληνικό;

Σ.Χ.: Κοιτά, βλέπω και ακούω... Δεν έχω ακόμα νούμερα ούτε έχω τα αποτελέσματα... Η αίσθηση που μου δίνει είναι ότι παρά πολύς κόσμος, πριν ανοίξουμε, παρά πολύς κόσμος

το περίμενε πολύ- και οι πιο ειδικοί που τα ξέρανε αλλά και οι λιγότερο ειδικοί, γιατί είναι άνθρωποι που τους αρέσει η κεραμική και παραπάνω. Τώρα ακούω και πάνω από τον φύλακα, δεν έχω ακόμα νούμερα, ότι έρχεται πολύς κόσμος- και Έλληνες... Από τις ξεναγήσεις που έχω κάνει, έχω δει κόσμο που έχει ενθουσιαστεί παρά πολύ, ειδικά λέγοντας τις ιστορίες για να καταλάβουν παραπάνω... Δηλαδή, μέσα από την καμήλα μιλάς για τον Δρόμο του Μεταξιού, μέσα από έναν Μανδαρίνο μιλάς για το τι ήταν οι Μανδαρίνοι... Δηλαδή, θέλω να καταλάβουν και τον πολιτισμό, δεν είναι μόνο το ιστορικό- αν είναι η τεχνική του και πως έχει φτιαχτεί και πως έχει βαφτεί κάτι τέτοιο... Άρα βλέπω πολύ ενδιαφέρον ως προς αυτό. Και, επίσης, με έχει ενθουσιάσει αυτό, ότι είστε τρεις φοιτήτριες που το έχετε πιάσει και το βλέπετε από δω από εκείνο καθένας με τον τρόπο του και... ναι.

Ε.Μ.: Στην δική μου έρευνα, με ενδιαφέρει παρά πολύ αυτό... ότι σιγά σιγά ο κινέζικος πολιτισμός γίνεται περισσότερο γνωστός και περισσότερο προσιτός στο ελληνικό κοινό, γιατί η Κίνα γίνεται όλο και μεγαλύτερο μέρος της ζωής μας στη σύγχρονη Ελλάδα, έρχονται κινέζικες επιχειρήσεις, έρχονται κινέζικα κεφάλαια... αλλά ο κόσμος δεν γνωρίζει τι είναι η Κίνα, ο κόσμος βλέπει την Κίνα σαν κάτι πολύ... το γεγονός ότι τόσο η Ελλάδα όσο και η Κίνα έχον μεγάλους, αρχαίους πολιτισμούς μας βοηθάει να αναγνωρίσουμε ότι ναι υπάρχει μια ιστορία...

Σ.Χ.: Να σεβαστούμε...

Ε.Μ.: Ναι, να σεβαστούμε... αλλά δεν γνωρίζουμε. Δεν ξέρουμε, οπότε εγώ το βρίσκω καταπληκτικό αυτό...

Σ.Χ.: Δεν γνωρίζουμε και είναι και μακρινό και εξωτικό... Δηλαδή, μιλάς για τις δυναστείες και τα ονόματα και τα λοιπά και είναι κάτι παρά πολύ εξωτικό που ενδιαφέρει παρά πολύ τον κόσμο.

Ε.Μ.: Το αντίστοιχο συμβαίνει και στην Κίνα. Είναι πολύ διαφορετικά τα μεγέθη, βέβαια, αλλά εγώ όσο ζουσα στην Κίνα και ερχόμουν σε επαφή τόσο στην καθημερινότητα, γιατί με έβλεπαν ότι ξεχώριζα και με πλησίαζαν, με ρωτούσαν «από που είσαι», τους έλεγα «Ελλάδα»... δεν ξέρουν, είναι πολύ μικρή η Ελλάδα για τα μεγέθη τους για να την γνωρίσουν... Τους έλεγα «*Ολυμπιακοί Αγώνες, η χώρα που σας έστειλε τους Ολυμπιακούς Αγώνες*»... εκεί το καταλαβαίνανε, εκεί γινότανε... στο Πεκίνο, που είναι πιο μεγάλη πόλη, μπορεί να την είχαν ακούσει την Ελλάδα ως χώρα, στις μικρές πόλεις, στα χωριά, μέσα στην Κίνα, με τους «*Ολυμπιακούς Αγώνες, είμαστε η χώρα που σας έστειλε τους Ολυμπιακούς Αγώνες*», εκεί χτυπούσε ότι «*Α, δεν σας ξέρω ως χώρα αλλά ξέρω ότι είναι ένας μεγάλος πολιτισμός αυτός*». Και αυτό μου έκανε φοβερή εντύπωση, και νομίζω ότι αυτό υπάρχει και στη δική μας πλευρά, ξέρουμε ότι κάτι σπουδαίο είναι εκείνοι σαν εμάς αλλά έτσι πολύ vague και άγνωστο, οπότε είναι πολύ ωραίο που γίνονται τέτοιες δράσεις και τέτοιες εκθέσεις για να γνωρίσει λίγο πιο απτά ο κόσμος.

Σ.Χ.: Ναι, ναι, και θα προσπαθήσουμε να συνεχίσουμε και παραπάνω. Γιατί τώρα, ας πούμε, που μπήκε στο πρόγραμμα, είναι ωραία που είναι τους καλοκαιρινούς μήνες αλλά δεν είχαμε τη δυνατότητα να το αξιοποιήσουμε τόσο πολύ με σχολεία.

Ε.Μ.: Μου είπατε όμως ότι κάτι έγινε με τα εκπαιδευτικά...

Σ.Χ.: Έγινε με τα εκπαιδευτικά. Ναι, το πρόγραμμα το εκπαιδευτικό που έχουμε, το «*Μουσείο Μπενάκη στον Κήπο*», κάνανε μια μέρα, από τις πέντε μέρες που είναι το πρόγραμμα, ας πούμε, επίσκεψη πάνω και κάνανε ιστορίες... Μου είχαν πει ότι θα μου στείλουμε brief τι κάνανε γιατί μου τα είπαν πολύ γενικά... Αυτό που είχα δει κι εγώ, είχαν κάνει... Έχουμε

ένα guangxi παπαγάλο και είχανε παίξει πολύ με το θέμα παπαγάλου, γιατί είχανε κάνει όλα τα παιδιά κάτι πολύ ωραίους παπαγάλους τρισδιάστατους και τέτοια... Μου είπανε ότι είπανε μύθους και παραμύθια για τους δράκους, πως γίνανε από τα ποτάμια, τον κίτρινο ποταμό, κ.λπ., κ.λπ. Αυτά... όταν έχω κάποια στοιχεία θα σου πω περισσότερα.

Ε.Μ.: Πολύ ωραία. Και η κινεζική ιστορία είναι έτσι πολύ φανταστική και προσφέρεται πάρα πολύ με δράκους, παραμύθια και ιστορίες τέτοιες. Πολύ ωραία, να σας ρωτήσω κάτι ακόμα, στο πωλητήριο του Μουσείου έχουν ενταχθεί αρκετά αντικείμενα που έχουν σχέση με την έκθεση, πείτε μου τις αντικείμενα είναι αυτά και πως έγινε η επιλογή τους.

Σ.Χ.: Αυτό το κάναμε πολύ συνειδητά. Θέλαμε πολύ να στηρίξουμε την έκθεση και με νέους καλλιτέχνες και ζητήσαμε και από κεραμείς να κάνουν αντικείμενα εμπνευσμένα- κεραμικά και πιο καλά, πιο ακριβά, ας πούμε, πιο ακριβά αντικείμενα... και 2-3 ανθρώπους που κάνανε φοβερά κοσμήματα εμπνευσμένα...

Ε.Μ.: Τα οποία έγιναν κατά παραγγελία του Μουσείου για την έκθεση δηλαδή...

Σ.Χ.: Σαν ανάθεση, ανάθεση συνήθως γίνεται, καλούμε έναν δημιουργό και λέμε «θέλεις να κάνεις κάτι» και άμα θέλουν να κάνουνε, δεν είναι...

Ε.Μ.: Και αυτά βλέπετε ότι έχουν πέραση στο κοινό;

Σ.Χ.: Τα κοσμήματα πολύ, παρά πολύ. Τα κεραμικά είναι λίγο ακριβά για το κοινό το ελληνικό... Δεν ξέρω τώρα τι έχει γίνει που είναι πιο πολύ ξένοι, αλλά είναι λίγο πιο δύσκολα.

Ε.Μ.: Ναι, λογικό, τα κοσμήματα είναι πιο προσιτά.

Σ.Χ.: Είναι πιο προσιτά, ναι, προφανώς. Με τα κοσμήματα γίνεται ένας χαμός.

Ε.Μ.: Μάλιστα. Γενικά για την έκθεση νομίζω ότι αυτά ήθελα, μου δώσατε μια πολύ ωραία εικόνα της θέσης που έχει η έκθεση τόσο στο Μουσείο όσο και στην Αθηνά σήμερα. Γενικά εσείς πως βλέπετε ότι έρχεται ο κινέζικος πολιτισμός σήμερα στην Ελλάδα; Δηλαδή, πως βλέπετε τις στάσεις...

Σ.Χ.: Σαν άνθρωπος πλέον...

Ε.Μ.: Ναι, σαν άνθρωπος και προσωπικά και έχετε και μια εμπειρία τόσο από το Μουσείο όσο και από τη ιδιότητα σας...

Σ.Χ.: Κοιτά, αυτό είναι τεράστια κουβέντα. Ο κινέζικος πολιτισμός... σαν άνθρωπος θα σου πω όπως οι διάφοροι Έλληνες που δεν ξέρουν ακριβώς τι είναι τα διάφορα προϊόντα που έρχονται, δηλαδή έχουμε καταλάβει πλέον τι γίνεται στην πόλη, τι γίνεται εμπορικά, τις κοινότητες τις κινέζικες που είναι αρκετά οργανωμένες πλέον και λειτουργούν πολύ δυναμικά και δεμένα. Αυτό είναι το εμπορικό κομμάτι με το οποίο δεν έχουμε έρθει ακριβώς σε επαφή με το Μουσείο. Στο κομμάτι του πολιτισμού βλέπω πάλι δεν υπάρχει κάτι επίσημο... Βλέπω ότι γίνονται πάρα πολλές ad hoc κινήσεις από τον Δήμο ή έρχονται αποστολές που δεν καταλαβαίνεις από που είναι, να γίνουν αδελφοποιήσεις... Δηλαδή...

Ε.Μ.: Δεν υπάρχει συντονισμένη προβολή...

Σ.Χ.: Δεν υπάρχει, ως προς εμάς, ας πούμε, δεν μας έχει έρθει επισήμως συντονισμένη προβολή. Μας έχουν έρθει κατά καιρούς επισκέπτες... είτε μια ομάδα κινέζων που θέλουν να έρθουν στο Μουσείο... αλλά δεν έχει γίνει οργανωμένη, και αυτό θα θέλαμε κιόλας να

γίνει, ανεξαρτήτως τώρα και της εκθέσεως, που και αυτή θα είχε ενδιαφέρον στο κινεζικό κοινό... Αλλά θα θέλαμε γιατί το Μουσείο, επειδή είναι μοναδικό στο ότι παρουσιάζει την πορεία ας πούμε, του ελληνισμού από την παλαιολιθική εποχή μέχρι τον 20^ο αιώνα, είναι ενδιαφέρον και θα ήταν ενδιαφέρον για κάποιον που έρχεται έστω και μια μέρα στην Αθήνα να αντιληφθεί... Είναι μια συμπυκνωμένη εικόνα, αλλά δεν έχουν γίνει οργανωμένες κινήσεις. Θέλω να ελπίζω ότι σιγά σιγά θα γίνουν, και όσον αφορά τον τουρισμό, δηλαδή, καθαρά.

Ε.Μ.: Ναι, ναι, τον τουρισμό, και μέσα από τον τουρισμό και τον πολιτισμό, γιατί το ένα δεν υπάρχει χωρίς το άλλο πια...

Σ.Χ.: Μα για τον πολιτιστικό τουρισμό μιλάμε, για τον πολιτιστικό τουρισμό μιλάμε καθαρά.

Ε.Μ.: Μάλιστα, ωραία, νομίζω ότι γενικά αυτά ήθελα. Σας ευχαριστώ πάρα πολύ!

Σ.Χ.: Παρακαλώ!

Π6

Κωνσταντίνος Χρηστίδης, Εκτελεστικός Πρόεδρος της «Πύλης Φιλίας Ελλάδας-Κίνας», 24 Αυγούστου 2016

Ειρήνη Μαρκογιαννάκη: Σας ρωτάω, καταρχήν, αν δέχεστε να καταγραφεί η συνομιλία μας.

Κωνσταντίνος Χρηστίδης: Δέχομαι, πάση δυνάμει, παρακαλώ.

Ε.Μ.: Σας ευχαριστώ πολύ! Λοιπόν, ξεκινάμε. Πείτε μου πότε ιδρύθηκε η Πύλη και με ποιο σκεπτικό;

Κ.Χ.: Το 2008, μετά από την συμμετοχή μου- την δική μου- στον Σύνδεσμο Ελλάδας-Κίνας του κ. Ποδαμιάνου, όπου εκεί είδα ότι δεν υπάρχει καμία αποτελεσματικότητα, καμία, και μετά από μια εκδήλωση που κάναμε με τους Σαολίν, ένα θεατρικό, το οποίο το ανεβάσαμε και στη Δράμα... τώρα τα υπόλοιπα είναι λεπτομέρειες, γιατί έφυγα, γιατί όταν βάζεις 12.000 ευρώ από την τσέπη σου και σε κυνηγάνε κιάλας από πίσω για να σε φάνε... άστο. Οπότε καθόμαστε το 2008, συναντόμαστε τότε με τον Κώστα τον Γκιουλέκα στο Δίον Παλάς επάνω στην Πιερία και με αρκετούς αξιόλογους ανθρώπους από τον Σύλλογο Ελλάδας-Κίνας και ξεκινάμε μια νέα προσπάθεια, με μανατζερίστικο στυλ, με μανατζερίστικη νοοτροπία. Δηλαδή, είναι μη κερδοσκοπικό σωματείο αλλά πρέπει να λειτουργήσει γρήγορα και αποτελεσματικά. Θα κάνουμε... όπως είμαι μάντζερ στην εταιρεία που δουλεύω, έτσι θα είμαι μάντζερ και εκεί. Άρα, το μη κερδοσκοπικό σωματείο που ιδρύσαμε έχει μια δομή καθαρά εταιρική, μόνο που δεν είναι εταιρεία! Για να τρέξει γρήγορα.

Ε.Μ.: Και τρέχει, λοιπόν, με τι σκοπούς;

Κ.Χ.: Σύνδεση των δύο λαών, αυτό είναι το γενικό, ο γενικός τίτλος, σύνδεση των δύο λαών σε όλα τα επίπεδα: μορφωτικό, πολιτιστικό, οικονομικό/εμπορικό. Λοιπόν, σε όλα για εμένα είναι αυτό που είπε και ο Ηλίας ο Ψινάκης, είπε την καλύτερη κουβέντα ο Ηλίας όταν γύρισε από την Κίνα, και στην συνέντευξη που μου έδωσε...

Ε.Μ.: «Ο δρόμος του μεταξιού περνάει από τον Μαραθώνα»...

Κ.Χ.: Ο Ηλίας είπε, και στο CRI εκεί, ότι με τους κινέζους πρέπει να μην τους δείξεις ότι θα πας να τους φας λεφτά, ότι κάνεις πράγματα για λεφτά γιατί κατευθείαν θα πάει στην άκρη ο άνθρωπος! Έτσι ακριβώς με αυτή τη νοοτροπία εμείς τι λέμε: ρε παιδιά, για να κάνεις δουλειά με κάποιον πρέπει να είσαι φίλος, ο κινέζος θέλεις να είσαι φίλος.

Ε.Μ.: Θέλει να είσαι φίλος και ο κινέζος μετράει πολύ τον σεβασμό, είναι πολύ σημαντικό για τους κινέζους να νιώθουν ότι λαμβάνουν σεβασμό.

Κ.Χ.: Ακριβώς. Όπως μας σέβονται αυτοί για τον δικό μας πολιτισμό πρέπει και εμείς να σεβαστούμε αυτόν τον... μιλάμε για έναν ελληνικό πολιτισμό της Ανατολής. Έλεος ρε παιδιά δηλαδή, είμαστε οι αρχαιότεροι πολιτισμοί του κόσμου! Στο δικό μου το εκδοτικό- κάνω μια παρέμβαση- στο δικό μου το εκδοτικό του Αυγούστου γράφω στο τέλος: «είναι η ώρα οι δύο μεγαλύτεροι πολιτισμοί του κόσμου να ξαναρθούν στην επιφάνεια». Είναι η ώρα μας. Είναι ο αιώνας μας. Και με ποιους μπορούμε εμείς οι Έλληνες να συνεταιριστούμε σε σχέση σεβασμού, αλληλοκατανόησης- άσχετα αν έχουμε διαφορετική γλώσσα... ο Γιώργος ο Νταλάρας, σε αποκλειστικό, στο λέω τώρα χωρίς να την έχω βγάλει ακόμα, την κρατάω σε συνεννόηση για να γυρίσω ο κόσμος και να γίνει το μπαμ... ο Γιώργος ο Νταλάρας μου λέει «δεν χρειάζεται να ξέρεις κινέζικα, η δικιά μου γλώσσα είναι η μουσική, είμαι σίγουρος ότι θα με καταλάβουν». Άμα σέβεται ο ένας τον άλλο βρίσκει τρόπο ακόμα και με τα χέρια να μιλήσει. Και σιγά σιγά, ευτυχώς, μεγαλώνει το ποσοστό των Ελλήνων που μαθαίνουν κινεζικά. Γιατί δεν αγαπάς μόνο το... όταν ξεκινάς τα κινέζικα, δεν αγαπάς μονάχα την γλώσσα, γιατί είναι και λίγο στριφνή...

Ε.Μ.: Είναι πάρα πολύ στριφνή, είναι πάρα πολύ δύσκολη, εγώ όπως το βλέπω είναι αδύνατον να μάθεις καλά κινέζικα χωρίς να κατανοήσεις τον κινεζικό πολιτισμό και είναι αδύνατον να κατανοήσεις τον κινεζικό πολιτισμό χωρίς να μάθεις κινέζικα. Γιατί είναι τόσο περίπλοκη και είναι... η φιλοσοφία και η νοοτροπία αυτού του λαού είναι τόσο εμποτισμένη στη γλώσσα του και τον τρόπο σκέψης... Δηλαδή, το συντακτικό της γλώσσας, η σειρά με την οποία βγαίνουν οι λέξεις είναι... ναι.

Κ.Χ.: Εγώ λάτρεψα την Κίνα... βασικά, παντρεύτηκα την Κινέζα μου, την γυναίκα μου για ένα λόγο... δηλαδή, αυτή την ηθοποιό θέλω να την γνωρίσω κάποια στιγμή να της πω ευχαριστώ: για την Zhang Ziyi. Η Zhang Ziyi λοιπόν με εκείνον το χορό στην ταινία τα «Ιπτάμενα Στιλέτα», εκεί που είναι τυφλή, εκεί με άφησε έτσι... τρελάθηκα... και όταν γνώρισα την γυναίκα μου λέω...: «αυτό το θέλω». Τελοσπάντων, λέγαμε για το 2008 που ξεκινήσαμε την προσπάθεια αυτή έτσι ώστε στις σχέσεις μου, στο χαλί, στο τερραίν, όπως θέλεις βάλτο, στον κοινό τόπο του πολιτισμού- αυτό που είπε ο Ψινάκης... πρέπει να εκτιμήσουμε ο ένας τον πολιτισμό του άλλου και πάνω σ' αυτό θα έρθουν όλα, θα έρθει... το μορφωτικό ούτως η άλλως είναι μέρος του πολιτισμού, το οικονομικό και αυτό άμα το δεις μακροοικονομικά είναι και αυτό μέρος του πολιτισμού, είναι συνήθεια.

Ε.Μ.: Είναι συνήθεια και αυτό που βλέπω εγώ είναι ότι έρχονται τώρα όλο και περισσότερες κινέζικες επιχειρήσεις στην Ελλάδα που αν δεν γίνουν αποδεκτές από το ελληνικό κοινό μέσω πολιτιστικών δράσεων δεν θα εξασφαλίσουν σταθερότητα... το ελληνικό κοινό...

Κ.Χ.: Πρώτα απ' όλα, σύμφωνα με τελευταία έρευνα... δεν ξέρω αν τη διάβασες;

Ε.Μ.: Την διάβασα, ναι.

Κ.Χ.: Της «Αυγής»... έχουμε πάρα πολύ θετική εικόνα. Άρα, ένα κομμάτι μεγάλο της δράσης της Πύλης είναι να δώσει αυτή την εικόνα παντού, να λειάνει το έδαφος, να δούμε οι

Έλληνες ότι δεν έχουμε να φοβηθούμε κάτι, δεν θα σε φάει ο Κινέζος, ούτε θα σε εκμεταλλευτεί ο Κινέζος, ούτε, ούτε... Οι συνθήκες είναι συνθήκες Κίνας, το τι μισθούς έχουν κ.λπ. είναι για αυτούς, και κανείς δεν ξέρει την αγοραστική δύναμη του γιουάν, του RMB, έτσι, ότι με ένα RMB μπορείς να φας ας πούμε, σε κάποια μέρη, στο Wuhan μπορείς να πας να πάρεις ένα κολατσιό, ας πούμε, με ένα RMB. Λοιπόν, εδώ εγώ μπορώ να σε βεβαιώσω και με στοιχεία ότι η Cosco πλήρωνε 80 ευρώ μεροκάματο στους Έλληνες και κάποιοι κύριοι δίνανε 40. Γιατί, ήταν οι εταιρείες που πήρανε την αντιπροσωπεία... η Cosco δεν ήξερε τότε τι γίνεται εδώ στην Ελλάδα, πήρε κάποιες εταιρείες για να τους βρούνε δυναμικό, βγήκανε και οι εργατοπατεράδες και μπήκανε στη μέση μετά και σου λέει θα τα παίρνουμε εμείς και μετά θα πληρώνουμε τους Έλληνες. Κρατούσαν τα 40 για την τσέπη τους και τα άλλα 40 τα δίνανε. Άρα αυτά εμείς σε γενικές γραμμές στρώνοντας τον πολιτιστικό καμβά μπορούμε να χτίσουμε όλες τις σχέσεις. Αυτός είναι ο κύριος σκοπός της Πύλης Φιλίας. Αλλά θα ήταν ένα γενικό αυτό, ένα γενικότερο πλάνο. Υπάρχει εξιδεικευμένο πλάνο, το οποίο υπάρχει... και τα τρία αυτά που θα σου αναφέρω υπάρχουν αναρτημένα στο site μας... το Έτος Κίνας, η Ανάπτυξη της Πύλης Φιλίας και η Παρουσίαση της Πύλης Φιλίας.

Ε.Μ.: Για το Έτος Κίνας πείτε μου...

Κ.Χ.: Το Έτος Κίνας έγινε το 2008 και κατατέθηκε στην Προεδρεία της Δημοκρατίας τότενες. Όταν το είχε πρωτοδιαβάσει ο Κώστας ο Γκιουλέκας είχε πει: «Ρε συ Κώστα, αυτό είναι πανεθνικού χαρακτήρα και μεγάλο πλάνο». Ε, λέω, ή θα κάνουμε δουλειά ή θα κάνουμε μπαρμπούτσαλα, να καθόμαστε να δείχνουμε κανένα kun fu και να περνάει η ώρα μας... αυτό τι να το κάνουμε; Το Έτος Κίνας στην Ελλάδα είναι η ανταπόδοση του 2008. Η γυναίκα μου είχε την τύχη να είναι η μεταφράστρια του Σπύρου του Μερκούρη, στην ομάδα του Σπύρου του Μερκούρη, του αδελφού της Μελίνας... ο κ. Σπύρος είναι ένας από τους πιο ένθερμους υποστηρικτές της ελληνοκινεζικής φιλίας και από τους ανθρώπους που έχουν κάνει σημαντικότερα βήματα σε αυτή την κατεύθυνση... τότε πήγανε... η Κίνα, προετοιμάζοντας του Ολυμπιακούς Αγώνες, είχε δώσει όλο τον χρόνο στην Ελλάδα πολιτιστικά, είναι σαν να έλεγε: «Ευχαριστώ Ελλάδα που δημιούργησες τους Ολυμπιακούς Αγώνες, έλα να μας δείξεις τον πολιτισμό σου!»...

Ε.Μ.: Εγώ να κάνω μια παρέμβαση εδώ... ζώντας τώρα ένα χρόνο στην Κίνα με ρωτούσε ο κόσμος από πού είμαι... «Xila»... δεν το έπιαναν όλοι, πολλές φορές άκουγαν «Xin Xila» (Νέα Ζηλανδία) καταλάβαιναν... όταν τους έλεγαν ότι είμαστε οι χώρα που σας έστειλε τους Ολυμπιακούς Αγώνες... πάντα με αυτό συνειδητοποιούσαν... «ας μην ξέρω τη χώρα σου, ξέρω τι πολιτισμός είναι αυτός και τον σέβομαι», δηλαδή το ένιωθα στιγμιαία σε όλους-τόσο μέσα στο Πεκίνο όσο και περισσότερο ακόμη στις μικρές πόλεις, όπου ταξίδεψα μέσα στην Κίνα... η Ελλάδα είναι πολύ μικρή για τα δεδομένα τους για να την ξέρουν ονομαστικά, όταν όμως έλεγα «η χώρα που σας έστειλε τους Ολυμπιακούς Αγώνες» το έβλεπα στα μάτια τους ότι τους έκανε κλικ.

Κ.Χ.: Μα ναι. Λοιπόν, μας έκαναν τόσα δώρα, η γυναίκα μου έκατσε και μετέφρασε Σεφέρη-φυσικά με δικιά μου... η γυναίκα μου δεν μιλάει ελληνικά αλλά, επειδή την βοήθησα στο αγγλικό, στην αγγλική μετάφραση του Σεφέρη... μετέφραζε Σεφέρη και το μεταφέραμε εκεί στην έκθεση του Σεφέρη που έγινε στο Πεκίνο. Η γυναίκα μου έκανε, επίσης, την επίσημη όχι μόνο μετάφραση και διερμηνεία... είναι υπεύθυνη για το βιβλίο που εκδόθηκε για τη σύγκριση αρχαίου δράματος και κινεζικής όπερας που έβγαλε ο Σπύρος ο Μερκούρης...

Ε.Μ.: Κυκλοφόρησε στην Ελλάδα ή στην Κίνα αυτό;

Κ.Χ.: Και εκεί και εδώ. Άστο τώρα που πήγε, αυτό είναι άλλη ιστορία. Αυτές είναι ιστορίες να τρελαίνεσαι, ιστορίες απείρου κάλους στην Ελλάδα. Λοιπόν, ζώντας αυτή τη διέγερση

εκείνου του χρόνου με αυτή την αγάπη και τον ενθουσιασμό που έβλεπα της Κίνας για την Ελλάδα είπα, ρε παιδιά, εδώ έχουμε μέλλον. Τι πρέπει να κάνουμε; Ένα χρόνο μας δώσανε, θα τους δώσουμε και εμείς ένα χρόνο.

Ε.Μ.: Είναι έξτρα εντυπωσιακό που αυτό το λέτε σε εποχή προ κρίσης που δεν ξέραμε ακόμη τι ανάγκη θα έχουμε...

Κ.Χ.: Μα τότε κομπάζαμε, ήμασταν υπερόπτες. Τώρα όσοι το ακούνε είναι όχι... ο Γιώργος ο Νταλάρας δήλωσε όχι μόνο υποστηρικτής αλλά και εθελοντής. Παρεπιπτόντως, προετοιμάζουμε το έδαφος και είμαστε σε συνεννοήσεις για να γίνει η συναυλία του εκεί. Έναν καλλιτέχνη μπορούμε να στείλουμε εκεί, δεν θα στείλουμε τον Μαζωνάκη. Δεν ξέρω τι σ' αρέσει... ο Σωκράτης ο Μάλαμας είναι πολύ βαρύς... ε, ο Νταλάρας μπορεί να τα πει όλα, μπορεί να πει και κανένα κινέζικο τραγούδι. Έτσι ξεκίνησε λοιπόν η Πύλη Φιλίας και άρχισε να κάνει την μια εκδήλωση μετά την άλλη.

Ε.Μ.: Οπότε εσείς στην ουσία διοργανώνετε πολιτιστικές εκδηλώσεις και βοηθάτε...

Κ.Χ.: Διοργάνωση πολιτιστικών εκδηλώσεων σε συνεργασία με την Πρεσβεία και, φυσικά, με οποιονδήποτε ζητήσει τη βοήθειά μας. Μορφωτικά παρέχουμε υπηρεσίες μετάφρασης, διερμηνείας και μαθημάτων, στελεχώνουμε υπηρεσίες, οργανισμούς, σχολεία, που θέλουν αξιόπιστους ανθρώπους να διδάξουν, παρέχουμε υλικό... άμα μπει κανείς στο Greece-China θα δει ότι υποστηρίζουμε άμα ένας καθηγητής θελήσει να διδάξει τον κινέζικο πολιτισμό και τη γλώσσα έχει μέσα στο Greece-China πέντε μέρες υλικό οπτικοακουστικό...

Ε.Μ.: Να σας ρωτήσω συγκεκριμένα για ένα από αυτά γιατί τα κοιτούσα... στο YouTube που έχετε τη σειρά το «Hello, China», «Γειά σου, Κίνα»... αυτά είναι κινέζικες παραγωγές τις οποίες τις μεταγλωττίσατε εσείς;

Κ.Χ.: Γράφει κιόλας πάνω, και είναι σε κάθε βίντεο, γιατί είναι και στα αγγλικά, στα αγγλικά είναι από το GBTimes... Το China Radio International έκανε αυτή τη σειρά χωρίς μεταγλώττισης και άφησε στο κάθε ένα, στην κάθε μια υπηρεσία του να κάνει τη μεταγλώττιση. Η Ελληνική Υπηρεσία του CRI πήρε το κομμάτι της και έκανε τη μεταγλώττιση. Εμείς τι κάναμε- συμμαζέψαμε αυτά τα δίλεπτα, τρίλεπτα... άμα μπει κάποιος σε ένα site και δει δίλεπτα είναι λίγο περίεργα, καλύτερα να δει 32 λεπτών βίντεο που είναι μισή ώρα, δηλαδή να μπορεί να το δείξει κάπου σε ένα σχολείο και να πηγαίνει λέξη προς λέξη και να μαθαίνει και τον πολιτισμό αλλά να μαθαίνει και τη λέξη.

Ε.Μ.: Και να εξοικειώνεται στην ουσία και με την εικόνα...

Κ.Χ.: Είναι πολύ καλό για παιδιά 12-13 ετών. Κάναμε και το μοντάζ, βάλαμε και κάποια εφεδάκια εκεί πέρα απλά, αλλά αυτό που θέλαμε είναι να δημιουργήσουμε υποστηρικτικό υλικό για οποιονδήποτε το θελήσει για να προβάλει την Κίνα και να προβάλει και το δικό του έργο.

Ε.Μ.: Και παρέχεται δωρεάν αυτό;

Κ.Χ.: Ναι, όλα δωρεάν.

Ε.Μ.: Βλέπετε ανταπόκριση από τον κόσμο;

Κ.Χ.: Θα σου πω ένα πράγμα, εγώ δεν το περίμενα αυτό. Πρώτα απ' όλα δεν περίμενα την ανταπόκριση από πολλές εταιρείες... μόνο δύο εταιρείες αντιδράσανε και είναι η Wanda μέσα και, εντάξει, το καταλαβαίνω κάπου ας πούμε αυτό... όλες οι άλλες εταιρείες των

οποίων ταινίες αναρτήσαμε στο YouTube και, ξέρεις πως είναι αυτά, κατευθείαν πέφτουν δικαιώματα και σε αποκλείουν παντού... υποτιτλισμένες στα ελληνικά, 19 ταινίες μέχρι στιγμής και έρχονται κι άλλες... τους υποτίτλους τους έχουμε βρει όπου μπορέσαμε να βρούμε υποτίτλους, και ευτυχώς υπάρχουν ομάδες ανεξαρτήτων ανθρώπων που κάνουν πολύ καλή δουλειά στην μετάφραση και τον υποτίτλισμό, μας δώσαν τα δικαιώματα και άρα μπορούμε να τα παίξουμε όπου θέλουμε αρκεί να μην είναι monetized, να μην πάρεις δηλαδή λεφτά. Και δεν θέλουμε λεφτά. Εμείς θέλουμε να μπει κάποιος ή στο website μας ή στο YouTube και να δει κινηματογράφο, και να δει επιτέλους τι εκπληκτικός είναι ο κινεζικός κινηματογράφος. Θυμάμαι εκείνη την ταινία, το Saving Private Ryan, που λένε όλοι για τις στιγμές της απόβασης της Νορβηγίας πόσο ρεαλιστική ήταν... έχουν δει το Assembly; Και να δουν... τι είναι αυτά; Να πουν τι είναι αυτά τα εφέ; Ποιος Steven Spielberg; Μόλις το ανεβάσαμε, μιλάμε για ένα μήνα βαριά βαριά, έχουμε... εχθές που το άφησα ήταν 18.000 views. Εκείνο το Aftershock έχει γίνει τοπ! Γιατί όντως είναι καταπληκτική ταινία, εγώ έκλαιγα στο τέλος, το λέω ειλικρινά. Άρα ενδυναμώνουμε και βοηθούμε όσους θέλουνε- και αυτή είναι η καλή μας θέληση, γι' αυτό λέμε «Πύλη»... Εγώ δεν έβαλα τυχαία το όνομα «Πύλη Φιλίας Ελλάδας-Κίνας», η «Πύλη» είναι ανοιχτή για όλους όσους είναι καθαροί και θέλουν να κάνουν δουλειά. Την είπε πρώτος ο Κώστας Καραμανλής, δεν το πολιτικοποιώ, απλά ο Κώστας ο Καραμανλής είχε επισκεφτεί την Κίνα και είχε πει τη μεγάλη κουβέντα, μπράβο του, ότι η Ελλάδα θέλει να γίνει η πύλη της Κίνας στην Ευρώπη. Το όραμα, λοιπόν, αυτό το δώσαμε όνομα στην «Πύλη» και αυτό κάνουμε ακριβώς. Ανοίγουμε τις πόρτες, δεν ζητάμε από κανέναν τίποτα, ζητάμε μόνο την συμμετοχή του. Δεν ζητάμε ούτε λεφτά να μας δώσεις, ούτε τίποτα να μας κάνεις, ίσα-ίσα που ευκαιρίες ανοίγουμε. Έλα όμως να μας βοηθήσεις αν χρειαστούμε κάτι, δηλαδή θέλουμε και εμείς να κάνουμε μια εκδήλωση... Εσύ κάνεις την εκδήλωσή σου, μπράβο, σε βοηθάμε. Όταν κάνουμε και εμείς την εκδήλωσή μας, πρόσφερε μας και εσύ κάτι, μια βοήθεια. Έλα όλοι μαζί να ετοιμάσουμε αυτή την όμορφη γιορτή. Έλα να βάλουμε κάτω το σχέδιο «Έτος Κίνας στην Ελλάδα», ό,τι κόμμα και αν είσαι, απ' όπου και αν είσαι, αυτός ο σκοπός είναι φιλικός, για την Ελλάδα το κάνουμε, δεν το κάνουμε για κανέναν άλλον. Λατρεύουμε την Κίνα, λατρεύουμε και την Ελλάδα. Και τους λέμε έλα εδώ, όλοι μαζί, απλά πράγματα είναι, δεν λέμε κάτι περίεργο.

Ε.Μ.: Ναι, και η αλήθεια είναι ότι και εγώ αυτό που ψάχνω τώρα και καταγράφω τις διάφορες δράσεις, βλέπω ότι πρόκειται κυρίως για μεμονωμένες δράσεις. Δηλαδή, θα υπάρξει κάποια γκαλερί που θα κάνει κάποια μικρή έκθεση αλλά χάνονται γιατί είναι μικρές εκδηλώσεις που δεν έχουν την δύναμη να διαφημιστούν και χάνονται. Ενώ άμα γίνει κάτι συντονισμένο...

Κ.Χ.: Ακριβώς, άμα μπει σε πανεθνική βάση ένας συγκεκριμένος σχεδιασμός θα τρέξουν τα κανάλια, θα τρέξουν όλοι να δούνε, όλοι θα μυριστούνε και χρήματα και θα πουν α, αυτό εδώ μας ενδιαφέρει. Μας ενδιαφέρει να γίνει σε τρεις άξονες: πολιτιστικό, μορφωτικό, εμπορικό. Με έναν ολόκληρο χρόνο. Άμα γίνει έναν ολόκληρο χρόνο μετά βάζουμε τις βάσεις για να γίνεται κάθε τόσο. Να ιδρυθούνε δύο κέντρα, ένα στην Ελλάδα και ένα στην Κίνα, αυτό υπογράφηκε αλλά δεν πρόκειται να γίνει ποτέ από την ελληνική πλευρά, να υπάρχουν δύο πολιτιστικά κέντρα, ο Παναγιωτόπουλος το είχε υπογράψει, ένα πολιτιστικό κέντρο από την Κίνα στην Ελλάδα και ένα πολιτιστικό κέντρο της Ελλάδας στην Κίνα. Σ' αυτό, επειδή ξέρουμε τις ελληνικές κυβερνήσεις, δεν γεννηθήκαμε τώρα στην Ελλάδα, 56 χρονών είμαι, λοιπόν, το ετοιμάζουμε εμείς με ιδιωτικούς φορείς. Να κάνουμε το Aegean Gate σε μια πόλη... πιθανότατα να γίνει στο Wuhan γιατί εκεί είναι οι καλύτερες συνθήκες για να ανοίξει ένα τέτοιο πράγμα. Το 2014 αξίζει να σου πω ότι είχαμε φτάσει σε ένα επίπεδο, τότε ήταν και ο Κώστας ο Κουκοδήμος που μας ενίσχυε σαν Υφυπουργός Παιδείας, τι να σου πω, έχω μείνει κατά-υποχρεωμένος, με το που πάτησα το πόδι μου μέσα ούτε ένα σιγάρο δεν κράτησε η συνάντηση, γιατί ήταν πνιγμένος... Θέλαμε να πάμε τότε στο Wuhan και να κάνουμε συναυλία το Μουσικό Σχολείο Θεσσαλονίκης. Ο Δήμος του Wuhan

μας προσέφερε ένα από τα μεγαλύτερα χολ του και για αυτό το Aegean Gate μας προσέφεραν στο νέο mall που είχε χτιστεί τότε στο Wuhan, μας προσέφεραν ένα χώρο γύρω στα 500 τ.μ. Μας το προσέφεραν και από εδώ πέρα άστα να πάνε στο γεροδιάλο. Γι' αυτό λέω ότι ίσως δεν ήταν ο κατάλληλος χρόνος το 2014 και είναι τώρα που έχουν πολύ ανάγκη οι Έλληνες. Άρα το έχουμε κοστολογήσει, το έχουμε έτοιμο, υπάρχουν και κινέζοι επενδυτές εκεί έτοιμοι να συμμετέχουν. Οπότε θα το κάνουμε εκεί και θα το δώσουμε δώρο στην κυβέρνηση μετά. Θα τους πούμε, κοιτάξτε, εμείς τα κάνουμε αυτά τα πράγματα που έχουμε να κάνουμε και αν θέλετε να βάλουμε την Ελλάδα και το Υπουργείο Πολιτισμού και το οποιοδήποτε Υπουργείο θέλετε, είμαστε εκεί, δώστε μας απλώς λίγο υλικό δωρεάν, να βάλουμε ένα βίντεο... όλα τα υπόλοιπα αφήστε τα πάνω μας για να γίνει και εκεί συντονισμός. Αν και, εδώ μια σελίδα... η Έλενα η Κουντουρά την οποία γνώρισα το 2014 και είναι ένα από τα πιο δυναμικά άτομα που έχω γνωρίσει, είναι μια γεννημένη μάνατζερ αυτή η γυναίκα, τρέχει σαν παλαβή, δεν μπορεί να τα προλάβει όλα, είμαστε δίπλα της, της το λέμε και έχει ήδη μεταφερθεί, εμείς δεν θα σου πάρουμε χρήματα, εμείς δεν θέλουμε τέτοια πράγματα, και να μας ελέγξει ο οποιοσδήποτε ανά πάσα στιγμή... Ξέρουμε την αγορά, ξέρουμε το που απευθυνόμαστε, ξέρουμε τον τρόπο που πρέπει να πλησιάσουμε. Το 2014, 14 Φεβρουαρίου, παίχτηκε στην Κίνα το «Beijing Love Story». Με το που παίχτηκε, μου λέει η γυναίκα μου, το καλοκαίρι θα γίνει της παλαβής από Κινέζους. Και έγινε. Εγώ τους το έλεγα από τον Απρίλιο, παιδιά θα γίνει κόλαση. Και έγινε κόλαση. Άρα ποιες είναι οι επόμενες ενέργειες; Γνωστές. Ήρθε τώρα εδώ πέρα το CCTV για να κάνει αφιέρωμα στην Ελλάδα. Και μάλιστα ο παρουσιαστής είναι από τους πιο γνωστούς εκεί, τοπ... Ήταν για τον μηχανισμό των Αντικυθήρων. Εμείς, και το λέω το εμείς, έχουμε μια συνεργασία με το «Meet Culture», δεν ξέρω αν το είδες στο site. Το «Meet Culture» είναι ο Kevin ο Miao, ένας επίσης μάνατζερ της Maersk που ζει τώρα τρία χρόνια στην Ελλάδα και ο οποίος έκανε το «Meet Culture»... Εξαιρετική δουλειά. Είμαστε στην ίδια νοοτροπία, είναι ο αποκλειστικός πολιτιστικός μας συνεργάτης γιατί ξέρει τι κάνει, του έχω απόλυτη εμπιστοσύνη και μας έχει απόλυτη εμπιστοσύνη, εμείς διαχειριζόμαστε το «Meet Culture» τώρα που λείπει, αναφορικά με την προβολή του, press releases, κ.λπ. Είδες τι έκανε; Τον πρώτο ελληνο-κινεζικό δίσκο. Κυκλοφόρησε. Κανείς δεν έδωσε σημασία.

Ε.Μ.: Και είδα και συναυλίες παραδοσιακής κινέζικης μουσικής στη Σαντορίνη... πολύ εντυπωσιακά...

Κ.Χ.: Η Zhang Jin, που έχουμε και τη συνέντευξή της, δεν είναι καμιά τυχαία. Εδώ λέει δεν την ξέρουν... εντάξει, εσάς ποιος σας ξέρει;

Ε.Μ.: Τα μεγέθη που την ξέρουν εκεί δεν συγκρίνονται με τα μεγέθη που δεν την ξέρουν εδώ!

Κ.Χ.: Α, γειά σου. Η Zhang Jin, όμως, το 2013 είχα την τύχη να τη δω, γιατί κάθε χρόνο στο κινέζικο νέο έτος βλέπουμε το σόου της CCTV, είναι η γιορτή μας, είμαστε σπίτι, μαζευόμαστε με τη γυναίκα και την κόρη και θαυμάζουμε το τι βλέπουμε, αυτό δεν είναι τηλεόραση, είναι κάτι άλλο... Και εκεί πέρα, έκπληκτος, δε το περίμενα, βλέπω τον Γιαννι- πάλι κανείς δεν το ανέφερε εδώ, ότι καλέσανε από το CCTV έναν Έλληνα συνθέτη, Ελληνοαμερικάνο, τον Γιάννη τον Χρυσομάλλη- να παίξει μαζί με την Zhang Jin. Και έπαιζε μαζί με την Zhang Jin. Η Zhang Jin το 2008 ήταν αυτή η οποία έπαιζε στην Ολυμπιάδα, δεν είναι καμιά κοπελίτσα χθεσινή. Αυτή, λοιπόν, ήρθε και βρήκε δικούς μας καλλιτέχνες, κάνανε μαζί ένα δίσκο, μπορεί να το βρει κάποιος άμα μπει στο site, έχει και το link για να πάει στο SoundCloud να το ακούσει, να ακούσει αυτή τη θαυμάσια μουσική... Αυτό το έκαναν ταξίδι εδώ, είχαν ετοιμάσει και ταξίδι στην Κίνα. Φαντάζεται κανείς πόσους ανθρώπους προσέγγισε εκεί; Τουριστικά... Πόσοι αναρωτήθηκαν, ρε παιδιά αυτή η Ελλάδα είναι πολύ

ωραία, γιατί να μην πάμε; Εκεί πήγε στην προτελευταία συναυλία, ήταν και ο Γενικός Πρόξενός μας ο Βασίλης ο Ξηρός ο οποίος πήρε και το μπουζούκι του και έπαιζε με το μπουζούκι! Τόσο όμορφα πράγματα που τα αγνοούν... Αυτά τώρα είναι πράγματα που η Πύλη μας τα κάνει καθημερινά. Ξεκινήσαμε το 2008. Είχαμε... εγώ θεωρώ δικιά μου, δικιά μου, το επισημαίνω γιατί το πλήρωσα από την τσέπη μου εκείνο, την πρώτη θεατρική παράσταση που έγινε με Σαολίν στο Δήμο Ιλίου. Θεατρική παράσταση όπου μαζί με τον Γρηγόρη τον Βαλτινό που ήταν ο αφηγητής, ακουγόταν από πάνω, ήταν ελληνικά και κινεζικά, η κινεζική φωνή ανήκει στη σύζυγό μου. Ήταν μια φοβερή παράσταση που μπορεί να τη βρει κανείς να την δει στο YouTube, την ανέβασε η Γιώτα η Κουνδουράκη, την πήραμε την παράσταση και την πήγαμε στην Δράμα, να δει και η επαρχία, έξω από την Αθήνα...

Ε.Μ.: Αυτή είναι η επόμενη ερώτησή μου. Στην Αθήνα, εντάξει, είμαστε λίγο πιο εξοικειωμένοι με τον κινέζικο πολιτισμό, γίνονται περισσότερες δράσεις... στην επαρχία, τι γίνεται; Που αλλού δραστηριοποιήστε; Σε ποιες άλλες πόλεις έχετε μέλη;

Κ.Χ.: Βασικά, έχουμε πανελλαδικά μέλη. Απλά, έχουμε μέχρι στιγμής σε κάθε έδρα Περιφέρειας θέλουμε να έχουμε ένα γραφείο. Έχουμε μέχρι στιγμής 6. Αλλά διαλέγουμε τους συνεργάτες μας. Δεν θα βάλουμε οποιονδήποτε για να ανοίξει, να πεις ότι έχει ένα γραφείο. Όχι, αυτό το γραφείο πρέπει να δουλεύει, πρέπει να ενημερωθεί, να είναι έμπιστος άνθρωπος και να είναι μέσα στον κοινό μας προσανατολισμό. Λοιπόν, στο καθένα από αυτά τα γραφεία θέλουμε να μοιράσουμε τα αντίστοιχα πολιτιστικά, μορφωτικά και τα εμπορικά... όλες τις εκδηλώσεις, να μοιραστούνε. Έχουμε ένα μεγάλο πρόγραμμα. Δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις παρουσίασης των εκδηλώσεων παντού στην Ελλάδα. Δυστυχώς... Παράδειγμα, έρχεται παράσταση, Ιανουάριος του 2017, φέρνει η Πρεσβεία και εμείς μαζί ένα δράμα, δραματικό έργο, θεατρικό, από το Πεκίνο. 30 άτομα. Λοιπόν, καθόμασταν με τον Παύλο τον Χαϊκάλη και τον Πολιτιστικό Ακόλουθο και ψάχναμε να βρούμε που μπορεί να χωρέσει αυτό, τόσο μεγάλο. Ο άνθρωπος ήθελε να το κατεβάσει στην Κρήτη, του είπαμε δεν μπορείς στην Κρήτη, δεν υπάρχει τίποτα, δεν έχουν οι άνθρωποι, τι να κάνουμε τώρα. Θα πρέπει το γκρουπ που θα πάει εκεί να έχει καμαρίνια, να έχει την υποδομή όλη... Λοιπόν, καταλήξαμε στο Μέγαρο Αθηνών και με χίλια ζόρια θα το πάμε και στην Πάτρα. Να γίνει 25 Ιανουαρίου στο θέατρο του Πανεπιστημίου. Μου έχει πει ο Δήμαρχος ότι είναι πάρα πολύ ωραίο και μεγάλο. Άρα αρχίζει η αποκέντρωση κατά κάποιο τρόπο. Θέλαμε να το ανεβάσουμε και στη Θεσσαλονίκη αυτό. Δυστυχώς, πάλι, λόγω διακοπών και ραστώνης, δεν βρήκαμε τους υπεύθυνους, άστο να πάει...

Ε.Μ.: Κρίμα, κρίμα. Πάντως στη Θεσσαλονίκη εγώ έχω καταγράψει αρκετές εκδηλώσεις, με κυριότερη το 2010 που ήταν η Κίνα τιμώμενη χώρα στην Έκθεση Βιβλίου, το Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης έχει κάνει δύο αφιερώματα στον κινεζικό κινηματογράφο, δηλαδή... βλέπω ότι υπάρχει και εκεί μια κάποια παρουσία του κινέζικου πολιτισμού.

Κ.Χ.: Αυτό το «μια κάποια» δεν μου λέει τίποτα. Η δεύτερη μεγαλύτερη πόλη της Ελλάδας, η συμπρωτεύουσα που θέλει να λέγετε, θα πρέπει να έχει συμπεριφορά πρωτεύουσας και όχι επαρχιωτοπούλας όπως το παίζουν τώρα και το «χαλαρά, να πιούμε κανένα φραπέ». Όχι, δεν γίνονται έτσι οι δουλειές. Ή θα αλλάξουν νοοτροπία ή θα μείνουν έξω από το παιχνίδι. Γιατί, άμα το πάρεις και αλλιώς, η Θεσσαλονίκη έχει- και όλη η περιοχή εκεί πέρα της Κεντρικής Μακεδονίας, ευτυχώς είναι ο Τζίτζικώστας με τον οποίο συζητάμε πάρα πολύ καλά- έχει τέτοια πλεονεκτήματα με άλλα μέρη της Ελλάδος... η Θεσσαλονίκη, πρώτα απ' όλα, έχει τη σύγχρονη πόλη και αμέσως δίπλα τη Χαλκιδική. Τι θέλεις, καζίνο θέλεις; Έχει καζίνο. Θέλεις να είσαι μόνος σου και να κάνεις μπάνιο στην Αμμουλιανή, το δικό μου το νησί που είναι τρελό; Όλα τα έχει. Διάθεση έχεις να τα προβάλεις; Έχεις, καλώς; Δεν έχεις; Δεν θα καθόμαστε να χάνουμε τον χρόνο μας, να ασχολούμαστε με αηδίες. Εκεί

παίζει ο Δήμος Πανοράματος, ο Δήμος Πυλαίας-Χορτιάτη, και εκεί θα γίνει σημαντική δουλειά, θα το δεις αυτό. Σε κάθε εκδήλωση που κάνουμε... δηλαδή θα γίνει το θεατρικό στην Πάτρα... Αθήνα-Πάτρα, αυτό που λέγαμε τώρα... Θα γίνει η Εβδομάδα της Κίνας στην Πάτρα, εβδομάδα ή δεκαπενθήμερο, ανάλογα με τα έσοδα του Δήμου...

Ε.Μ.: Το οποίο αυτό είπαμε θα ταιριάζει με το καρναβάλι της Πάτρας και την Κινέζικη Πρωτοχρονιά...

Κ.Χ.: Ακριβώς. Αυτό θα περιλαμβάνει μέσα... Έχουμε προτείνει στον Δήμαρχο και τα αποδέχθηκε ο άνθρωπος... Περιλαμβάνει από κινέζικο κινηματογράφο, κουνγκ φου, φαγητό, παρέλαση στους δρόμους, έκθεση πορσελάνης που θέλει ο Πολιτιστικός να κάνουμε, έκθεση φωτογραφίας, αλλά και συνδυαστικά γεγονότα, δηλαδή όταν θα κάνεις ένα κινηματογράφο- όπως θα γίνει και εδώ στον Δήμο Κηφισιάς- δεν θα γίνει μόνο τρεις μέρες, θα βάλουμε τρεις ταινίες και καθαρίσαμε, γειά σας... Στην είσοδο του κινηματογράφου θα μπει μια έκθεση φωτογραφίας σχετική με την Κίνα, εκεί έχουμε και τον Δημήτρη τον Μπίτολα ο οποίος ήταν εκεί ο άνθρωπος και είναι καταπληκτικός φωτογράφος... Ταυτόχρονα με την επίσημη πια σχολή κάναμε, το ΕΠΟΚΕΣ, το Ελληνικό Πολιτιστικό Κέντρο Σαολίν στην Ελλάδα το οποίο είναι το μόνο υπαγόμενο στη Γενική Γραμματεία Αθλητισμού και σε άμεση σύνδεση με την Κίνα... κάναμε το ΜΟΥ μας και είμαστε ένα... Και τι κάνουμε τώρα; Μαζί με τον Πρόεδρό του έχουμε συνεννοηθεί πριν από την πρώτη ταινία στα εγκαίνια- δεν θα το κάνουμε κάθε μέρα, δεν γίνεται, αλλά στην πρεμιέρα θα έχουμε ένα πεντάλεπτο, δεκάλεπτο μια επίδειξη, έτσι ο κόσμος να μην πάει να δει μια ξερή ταινία. Θα έχουμε- ο Σωτήρης ο Αλεπούς από το Βαρυμπόμπη Club, που είναι και μέλος μας, και είναι γενναιόδωρος ο άνθρωπος... άντε να δούμε πόσα θα βάλει ο Σωτήρης... θα έχει το μπουφέ. Θα προσπαθήσουμε να συνεννοηθούμε με ένα κατάστημα κινεζικό να βάλει έτσι και μερικά κινέζικα finger foods να έχουμε. Προσπαθούμε να κάνουμε αυτούς τους συνδυασμούς έτσι ώστε να μπει ο άλλος και να δει Κίνα. Να έχει και δυο φανάρια κατακόκκινα απ' έξω... Το 2014 είχαμε κάνει την έκθεση ζωγραφικής των παιδιών του Hefei, του Hefei Children's Palace- αυτά τα παιδιά δεν μπορώ να τα ξεχάσω, τρελαίνομαι, τα έχω ερωτευτεί αυτά τα παιδιά, είναι δικά μου, μακριά όλοι από αυτά τα παιδιά- στον Δήμο Αμαρουσίου, με τον Πατούλη τον Γιώργο και εκεί έγινε ένα συνδυαστικό γεγονός: εκθέσανε τα παιδιά, είχαμε στα εγκαίνια τον μπουφέ μας από τον Σωτήρη, είχαμε προβολές στο video wall ενός βίντεο αναφορικά με την Κίνα... δηλαδή έμπαινε κάποιος μέσα και αισθανόταν Κίνα! Απλά πράγματα.

Ε.Μ.: Να μην παίρνουμε δηλαδή αποσπασματικές εικόνες ως Έλληνες...

Κ.Χ.: Προμοτάραμε πάρα πολύ όταν είχαν έρθει το 2013 στο Μέγαρο Μουσικής δύο παραδοσιακά κινεζικά όργανα: το ένα είναι η πίπα το άλλο το erhu. Εκεί, ο κόσμος να έρθει, να δούνε, να ακούσουνε... αν και δύσκολη... αλλά τουλάχιστον να αρχίσουν να παίρνουνε ήχους. Γυρνάω ξανά στο 2008 όπου έρχεται τότε... η Κίνα ήθελε να προμοτάρει τους Ολυμπιακούς της Αγώνες και ξεκίνησε ένα τουρ η Tan Zhan, μια μεγάλη τραγουδίστρια της Κίνας, η πρώτη κινέζα καλλιτέχνης που έκανε συναυλία στην Ελλάδα. Και την κάναμε τότε ως Σύνδεσμος Ελλάδας Κίνας, εγώ- πάλι βάζοντας λεφτά, άρα είναι δική μου εκδήλωση- όπου πάλι με μια καταπληκτική πολιτιστική ακόλουθο, τη Zhou Meifen τότε, εξαιρετική γυναίκα η οποία με εμπιστεύτηκε και εγώ δεν ξέρω πως έτσι, μου τα άνοιξε όλα, με έναν εκπληκτικό Πρέσβη που με είχε σαν το σπίτι του μέσα... Βλέπαν όμως ανθρώπους που τρέχουν για να προωθήσουνε τα πράγματα, δουλεύουνε, όχι ψεύτικα πράγματα... Λοιπόν, γίνεται η συναυλία, τότε ήταν και η Πέμυ Ζούνη supporting στην ομάδα... Γίνεται η συναυλία, τραγουδάει και 2-3 ελληνικά τραγούδια η Tan Zhan... Κάλυψη από τα μέσα: ουδεμία. Είχαμε προσκαλέσει και εγώ δεν ξέρω πόσους. Ρε παιδιά, πρώτη φορά γίνεται αυτό. Έστω για αρχειακό υλικό, στείλε μια κάμερα να τραβήξει. Δεν θα μου ζητάς εμένα μετά αν έχω τραβήξει από την κάμερά μου υλικό, δεν σου στέλνω.

Ε.Μ.: Το αντίστοιχο που δεν θα ξεχάσω ποτέ εγώ, δεν θυμάμαι ποια χρονιά ήταν, όταν είχε γίνει ο εορτασμός της κινεζικής πρωτοχρονιάς στην Πλατεία Κοτζιά που είχαν χορέψει οι κινέζες κυρίες παραδοσιακούς ελληνικούς χορούς... ήταν μια τόσο όμορφη εικόνα, τόσο...

Κ.Χ.: Ναι, είμασταν και εμείς εκεί, και έβγαλα και μια φωτογραφία και την έχω στο site άμα τη βρεις, ένα κινεζάκι που κρατάει μια ελληνική και μια κινέζικη σημαία και είναι τόσο ωραίο! Τέτοια πράγματα θέλουμε. Όχι κάποιους, λέω και δεν το λέω τυχαία, οι οποίοι εκμεταλλεύονται δημόσιες ή δημοτικές θέσεις... Δηλαδή το ελληνικό κράτος τους πληρώνει τα ταξίδια... Και δεν αναφέρομαι μόνο επάνω, αναφέρομαι και εδώ για τον συγκεκριμένο τεράστιο δήμο... Και αφού αποκτήσουν τις γνωριμίες μέσω του Δήμου και μέσω των χρημάτων σου και των χρημάτων μου, μετά κάνουν την δική τους εταιρεία και παρατάνε τον δήμο σύζυλο. Και μετά ο δήμος τρέχει και ψάχνει να βρει αντικαταστάτη για να συνεχίσει μια ιστορία... Αυτά είναι τα ελληνικά.

Ε.Μ.: Μάλιστα. Να σας ρωτήσω λίγο, πείτε μου για την κινέζικη πρωτοχρονιά. Η κινέζικη πρωτοχρονιά και οι εορτασμοί της είναι ένας πολύ συμπυκνωμένος τρόπος... είναι τόσο πλούσια η παράδοση και τα έθιμα... και βλέπω, όπως λέγαμε και πριν για τη Θεσσαλονίκη όπου φέτος έγινε για πρώτη φορά επίσημα ο εορτασμός της, στην Πάτρα που μου λέτε του χρόνου θα συνδυαστούν εκδηλώσεις για να εορταστεί και αυτό... στην Αθήνα ο κόσμος ξέρει την κινεζική πρωτοχρονιά, μαθαίνει την κινέζικη πρωτοχρονιά...

Κ.Χ.: Εδώ κάνουμε μια συνενωτική προσπάθεια με το κινεζικό στοιχείο. Δηλαδή, με την κινεζική κοινότητα που υπάρχει εδώ... μιας και λέγαμε για το CCTV που είχε έρθει εδώ, εκεί γνωρίσαμε πολλούς ανθρώπους που είχαν προσκληθεί για να μιλήσουν στην εκπομπή για τον Μηχανισμό των Αντικυθήρων... εκεί πουθενά δεν είπαμε ότι για να έρθει το CCTV και να επιλέξει, βασικά, το CCTV το θέμα αυτό των Αντικυθήρων, ο Kevin ο Μίao του «Meet Culture»... τον είχανε ρωτήσει, αυτός ρώτησε εμένα, εγώ βρήκα τις αντίστοιχες πηγές, τα έστειλα, τα ετοιμάσανε, ήρθανε. Όχι για να ευλογήσουμε τα γένια κανενός, απλά πρέπει να δρας άμεσα. Λοιπόν, αυτό το βάζουμε στην άκρη, πως έγινε η ιστορία. Αλλά εκεί, είχαμε την τύχη να γνωρίσουμε πολλούς ανθρώπους από την κινεζική κοινότητα και η άποψή μας είναι ότι με 2-3 εκπροσώπους να γίνει μια οργάνωση και να γίνουν συνδυαστικές εκδηλώσεις- να γίνει και με την Πρεσβεία μαζί, να υπάρχει παρουσία της Πρεσβείας, να υπάρχει παρουσία του Δήμου Αθηναίων, να γίνει εορτασμός κανονικά και όχι μόνο στον Δήμο Αθηναίων. Να αρχίσει να γίνεται περιφερειακά. Να γίνει στην Πάτρα που μπορεί να γίνει κάλλι-στα. Στη Θεσσαλονίκη, να γίνει και στο Πανόραμα, στο Δήμο Πυλαίας-Χορτιάτη ένα ειδικό αφιέρωμα εκείνο τον καιρό... Να γίνει στη Λάρισα που έχουμε γραφείο, να γίνει στην Κατερίνη που έχουμε επίσης γραφείο. Η Κατερίνη, κανείς δεν το λέει, εγώ έχω το MOU αυτό στο χέρι μου, μου το έστειλε ο Κώστας ο Κουκοδήμος και δεν φοβάμαι να το αποκαλύψω, έχει MOU φιλίας ο Όλυμπος, το ιερό μας βουνό, με το όρος Ταϊ, το ιερό βουνό της Κίνας. Οι αντίστοιχες περιφέρειες, δηλαδή, έχουν συνάψει MOU και δεν κάνουν τίποτα! Και ανεβαίνοντας εγώ εκεί το 2014 συναντιέμαι με κάποιους- δεν αναφέρω ονόματα γιατί θα γίνουν εχθροί τελικά- και τους λέω ρε παιδιά, έχετε αυτό το MOU το οποίο είναι χρυσάφι, να βοηθήσουμε λίγο να το τρέξετε; Ούτε φωτογραφίες δεν έχετε βγάλει... τουλάχιστον βγάλτε καμιά φωτογραφία να τη δείχνετε. Αυτό είναι ζήτημα της περιφέρειας.

Ε.Μ.: Κατάλαβα. Από τον ιδιωτικό τομέα, δηλαδή, από τις κινέζικες επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται εδώ ή από τις ελληνικές επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην Κίνα έχετε στήριξη; Βλέπετε από τον ιδιωτικό τομέα...

Κ.Χ.: Πολλοί θέλουνε... Κοίταξε, οι κινεζικές επιχειρήσεις που είναι στην Ελλάδα δεν έχουν κανένα ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρά μόνο το πολιτιστικό, να έχουν μια συμμετοχή έτσι στη

διοργάνωση... Τίποτα παραπάνω. Αν εννοείς την Cosco ή αν εννοείς τις μεγάλες επιχειρήσεις... Εγώ λέω για τις μικρές, τις καθημερινές, εκεί είναι άνθρωποι απλοί οι οποίοι θα συμμετέχουν...

Ε.Μ.: Οι μεγάλες;

Κ.Χ.: Οι μεγάλες εταιρείες, μέχρι στιγμή απ' όσες έχουμε ζητήσει έχουν κάθε διάθεση να μας υποστηρίξουνε. Κάθε διάθεση. Αλλά πρέπει και εμείς να παρουσιάσουμε ολοκληρωμένα προγράμματα. Τώρα ας πούμε έχουμε τριήμερο στον Δήμο Κηφισιάς, δηλαδή τι να τους πω; Δώστε μας 500 ευρώ για να βάλουμε ένα μπουφέ; Δεν υπάρχει τέτοια ανάγκη. Σε μεγάλες ιστορίες, σε μεγάλα θέματα. Όσον αφορά τις ελληνικές επιχειρήσεις προς την Κίνα, όλες παρακαλάνε. Αλλά εδώ μπαίνει ένα ζήτημα- τι παρακαλάς από εμένα; Τι παρακαλάς από την Πύλη; Η Πύλη σου λέει ένα απλό πράγμα, για να πας εκεί πρέπει να ακολουθήσεις κάποιες διαδικασίες και να τα βάλουμε σε ένα τραπέζι να δω πως μπορώ να σε βοηθήσω να πας εκεί. Είμαστε μαζί με το Ελληνοκινεζικό Επιμελητήριο που είναι η δουλειά του. Εγώ μπορώ να σε βοηθήσω μέχρι τον βαθμό που μπορώ και, από εκεί και πέρα, έχουμε και το Ελληνοκινεζικό Επιμελητήριο που μπορείς να απευθυνθείς για να σε κατευθύνουνε. Έχουμε την δυνατότητα- αυτό το εννοώ- να πας στην Κίνα εσύ κ. Επιχειρηματία... θες να πας στην Καντόνα; Στην Έκθεση της Καντόνας; Ωραία, υπάρχει εκπροσώπηση από το Ελληνοκινεζικό Επιμελητήριο και από εμάς, είμαστε μέλη. Ωραία, να πας εκεί, να σου τυπώσουμε το πρόγραμμα, θα το έχεις έτοιμο, θα έχεις ό,τι θέλεις και με το WeChat σου θα σε τηλεφωνεί η γραμματέας σου από εδώ και θα σου λέει έχεις ραντεβού εκείνη την ώρα. Ωραία, ελάτε. Δηλαδή, το να λες «θέλω» ή «θα κάνω δουλειά με την Κίνα» ή «πώς να κάνω επιτέλους δουλειά με την Κίνα»... ε, οργανώσου λίγο! Έλα να καθίσουμε να τα πούμε. Δε φταίει ο άλλος, ούτε μπορείς να πεις... Εμείς τώρα δίνουμε το βραβείο στον 1^ο Διαγωνισμό Αγροτικών Προϊόντων που γίνεται στο Ρέθυμνο, θα γίνει στο Ρέθυμνο 2-3 του μηνός. Βάλαμε και το σηματάκι μας στην τηλεοπτική διαφήμιση... Εκεί στο καλύτερο προϊόν δίνουμε το promotion και την υλοποίηση- θα το βάλουμε στη λίστα των προϊόντων που θέλουμε να προμοτάρουμε για να πάνε στην Κίνα.

Ε.Μ.: Πολύ μεγάλη υπόθεση!

Κ.Χ.: Είναι τεράστια υπόθεση, δεν το συζητάω. Ένα λεπτό να σε δει ο άλλος ο κινέζος, και ιδιαίτερα ο κινέζος που είναι μεσαία τάξη και θέλει να δείξει ότι έχει κάτι καλύτερο στη ζωή του από έξω, από Ευρώπη... θα το κάνει, τον έχεις πιάσει. Εκεί θέλω τη συνεργασία όμως αυτού του προϊόντος. Δεν είναι μόνο πήρες το βραβείο και πάει. Θα του δώσουμε και ένα χαρτί εκεί, θα πάει ο Γενικός μας Διευθυντής Κρήτης να του το δώσει. Μπράβο. Άντε έλα, έλα να το ετοιμάσουμε. Οι ελληνικές επιχειρήσεις δεν ξέρουν τι θέλουνε, η άποψή μου. Η συγκροτημένη προσπάθεια σε αυτό τον τομέα είναι αυτό το Aegean Gate που σου λέω...

Ε.Μ.: Το Aegean Gate εκεί και το αντίστοιχο της Κίνας εδώ...

Κ.Χ.: Ακριβώς. Το China Gate το αφήνω στην άκρη γιατί εκεί θα εμπλακούμε βοηθητικά τελείως διότι είναι και ζήτημα της κινεζικής κυβέρνησης. Δεν μπορώ εγώ... άμα μας ζητήσουνε συμβουλή θα είμαστε δίπλα τους και σε ό,τι μπορούμε να βοηθήσουμε, θα βοηθήσουμε. Εκεί όμως που προτείνουμε- κυριολεκτικά προτείνουμε- με κοστολογημένο πρόγραμμα στις ελληνικές επιχειρήσεις είναι η δημιουργία αυτής της αιχμής του δόρατος! Και δεν κάνουμε ένα μαγαζάκι, είναι ένας πολυχώρος όπου έχεις το ελληνικό εστιατόριο, τον πολιτιστικό χώρο για να καθίσει κανείς να δει ταινία, να πιεί το ποτό του, να ρωτήσει, να συζητήσει, έχει ταυτόχρονα το μπαράκι του, έχει ταυτόχρονα το γραφείο που θα ζητήσει πληροφορίες property και τουρισμού, όλα τα καλά μέσα- ένας πολυχώρος που κυριολεκτικά μυρίζει Ελλάδα. Εκεί χωράνε όλες οι εκλεκτές επιχειρήσεις. In bulk δεν κάνεις δουλειά

στην Κίνα, να πας να προσφέρεις 4.000 containers... Λάδι δεν περνάει με τίποτα, ούτε με σφαίρες. Άρα τι κάνεις; Προσφέρεις χώρους σαν να είναι προθήκες, εκεί που μπορούν να το αγοράσουν. Πας και δίνεις λαδάκι για το πρόσωπο, όπως βάζει η γυναίκα μου για να έχει καλή επιδερμίδα. Σαπούνι από γνήσιο ελαιόλαδο. Τέτοια προϊόντα. Έτσι περνάς. Στοχευμένα. Περιμένουμε τώρα, είναι θέμα ημερών να κάνουμε την ανακοίνωση στα διάφορα επιμελητήρια. Να γίνει εδώ πρόσκληση ενδιαφέροντος να δούμε εδώ πόσοι μπορούν να υποστηρίξουν ένα τέτοιο έργο. Η Πύλη Φιλίας δεν μπορεί να υποστηρίξει ένα τέτοιο έργο, να δώσει 200.000-300.000... γιατί δεν είναι τεράστια. Πρόσεξε με, δεν είναι ένα έργο ενός ή δύο εκατομμυρίων ευρώ. Είναι ένα έργο 200.000-300.000 ευρώ. Άμα το βάλεις κάτω δηλαδή και είναι 10 εταιρείες, βαριά βαριά είναι 30.000 ευρώ η κάθε μία. Το οποίο έργο κοστολογημένα αποδίδει, έχει κάνει απόσβεση μέσα σε ένα χρόνο και έχει κέρδος σε ένα χρόνο. Δηλαδή, με τα χειρότερα. Να δούμε την ανταπόκριση που θα έχει. Από εκεί και πέρα, βλέποντας και κάνοντας.

Ε.Μ.: Μάλιστα, κατάλαβα. Κλείνοντας, θα ήθελα να ρωτήσω γενικότερα από την εμπειρία σας, από την εμπειρία που έχετε τόσα χρόνια που ασχολείστε με τον κινεζικό πολιτισμό, ποια στοιχεία του κινεζικού πολιτισμού βλέπετε ότι τραβάνε περισσότερο το ενδιαφέρον του ελληνικού κοινού και τι γνωρίζει, τελικά, το ελληνικό κοινό;

Κ.Χ.: Για την Κίνα γνωρίζει μάλλον τον Jackie Chan. Επίσης γνωρίζουν τον Jet Li μερικοί. Κάποιοι γνωρίζουν το Πεκίνο και τη Σαγκάη και γενικά έχει μια εξωτική άποψη, η Κίνα του παραμυθιού ας πούμε. Η σύγχρονη Κίνα είναι κάτι άγνωστο, και κάποιες φορές έχουμε κάποιες ρατσιστικές τάσεις... είναι στερεότυπα...

Ε.Μ.: Αντίστοιχα υπάρχουν και από την άλλη πλευρά. Στην Κίνα νομίζουν ότι όλοι οι Έλληνες ζούμε σε άσπρα σπίτια με γαλάζια παράθυρα...

Κ.Χ.: Ναι, εντάξει. Όλα αυτά που κάνουμε στοχεύουν στο να μεταβληθεί αυτή η εικόνα. Άρχισαν λιγάκι οι Έλληνες... οι Έλληνες της Σαντορίνης, για παράδειγμα, γνωρίζουν πολύ καλά τι θα πει κινέζος. Όταν πηγαίνει ένας Κινέζος και ξοδεύει 1.500.000 ευρώ για να αγοράσει ρολόγια, ξέρουν πολύ καλά. Όταν πηγαίνουν οι συμμαθητές της γυναίκας μου εκεί, μαζί με τη γυναίκα μου, και έχει τύχει ο για να φάνε στο τραπέζι ο καθένας- 20 άτομα- ο καθένας έπρεπε να διαθέσει 200 ευρώ. Αφήσανε πουρμπουάρ 300 ευρώ. Αυτά είναι μεγάθη... Κάποτε ένας φίλος είπε την καλύτερη άποψη στους υπόλοιπους της παρέας που δεν ξέρανε από Κίνα: όπως κάποτε είχαμε την θεία από το Σικάγο, τώρα θα έχουμε την θεία από το Πεκίνο ή από την Σαγκάη. Γιατί ήρθε η θεία της θετής μου κόρης τον προηγούμενο χρόνο και έμεινε για λίγο μαζί μας και όταν έφευγε της είχε αφήσει ένα iPad και 500 ευρώ κάτω από το μαξιλάρι της, έτσι για την πλάκα. Η θεία από την Σαγκάη.

Ε.Μ.: Νέα παγκόσμια τάξη!

Κ.Χ.: Ναι, είναι! Και για εμένα είναι- αυτό δεν το έγραψα δυστυχώς, κάποια στιγμή θα το γράψω- ότι είναι η δύση της αμερικανικής αυτοκρατορίας και η ανατολή της κινεζικής. Τώρα όσον αφορά το τι εκδηλώσεις και πόσες έχουμε κάνει... αυτά μπορείς να τα δεις από το site...

Ε.Μ.: Ναι, ναι. Υπάρχει ανταπόκριση όμως; Αυτό πείτε μου.

Κ.Χ.: Ό,τι και να κάνουμε είχε κόσμο.

Ε.Μ.: Αυτό είναι το σημαντικό και αυτό είναι το ενθαρρυντικό στην τελική. Αυτό είναι το ζητούμενο.

Κ.Χ.: Το 2014, πάλι, μεταφέραμε ένα χορευτικό στο Διεθνές Φεστιβάλ Χορού που οργανώνουν κοντά στην Πάτρα. Εκεί πέρα ήταν γεμάτο, καταχειροκροτήθηκαν οι κινέζοι... Στη Λευκάδα, το 2014 πάλι ήταν εκεί ο πρ. Αντιπρόεδρος μας ο Φατούρος ο Γιάννης, εκεί στη Λευκάδα η οποία ξεκίνησε αδελφοποίηση... η Πύλη Φιλία Ελλάδας-Κίνας τους έκανε όλη τη διαδικασία!

Ε.Μ.: Α, μάλιστα. Αδελφοποίηση με ποια πόλη;

Κ.Χ.: Δεν θυμάμαι, με κάποια πόλη στην Κίνα. Τώρα το τι έγινε από εκεί και πέρα... και εκεί συγκρότημά ήρθε από την Κίνα, κάναν και παρέλαση μέσα στο δρόμο, και εκεί έγινε κόλαση. Υπάρχει μεγάλη ανταπόκριση όταν τα δουν. Το θέμα είναι να τα δουν. Όταν τελείωσε η Εβδομάδα Κινεζικού Κινηματογράφου στον Δήμο Καλλιθέας, στην αρχή ο κόσμος ήταν διαστακτικός που πήγαινε να δει κινεζικό κινηματογράφο... σου λέει, τι είναι αυτό τώρα, κουλτούρα να φύγουμε και τέτοια... Είδανε, λοιπόν, το Aftershock ως πρώτη ταινία και μετά άρχισαν να έρχονται σαν παλαβοί στην υπόλοιπη Εβδομάδα. Και στο τέλος έφταναν να ρωτάνε, παιδιά, τις ταινίες που μπορούμε να τις βρούμε;

Ε.Μ.: Και γενικά, και επειδή σας είπα εγώ ασχολούμαι πολύ με τον κινηματογράφο, αυτό που βλέπω και χαίρομαι πλέον είναι ότι για τους περισσότερους στη Δύση- όχι μόνο Έλληνες- ο κινεζικός κινηματογράφος είναι wuxia, είναι πολεμικές τέχνες και αυτό μόνο είναι. Και τώρα, τα τελευταία χρόνια, ο κινεζικός κινηματογράφος και σε παγκόσμιο επίπεδο αλλά και στην Ελλάδα με τις εμπορικές κυκλοφορίες που είναι σύγχρονες και δείχνουν την σύγχρονη Κίνα αποκτά εικόνες... γιατί είναι πάρα πολύ δυνατό μέσο ο κινηματογράφος.

Κ.Χ.: Δυστυχώς δεν έχω υποτίτλους. Έχω ταινίες, σύγχρονες, που είναι καταπληκτικές, αλλά δεν έχω τους υποτίτλους για να περάσουν πάνω να δει ο κόσμος. Και είναι μεγάλο κόστος αυτό.

Ε.Μ.: Αυτό είναι δουλειά των εταιρειών διανομής, δεν είναι δική σας δουλειά.

Κ.Χ.: Είναι και δουλειά των εταιρειών εκεί, άμα γίνει κάποια κίνηση να ετοιμάζουν τις ταινίες με υποτίτλους από εκεί και να τις στέλνουν εδώ. Γιατί άμα πούμε σε αυτούς εδώ τους δικούς μας να φέρουν κινεζική ταινία θα πρέπει να γίνει ολόκληρη διαδικασία.

Ε.Μ.: Το πρόβλημα εδώ είναι ότι δεν τους ενδιαφέρει, και δεν τους ενδιαφέρει γιατί είναι τόσο μεγάλη η κινηματογραφική αγορά της Κίνας που δεν τους ενδιαφέρει καν να στείλουν τις ταινίες τους στην Αμερική. Οι κινεζικές ταινίες που προβάλλονται σήμερα στην Αμερική είναι μεν όλο και περισσότερες αλλά δεν τους ενδιαφέρει τους ίδιους, γιατί είναι ψίχουλα, οι ξένες αγορές είναι ψίχουλα μπροστά στην κινέζικη.

Κ.Χ.: Από το 2008, το Hollywood το αμερικάνικο έχει αρχίσει να πεθαίνει και ξεκινάει ένα καινούργιο Hollywood, το κινέζικο.

Ε.Μ.: Ναι, σαφέστατα. Μα και το αμερικάνικο Hollywood δεν πεθαίνει αλλά μεταμορφώνεται σε ένα ημι-κινέζικο Hollywood γιατί πολλές αμερικάνικες ταινίες επειδή ξέρουν ότι τα λεφτά έρχονται από την Κίνα... μια περίπτωση είναι αυτή του Iron Man 3, το οποίο Iron Man είναι μια πολύ δημοφιλής σειρά ταινιών... το Iron Man 3 βγήκε στην Αμερική και ξέραν στην Αμερική ότι θα κάνει καλά λεφτά γιατί όλες οι ταινίες αυτού του είδους κάνουν λεφτά... στην Κίνα κυκλοφόρησε με 4-5 έξτρα λεπτά, τα οποία είχαν ενσωματωθεί σε διάφορα σημεία της ταινίας, στα οποία μια κινέζα ηθοποιός, η Fan Bingbing έπαιζε το ρόλο μιας γιατρού. Αυτές οι σκηνές, λοιπόν, της Fan Bingbing, δεν υπήρχαν στην αμερικάνικη έκδοση ή στην ελληνική αλλά γυρίστηκαν εξ αρχής προγραμματισμένα ώστε να απευθυνθούν στην κινεζική

αγορά διότι ξέρουνε ότι... Αυτή η περίπτωση του Iron Man 3 ήταν η πρώτη που το έκανε πολύ κραυγαλέα αλλά, τα τελευταία 2-3 χρόνια, αυτό έχει γίνει ο κανόνας.

Κ.Χ.: Θα ανεβάσω τώρα μια ταινία, την έχω καιρό τώρα να την ανεβάσω ή να μην την ανεβάσω, η οποία έχει το παράδοξο τελείως... το Shanghai, το οποίο παίζει η Gong Li και ο John Cusack. Και να ακούω τώρα τον John Cusack να μιλάει κινέζικα! Και να γελάω!!! Και πόσοι άλλοι Αμερικάνοι ηθοποιοί έχουν πάει εκεί για να παίξουνε... Ο Kevin Spacey, ο Christian Bale...

Ε.Μ.: Ο Matt Damon παίζει τώρα στο καινούργιο του Zhang Yimou... δεν μιλάμε για ονόματα μικρά...

Κ.Χ.: Ακριβώς!

Ε.Μ.: Σας ευχαριστώ πάρα πολύ, πραγματικά δεν έχω λόγια!!!